

1518

[First Ed. of the Epigrams]

3 titles within woodcut borders + one full-page
woodcut. (Signatures B2 + B3 repaired)

£145

EX LIBRIS

WALTER OAKESHOTT

A.D. XV. KANDEL.

MCMXXXIX

St Paul's School
at Easthampton Park
Wokingham.

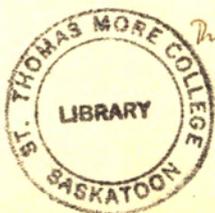
Gibson #3

ginalia: tp; p. 28,
39, 41, 56, 61, 62,
77

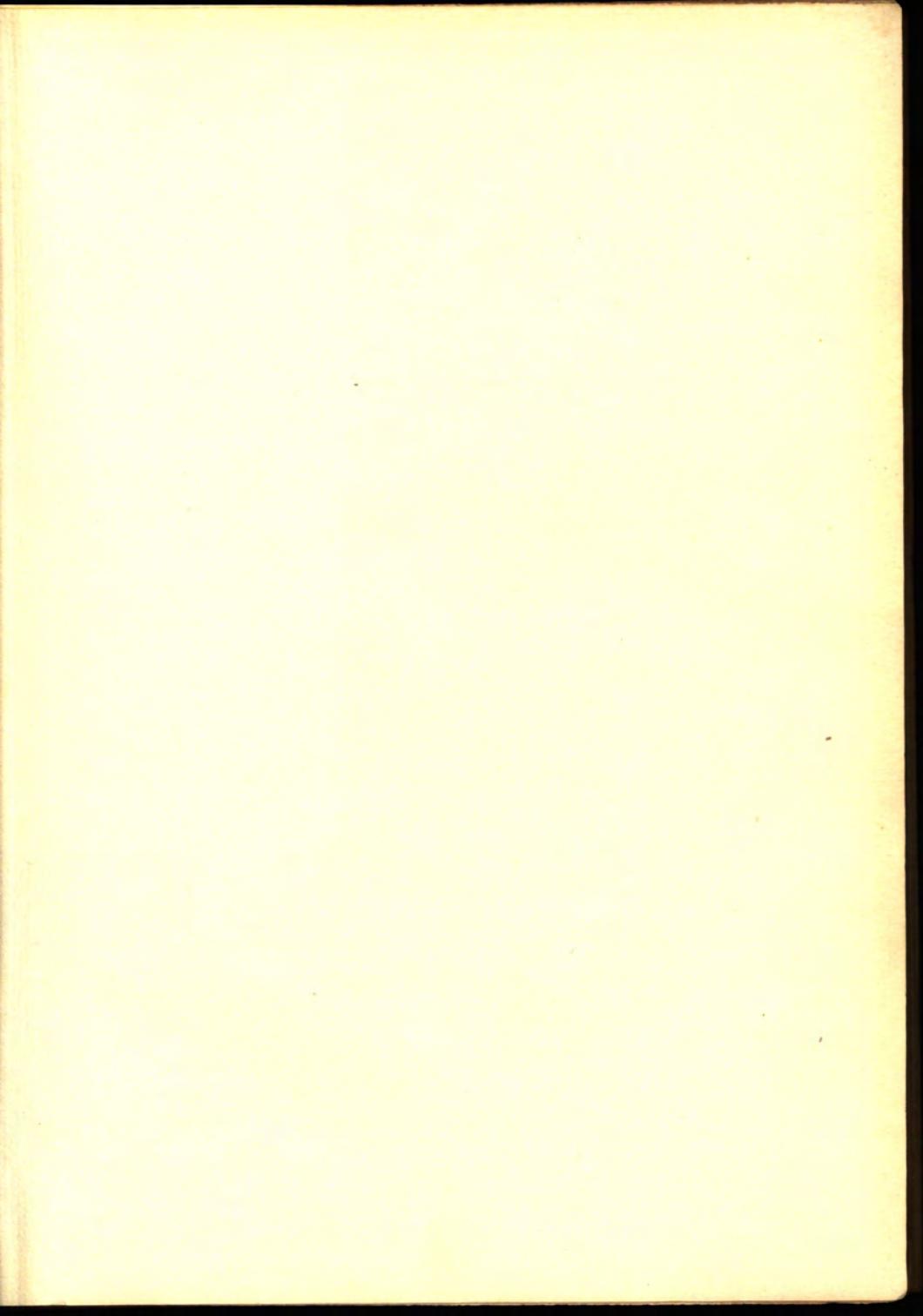
Bought at Parker's in
Oxford W.F.O.

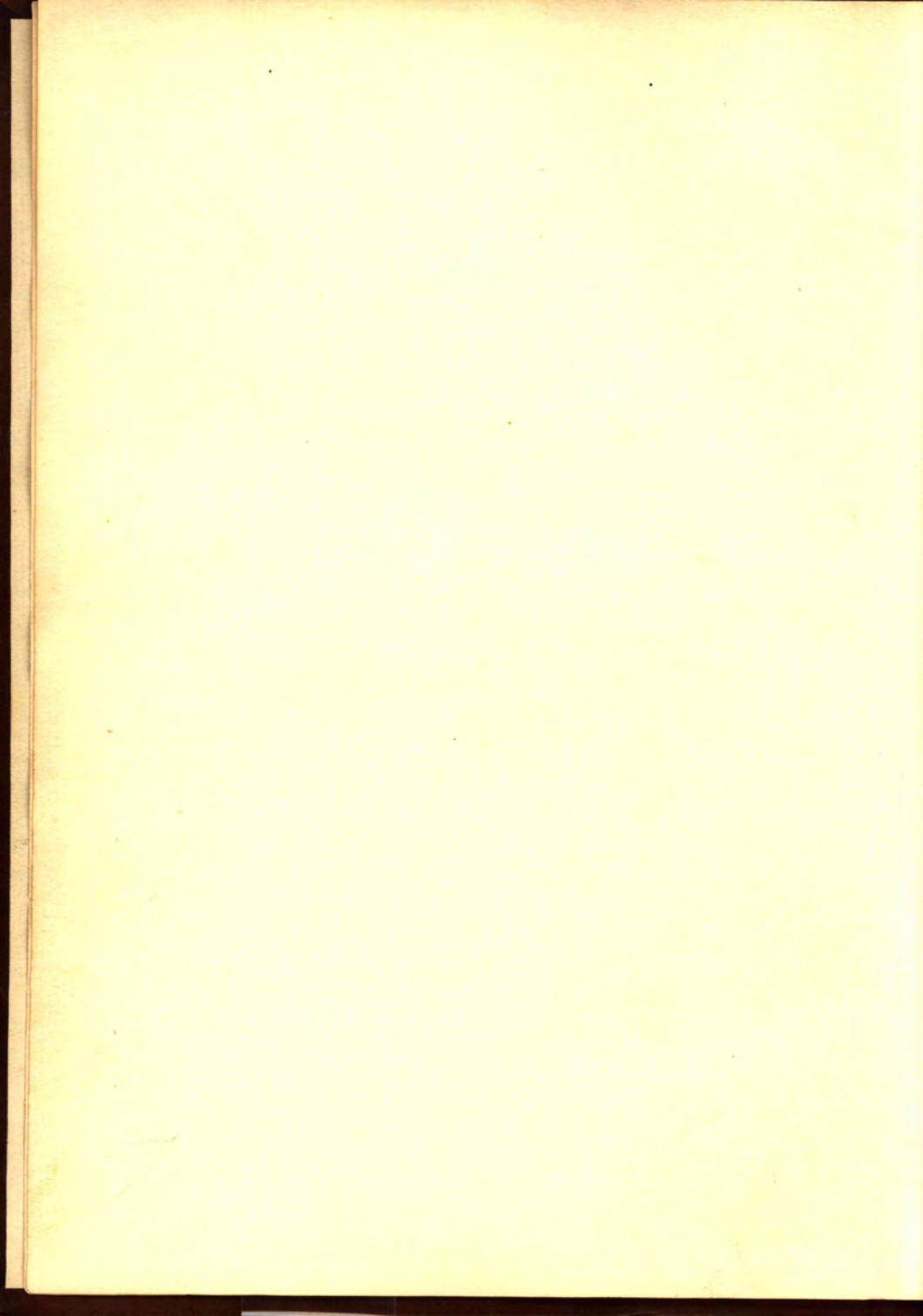
This is the third edition (nos 22 and 23 in
the John Burns sale, March 1944, were of
this edition, but neither of them copies had
the Burns epigrams at the end, as this
copy has). It is the first edition of these
epigrams, cf. no. 166 in that catalogue.

The size of the Burns copies were 206m x 148m
208 x 157

DE OPTI

MO REIP. STATV DEQVE
noua insula Vtopia libellus ue-
re aureus, nec minus salutaris
quàm festiuus, clarissimi disertif-
simicq; uiri THOMAE MORI in-
clytæ ciuitatis Londinensis ciuis
& Vicecomitis.

EPIGRAMMATA clarissimi
disertissimicq; uiri THOMAE
MORI, pleraq; è Græcis uersa,
EPIGRAMMATA, Des. Eras-
mi Roterodami.

Apud indytam Basileam.

ERASMVS ROTERODAMVS IOAN
NI FROBENIO COMPATRI SVO
CHARISSIMO S. D.

CVM antehac omnia Mori mei mihi supra
modū semper placuerint, tamen ipse meo
iudicio nonnihil diffidebam, ob arctissimā
inter nos amicitiam. Cæterum ubi uideo
doctos uno ore omneis meo subscribere
suffragio, ac uehementius etiam diuinum
hominis ingeniū suspicere, non quod plus ament, sed quod
plus cernant, serio plaudo meæ sententiæ, nec uerebor post-
hac quod sentio palam eloqui. Quid tandem non præstitis-
set admirabilis ista naturæ felicitas, si hoc ingenium insti-
tuisset Italia? si totū Musarū sacris uacaret, si ad iustā fru-
gem ac uelut autumnū suū maturuisset? Epigrāmata lusit
adolescens admodū, ac pleraq; puer. Britāniam suam nūq̄
egressus est, nisi semel atq; iterū, principis sui nomine lega-
tione fungens apud Flandros. Præter rem uxoriā, præter cu-
ras domesticas, præter publici muneris functionē, & causarū
undas, tot tantisq; regni negocijs distrahit, ut mireris esse
ociū uel cogitādī de libris. Proinde misimus ad te p̄gymna-
smata illius, & Vtopiā, ut si uideat̄ tuis excusa typis orbi po-
steritatiq; cōmendentur. Quādo ea est tuæ officinæ autori-
tas, ut liber uel hoc nomine placeat eruditīs, si cognitū sit è
Frobenianis ædibus p̄disse. Bene uale cū optimo socero, cō-
iuge suauissima, ac mellitissimis liberis. Erasmiū filiolum mi-
hi tecum cōmunem, inter literas natū, fac optimis literis in-
stituēdū cures. Louanij. VIII. Cal. Septemb. An. M. D. XVII.

GVILLIELMVS

EVDAEVVS THOMAE LV,

PSETO ANGLO S.

RATIAM SANÈ INGENTEM À nobis inijsi Lupsete adolefcētum doctissime, qui me porrecta mihi VTOPIA THOMAE MORI, ad iucūdissimā simul & usui futuræ lectionis intentionem auertisti. Nam cum à me dudum precibus id contendisses, id quod meapte ipse sponte magnopere exoptaturus eram, ut THOMAE LINACRI medici utraq; lingua præstātissimi libros sex de sanitate tuēda legerem, quos ille ex Galeni monumentis latinitate nūper ita donauit, uel quibus ipse potius latinitatē, ut si omnia eius autoris opera (quæ ego instar omnis medicinæ esse puto) latina tandem fiant, non magno pere tum medicorum schola Græcæ linguæ cognitionem desyderatura uideatur. eum librū ex schedis LINACRI tumultuaria lectione ita percurri (quarum mihi usum tantisper à te indultum summi loco beneficij duco) ut ea lectione multū me profecisse existimem, sed ex libri æditione, quæ nunc à te sedulo procuratur in officinis huius urbis, ego maiorem etiam profectū mihi spondeam. Hoc nomine cum me tibi obstri-

a 2 ctum esse

ctum esse satis crederem, ecce tu mihi uelut prioris be-
 neficij uel appendicem uel auctarium V TOPIAM illā
 MORI donasti, hominis in primis acris, ingenioq; a-
 mceno, & in rerum humanarum æstimatione ueterato-
 ris. Eum librum cum ruri in manibus cursitando, sata-
 gendo, operis imperitando haberem (partim enim no-
 sti, partim audisti uillaticis me negocijs alterū iam hūc
 annum multum operæ impendisse) usq; adeo eius le-
 ctione affectus sum cognitis & perpensis Vtopinorū
 moribus & institutis, ut penè rei familiaris procuratio-
 nem intermiserim, atq; etiam abiecerim, cū nugas esse
 uiderem artem omnem industriaꝝq; œconomicam,
 omnino curam census ampliaticem. qua tamen ipsa
 omne genus mortalium uelut cestro quodam intesti-
 no & congenito exagitari nemo est qui non uideat &
 intelligat, ut legitimarum propè dixerim & ciuiliū ar-
 tium ac disciplinarum eum esse scopum fateri necesse
 sit, ut tam liuida quàm accurata solertia alter ab altero,
 qui cū ciuilitatis ius ei & interdū gentilitatis intercedit,
 quippiā semp abducatur, abstrahatur, abradatur, abiuret, ex-
 primatur, extundatur, exculpat, extorqueatur, excutiat, excu-
 dat, subducatur, suffuretur, suppilet, inuolet, legibusq; par-
 tim conuiuentibus, partim autoribus auferat & inter-
 uertat. Id adeo magis in ijs gentibus apud quas iura,
 quæ ciuilia & pontificia uocantur, amplius in utroq; fo-
 ro ualent. Quorum moribus & institutis eam inualuif
 se opinionē

se opinionē nemo nō uidet, ut homines cautionū prou-
dentes uel captionū potius, & inconsultorū ciuiū auu-
pes, & formularū, id est excipularū opifices, ac pactilis
iuris callentissimi, & litiū concinnatores iurisq; contra-
uerſi, peruerſi, inuerſi, conſulti, antiſtites eſſe iuſtitiaē æ-
quitateſq; exiſtiment, ſoliciq; digni q; de æquo bonoq;
reſponſitent, atq; etiam (quod maius eſt multo) qui cū
imperio ac poteſtate ſtatuant, quid unum quēq; habe-
re, quid non habere, quatenus q̄diūq; liceat. halucinā-
tis id utiq; ſenſus communis iudicio. quippe cū pleriq;
hominum craſſis ignorantiaē lemiſ cæcutientes, tam æ-
quiſſimam ferē cauſam unum quēq; putemus habere
quā maxime ius poſtulat, aut iure ſubnixus eſt. Cū
ſi ad ueritatis normam, & ad ſimplicitatis Euangelicæ
præſcriptum exigere iura uelimus, nemo ſit tam ſtupi-
dus quin intelligat, nemo tā uæcors quin fateatur ſi ur-
geas, tā ius & fas hodie ac iam diu in ſanctionibus pon-
tificijs, & ius atq; æquum in legibus ciuilibus & princi-
pum placitis diſſidere, quā CHRISTI rerum huma-
narum conditoris inſtituta, eiufq; diſcipulorum ritus,
ab eorū decretis & placitis qui Croeſi & Midæ aceros
bonorum finem eſſe putant, & felicitatis cumulū, adeo
ſi iuſtitiam finire nūc uelis quomodo priſcis autoribus
placuit, quæ ius ſuum unicuiq; tribuat, uel nullibi eam
in publico inuenias, uel (ſi dicere id mihi permittam) cu-
linariam quandam diſpenſatricem eſſe ut fateamur ne-
ceſſe ſit.

cesse sit, siue nunc imperitantium mores spectes, siue ci-
 uium inter se & popularium affectus. Nisi uero à ger-
 mana mundicè æquali iustitia (quod ius naturale uo-
 cant) manasse ius id cōcederint, ut quo quisq; plus pol-
 leat, eo etiã plus habeat. quo autē plus habeat, eo plus
 eminere inter ciues debeat. quo fit ut iã iure gentiũ rece-
 ptũ esse uideamus, ut q nec arte nec industria memora-
 bili iuuare ciues suos & populares possunt, si modo pa-
 ctiles illos nexus & cōtractiles nodos teneãt, queis ho-
 minũ patrimonia obstringuntur, quosq; uulgus igna-
 rum, hominesq; literis humanioribus dediti ac procul
 foro, animi causa aut ueritatis indagandæ ergò agen-
 tes, partim Gordij uincula esse ducunt, partim circula-
 toria, nec magnopere miranda, ij millenorum ciuium
 censum, & sæpe singularum ciuitatum, aut etiam am-
 pliorē habeant. ijdemq; tum locupletes, tum frugi ho-
 mines, tum magnifici conquisitores honorifice uociten-
 tur. Quippe ijs sæculis, ijs institutis, ijs moribus, in ijs
 gentibus quæ id ius esse statuerunt, ut tam summa fi-
 de atq; autoritate quisq; sit, quàm maximis opibus pe-
 nates suos architectatus est, ipse hæredesq; eius. idq;
 eo magis atq; magis, quo eorum adnepotes horumq;
 rursus abnepotes patrimonia à maioribus parta lucu-
 lentis certatim accessionibus cumulauerint, id est quo
 longius latiusq; confines, affines, cognatos, consangui-
 neosq; summouerint. At uero CHRISTVS possessio-
 num condi-

num conditor & moderator, Pythagoricam cōmunionem & charitatem inter affedas suos relictam, luculentō sanxit exemplo, damnato capitis Anania ob temeratam cōmunionis legem. Quo certe instituto CHRISTVS omne iuris, istius ciuilis pontificiſq; adeo recentioris argumentosa uolumina, inter suos quidem abrogasse mihi uidetur. quod ipsum ius hodie arcem tenere prudentiæ uidemus, ac fata nostra regere. VTOPIA uero insula, quam etiam VDEPOTIAM appellari audio, mirifica utiq; sorte (si credimus) Christianos ueritus ac germanā ipsam sapientiā publice priuatimq; hauisse perhibetur, intemeratamq; ad hūc usq; diem seruasse, utpote quæ tria diuina instituta, hoc est bonorum malorumq; inter ciues æqualitatem, seu malis ciuilitatem numeris omnibus suis absolutam, & pacis ac tranquillitatis amorem constantem ac pertinacem, & auri argentiq; contemptū consertis (ut aiunt) manibus retinet, tria (ut ita loquar) euerticula omnium fraudū, imposturarum, circūscriptionum, uersutiarum, & planicarum improbitatum. Superi suo numine facerent ut hæc tria VTOPIANÆ legis capita trabalibus clauis firmæ ac statæ persuasionis in sensibus omniū mortaliū figerentur, protinus superbiam, cupiditatem, contentionē uæsanam, atq; alia penè omnia uulnifica Stygij aduersarij tela concidere languerēq; uideres, iurisq; illam uoluminum uim immensam, tot eximia solidāq; ingenia

ingenia ad libitinam usq; detinentia, ut casta & uacantia teredinibus permitti, aut inuolucris officinarum dici. Proh diui immortales quæ nam Vtopianorum sanctitas eam diuinitus beatitudinem emereri potuit, ut auaritia & cupiditas in eam unam insulam irrumperere, aut irreperere tot sæculis non potuerint, nec inde iustitiam cum pudore proteruitate sua impudentiæq; explodere & exigere. Deus nunc optimus maximus tam benigne cum hīs prouincijs egisset, quæ ab eius sacratissimo nomine cognomentum retinent & amplectuntur: certe auaritia tot mentes alioquin egregias arduasq; deprauans & pessundans, semel hinc facesseret, & aureum sæculum Saturniumq; rediret. Hic enim uero periculum esse quispiam autumarit ne forte Aratus & poetæ prisca opinione falsi fuerint, qui Iustitiam è terris decedentē in signifero circulo collocauerūt. restitisse eam in Vtopia insula necesse est, si Hythlodæo credimus, nec dum in cælum peruénisse. uerum ego Vtopiã extra mundi cogniti fines sitam esse percunctando cõperi, insulam nimirũ fortunatam, Elysijs fortasse campis proximam, (nam Hythlodæus nõdum situm eius finibus certis tradidit ut Morus ipse testatur) multas quidem ipsam in urbes distractam, sed unam in ciuitatem coeuntes aut cõspiranteis, nomine Hagnopolin, suis utiq; ritibus bonisq; acquiescentē, innocentia beatam, caelestem quodam modo uitam agentem, ut infra
cælum

cælum, sic supra mundi huius cogniti colluionē. Quæ
 in tot mortalium studijs ut acribus & incitatis, sic inani
 bus & irritis turbide & æstuose in præcipitium rapitur.
 Eius igitur itulæ cognitionē THOMAE MORO de-
 bemus, qui beatæ uitæ exemplar, ac uiuēdi præscriptū
 ætate nostra promulgauit, ab Hythlodæo, ut ipse tra-
 dit, inuentum, cui omnia fert accepta. qui ut Vtopianis
 ciuitatem architectatus sit, ritusq; illis & instituta cōdi-
 derit, id est beatæ uitæ argumētū nobis inde mutuatus
 sit, & importarit, MORVS certe insulam & sancta insti-
 tuta stilo orationeq; illustrauit, ac ciuitatem ipsam Ha-
 gnopolitanorū ad normā regulāq; expoliuit, omniāq;
 ea addidit, unde operi magnifico decor uenustasq; ac-
 cedit, & autoritas. etiā si in ea opera nauanda sibi tantū
 partes structoris uendicauit. uidelicet religio fuit maio-
 res sibi partes in eo opere sumere, ne Hythlodæus iure
 queri posset gloriā sibi à MORO præceptam, præflo-
 rataiq; relinqui, si quādo suos ipse labores literis man-
 dare constituisset. εὐλαβουμένου δὲ θεοῦ αὐτοῦ, μὴ ἠθλοδῶος
 αὐτοῦ ὁ τῆ ὀυδεποτία γε νήσω ἐμφιλοχωρῶν ἐπιφανείε ποτε
 δυσχεράνειε καὶ βαρύνοιτο τὰυτηρ ἀγνωμοσύνη αὐτοῦ τοῦ γε
 ἐγκαταλιπόντος αὐτῶ προαπνηθισμένον τὸ κλέος τῶ εὐρέμα
 τοε τούτου. οὐτῶ γὰρ πεωῆσθα, πρὸε ἀνδρῶν ὄσιρ ἀγαθῶντε
 καὶ σοφῶν. MORO autem homini per se graui, & auto-
 ritate magna subnixo, fidem planè ut habeā, efficit Pe-
 tri Aegidij Hantuerpiensis testimonium, quem uirum

nuncq̄ coram à me cognitum (mitto nūc doctrinæ morumq̄ cōmendationem) eo nomine amo quod ERASMI clarissimi uiri ac de literis sacris, profanis, omnēq̄ genus meritissimi, amicus est iuratissimus, quicum etiā ipso iamdiu societatem amicorū contraxi literis ultróq̄ obsignatis. Vale Lupsete mi dilectissime, & LINACRVM Britānici nominis columē (quod quidē ad literas bonas attinet) nō magis iam uestrū (ut spero) q̄ nostrū uerbis meis saluta, uel coram uel epistola inter-nuncia, idēq̄ primo quoq̄ tempore. is em̄ unus est paucorum, quibus me perlubens approbarim si possim, cū & ipse coram hic agens mihi se summe, Ioannēq̄ Ruelio amico meo, studiorumq̄ conscio probauerit, & eius excellentem doctrinam, exactamq̄ diligentiam in primis suspiciam, æmulariq̄ contendam. Velim etiam ut MORO salutem unā & alteram mandato meo uel mitras ut dixi, uel dicas. quem uirum in Mineruæ sacratius album iamdiu opinione mea, sermonēq̄ meo relatū, de Vtopia noui orbis insula summe & amo, & ueneror. Eius enim historiam ætas nostra, posteræq̄ ætates habebunt uelut elegantium, utiliumq̄ institutorum seminarium, unde translatis mores in suam quisq̄ ciuitatem importent & accommodent. Vale, Parisijs pridie Cal. August.

Hexastichon

HEXASTICHON ANEMOLII POETAE LAV
 REATI, HYTHLODAEI EX SORO-
 NEPOTIS IN VTOPI-
 AM INSVLAM.

Vt, priscis dicta, ob infrequentiam,
 Nunc ciuitatis æmula Platonica,
 Fortasse uictrix, (nam quod illa literis
 Delinxiuit, hoc ego una præstiti,
 Viris & opibus, optimisque legibus)
 Eutopia merito sum uocanda nomine.

b 2

CLARISSIMO D.

HIERONYMO BVSLIDIO PRAEPOSITO
ARIENSI, CATHOLICI REGIS CA
ROLI A CONSILIIS, PETRVS
AEGIDIVS ANTVERPI-
ENSIS S. D.

SUPERIORIBVS hisce diebus ornatissi-
me Buslidi, misit ad me THOMAS ille
MORVS, te quoq; teste, cui notissimus
est, eximium huius ætatis nostræ decus,
Vtopiã insulã, paucis adhuc mortalibus
cognitã, sed dignã in primis, quã ut plusq; Platonicam
omneis uelint cognoscere, præsertim ab homine facudis-
simo sic expressam, sic depictã, sic oculis subiectã, ut quo-
ties lego, aliquanto plus mihi uidere uidear, q; cū ipsum
Raphaël Hythlodæũ (nam ei sermoni æque interfui ac
MORVS ipse) sua uerba sonantẽ audirẽ. Etiam si uir ille
haud uulgari præditus eloquentia sic rem exponeret, ut
facile appareret eum nõ ea referre, quæ narrantibus alijs
didicisset, sed quæ cominus hausisset oculis, & in qbus nõ
exiguũ tempus esset uersatus, homo mea quidẽ sentẽtia,
regionũ, hominũ, & rerũ experientia uel ipso Vlysse su-
perior, & qualẽ octingentis hisce annis nusq; arbitrer na-
tum, ad quẽ collatus Vespucius nihil uidisse putet. Iam
præterq; quod uisa q; audita narramus efficacius, aderat
homini peculiaris quædã ad explicandas res dexteritas.

Attamẽ

Attamen eadē hęc quoties MORI penicillo depicta con-
templor, sic afficior, ut mihi uideat nōnunq̄ in ipsa uersa
ri Vtopia. Et hercule crediderim Raphaelē ipsum minus
in ea insula uidisse p̄ omne quinquenniū quod illic egit,
q̄ in MORI descriptione uideri liceat. Tantū hic occurrit
undiq̄ miraculorū, ut ambigā quid primū, aut potissimū
admirer, felicissimæ memoriæ fidem, quæ tot res auditas
duntaxat penē ad uerbū reddere potuerit. an prudentiā,
qui uulgo ignotissimos fontes, unde om̄ia reipublicæ uel
oriūtur mala, uel oriri possent bona, sic animaduertit. an
orationis uim ac facultatē, qua tanta sermonis latini puri-
tate, tantis dicendi neruis, tot res cōplexus est, præsertim
un⁹ in tot publica simul & domestica negotia distractus.
Verū hęc om̄ia tu minus admiraris doctissime Buslidj,
qui familiari etiā cōsuetudine penitus habes cognitū, ho-
mine maius ac propē diuinū hominis ingeniū. In cæteris
igitur nihil est, quod illius scriptis queā adijcere. Tantū te-
trastichū uernacula Vtopiensīū lingua scriptum, quod à
MORI discessu, forte mihi ostēdit Flythlodæus apponen-
dum curauī, præfixo eiisdē gentis alphabeto, tū adiectis
ad margines aliquot annotatiunculis. Nā quod de insu-
læ situ laborat MORVS, ne id quidē omnino tacuit Ra-
phael, quanq̄ paucis admodū, ac uelut obiter attigit, ue-
lut hoc alij seruās loco. Atq; id sanē nescio quo modo ca-
sus quidā malus utriq̄ nostrū inuidit, siquidē cum ea lo-
queretur Raphael, adierat MORVM è famulis quispiā,
qui

qui illi nescio quid diceret in aurē, ac mihi quidē tanto attentius auscultanti, comitū quispiā, clarius, ob frigus opinor, nauigatione collectū, tulliēns, dicentis uoces aliquot interceptit. Verū non conquiescā, donec hāc quoq; partē ad plenū cognouero, adeo ut nō solum situm insulæ, sed ipsam etiā poli sublationē sim tibi ad unguē redditurus, si modo incolumis est noster Hythlodæus. Nam uarius de homine rumor adfert, alij affirmant perisse in itinere, rursus alij reuersum in patriā, sed partim suorū mores nō ferentē, partim Vtopiæ desyderio sollicitatū, eò remigrasse. Nā quod huius insulæ nomē nusq; apud Cosmographos reperiatur, pulchre dissoluit Hythlodæus ipse. Si quidem fieri potuit, inquit, ut nomē quo ueteres sint usi, postea sit cōmutatū, aut etiā illos hęc fugerit insula, quādo & hodie cōplures oriuntur terræ, priscis illis Geographis intactæ. Quantū quorsum attinet hic argumentis astruere fidē, cū MORVS ille sit autor? Cæterū quod is ambigit de æditione, equidem laudo & agnosco uiri modestiā. At mihi uisum est opus modis omnibus indignū quod diu premeretur, & cū primis dignū, quod exeat in manus hominū, idēq; tuo potissimū nomine cōmendatū orbi, uel qd' MORI dotes tibi præcipue sint p̄spectæ, uel qd' nemo magis idoneus, q̄ rectis cōsilijs iuuet rēpublicā, in qua iā annis cōpluribus, summa cū laude uersaris, tum prudētiæ, tū integritatis. Bene Vale studiorū Meccenas, & huius sæculi dec⁹, Antuerpiæ An. M. D. XVI. Cal. Nouēb.

Thomas

PLAN

ROLE

THOMAS

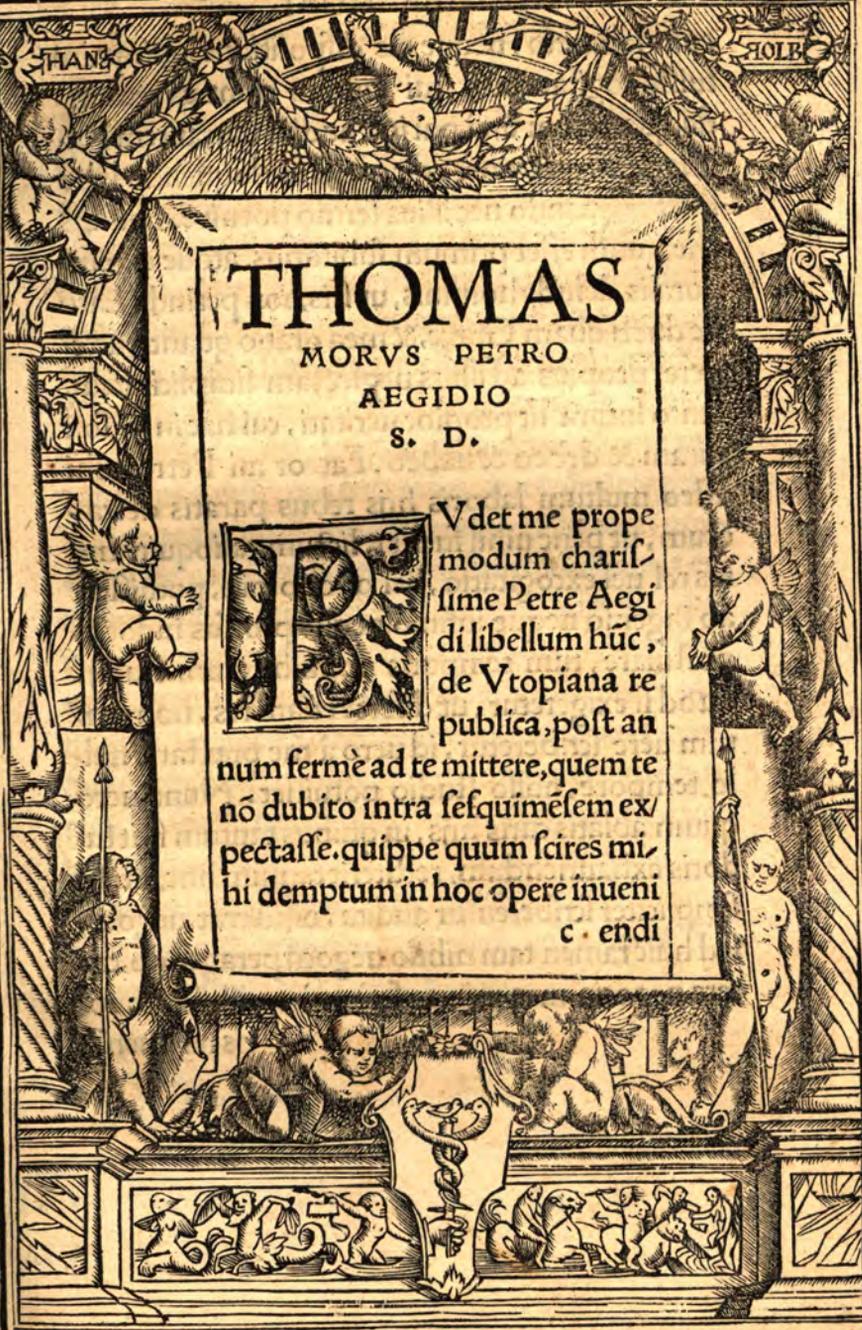
MORVS PETRO

AEGIDIO

S. D.

R

Vdet me prope
modum charis-
sime Petre Aegi-
di libellum hūc,
de Vtopiana re
publica, post an-
num fermè ad te mittere, quem te
nō dubito intra sesquimēsem ex-
pectasse. quippe quum scires mi-
hi demptum in hoc opere inueni
c. endi

ris reliquerunt. Dum causas forenseis assidue ali-
 as ago, alias audio, alias arbiter finio, alias iudex
 dirimo, dum hic officij causa uisitur, ille negocij,
 dum foris totum ferme diem alijs impartior, re-
 liquum meis, relinquo mihi, hoc est literis, nihil.
 Nempe reuerso domum, cum uxore fabulan-
 dum est, gariendum cum liberis, colloquendum
 cum ministris. quæ ego omnia inter negocia nu-
 mero, quando fieri necesse est (necesse est autem,
 nisi uelis esse domi tuæ peregrinus) & danda
 omnino opera est, ut quos uitæ tuæ comites, aut
 natura prouidit, aut fecit casus, aut ipse delegisti,
 hñs ut te quàm iucundissimum compares, mo-
 do ut ne comitate corrumpas, aut indulgentia ex
 ministris dominos reddas. Inter hæc quæ dixi ela-
 bitur dies, mensis, annus. Quando ergo scribi-
 mus? nec interim de somno quicquàm sum lo-
 quutus, ut nec de cibo quidem, qui multis non
 minus absument temporis, quàm somnus ipse, qui
 uitæ absument ferme dimidium. At mihi hoc so-
 lum temporis adquireo quod somno ciboque sus-
 furor, quod quoniam parcum est, lente, quia ta-
 men aliquid, aliquando perfeci, atque ad te mi-
 Petre transmisi Vtopiam ut legeres, & si quid ef-

fugisset nos, uti tu admoneres. Quanquã enim non hac parte penitus diffido mihi (qui utinam sic ingenio atque doctrina aliquid essem, ut memoria non usquequaque destituor) non usqueadeo tamen confido, ut credam nihil mihi potuisse excidere. Nam & Ioannes Clemens puer meus, qui adfuit ut scis unã, ut quem à nullo patior sermone abesse in quo aliquid esse fructus potest, quoniam ab hac herba qua & latinis literis & Græcis cœpit euirefcere, egregiam aliquando frugem spero, in magnam me coniecit dubitationem, si quidem quum, quantum ego recordor, Hythlodæus narrauerit Amauroticum illum pontem, quo fluuius Anydrus insternitur, quingentos habere passus in longum, Ioannes meus ait detrahendos esse ducentos, latitudinem fluminis haud supra trecentos ibi continere. Ego te rogo rem ut reuoces in memoriam. Nam si tu cum illo sentis, ego quoque adsentiar & me lapsum credam, si ipse non recolis, scribam ut feci quod ipse recordari uideor mihi, nam ut maxime curabo, ne quid sit in libro falsi, ita si quid sit in ambiguo, potius mendacium dicam, quàm mentiar, quod malim bonus esse quàm prudens. Quanquàm facile

Nota The/
ologicã dif/
ferentiã in/
ter mentiri
& menda/
ciũ dicere.

facile fuerit huic mederi morbo, si ex Raphaelē ipso, aut praesens scisciteris, aut per literas, quod necesse est facias, uel ob alium scrupulum, qui nobis incidit nescio mea ne culpa magis, an tua, an Raphaelis ipsius. Nam neque nobis in mentem uenit quaerere, neque illi dicere, qua in parte noui illius orbis Vtopia sita sit. Quod non fuisse praetermissum sic, uellem profecto mediocri pecunia mea redemptum, uel quod subpudet me nescire, quo in mari sit insula de qua tam multa recensentur, uel quod sunt apud nos unus & alter, sed unus maxime, uir pius & professione Theologus, qui miro flagrat desyderio ad eundem Vtopiam, non inani & curiosa libidine collustrandi noua, sed uti religionem nostram, feliciter ibi coeptam, foueat atque adaugeat. Quod quo faciat rite, de creuit ante curare ut mittatur à Pontifice, atque adeo ut creetur Vtopiensibus Episcopus, nihil eo scrupulo retardatus, quod hoc antistitium sit illi precibus impetrandum. Quippe sanctum ducit ambitum, quem non honoris aut quaestus ratio, sed pietatis respectus pepererit. Quamobrem te oro mi Petre uti aut praesens, si potes commode, aut absens per epistolam, compelles Hythlo-

Sanctus
ambitus.

daum, atq; efficias, ne quicquàm huic operi meo,
 aut infit falsi, aut ueri desyderetur. Atque haud
 scio an præstet ipsum ei librum ostendi. Nam ne
 que alius æque sufficit, si quid est erratum corrige
 re, neq; is, ipse aliter hoc præstare potest, quàm si
 quæ sunt à me scripta perlegerit. Ad hæc: fiet ut
 hoc pacto intelligas, accipiat ne libenter, an gra
 uatim ferat, hoc operis à me conscribi. Nempe
 si suos labores decreuit ipse mandare literis, no
 lit fortasse me: neque ego certe uelim, Vtopien
 sium per me uulgata republica, florem illi grati
 amque nouitatis historiae suæ præripere. Quan
 quàm ut uere dicam, nec ipse mecum satis adhuc
 constitui, an sim omnino æditurus. Etenim tam
 uaria sunt palata mortalium, tam morosa quo
 rundam ingenia, tam ingrati animi, tam absur
 da iudicia, ut cum hijs haud paulo felicius agi ui
 deatur, qui iucundi atque hilares genio indul
 gent suo, quàm qui semet macerant curis, ut æ
 dant aliquid quod alijs, aut fastidientibus, aut in
 gratis, uel utilitati possit esse, uel uoluptati. Pluri
 mi literas nesciunt: multi contemnunt. Barbarus
 ut durum reijcit, quicquid non est planè barba
 rum, Scioli aspernâtur ut triuiale, quicquid obso
 letis uerbis

Ingrata ho
 minum iu
 dicia.

letis uerbis non scater. quibusdam solum placent
 uetera, plerisque tantum sua. Hic tam tetricus est,
 ut non admittat iocos, hic tam insulsus, ut non fe-
 rat sales, tam simi quidam sunt, ut nasum omnem
 uelut aquam ab rabido morsus cane, reformidēt.
 adeo mobiles alij sunt, ut aliud sedentes probent,
 aliud stantes. Hi sedent in tabernis, & inter pocu-
 la de scriptorum iudicant ingenijs, magnāq; cum
 autoritate condemnant utcunque lubitum est, su-
 is quenque scriptis, ueluti capillicio uellicantes, ipsi
 interim tuti, & quod dici solet, *ἔξω βέλους*. qui p-
 pe tam leues & abrafi undique, ut ne pilum qui-
 dem habeant boni uiri, quo possint apprehendi.
 Sunt praeterea quidam tam ingrati, ut quum im-
 pense delectentur opere: nihilo tamen magis a-
 ment autorem. non absimiles inhumanis hospi-
 tibus, qui quum opiparo conuiuio prolixè sint
 excepti, saturi demum discedunt domum, nullis
 habitis gratijs ei, à quo sunt inuitati. I nunc & ho-
 minibus tam delicati palati: tam uarij gustus:
 animi praeterea tam memoris & grati, tuis impen-
 sis epulum instrue. Sed tamen mi Petre tu illud
 age quod dixi cum Hythlodæo. postea tamen in-
 tegrum erit hac de re consultare denuo. Quan-
 quàm si

Simos, tro
 cat homi/
 nes nullo
 naso.

Prouerbi/
 um.

Mira co
 latio;

24 MORI AD PET. AEGID. PRAEFATIO.
quàm si id ipsius uoluntate fiat : quandoquidem
scribendi labore defunctus : nunc sero sapio:
quod reliquum est de ædendo : se/
quar amicorum consilium : at/
que in primis tuum. Va-
le dulcissime Petre
Aegidi : cum
optima
con/
iuge : ac
me ut soles a-
ma : quando ego te
amo etiam plus quam soleo.

Io. Clemens. Hythlodæus. Tho. Morus. Pet. Aegid.

SERMONIS QVEM

RAPHAEL HYTHLODAEVS VIR EXIMIVS,
 DE OPTIMO REIPVBLICAE STATV HA-
 BVIT, LIBER PRIMVS, PER ILLVSTREM
 VIRVM THOMAM MORVM INCLYTAE
 BRITANNIARVM VRBIS LONDINI
 ET CIVEM, ET VICECOMITEM.

VVM NON EXIGVI MOMEN-
 ti negocia quædam inuictissimus An-
 gliæ Rex HENRICVS eius nominis
 octauus, omnibus egregij principis
 artibus ornatissimus, cum serenissi-
 d mo Castel,

mo Castellæ principe CAROLO controuersa nuper habuisset, ad ea tractanda, componendâq; oratorē me legauit in Flandriam, comitem & collegam uiri incomparabilis Cuthberti Tunstalli, quem sacris scrinijs nuper ingenti omniū gratulatione præfecit, de cuius sane laudibus nihil à me dicitur, nō quod uerear ne parum synceræ fidei testis habēda sit amicitia, sed quod uirtus eius, ac doctrina maior est, q̄ ut à me prædicari possit, tum notior ubiq; atq; illustrior, q̄ ut debeat, nisi uideri uelim solem lucerna, quod aiunt, ostendere. Occurrunt nobis Brugis (sic enim cōuenerat) hi, quibus à principe negociū demandabatur, egregij uiri omnes. in his præfectus Brugenſis uir magnificus, princeps & caput erat, cæterum os & pectus Georgius Temſicius Cassiletanus Præpositus, non arte solum, uerū etiam natura facundus, ad hæc iureconsultissimus, tractandi uero negocij cum ingenio, tum assiduo rerum usu eximius artifex. ubi semel atq; iterum congressi, quibusdā de rebus non satis cōsentiremus, illi in aliquot dies uale nobis dicto, Bruxellas profecti sunt, principis oraculum sciscitaturi. Ego me interim (sic enim res ferebat) Antuerpiam cōfero. Ibi dum uersor, sæpe me inter alios, sed quo nō alius gratior, inuisit Petrus Aegidius Antuerpiæ natus magna fide, & loco apud suos honesto, dignus honestissimo, quippe iuuenis haud scio doctior ne, an moralior, est em̄ & optimus & literatissim⁹, ad hæc animo in

omnes

omnes candido. in amicos uero tam propēso pectore amore, fide, adfectu tam syncero, ut uix unum aut alterum usq̄ inuenias, quem illi sentias omnibus amicitiae numeris esse conferendum. Rara illi modestia, nemini longius abest fucus, nulli simplicitas inest prudentior. porro sermone tam lepidus, & tam innoxie facetus, ut patriae desiderium, ac laris domestici, uxoris, & liberorum, quorum studio reuisendorū nimis q̄ anxie tenebar (iam tum enim plus quatuor mensibus abfuerā do mo) magna ex parte mihi dulcissima cōsuetudine sua, & mellitissima confabulatione leuauerit. Hunc quum die quadā in templo diuæ Mariæ, quod & opere pulcherrimum, & populo celeberrimū est, rei diuinæ interfuissem, atq; peracto sacro, pararem inde in hospitium redire, forte colloquētem uideo cum hospite quodam, uergentis ad senium ætatis, uultu adusto, promissa barba, penula neglectim ab humero dependēte, qui mihi ex uultu atq; habitu nauclerus esse uidebatur. At Petrus ubi me cōspexit, adit ac salutat. respondere conantem seducit paululum, & uides inquit hunc? (simul designabat eum cum quo loquētem uideram) eum inquit iam hinc ad te rectā parabam ducere. Venisset inquit pergratus mihi tua causa. Imo inquit ille, si nosset hominem, sua. Nam nemo uiuit hodie mortaliū omniū, qui tantam tibi hominū, terrarūq; incognitarum narrare possit historiam, quarum rerum audiendarū scio

d 2 auidissī

auidissimum esse te. Ergo inquā non pessime coniecta
 ui. Nam primo aspectu protinus sensi hominem esse
 nauderum. Atqui inquit aberrasti longissime: nauiga-
 uit quidem non ut Palinurus, sed ut Vlysses: imo uelut
 Plato. Nempe Raphael iste, sic enim uocatur gentilitio
 nomine Hythlodæus, & latinæ linguæ nō indoctus, &
 græcæ doctissimus (cuius ideo studiosior quā Romanæ
 fuit, quoniam totum se addixerat philosophiæ: qua in
 re nihil quod alicuius momenti sit, præter Senecæ quæ-
 dam, ac Ciceronis extare latine cognouit) relicto fratri-
 bus patrimonio, quod ei domi fuerat (est enim Lusitanus)
 orbis terrarū contemplandi studio Americo Vespucio
 se adiunxit, atque in tribus posterioribus illarū quatuor
 nauigationū quæ passim iā leguntur, perpetuus eius co-
 mes fuit, nisi quod in ultima cum eo non rediit. Curauit enim
 atque adeo extorsit ab Americo, ut ipse in his XXIII
 esset quæ ad fines postremæ nauigatiōis in Castello relin-
 quebantur. Itaque relictus est, uti obtēperaret animo eius,
 peregrinationis magis quā sepulchri curioso. quippe cui
 hæc assidue sunt in ore, Cælo tegitur qui non habet ur-
 nam, & Vndique ad superos tantundem esse uia. Quæ
 mens eius, nisi deus ei propitius adfuisse, nimio fuerat
 illi cōstatura. Cæterū postquam digresso Vespucio multas
 regiones cum quinque Castellanos comitibus emensus
 est, mirabili tandem fortuna Taprobanen delatus, inde
 peruenit in Calicut, ubi repertis comode Lusitanorū
 nauibus

Apophthe-
 gma.

Calicut

naubus, in patriã deniq; præter spem reuehitur. Hæc ubi narrauit Petrus, actis ei gratijs quod tã officiosus in me fuisset, ut cuius uiri colloquiũ mihi gratum speraret, eius uti sermone fruere, tantã rationem habuisset, ad Raphaelem me conuerto, tum ubi nos mutuo salu-
tassemus, atq; illa cõmunia dixissemus, quæ dici in primo hospitem cõgressu solent, inde domũ meam digredimur, ibiq; in horto confidentes in scamno cespitibus herbeis constrato, cõfabulamur. Narrauit ergo nobis, quo pacto posteaq; Vespucius abierat, ipse, socijque eius, qui in Castello remanserant, conueniendo atque blandiendo cõperint se paulatim eius terræ gentibus insinuare, iamq; non innoxie modo apud eas, sed etiã familiariter uersari, tum principi cuidã (cuius & patria mihi, & nomen excidit) grati, chari que esse, eius liberalitate narrabat cõmeatum, atq; uiaticũ ipsi & quinque eius comitibus affatim fuisse suppeditatũ, cũ itineris (quod per aquam ratibus, per terram curru peragebant) fidelissimo duce, qui eos ad alios principes, quos diligenter cõmendati petebant, adduceret. Nam post multorum itinera dierum, oppida atque urbes aiebat reperisse se, ac non pessime institutas magna populorum frequentia republicas. Nempe sub æquatoris linea tum hinc atq; inde ab utroque latere quantum ferè spatij solis orbita cõplectitur, uastitas obiacere solitudines perpetuo feruore torridas. Squalor undique & tristis rerum facies

d 3 horrida

horrida atq; inculta omnia feris habitata, serpētibusq;
 aut deniq; hominib⁹, neq; minus efferis quàm sint be
 luae, neq; minus noxijs. Cæterum ubi longius euectus
 sis, paulatim omnia māsuescere, cælum minus asperū,
 solum uirore blandū, mitiora animantiū ingenia, tan
 dem aperiri populos, urbes, oppida, in his assidua non
 inter se modo, ac finitimos, sed procul etiā dissitas gen
 tes, terra maricq; cōmercia. Inde sibi natam facultatem
 multas ultro citroq; terras inuisendi, quod nulla nauis
 ad iter quodlibet instruebatur, in quam non ille, comi
 tesq; eius libentissime admittebantur. Naues quas pri
 mis regionibus conspexerūt, carina plana fuisse narra
 bat, uela consutis papyris aut uiminibus intendebant,
 alibi coriacea. post uero acuminatas carinas canabea
 uela reppererunt. omnia deniq; nostris similia. nauæ
 maris ac cæli nō imperiti. Sed miram se narrabat inisse
 gratiā, tradito magnetis usu, cuius antea penitus erant
 ignari. ideóq; timide pelago consueuisse sese, neq; aliàs
 temere, q̄ æstare credere. Nunc uero eius fiducia lapi
 dis contemnūt hyemem, securi magis, q̄ tuti, ut pericu
 lum sit, ne quæ res magno eis bono futura putabatur,
 eadem per imprudētiam magnorum causa malorum
 fiat. Quid quoq; in loco se uidisse narrauit, & longum
 fuerit explicare, neq; huius est operis institutum, & alio
 fortasse loco dicetur à nobis, præsertim quicquid ex usu
 fuerit nō ignorari, qualia sūt in primis ea, quæ apud po
 pulos

pulos usq; ciuiler cōiuentes animaduertit, recte prouideretq; prouisa. His enim de rebus & nos auidissime rogabamus, & ille libentissime differebat, ommissa interim inquisitione monstrorū, quibus nihil est minus nouum. Nam Scyllas & Celenos rapaces, & Lestrigonas populi uoros, atq; eiuscemodi immania portēta, nusq; ferē non inuenias, at sane ac sapienter instituto ciues haud reperias ubilibet. Cæterū ut multa apud nouos illos populos adnotauit pperā cōsulta, sic haud pauca recensuit, unde possint exempla sumi corrigendis harū urbiū, nationū, gentium, ac regnorū erroribus idonea, alio, ut dixi, loco à me cōmemoranda. Nunc ea tantum referre animus est, quæ de moribus atq; institutis narrabat Vtopiensium, præmissis tamen eo sermone, quo uelut tractu quodam ad eius mētionem reipublicæ deuentum est. Nam quū Raphaël prudentissime recensisset, alia hic, alia illic errata, utrobique certe plurima, tū quæ apud nos, quæue itē sunt apud illos cauta sapientius, quum uniuscuiusq; populi mores atq; instituta sic teneret, tanq; in quēcunq; locum diuertisset, totā ibi uitam uixisse uideretur, admiratus hominem Petrus, Miror profecto mi Raphaël, inquit, cur te regi cui piā non adiungas, quorū neminē esse satis scio, cui tu non sis futurus uehemēter gratus, utpote quē hac doctrina, atq; hac locorum hominumq; peritia nō oblectare solum, sed exemplis quoque instruere, atq; adiuuare consilio

sis

sis idoneus, simul hoc pacto & tuis rebus egregie cōsu-
 lueris, & tuorum omniū commodis magno esse adiu-
 mento possis. Quod ad meos attinet, inquit ille, nō ual-
 de cōmoueor, nempe in quos mediocriter opinor me
 officij mei partes impleuisse. nam quibus rebus aliq̄ nō
 nisi senes & ægri cedunt, imo tum quoq̄ ægre cedunt,
 quum amplius retinere non possunt, eas res ego nō sa-
 nus modo ac uegetus, sed iuuenis quoq̄ cognatis, ami-
 cisq̄ dispartiui, quos debere puto hac mea esse beni-
 gnitate cōtentos, neq̄ id exigere atq̄ expectare prate-
 rea. ut memet eorum causa regibus in seruitiū dedam.
 Bona uerba inquit Petrus, mihi uisum est non ut ser-
 uias regibus, sed ut inseruias. Hoc est inquit ille, una syl-
 laba plusq̄ seruias. At ego sic cēseo inquit Petrus, quo
 quo tu nomine rē appelles, eam tamen ipsam esse uia,
 qua non alijs modo & priuatim, & publice possis cōdu-
 cere, sed tuam quoq̄ ipsius cōditionem reddere felicio-
 rem. Feliciorem ne inquit Raphael, ea uia facerē, à qua
 abhorret animus? Atqui nunc sic uiuo ut uolo, quod
 ego certe suspicor paucissimis purpuratorū cōtingere.
 Quin satis est eorum, qui potētum amicitias ambiunt,
 ne magnā putes iacturam fieri, si me atq̄ uno aut alte-
 ro mei similibus sint carituri. Tum ego, perspicuum est
 inquā te mi Raphael, neq̄ opū esse, neq̄ potētia cupi-
 dum, atq̄ ego pfecto huius tuæ mentis hominē nō mi-
 nus ueneror ac suspicio, q̄ eorū quēuis, q̄ maxime rerū

*inferuire una syllaba plus quam sunt
 feruire*

sunt potentes. Cæterum uideberis planè rem te atque isthoc animo tuo tam generoso, tam uere philosopho dignam facturus, si te ita compares, ut uel cum aliquo priuatim incòmodo ingenium tuũ atq; industriã, publicis rebus accòmodes, quod nunq; tanto cum fructu queas, quãto si à consilijs fueris magno alicui principi, eiq; (quod te facturũ certe scio) recta atq; honesta per suaferis. nempe à principe bonorũ, malorumq; omniũ torrens in totum populũ, uelut à perenni quodã fonte promãnat. In te uero tam absoluta doctrina est, ut uel citra magnũ rerum usum, porrò tanta rerum peritiã, ut sine ulla doctrina, egregium còsiliariũ cuius regum sis præstaturus. Bis erras, inquit ille, mi More, primum in me, deinde in re ipsa. nam neq; mihi ea est facultas, quã tu tribuis, & si maxime esset, tamẽ quũ ocio meo negocium facesterem, publicam rem nihil promoueam. Primum em̃ principes ipsi pleriq; omnes militaribus studijs (quorum ego neq; peritiã habeo, neq; desydero) libentius occupantur, q̃ bonis pacis artibus; maiusq; multo studiũ est, quibus modis per fas ac nefas noua sibi regna pariant, q̃ uti parta bene administrent. Præterea quicuncq; regibus à consilio sunt, eorũ nemo est, qui non aut uere tantũ sapit, ut non egeat, aut tantum sibi sapere uideretur, ut non libeat alterius probare consilium, nisi quod absurdissimis quibusq; dictis assentiũtur & supparasitãtur eorũ, quos ut maxime apud prin
e cipem

cipem gratiæ, student assentatione demereri sibi. Et ceterum sic est natura comparatum, ut sua cuique inueta blandiantur. Sic & coruo suus arridet pullus, & suus simiaculus placet. Quod si quis in illo coetu uel alienis inuidentium, uel præferentium sua, aliquid afferat, quod aut alijs temporibus factum legit, aut alijs fieri locis uidit, ibi qui audiunt, perinde agunt, ac si tota sapientiæ suæ periditaretur opinio, & post illa pro stultis planè sint habendi, nisi aliquid sufficiant inuenire, quod in aliorum inuentis uertant uitio. Si cætera destituant, tum huc confugiunt. hæc nostris, inquit, placere maioribus, quorum prudentiã utinam nos æquaremus. itaque hoc dicto ueluti egregie perorata re confidunt. Tandem magnū sit periculū, si quis ulla in re deprehendatur maioribus suis sapientior. à quibus tamen, ut quicque optime consultū est, ita æquissimo animo ualere sinimus. at si qua de re potuit consuli prudentius, eam protinus ansam cupide arreptam mordicus retinemus. Itaque in hæc superba, absurda, ac morosa iudicia, cum sæpe alibi, tum semel in Angliã quoque incidi. Obsecro inquã, fuisti apud nos? Fui inquit, atque aliquot menses ibi sum uersatus, non multo post eam cladem, qua Anglorum occidentalium ciuile aduersus regem bellum miseranda ipsorum strage cõpressum est. Interea multum debui reuerendissimo patri Ioanni Mortono Cantuariensi Archiepiscopo & Cardinali, ac tum quoque Angliæ Cancellario, uiro

no. uiro mi Petre (nā Moro cognita sum narraturus)
 nō autoritate magis, q̄ prudētia ac uirtute uenerabili.
 Etenim statura ei mediocris erat, nec ætati, q̄q̄ seræ ce-
 dens. uultus quē reuereare, nō horreas. in congressu nō
 difficilis. serius tamen & grauis. libido erat asperius in-
 terdum cōpellando supplicātes experiri, sed sine noxa.
 quid ingenij, quā animi præsentia quisq; præ se ferret,
 qua uelut cognata sibi uirtute, modo abesset impuden-
 tia delectabatur, & ut idoneā ad res gerēdas amplecte-
 batur, Sermo politus & efficax, Iuris magna peritia, in-
 genium incōparabile, memoria ad prodigiū usq; excel-
 lens. Hæc em̄ natura egregia, discendo atq; exercendo
 puexit. Huius cōsilijs rex plurimū fidere, multū Resp.
 niti (cū ego aderā) uidebatur. quippe qui ab prima ferē
 iuuenta protinus à schola cōiectus in aulā, maximis in
 negocijs per omnē uersatus ætatē, acuarijs fortunæ æsti-
 bus assidue iactatus prudentiā rerum (quæ sic recepta
 nō facile elabitur) multis, magnisq; cū periculis didice-
 rat. Forte fortuna quū die quodā in eius mensa essem,
 laicus quidam legum uestratiū peritus aderat, is nescio
 unde nactus occasionē, cœpit accurate laudare, rigidā
 illā iustitiā, quæ tū illic exercebat in fures, quos passim
 narrabat nōnunq; suspēdi uiginti in una cruce, atq; eo
 uehementius dicebat se mirari, cū tam pauci elaberent
 supplicio, quo malo fato fieret, uti tā multi tamē ubiq;
 grassarent. Tum ego, ausus em̄ sum libere apud Cardi-

De legib^s
 parū æq^s

nalem loqui: nihil mireris inquā. Nam hæc punitio furum & supra iustum est, & nō ex usu publico. Est enim ad uindicanda furta nimis atrox, nec tamē ad refrenanda sufficiens. Quippe neq; furtum simplex tam ingēs facinus est, ut capite debeat plecti, neque ulla pœna est tanta, ut ab latrocinijis cohibeat eos, qui nullam aliā artem quærendi uictus habent. Itaq; hac in re non uos modo, sed bona pars huius orbis imitari uidetur malos præceptores, qui discipulos uerberant libentius q̄ docent. Decernūtur enim furanti grauiā atq; horrēda supplicia, cum potius multo fuerit prouidendū, uti aliquis esset prouentus uitæ, ne cuiq; tam dira sit furandi primū, dehinc pereundi necessitas. Est inquit ille, satis hoc prouisum: sunt artes mechanicæ, est agricolatio, ex his tūeri uitā liceat, ni sponte mali esse mallent. At non sic euades inquā. Nam primū omittamus eos, qui sæpe uel ab externis bellis, uel ciuilibus mutili redeūt domum, ut nuper apud uos ē Cornubiensi prælio, & non ita pridem ē Gallico, qui uel Reip. impendūt mēbra, uel regi, quos neq; pristinas artes exercere debilitas patitur, neq; ætas nouam discere. hos inquā omittamus, quando bella per intermissas uices cōmeant. Ea cōtemplemur, quæ nullo die nō accidunt. Tantus est ergo nobilium numerus, qui nō ipsi modo degant ociosi tanq; fuci laboribus aliorū, quos puta suorū prædiorū colonos augēdis redditibus ad uiuū usq; radunt. Nam eam
solam

Quia ratio
ne fieri pos
sit, ne tam
multi sint
fures.

solam frugalitatem nouere, homines alioquin ad mendicitatem usq; prodigi: uerū immensam quoq; ociosorum stipatorum turbam circūferunt, qui nullam unq; quærēdi uictus artē didicere. Hi simul atq; herus obierit, aut ipsi ægrotauerint, eijciuntur ilico. nam & ociosos libentius q̄ ægrotos alunt, & sæpe morientis heres nō p̄tinus alendæ sufficit paternæ familiæ. interim illi esuriunt strennue, nisi strennue latrocinentur. Nam quid faciant? Siquidē ubi errando paululū uestes ac ualetudinem attriuere, morbo iam squalidos, atq; obritos panis, neq; generosi dignātur accipere, neq; audent rustici: non ignari eum qui molliter educatus in ocio ac delictis, solitus sit accinctus acinace acetra, totam uiciniam uultu nebulonico despiciere & contemnere omnes præ se, haudquaq; idoneum fore, qui cum ligone ac marra, maligna mercede ac uictu parco, fideliter inferuiat pauperi. Ad hæc ille, atqui nobis inquit, hoc hominum genus in primis fouendū est. In his enim, utpote hominibus animi magis excelsi ac generosioris, q̄ sunt opifces aut agricolæ, consistunt uires ac robur exercitus, si quando sit cōfligendū bello. Profecto inquā ego, eadē opera dicas licet, belli gratia fouēdos esse fures, quibus haud dubie nunq; carebitis, dum habebitis hos. Quin neq; latrones sunt instrennui milites, neq; milites ignauissimi latronū, adeo inter has artes belle conuenit. At hoc uitium tamē frequens est uobis, nō propriū. est em̄

Quā per-
niciē adfe-
rant perpe-
tua militū
præsidia.

omniū ferè gentiū cōmune. Nam Gallias infestat alia
præterea pestis pestilentior, Tota patria stipendiarijs,
in pace quoq; (si illa pax est) oppleta atq; obfessa mili-
tibus, eadem persuasione inductis, qua uos ociosos hic
ministros alendos esse cēsuisistis, nempe quod Moroso-
phis uisum est, in eo sitam esse publicam salutem, si in
promptu semper adsit ualidum, firmumq; præsidium,
maxime ueteranorū, neq; enim cōfidunt in exercitatis
quicq;. ut uel ideo quærendū eis bellum sit, ne imperi-
tos habeāt milites, & homines iugulandi gratis, ne (ut
habet facete Salustius) manus aut animus incipiat per
ocium torpescere. At quàm sit perniciosum huiusmodi
beluas alere, & Gallia suo malo didicit, & Romanorū,
Carthaginensium, ac Syrorum, tum multarū gentium
exempla declarant, quorū omniū non imperiū modo,
sed agros quoq; atq; adeo urbes ipsas parati ipsorum
exercitus alijs atq; alijs occasionibus euerterūt. Quam
uero nō magnopere necessariū, uel hinc elucescit, quod
ne Galli quidem milites armis ab unguiculis exercita-
tissimi cum euocatis comparati uestris, admodū sæpe
gloriantur superiores sese discessisse, ut ne quid dicam
amplius, ne præsentibus uidear adblandiri uobis. Sed
nec uestri illi uel opifices urbici, uel rudes atq; agrestes
agricolæ ociosos generosorū stipatores creduntur ual-
de pertimescere, nisi aut hi quibus ad uires atq; auda-
ciam corpus contigit ineptius, aut quorum animi uis
inopia

inopia rei familiaris infringitur, adeo periculū nullum est, ne quorū ualida & robusta corpora (neq; enim nisi selectos dignantur generosi corrumpere) nunc uel elan-
 guescūt ocio, uel negocijs propè muliebribus emolliun-
 tur. ijdem bonis artibus instructi ad uitam, & uirilibus
 exercitati laboribus effceminentur. Certe utcunq; sese
 hæc habet res, illud mihi nequaquā uidetur publicæ rei
 conducere, in euentum belli, quod nuncq; habetis, nisi
 quum uultis, infinitam eius generis turbam alere, quod
 infestat pacem, cuius tanto maior haberi ratio, quā m
 belli debeat. Neque hæc tamen sola est furandi necessi-
 tas. Est alia magis quantum credo, peculiaris uobis.
 Quænam est ea inquit Cardinalis. Oues inquam ue-
 stræ, quæ tam mites esse, tamq; exiguo solent ali, nunc
 (uti fertur) tam edaces atq; indomitæ esse cœperunt, ut
 homines deuorēt ipsos, agros, domos, oppida uastent
 ac depopulentur. Nempe quibuscunq; regni partibus
 nascitur lana tenuior, atque ideo preciosior, ibi nobiles
 & generosi, atq; adeo Abbates aliquot sancti uiri, non
 his contenti redditibus, fructibusq; annuis, qui maiori-
 bus suis solebant ex prædijs crescere, nec habētes satis,
 quod ociose ac laute uiuentes, nihil in publicū profint,
 nisi etiā obsint, aruo nihil relinquunt, omnia claudunt
 pascuis, demoliuntur domos, diruunt oppida, templo
 duntaxat stabulandis ouibus relicto, & tantq; parum
 soli perderent apud uos ferarum saltus, ac uiuaria, illi
 boni

Omnes Angli
 rursus ut
 redirent in
 suis domo-
 ribus, agros,
 domos, &
 oppida
 destruxerunt
 3

boni uiri habitationes omnes, & quicquid usque est culti, uertunt in solitudinem. Ergo ut unus helluo inexplibilis ac dira pestis patriae, continuatis agris, aliquot millia iugerum uno circūdet septo, eijciuntur coloni quidam, suis etiam aut circūscripti fraude, aut ui oppressi exuuntur, aut fatigati iniurijs, adiguntur ad uenditionē. Itaque quoquo pacto emigrant miseri, uiri, mulieres, mariti, uxores, orbi, uiduæ, parētes cum parujs liberis, & numerosa magis que diuite familia, ut multis opus habet manibus res rustica, emigrant inquā è notis atque assuetis laribus, nec inueniūt quo se recipiāt, supellectilē omnē haud magno uendibilem, etiā si manere possit emptorem, quū extrudi necesse est, minimo uenūdant. id quū breui errando insumpserint, quid restat aliud denique, que uti furentur, & pendeant iuste scilicet, aut uagentur atque mendicent. quanque tum quoque uelut errone conijciuntur in carcerem, quod ociosi obambulent, quorū operā nemo est qui conducatur, quū illi cupidissime offerant. Nam rusticæ rei cui assueuerūt nihil est quod agatur, ubi nihil seritur. Siquidem unus opilio atque bubulcus sufficit ei terræ depascendæ pecoribus, in cuius cultum, ut sementi faciendæ sufficeret, multæ poscebantur manus. Atque hac ratione fit, ut multis in locis annona multo sit carior. Quin lanarum quoque adeo increuit precium, ut à tenuioribus, qui pānos inde solent apud uos conficere, prorsus emi non possint, atque ea ratione plures

plures ab opere ablegantur in ocium. Nam post aucta
 pascua infinitam ouium uim absumpsit rabes, uelut eo
 rum cupiditatē ulciscēte deo immissa in oues lue, quā
 in ipsorum capita contortam esse fuerat iustus. Quod
 si maxime increseat ouium numerus, precio nihil decre
 scit tamen. quod earum, si monopolium appellari non
 potest quod nō unus uendit, certe oligopolium est. Re
 siderunt enim ferē in manus paucorum, eorundemq;
 diuitū, quos nulla necessitas urget ante uendēdi quā
 libet, nec ante libet quā liceat quanti libet. Iam cætera
 quoque pecorum genera, ut æque cara sint, eadem ra
 tio est, atq; hoc etiam amplius, quod dirutis uillis, atq;
 imminuta re rustica non sint qui foeturam curent. Ne
 q; enim diuites illi, ut ouium, sic etiam armentorum fœ
 tus educant: sed aliunde macra empta uili, posteaq; su
 is pascuis pinguerint, magno reuendunt. Ideoq; sicuti
 reor, nondum sentitur totum huius rei incommodum.
 Nempe adhuc his modo locis reddunt cara, ubi uen
 dunt. cæterum ubi aliquandiu celerius extulerint illinc,
 quā nasci possint, tū demū ibi quoq; paulatim decre
 scēte copia, ubi coëmuntur, necesse est hic insigni labo
 retur inopia. Ita qua re uel maxime felix hæc uestra ui
 debatur insula, iam ipsam paucorum improba cupidi
 tas uertit in perniciem. Nam hæc annonæ caritas in
 causa est, cur quisq; quā possit plurimos è familia di
 mittat, quo quæso nisi mendicatum, aut quod genero/
 f sis

~~Oligopolium~~
 Oligopolium

sis animis persuadeas facilius latrocinatū: Quid quod
 ad miseram hanc egestatem, atq; inopiam adiungitur,
 importuna luxuries. Nam & ministris nobilium, & opi
 ficibus, & ipsis propemodū rusticis, & omnibus deniq;
 ordinibus, multū est insolētis apparatus in uestibus, ni
 mius in uictu luxus. Iā ganea, lustra, lupanar, & aliud lu
 panar tabernæ, uinaria, ceruisiaria, postremo tot im
 probi ludi, alea, charta, fritillus, pila, sphaera, discus, an
 non hæc celeriter exhausta pecunia, recta suos mystas
 mittunt aliquò latrocinatum: Has perniciosas pestes
 ejcite, statuite, ut uillas atq; oppida rustica, aut hi resti
 tuant qui diruere, aut ea cedant reposituris, atq; ædifi
 care uolentibus. Refrenate coëmptiones istas diuitum,
 ac uelut monopolij exercendi licentiã. Pauciores alant
 ocio, reddatur agricolatio, lanificium instauretur, ut sit
 honestum negociū, quo se utiliter exerceat ociosa ista
 turba, uel quos hæcenus inopia fures fecit, uel qui nūc
 erroneos aut ociosos sunt ministri, fures nimirum utriq;
 futuri. Certe nisi his malis medemini, frustra iactetis
 exercitam in uindicanda furta iustitiam. nempe specio
 sam magis, q̄ aut iustã aut utilem. Siquidẽ quū pessi
 me finitis educari, & mores paulatim ab teneris annis
 corrūpi, puniendos uidelicet, tum demū quū ea flagi
 tia uiri designent, quorum spem de se perpetuã à pueri
 tia usq; præbuerāt, quid aliud quæso q̄ facitis fures, &
 ijdem plectitis: Jam me hæc loquente iuris ille consul

tus inte-

tus interim se ad dicendum composuerat, ac statuerat
 secum modo illo solenni disputantium uti, qui diligen-
 tius repetunt quæ respondent. adeo bonam partem lau-
 dis ponunt in memoria. Belle, inquit, dixisti profecto,
 quum sis uidelicet hospes, qui magis audire his de re-
 bus aliquid potueris, quæ exacte quicquid cognoscere, id
 quod ego paucis efficiam perspicuum. Nam primum
 ordine recensebo quæ tu dixisti. deinde ostendam qui-
 bus in rebus imposuit tibi nostrarum rerum ignora-
 tio, postremo rationes tuas omnes diluam atque dissol-
 uam. Igitur ut à primo quod sum pollicitus exordiar,
 quatuor mihi uisus es: Tace inquit Cardinalis: nam
 haud responsurus paucis uideris qui sic incipias. Quam-
 obrem leuabimus in præsentem te hac respondendi mo-
 lestia, seruaturi tamen integrum id munus tibi in pro-
 ximum congressum uestrum, quem (nisi quid impe-
 diat, aut te, aut Raphaëlem hunc) crastinus dies uelim re-
 ferat. Sed interim abste mi Raphaël perquam libenter
 audierim, quare tu furtum putes ultimo supplicio non pu-
 niendum quam uel aliam poenam ipse statuas, quæ ma-
 gis conducat in publicum. Nam tolerandum ne tu qui-
 dem sentis. At si nunc per mortem quoque, tamen in fur-
 tum ruitur, proposita semel uitæ securitate, quæ uis,
 quis metus possit abstertere maleficos: qui mitigatione
 supplicij, uelut præmio quodam ad maleficiū se in-
 uitados interpretarētur? Omnino mihi uidetur inquam

Expressit
 morem et
 Cardinali
 familiarē
 interpellā-
 di si quis
 loquacius
 ageret.

pater benignissime homini uitā eripī propter ereptam pecuniam prorsus iniquum esse. Siquidem cum humana uita ne omnibus quidē fortunā possessionibus paria fieri posse arbitror. Quod si laesam iustitiam, si leges uiolatas, hac rependi pœna dicant, haud pecuniā: quid ni merito summum illud ius, summa uocetur iniuriā?

Manliana
imperia
ex Liuiō.

Nam neq; legū probanda sunt tam Manliana imperia, ut sicubi in leuissimis parum obtemperetur, illico stringant gladium: neq; tam Stoica scita, ut omnia peccata adeo existiment paria, uti nihil iudicent interesse, occidat ne aliquis hominem, an nummum ei surripiat, inter quæ (si quicq; æquitas ualeat) nihil omnino simile aut affine. Deus uetuit occidi quenq;, & nos tam facile occidimus ob ademptā pecuniolam? Quod si quis interpretetur, illo dei iussu interdīctam necis potestatem, nisi quatenus humana lex declaret occidēdū, quid obstat quo minus homines eodem modo constituent inter se, quatenus stuprum admittendum sit, adulterā dum, peierandum? Siquidem quum deus non alienæ modo, uerum etiam suæ cuique mortis ius ademerit, si hominum inter se consensus de mutua cede, certis placitis consentientium, adeo debet ualere, ut illius præcepti uinculis eximat suos satellites, qui sine ullo exemplo dei, eos interemerint, quos humana sanctio iussit occidi: an non hoc pacto præceptum illud dei tantum iuris est habiturum, quantū humana iura permiserint?

ac fiet

ac fiet nimirum ut ad eundem modum omnibus in rebus statuatur homines, quatenus diuina mandata conueniat obseruari. Denique lex Mosaica, quamquam inmensa & aspera: nempe in seruos, & quidem obstinatos lata, tamē pecunia furtum haud morte mulctauit. Ne putemus deum in noua lege clemētiae: qua pater imperat filijs maiorem indulsisse nobis inuicem sauiendi licentiam. Hæc sunt cur non licere putem. Quam uero sit absurdum, atque etiam perniciosum reipub. furem, atque homicidam ex æquo puniri, nemo est, opinor, qui nesciat. Nempe quum latro conspiciat non minus imminere discriminis duntaxat furti damnato, quam si præterea conuincatur homicidij, hac una cogitatione impellitur in cædem eius, quem alioqui fuerat tantum spoliaturus, quippe præterquam quod deprehenso nihil sit plus periculi, est etiā in cæde securitas maior, & maior calādi spes sublato facinoris indice. Itaque dum fures nimis atrociter studemus perterrefacere, in bonorum incitamus perniciem. Iam quod quaeri solet: quæ punitio possit esse commodior: hoc meo iudicio haud paulo facilius est reperi: quam quæ possit esse deterior. Cur enim dubitemus eam uiam utilem esse castigandis sceleribus: quam scimus olim tam diu placuisse Romanis administrandæ reipub. peritissimis? Nempe hi magnorum facinorum conuictos in lapidicinas, atque fodienda metalla damnabant, perpetuis adseruandos uinculis. Quamquam ego quod ad hanc

Respubli
ca Polyleri
tarū apud
Perfas.

Annotan
dum nobis
qui secus
facimus.

rem attinet, nullius institutū gentis magis p̄bo, quā
id quod interea dū peregrinabar, in Perfide obserua-
tum apud uulgo dictos Polyleritas adnotauī, populū
neq; exiguū, neq; imprudenter institutū, & nisi quod
tributum quotannis Perfarū pendit regi: cetera liberū
ac suis p̄missum legibus. Cæterz quoniā longe ab ma-
ri, montibus ferè circūdati, & suæ terræ nulla in re mali-
gne cōtenti fructibus, neq; adeūt alios s̄ape, neq; adeū
tur, tamē ex uetusto more gentis, neq; fines prorogare
student, & quos habent ab omni facile iniuria, & mon-
tes tuent, & pensio quā rerum potienti persoluunt, im-
munes prorsus ab militia, haud perinde splēdide, atq;
cōmode, felicesq; magis quā nobiles, aut clari degūt.
quippe ne nomine quidē opinor. præter q̄ contermi-
nis admodum, satis noti. Ergo apud hos furti qui peri-
aguntur, quod sustulere domino reddūt, non, quod ali-
bi fieri solet, principi: utpote cui tantū iuris esse censent
in rem furtiuam quantū ipsi furi: Sin res perierit, pre-
cio ex bonis furum confecto, ac persoluto tum reliquo
uxoribus eorū, atq; liberis integro, ipsi damnantur in
opera, ac nisi atrociter cōmissum furtū est, neq; claudū
tur ergastulo, neq; gestant compedes, sed liberi, ac solu-
ti in publicis occupantur operibus, detrectantes ac lan-
guidius gerentes sese: non tā uinulis coercent quā
excitant uerberibus, strēnuam nauantes operā, absunt
à contumelijs, noctu tantū nominatim censiti cubiculis
includunt

inducuntur. præter assiduum laborem nihil incōmodi est in uita. Aluntur enim haud duriter qui publicæ rei seruiūt, è publico. alibi aliter. Siquidē alicubi quod impenditur in eos ex eleemosynā colligitur, atq; ea uia cōspiciuntur incerta: tamen ut est ille populus misericors nulla re perit uberior. alibi redditus quidā publici ad id destinātur. Est ubi certum in eos usus tributum uiritim conferunt. Quin aliquot in locis nullum publicum opus faciūt, sed ut priuatus quisq; eget mercenarijs, ita illorum cuiuspiam in eum diem operam, stata mercede conducit apud forum, paulo minoris quàm quanti liberā fuerat conducturus: præterea fas est seruilem ignauitā flagris corripere. Sic fit uti nuncq; opere careant: & præter uictum aliquid quoq; die ab singulis publico inferat ærario. Vno quodam colore uestiuntur & omnes & soli, capillo non abrafo uerum paulo supra auriculas attonso, è quarum altera paululum præscinditur. Cibum cuiq; ab amicis dari, potumq; ac sui coloris uestem, licet pecuniam datam esse danti pariter, atq; accipiēti capitale, neq; minus periculosum etiā homini libero quacumq; de causa nummum à damnato recepisse, & seruos item (sic enim damnatos uocant) arma contingere. Suos quæq; regio propria distinguit nota, quàm abieciſſe capitale est, ut uel extra suos conspici fines, uel cū alterius regionis seruo quicq; esse collocutum. At neq; tutior fugæ meditatio cōspici ipsa est fuga. Quin consciunt talis fuisse.

At idē hodie famulū nobilium pulchrum sibi ducūt

talis fuisse cōsilij in seruo nex est: in libero seruitus. Cōtra
 indici præmia decreta sunt: libero pecunia, seruo libertas.
 utriq; uero uenia atq; impunitas consciētiae, ne quando
 persequi malum consilium q̄ pœnitere sit tutius. Huius rei hæc
 lex atq; hic ordo est, quem dixi, qui quātum habeat humani-
 tatis & commodi, facile patet. quando sic irascitur, ut uitia
 perimat seruatim hominibus, atq; ita tractatis, ut bonos esse
 necesse sit. & quantum ante damni dederunt, tantum reliqua
 uita refartiant, porrò ne ad pristinos relabantur mores, adeo
 nullus est metus, ut uiatores quoq; quibus iter aliquò institutum
 est, non alijs uia ducibus sese tutiores arbitrentur, q̄ seruis
 illis ad quamq; regionem subinde cōmutatis. Nempe ad
 perpetrandum latrocinium nihil habent usquàm non importu-
 num: manus inermes: pecunia tantum sceleris index: deprehen-
 so parata uindicta neq; spes ulla prorsus fugiendi quoquàm. Quo
 enim pacto falleret ac tegeter fugam: homo nulla uestiū
 parte populo similis: nisi abeat nudus: quin sic quoq; fugi-
 entem proderet auricula. At ne inuito saltem consilio cō-
 iurent in rempub. id demum scilicet periculū est, quasi in
 tantam uenire spem ulla possit uicinia non tentatis ac solli-
 citatis ante multarum regionū seruitijs, quæ tantum
 absunt à facultate conspirandi: ut ne cōuenire quidem:
 & colloqui aut salutare se mutuo liceat: ut credantur
 interim id consilium intrepide credituri suis: quod
 reticentibus

reticentibus periculosum, prodentibus maximo esse bo-
 no sciant. Quum contra nemo sit prorsus exspes, obe-
 diendo ac perferendo, bonamq; de se prebendo spem,
 emendationis in posterum uitæ, posse his modis fieri,
 ut libertatē aliquando recuperet. quippe nullo non an-
 no restitutis aliquot cōmendatione patiētia. Hæc quū
 dixissem atq; adiecissem nihil mihi uideri causæ, quare
 non hic modus haberi uel in Anglia possit, multo ma-
 iore cū fructu, quàm illa iustitia, quàm iuris ille peritus
 tantopere laudauerat. Sub hæc ille, nempe iureconsul-
 tus, Nunq; inquit istud sic stabiliri queat in Anglia, ut
 nō in summum discrimen adducat remp. & simul hæc
 dicens, cōmouit caput, ac distorsit labrum, atq; ita con-
 tuit. Et omnes qui aderant, pedibus in eius ibant sen-
 tentiā. Tum Cardinalis nō est, inquit, prodiue diuina-
 re, commode ne an secus res cessura sit, nullo prorsus fa-
 cto periculo. Verū si pronuntiata mortis sententia, dif-
 ferri executionem iubeat princeps, atq; hūc experiatur
 morem, cohibitis asylorū priuilegijs. Tum uero si res
 comprobetur euentu esse utilis, rectum fuerit eam sta-
 biliri. alioqui tunc quoq; afficere supplicio eos, qui sunt
 ante damnati, neq; minus è republica fuerit, neq; ma-
 gis iniustum, quàm si nunc idē fieret, nec ullum interea
 nasci ex ea re potest periculum. Quin mihi certe uiden-
 tur erroneos quoq; ad eundē posse modum nō pessime
 tractari, in quos hæctenus tã multis æditis legibus, nihil

g promouimus

Festius
dialogus
fratris &
morionis.

promouimus tamē. Hæc ubi dixit Cardinalis, quæ me narrante contempserant omnes, eadem nemo non certatim laudibus est prosequutus, maxime tamen illud de erronibus, quoniam hoc ab ipso adiectum est. Nescio an quæ sunt secuta silere prestiterit. erant enim ridicula, sed narrabo tamen. nam non erant mala, & aliquid ad hanc rem pertinebant. Adstabat forte parasitus quidā, qui uideri uolebat imitari morionē, sed ita simulabat, ut propior uero esset, tā frigidis dictis captās risum, ut ipse sapius, quæ dicta sua rideretur. Excidebant homini tamē interdū quædam, adeo non absurda, ut fidem adagio facerēt, crebro iactu iaci aliquādo Venerem. Is ergo, dicente quodam è conuiujs: Iam meo sermone bene puissum esse furibus, atque à Cardinale etiā cautum de erronibus, restare nunc uti his præterea consuleretur publicitus, quos ad egestatē morbus aut senectus impulisset, atque ad labores unde uiui possit, reddidisset impotes. Sine, inquit, me. nam ego & hoc recte ut fiat uidero. Etenim hoc genus hominum misere cupio aliquò è cōspectu amoliri meo, ita me male uexarūt sæpe, cum querulis illis opplorationibus flagitarent pecuniam, quas nunquā tamen tam commode potuerunt occinere, ut nummum à me extorquerent. Quippe semper alterum euenit, ut aut non libeat dare, aut ne liceat quidem, quando nihil est quod detur. Itaque nunc cœperūt sapere, nam ne perdant operam, ubi me præterire uident, præter

dent, prætermittunt taciti, ita nihil à me sperant ampli-
 us, non hercule magis quàm si essem sacerdos. Sed illos
 ego mendicos omnes lata lege distribui ac dispartiri iu-
 beo in Benedictinorum cœnobîa, & fieri laicos ut uo-
 cant monachos: Mulieres moniales esse impero. Sub-
 risit Cardinalis & approbat ioco, cæteri etiam serio.
 Cæterum Theologus quidam frater hoc dicto in sacer-
 dotes ac monachos adeo est exhilaratus, ut iam ipse
 quoq; cœperit ludere homo alioqui prope ad toruita-
 tem grauis. At ne sic quidem, inquit, extricaberis à mè-
 dicis, nisi nobis quoq; prospexeris fratribus. Atqui, in-
 quit Parasitus, hoc iam curatum est. Nam Cardinalis
 egregie prospexit uobis quum statueret de cohercen-
 dis, atq; opere exercendis erronibus. nam uos estis er-
 rones maximi. Hoc quoque dictum, quum coniectis
 in Cardinalem oculis eum uiderent non abnuere, cœ-
 perunt omnes non illibenter arripere, excepto fratre.
 Nam is (neque equidẽ miror) tali perfusus aceto, sic in-
 dignatus est, atque incanduit, ut nec à conuicijs qui-
 dem potuerit temperare: hominem uocauit nebulo-
 nem, detractorem, susurrone, & filium perditionis;
 minas interim terribiles citans è scriptura sacra. Iam
 scurra serio scurrari cœpit. & erat planè in sua palæ-
 stra. Noli, inquit, irasci bone frater, scriptum est, in-
 patientia uestra possidebitis animas uestras. Rur-
 sum frater (referam enim ipsius uerba) non irascor,

g 2 inquit,

Prouerbiũ
 uulgo ia-
 cratũ apud
 mendicos.

Alludit ad
 illud Hora-
 tianum, ica-
 lo pfusus
 aceto.

Vt seruat
decorū in
narratiōe

Apparet
fratrem ob
imperitiā,
zelus abu-
sum neu-
tro genere,
sicut hoc
scelus.

inquit furcifer, uel saltem non pecco. Nam Psalmi-
sta dicit, Irascimini & nolite peccare. Admonitus de-
inde frater à Cardinale suauiter, ut suos affectus com-
pesceret, Non domine, inquit, ego loquor nisi ex bo-
no zelo sicut debeo, Nam uiri sancti habuerunt bonū
zelum, unde dicitur, Zelus domus tuæ comedit me.
& canitur in ecclesijs, Irrisores Helizei, dum conscendit
domum dei, zelus calui sentiunt, sicut fortasse sentiet
iste derisor, scurra, ribaldus. Facis inquit, Cardinalis bo-
no fortassis affectu, sed mihi uideris factururus, nescio
an sanctius, certe sapientius, si te ita compares, ne cum
homine stulto & ridiculo ridiculum tibi certamen insti-
tuas. Non domine inquit, non facerem sapientius. Nā
Solomon ipse sapientissimus dicit: Responde stulto se-
cundum stultitiam eius, sicut ego nunc facio, & demon-
stro ei foueam in quam cadet, nisi bene præcaueat.
Nam si multi irrisores Helizei, qui erat tātum unus cal-
uus, senserunt zelus calui, quāto magis sentiet unus de-
risor multorum fratrum, in quibus sunt multi calui? &
etiam habemus bullam Papalem, per quā omnes qui
derident nos, sunt excommunicati. Cardinalis, ubi ui-
dit nullum fieri finem, nutu ablegato parasito, ac aliam
in rem commodum uerso sermone, paulo post surgit è
mensa, atque audiendis clientum negotijs dedit se, nos
q̄ dimisit. En mi More, quā longo te sermone onera-
ui, quod tam diu facere planè puduisset me, nisi tu &
cupide

cupide flagitasses, & sic uidereris audire, tanquam nol/
les quicquam eius confabulationis omitti, quæ quan/
quam aliquanto perstrictius, narranda tamē mihi fuit
omnino propter eorum iudicium, qui quæ me dicente
spreuerant, eadē rursus euestigio nō improbante Car/
dinalē, etiam ipsi comprobarunt, usq; adeo assentantes
ei, ut parasiti quoq; eius inuentis, quæ dominus per io/
cum non aspernabatur, adblandirentur & serio prope
modū admitterēt. Vt hinc possis æstimare quanti me
ac mea cōsilia aulici foret æstimaturi. Profecto mi Ra/
phäel inquā magna me affecisti uoluptate, ita sunt abs/
te dicta prudenter simul & lepide omnia, præterea ui/
sus mihi interim sum, non solū in patria uersari, uerum
etiam repuerascere quodāmodo iucunda recordatione
Cardinalis illius, in cuius aula puer sum educatus, cuius
uiri memoriæ quod tu tam impense faues, non credas
mi Raphäel quanto mihi sis effectus hoc nomine cha/
rior, cū esses alioqui charissimus. Cæterum nō possum
adhuc ullo pacto meā demutare sententiā, quin te pla/
nè putem, si animū inducas tuum, uti ne ab aulis princi/
pum abhorreas, in publicum posse te tuis consilijs plu/
rimū boni cōferre, quare nihil magis incumbit tuo, hoc
est boni uiri, officio. Si quidem cū tuus censeat Plato,
resp. ita demum futuras esse felices, si aut regnēt philo/
sophi, aut reges philosophentur, q̄; procul aberit felici/
tas, si philosophi regibus nec dignentur saltē suum im/
g; partiri

partiri consiliū? Non sunt, inquit, ille tam ingrati, quin id libenter facerēt, imo multi libris æditis iam fecerūt, si hī qui rerum potiuntur essent parati, bene consultis parere. Sed bene haud dubie prauidit Plato, nisi reges philosophentur ipsi, nuncq̄ futurū, ut peruersis opinio nibus à pueris imbuti, atq̄ infecti penitus philosophā tium cōprobent consilia: quod ipse quoq̄ experiebat apud Dionysiū. An non me putas, si apud aliquē regū decreta sana pponerem, & perniciosa malorū semina, conater illi euellere, p̄tinus aut eijciēdum aut habendū ludibriō? Age finge me apud regē esse Gallorū, atq̄ in eius cōsidere cōsilio, dū in secretissimo secessu præsiden te rege ipso, in corona prudentissimorū hominum, ma gnis agitur studijs, q̄bus artibus ac machinamētis Me diolanū retineat, ac fugitiuā illam Neapolim ad se re trahat: postea uero euertat Venetos, ac totā Italiā subij ciat sibi, deinde Flandros Brabātos, totā postremo Bur gundiā suæ faciat ditionis. Atq̄ alias præterea gentes, quarū regnū iam olim animo inuasit. Hic dū alius sua det feriendū cū Venetis fœdus tantisper duraturū, dū ipsis fuerit commodum, cum illis communicandum cō silium, quin deponendam quoq̄ apud eosdem aliquā prædæ partem, quam rebus ex sententia peractis repe tat, dum alius consulit conducendos Germanos, alius pecunia demulcendos Eluetios. Alius aduersus nu men imperatoriae maiestatis, auro, uelut anathemate,

propi

Teſte Gal
los dehor,
taē ab Ita
lia paran
da.

Eluetij cō
ductij.

propitiandum. Dum alijs uideatur cum Arragonum rege componendas esse res, & alieno Nauariæ regno, uelut pacis authoramento cedendum: Alius interim censeat Castellia principem aliqua spe affinitatis irretiendum, atq; aulicos nobiles aliquot in suam factionem certa pensione esse pertrahendos. Dū maximus omnium nodus occurrit, quid statuendum interim de Anglia sit. Cæterum de pace tractandum tamen, & constringenda firmissimis uinculis, semper infirma societas, amici uocentur, suspiciantur ut inimici. Habendos igitur paratos, uelut in statione Scotos, ad omnem intentos occasionem, si quid se commoueant Angli protinus immittendos. Ad hæc fouendum exulem nobilem aliquem occulte, nãq; id aperte ne fiat prohibent foedera, qui id regnum sibi deberi contendat, ut ea uelut anfa contineat, suspectum sibi principem. Hic, inquam, in tanto rerum molimine, tot egregijs uiris ad bellum sua certatim consilia conferentibus, si ego homuncio surgam, ac uerti iubeam uela, omittendam Italiam censeam & domi dicam esse manendū, unū Gallia regnū ferè maius esse, q̃ ut cōmode possit ab uno administrari, ne sibi putet rex de alijs adiñciēdis esse cogitādū. Tū si illis pponerem decreta Achriorū populi, Vtopien siū insulæ ad Euronoton oppositi, q̃ quū, olim bellum gessissent, ut regi suo aliud obtinerent regnum, quod affinitatis antiquæ causa sibi contendebat hæreditate deberi,

Exempli
annotādū.

deberi,consequuti tandē id,ubi uiderunt nihilo sibi mi-
 nus esse molestiæ in retinendo,quàm in quærēdo per-
 tulerūt,uerum assidua pulullare semina,uel internæ re-
 bellionis,uel externæ incursionis,in deditos ita semper
 aut pro illis,aut contra pugnandum,nunq̄ dari facul-
 tatem dimittendi exercitus,compilari interim se,efferrī
 foras pecuniam,alienæ gloriolæ suum impendi sangui-
 nem,pacem nihilo tutiorē, domi corruptos bello mo-
 res,imbibitam latrocinandi libidinē,confirmatam cæ-
 dibus audaciam,leges esse contemptui,quod rex in du-
 orum curam regnorum distractus, minus in utrumuis
 animum posset intendere. Cum uiderēt alioqui tantis
 malis nullum finem fore,inito tādē consilio,regi suo
 humanissime fecerunt optionem retinēdi utrius regni
 uellet.nam utriusq̄ nō fore potestatem, se plures esse,
 quàm qui à dimidiato possint rege gubernari,quū ne-
 mo sit libenter admissurus mulionē sibi cum alio com-
 munē. Ita coactus est ille bonus princeps, nouo regno
 cuiuspiam ex amicis relicto (qui breui etiam post eiectus
 est) antiquo esse contētus. Præterea si ostenderē omēs
 hos conatus bellorum, quibus tot nationes eius causa
 tumultuarentur,quum thesauros eius exhaustissent, ac
 destruxissent populum, aliqua tandem fortuna frustra
 cessuros tamē,proinde auitum regnum coleret, onaret
 quantū posset,& faceret quàm florētissimū. Amet suos
 & ametur à suis,cum his unā uiuat, imperetq̄ suauiter,
 atq̄

prohibetur
 ny. 17. h.

atq; alia regna ualere sinat, quando id quod nūc ei contigisset, satis amplum superc; esset. hanc orationē quibus auribus mi More, putas excipiendam? Profecto nō ualde pronis inquam. Pergamus ergo inquit, si consiliarijs cum rege quopiam tractantibus, & cōminiscen-
 tibus quibus technis ei queant coaceruare thesauros, dum unus intendendam cōsultat aestimationem mone-
 ta, quum ipsi sit erogāda pecunia. dericiendam rursus infra iustum, quū fuerit corroganda. uti & multū aris paruo dissoluat, & pro paruo multum recipiat: Dum alius suadet ut bellū simulet, atq; eo prætectu coacta pecunia cum uisum erit, faciat pacē, sanctis cerimonijs, quo plebeculæ oculis fiat præstigium, miseratus uidelicet humanum sanguinem princeps pius: Dum alius ei suggerit in mētem, antiquas quasdā, & tineis adēsas le-
 ges, lōga desuetudine antiquatas, quas quod nemo la-
 tas meminisset, omnes sint trāsgressi, earū ergo multas iubeat exigi, nullum uberiolem prouētum esse, nullum magis honorificum, utpote qui iustitiæ præ se personā ferat: Dum ab alio admonetur, uti sub magnis multis multa prohibeat, maxime talia, quæ ne fiant, in rem sit populi. post pecunia cum illis dispenset, quorum com-
 modis obstat interdictum, sic & à populo gratiā iniri, & duplex adferri compendiū, uel dum hī multantur, quos quæstus cupiditas pellexit in casses, uel dum alijs uendit priuilegia, tanto pluris, quanto scilicet fuerit me-
 h lior

lior princeps, utpote qui grauatim quicq̄ cōtra populi
 cōmodum priuato cuiq̄ indulgeat, & ob id nō nisi ma
 gno precio. Dum alius ei persuadet obstringēdos sibi
 iudices, qui quauis in re p̄ regio iure disceptēt, accersē
 dos præterea in palatiū, atq; inuitādos uti coram se de
 suis rebus differant, ita nullā causam eius tā aperte ini
 quam fore, in qua nō aliquis eorū uel cōtradicens stu
 dio, uel pudore dicēdi eadē, uel quo gratiā ineāt, apud
 eum aliquā reperiant rimā, qua possit intendi calūnia.
 Sic dum iudicibus diuersa sentiētibus, res per se clarissi
 ma disputatur, & ueritas in quæstionē uenit, ansam cō
 modū regi dari, pro suo cōmodo ius interpretādī, cæte
 ros aut pudore accessuros, aut metū, sic intrepide fert,
 postea p̄ tribunali sentētia. Neq; eīm deesse prætexus
 potest pronūciantī p̄ principe. Nempe cui satis est aut
 æquitatē à sua parte esse, aut uerba legis, aut cōtortum
 scripti sensum, aut quæ legib⁹ deniq; omnibus præpon
 derat, apud religiosos iudices principis indisputabilem
 prærogatiuā. Dum omnes in Crassiano illo cōsentiunt
 atq; cōspirant, Nullā auri uim satis esse principi, cui sit
 alēdus exercitus, præterea nihil iniuste regem facere, ut
 maxime etiam uelit posse. Quippe omnia omniū eius
 esse, ut homines etiā ipsos, tantū uero cuiq; esse ppriū
 quantū regis benignitas ei nō ademerit, qđ ipsum ut
 cōminimū sit, principis multū referre, ut cuius tutamen
 tū in eo sitū sit, ne populus diuitijs ac libertate lasciuat.
 quod

Crassi diui
 tis dictum

qd' hæ res minus patiēter ferāt dura atq; iniusta impe-
 ria, quū cōtra egestas atq; inopia retundat animos, ac
 patiētes reddat, adimatq; pressis generosos rebellandi
 spiritus. Hic si ego rursus adsurgēs cōtendā hæc cōsilia
 om̄ia regi & inhonesta esse, & p̄niciosa. Cui⁹ nō honor
 modo, sed securitas q̄q; in populi, magis opibus sita sit
 q̄ suis. q̄s si ostendā, regē sibi deligere sua causa, nō re-
 gis, uidelicet uti ei⁹ labore ac studio ipsi cōmode uiuāt,
 tutiq; ab iniurijs. eōq; magis ad principē eam p̄tinere
 curā, ut populo bene sit suo, q̄ ut sibi, nō aliter ac pasto-
 ris officium est, oues potius q̄ semet pascere, quatenus
 opilio est. Nam qd' populi egestatē censeant pacis præ-
sidiū esse, longissime aberrare eos ipsa res docet. Nepe
 ubi plus rixarū cōperias, q̄ inter mēdicos: Quis inten-
 tius mutatiōi rerū studet, q̄ cui minime placet præsens
 uitæ status: Aut cui deniq; audacior impetus ad cōtur-
 banda omnia, spe alicūde lucrādi, q̄ cui iā nihil est qd'
 possit p̄dere: Quod si rex aliquis adeo aut cōtemptus
 esset, aut inuisus suis, ut aliter eos cōtinere in officio nō
 possit, nisi cōtumelijs, cōpilatione, & sectione grassetur,
 eosq; redigat ad mēdicitatē, præstiterit illi profecto re-
 gno abdicare, q̄ his retinere artibus, q̄bus q̄q; imperij
 nomē, retineat, certe amittit maiestatē. Neq; em̄ regiar
 dignitatis est, imperiū in mēdicos exercere, sed in opulē-
 tos potius, atq; felices. Quod ip̄m sensit certe uir erecti
 ac sublimis animi Fabricius, cū responderet malle se im-

perare diuitibus, quæ diuitem esse. Et profecto unum alium quem uoluptate ac delicijs fluere, gemetibus undique ac lamentantibus alijs, hoc non est regni, sed carceris esse custodem. Denique ut imperitissimus medicus est, qui morbum nescit nisi morbo curare, ita qui uitam ciuium non nouit alia uia corrigere, quam ademptis uitæ commodis, is se nescire fateatur imperare liberis, quin aut inertiam potius mutet suam, aut superbiam, nam his ferè uitijs accidit, ut populus eum uel cõtemnat, uel habeat odio. uiuat innocuus de suo, sumptus ad reditus accommodet, refrenet maleficia, & recta institutiõe suorum præueniat potius, quæ sinat incrementum, quæ deinde puniat. leges abrogatas consuetudine haud temere reuocet, præsertim quæ diu desitæ nunc quæ desyderatæ sunt, neque unquam commissi nomine eiusmodi quicquam capiat, quale priuatum quæpiam iudex, uelut iniquum ac uasrum non pateretur accipere. Hic si proponeretur illis Macarensum legem, qui & ipsi non longe admodum absunt ab Utopia, quorum rex quo primū die auspiciatur imperium, magnis adhibitis sacrificijs iurjurando astringitur, nunc se uno tempore supra mille auri pondo in thesauris habiturum, aut argenti, quantum eius auri precium æquet. Hanc legem ferunt ab optimo quodam rege institutam, cui maiori curæ fuit patriæ commodum, quæ diuitiæ suæ, uelut obicem acruadæ pecuniæ tantæ, quanta faceret inopiam eius in populo. Nempe eum thesaurum uidebat suffe-

Mira lex
Macarensium

bat suffecturū, siue regi aduersus rebelleis, siue regno aduersus hostium incursiones esset confligendum. Cæterum minorē esse cōp̄ ut animos faciat inuadendi aliena. quæ potissima condendæ legis causa fuit. Proxima quod sic prospectum putauit, ne desit pecunia, quæ in quotidiana ciuium commutatione uerfetur, & quum regi necesse est erogare, quicquid thesauro supra legitimum accreuit modum, nō quæsiturum censuit occasiones iniuriæ. Talis rex & malis erit formidini, & à bonis amabitur. Hæc ergo atq; huiusmodi si ingererē apud homines in cōtrariam partē uehementet inclinatos, cōp̄ surdis essem narraturus fabulam? Surdissimis inquā, haud dubie. neq; hercule miror, neq; mihi uidetur (ut uere dicā) huiusmodi sermones ingerēdi, aut talia danda consilia, quæ certus sis nunq̄ admissum iri. Quid enim prodesse possit, aut quomodo in illorum pectus influere sermo tam insolens, quorū præoccupauit animos, atq; insedit penitus diuersa persuasio? Apud amicos in familiari colloquio nō insuauis est hæc philosophia scholastica. Cæterū in cōsilijs principū, ubi res magnæ magna autoritate aguntur, nō est his rebus locus. Hoc est, inquit ille, quod dicebam nō esse apud principes locum philosophiæ. Imo inquā est uerum, nō huic scholasticæ, quæ quiduis putet ubiuis conuenire, sed est alia philosophia ciuilior, quæ suam nouit scenam, eiq; sese accōmodans, in ea fabula quæ in manibus est, suas

Philosophia scholastica.

h 3 partes

*Philosophia scholastica
& practica.*

ὁμοίωσις
mira.

κωφὸν
πρωσωποῦ

partes concinne & cum decoro tutatur. Hactendū est tibi. Alioquin dum agitur quæpiam Plauti comœdia, nugantibus inter se uernulis, si tu in profceniū prodeas habitu philosophico, & recēseas ex Octauia locum in quo Seneca disputat cum Nerone. nonne præstiterit egisse mutam personam, quæ aliena recitando talem fecisse tragicomœdiam? Corrueris enim, peruerteris quæ præsentē fabulam, dum diuersa permisces, etiam si ea quæ tu affers meliora fuerint. Quæcunq; fabula in manu est, eam age quæ potes optime. neque ideo totā perturbes, quod tibi in mētem uenit alterius, quæ sit lepidior. Sic est in Rep. sic in consultationibus principū. Si radicatus euelli non possint opiniones prauæ, nec receptis usu uitij mederi queas, ex animi tui sententiā, nō ideo tamē deferenda Resp. est, & in tempestate nauis destituenda est, quoniā uentos inhibere non possis. at neque insuetus & insolens sermo inculcandus, quē scias apud diuersa persuasos pondus nō habiturum, sed obliquo ductu conandū est, atque adnitendū tibi, uti pro tua uirili omnia tractes cōmode. & quod in bonū nequis uertere, efficias saltē, ut sit quæminime malū. Nam ut omnia bene sint, fieri nō potest, nisi omnes boni sint, quod ad aliquot abhinc annos adhuc non expecto. Hac, inquit, arte nihil fieret aliud, quæ ne dum aliorum furori mederi studeo, ipse cum illis insaniā. Nam si uera loqui uolo, talia loquar necesse est. Cæterū falsa loqui, sit ne philosophi

Si uera loqui debeo, melius loqui non uideo est.

sophi nescio, certe non est meum. Quanc̄ ille meus sermo ut fuerit fortasse ingratus illis, atq̄ molestus, ita nō uideo cur uideri debeat usq̄ ad ineptias insolēs. Quod si aut ea dicerē, quæ fingit Plato in sua Rep. aut ea quæ faciūt Vtopiēses in sua, hæc quāc̄ essent, ut certe sunt, meliora, tamē aliena uideri possint, quod hic singulorū priuatæ sunt possessiones, illic omnia sunt communia. Mea uero oratio nisi quod ad eos qui statuissent secū, ruere diuersa uia præcipites, iucundus esse non potest, qui reuocet ac præmonstret pericula, alioquin quid habuit, quod non ubiuis dici, uel cōueniat, uel oporteat? Equidem si omittenda sunt omnia tanquā insolentia atq̄ absurda, quæcunc̄ peruersi mores hominum fecerūt, ut uideri possint aliena, dissimulemus oportet, apud Christianos, pleraq̄ omnia quæ CHRISTVS docuit, ac dissimulari usqueadeo uetuit, ut ea quoque quæ ipse in aures insusurrasset suis, palam in tectis iusserit prædicari. Quorum maxima pars ab istis moribus lōge est alienior, quā mea fuit oratio. Nisi quod concionatores homines callidi, tuum illud consilium secuti puto, quando mores suos homines ad CHRISTI normam grauatim paterentur aptari, doctrinam eius uelut regulam plumbeam accommodauerunt ad mores, ut aliquo saltem pacto coniungerentur scilicet, qua re nihil uideo quid profecerint, nisi ut securius liceat esse malos, atque ipse profecto tantundem proficiam

Vtopiēsiū
instituta.

ficiam in consilijs principum. Nam aut diuersa sentiã, quod perinde fuerit, ac si nihil sentiam. aut eadem, & ipsorum adiutor sim, ut inquit Mitio Teretianus, infamiam. Nam obliquus ille ductus tuus non uideo quid sibi uelit, quo censes admitendum, si nõ possint omnia reddi bona, tamen ut tractentur commode, fiantque, quoad licet, quãminime mala. Quippe non est ibi dissimulandi locus, nec licet coniuere. approbãda sunt aperte pessima cõsilia. & decretis pestilētissimis subscribẽdũ est. Speculatoris uice fuerit, ac penẽ proditoris, etiã qui improbe consulta maligne laudauerit. Porrò nihil occurrit, in quo prodesse quicquã possis, in eos delatus collegas, qui uel optimum uirum facilius corruperint, quã ipsi corrigantur. quorum peruersa consuetudine uel de prauaberis, uel ipse integer atque innocens, alienæ malitiæ, stultitiæque prætexeris, tantum abest ut aliquid possit in melius obliquo illo ductu conuertere. Quam obrem pulcherrima similitudine declarat Plato, cur merito sapientes abstineãt à capessenda Rep. Quippe quã populum uideãt in plateas effusum assiduũ imbribus perfundi, nec persuadere queant illis, ut se subducãt pluuiæ, tectãque subeãt. gnari nihil profuturos sese si exeãt, quã ut unã compluãtur, semet intra tecta continent habentes satis, quando alienæ stultitiæ nõ possunt mederi, si ipsi saltem sint in tuto. Quãquã profecto mihi More (ut ea uere dicam, quæ meus animus fert) mihi uidetur
ubicunq;

ubicunq; priuatæ sunt possessiones, ubi omnes omnia
 pecunijs metiuntur, ibi uix unq; posse fieri, ut cū Rep.
 aut iuste agatur, aut prospere, nisi uel ibi sentias agi iu-
 ste, ubi optima quæq; perueniūt ad pessimos, uel ibi fe-
 liciter, ubi omnia diuiduntur in paucissimos, nec illos
 habitos undecunq; commode, cæteris uero planè mise-
 ris. Quam ob rem quū apud animum meum reputo,
 prudentissima atq; sanctissima instituta Vtopiēsium,
 apud quos tam paucis legibus, tam cōmode res admi-
 nistrantur, ut & uirtuti præcium sit, & tamen æquatis re-
 bus omnia abundant omnibus, tum ubi his eorū mo-
 ribus ex aduerso cōparo, tot nationes alias, semper or-
 dinantes, nec ullam satis ordinatam unq;, earū omniū
 in quibus quod quisq; nactus fuerit, suum uocat priua-
 tum, quorum tam multæ indies conditæ leges nō suffi-
 ciunt, uel ut consequatur quisq;, uel ut tueatur, uel ut fa-
 tis internoscat ab alieno, illud quod suū inuicē quisq;
 priuatum nominat, id quod facile indicant infinita illa
 tam assidue nascentia, q̄ nuncq; finienda litigia. hæc in-
 quam, dum apud me consydero, æquior Platoni fio,
 minusq; demiror, dedignatum illis leges ferre ullas,
 qui recusabant eas quibus ex æquo omnes omnia par-
 tirentur commoda. Siquidem facile præuidit homo
 prudentissimus, unam atq; unicam illam esse uiam ad
 salutem publicā, si rerum indicatur æqualitas, quæ ne-
 scio an unq; possit obseruari, ubi sua sunt singulorum
 i propria.

propria. Nam quū certis titulis, quisq; quantū potest, ad se cōuerit, quantacūq; fuerit rerū copia, eam omnē pauci inter se partiti, reliquis relinquūt inopiam, ferēq; accidit, ut alteri sint alterorum sorte dignissimi, quū illi sint rapaces, improbi atq; inutiles, contra hi modesti uiri, ac simplices, & cotidiana industria, in publicum q̄ in semet benigniores. Adeo mihi certe psuadeo, res æquabili ac iusta aliqua ratione distribui, aut feliciter agi cū rebus mortalium, nisi sublata prorsus proprietate, non posse. Sed manente illa, mansurā semper apud multo maximā, multoq; optimam hominū partem, egestatis & erumnarū anxiam atq; ineuitabilem sarcinā. Quam ut fateor leuari aliquantulū posse, sic tolli planē cōtendo nō posse. Nempe si statuatur ne quis supra certum agri modum possideat, & uti sit legitimus cuiq; census pecuniæ, si fuerit legibus quibusdam cautum, ut neq; sit princeps nimium potens, neq; populus nimis insolens, Tum magistratus ne ambiantur, neu dentur uel num, aut sumptus in illis fieri sit necesse, alioquin & occasio datur per fraudem ac rapinas sarcindæ pecuniæ, & sit necessitas eis muneribus præficiendi diuites, quæ potius fuerant administranda prudentibus. talibus inquam legibus, quemadmodum ægra assiduis solent fo mentis fulciri corpora deploratæ ualetudinis, ita hæc quoq; mala leniri queant, ac mitigari. ut sanentur uero atq; in bonū redeāt habitū, nulla omnino spes est, dum
 sua

sua cuiq; sunt ppria. Quin dum unius partis curæ stu-
 des, aliarū uulnus exasperaueris, ita mutuo nascitur ex
 alterius medela alterius morbus, quādo nihil sic adijci
 cuiq; potest, ut non idem adimatur aliq;. At mihi inquā
 cōtra uidetur, ibi nunq; cōmode uiui posse, ubi omnia
 sint cōmunia. Nam quo pacto suppetat copia rerum,
 unoquoq; ab labore subducente se: utpote quē neq;
 sui quæstus urget ratio, & alienæ industriæ fiducia
 reddit segnem. At quum & stimulentur inopia, neque
 quod quisq; fuerit nactus, id pro suo tueri ulla possit le-
 ge, an nō necesse est perpetua cæde ac seditione labore
 tur: Sublata præsertim autoritate ac reuerentia magi-
 stratuū, cui quis esse locus possit, apud homines taleis,
 quos inter nullū discrimē est, ne cōminisci quidē queo.
 Nō miror inquit, sic uideri tibi, quippe cui eius imago
 rei, aut nulla succurrit, aut falsa. Verū si in Vtopia fuisset
 mecum, moresq; eorum atq; instituta uidisses præ-
 sens, ut ego feci, q plus annis quinq; ibi uixi, neq; unq;
 uoluissē inde discedere, nisi ut nouū illum orbē pro-
 derem, tum planē faterere, populum recte institutum
 nusq; alibi te uidisse q; illic. Atqui profecto inquit Pe-
 trus Aegidius, ægre persuadeas mihi, melius institutū
 populum in nouo illo, q; in hoc noto nobis orbe repe-
 riri, ut in quo neq; deteriora ingenia, & uetustiores opi-
 nor esse, q; in illo Resp. & in quibus plurima ad uitam
 comoda longus inuenit usus, ut ne adijciam apud

nos casu reperta quædam, quibus excogitãdis nullum potuisset ingenium sufficere. Quod ad uetustatem, inquit ille, rerum attinet publicarũ, tum pronunciare posset rectius, si historias illius orbis perlegisses, quibus si fides haberi debet, prius apud eos erãt urbes, quàm homines apud nos. iam uero quicquid hæctenus uel ingenium inuenit, uel casus repperit, hoc utrobicq; potuit extitisse. Cæterum ego certe puto, ut illis præstemus ingenio, studio tamen atq; industria longe à tergo relinquamur. Nam (ut ipsorum habēt annales) ante appulsum illuc nostrũ de rebus nostris (quos illi uocãt Ultraequinoctiales) nihil unq; quicq; audierãt, nisi quod olim annis ab hinc ducētis supra mille, nauis quædam apud insulam Vtopiam naufragio periit, quã tempestas eò detulerat. Eiecti sunt in littus Romani quidam, atque Aegyptij, qui postea nunq; inde discessere. Hanc unã occasionem, uide quàm commodam illis sua fecit industria. Nihil artis erat intra Romanũ imperium, unde possit aliquis esse usus, quod nõ illi aut ab expositis hospitiibus didicerint, aut acceptis quærēdi seminibus adinuenerint. tanto bono fuit illis aliquos hinc semel illuc esse delatos. At si qua similis fortuna quempiam antehac illinc huc perpulerit, tam penitus hoc obliteratum est, q; istud quoq; forsan excidet posteris, me aliquando illic fuisse. Et ut illi uno statim congressu quicquid à nobis commode inuentum est, fecerunt suum: Sic diu futurum

futurū puto, priusq̄ nos accipiamus quicquā quod apud illos melius q̄ nobis est institutum. Quod unū maxime esse reor in causa, cur quū neq; ingenio, neq; opibus inferiores simus eis, ipsorum tamen res quā nostra prudentius administretur, & feliciter efflorescat. Ergo mi Raphāel inquā, quāso te atq; obsecro, describe nobis insulam. nec uelis esse breuis, sed explices ordine, agros, fluuios, urbes, homines, mores, instituta, leges, ac deniq; omnia, quæ nos putes uelle cognoscere. putabis autē uelle quicquid adhuc nescimus. Nihil inquit faciam libētius. Nam hæc in promptu habeo. Sed res ocium poscit. Eamus ergo inquam intro pransum, mox tempus nostro arbitrato sumemus. Fiat inquit. Ita ingressi prandemus, pransi, in eundē reuersi locum, in eodem sedili consedimus, ac iussis ministris ne quis interpellaret, ego ac Petrus Aegidius hortamur Raphāelem, ut præstet quod erat pollicitus. Is ergo ubi nos uidit intentos, atq; auidos audiendi, quum paulisper tacitus & cogitabundus assedisset, hunc in modū exorsus est.

PRIMI LIBRI

FINIS.

i 3

Sermonis

SERMONIS QVEM

RAPHAEL HYTHLODAEVVS DE OPTI

MO REIP. STATV HABVIT, LI

BER SECVNDVS, PER THO

MAM MORVM CIVEM

ET VICECOMITEM

LONDINENSEM.

*

Sit⁹ & for/
ma Vto/
pia nouæ
insulæ.

TOPIENSIVM INSVLA
in media sui parte (nā hac
latissima est) millia passuū
ducenta porrigit, magnūq;
per insulæ spatium nō mul/
to angustior, fines uersus
paulatim utrinq; tenuatur.
hi uelut circumducti circino
quingentorum ambitu mil

lium, insulam totam in lunæ speciem renascentis effi-
giant. Cuius cornua fretum interfluens, millibus pas-
suū plus minus undecim dirimit, ac per ingens inane
diffusum, circūiectu undiq; terræ prohibitis uentis, ua-
sti in morem lacus stagnans magis, q̄ sauiens omnem
propè eius terræ aluum pro portu facit. magnōq; ho-
minum usu naues quaquā uersus transmittit. fauces
hine

hinc uadis, inde saxis formidolosæ. In medio fermè interstitio una rupes eminet, eóq; innoxia, cui inædificata turrim præsidio tenent, cæteræ latentes & insidiosæ. Canales solis ipsis noti, atque ideo non temere accidit, uti exterus quisquàm hunc in sinum, nisi Vtopia no duce, penetret, ut in quem uix ipsis tutus ingressus est, nisi signis quibusdam è litore uiam regentibus. His in diuersa translatis loca, hostium quamlibet numerosam classem facile in perniciem traherët. Ab altera parte non infrequentes portus. At ubiq; descensus in terram ita natura munitus, aut arte, ut ingentes copiarum paucis inde queant propugnatoribus arceri. Cæterum uti fertur, utiq; ipsa loci facies præ se fert, ea tellus olim nõ ambiebatur mari. Sed Vtopus cuius utpote uictoris nomē refert insula, Nam ante id temporis Abraxa dicebatur, quiq; rudem atq; agrestem turbam ad id quonunc cæteros propè mortales antecellit cultus, humanitatisq; perduxit, primo protinus appulsu uictoria potius, passuũ milia quindecim, qua parte tellus cõtinenti adhæsit, exscindendũ curauit, ac mare circum terrã duxit. Quumq; ad id operis non incolas modo coegisset (ne cõtumeliæ loco laborẽ ducerent) sed suos præterea milites omnes adiungeret, in tantam hominũ multitudinẽ opere distributo incredibili celeritate res perfecta, finitimos (q; initio uanitatẽ incepti riserant) admiratione successus ac terrore perculerit. Insula ciuitates habet

quatuor

Locus natura tutus unico præsidio defenditur.

Stratagemata ex mutatis signis

Vtopia insula ab Vtopo ducit.

Hoc plus erat q̄ Isthmum perfodere. Facile ferè qd' omnibus cõmune est.

Oppida
Vtopiæ in
sulæ.
Sifitudo
concordiã
facit.
Vrbiũ in/
ter se me/
diocre in
teruallum.

Distribu/
tio agrorũ.

At hincho
die pestis
rerump.
omnium.

Prima cu/
ra agricola
tionis.

quatuor & quinquaginta spatiosas omnes ac magni-
ficas lingua, moribus, institutis, legibus, prorsus hsdẽ,
idem situs omniũ, eadem ubiq; quatenus per locum li-
cet, rerũ facies. Harum quæ proximæ inter sunt millia
quatuor ac uiginti separant. Nulla rursus est tam deser-
ta, è qua nõ ad aliam urbẽ pedibus queat unius itinere
diei perueniri. Ciues quaq; ex urbe terni senes ac rerũ
periti tractatum de rebus insulæ cõmunibus, quotãnis
cõueniunt Amaurotum. Nam (ea urbs quod tanq; in
umbilico terræ sita maxime iacet omniũ partium lega-
tis opportuna) prima, princepsq; habetur. Agri ita cõ-
mode ciuitatib; assignati sunt, ut ab nulla parte minus
soli quàm XX passuũ millia una quæuis habeat. ab ali-
qua multo etiam amplius, uidelicet qua parte longius
urbes inter se disiunguntur. Nulli urbi cupido promo-
uendorum finiũ. Quippe quos habet agricolas magis
eorum se, q; dominos putant. Habent ruri per omnes
agros commode dispositas domos, rusticis instrumẽtis
instructas. Hæ habitantur ciuib; per uices eò commi-
grantibus. Nulla familia rustica in uiris mulieribusq;
pauciores habet, q; quadraginta præter duos ascripti-
tios seruos, qbus pater materq; familias graues ac ma-
turi præficiuntur, & singulis tricenis familijs philarchus
unus. E quaq; familia uiginti quotãnis in urbem remi-
grat, hi qui bienniũ ruri compleuere. In horum locum
totidẽ recentes ex urbe subrogantur, ut ab his qui annũ
ibi fuere,

ibi fuere. atq; ideo rusticarum peritiores rerum, instituantur, alios anno sequente docturi, ne si pariter omnes ibi noui, agrigationisq; rudes essent, aliquid in anno na per imperitiam peccaretur. Is innouandorum agricolarū mos, & si solennis sit, ne quisquā inuitus asperiores uitam cogatur continuare diutius, multi tamen quos rusticæ rei studium natura delectat, plures sibi annos impetrant. Agricolaë terram colunt, nutriunt animalia, ligna comparant, atq; in urbem qua commodū est, terra, mariue conuehant. Pullorum infinitam educant multitudinem, mirabili artificio. Neq; enim incubant oua gallinæ, sed magnum eorum numerum calore quodam æquabili fouentes animant, educantq; hi simul atq; è testa prodire, homines, uice matrum comitantur, & agnoscunt. Equos alunt perq; paucos, nec nisi ferocientes, neq; alium in usum quā exercendæ rebus equestribus iuuentuti. Nam omnem, seu colendi, seu uehendi laborem, boues obeunt, quos (ut fatentur) equis impetu cedere, sic patientia uincere, nec tot obnoxios morbis putant, ad hæc minore impendio, & operæ, & sumptus ali, ac deniq; laboribus emeritos, in cibū tandem usui esse. Semente in solum panem utuntur. Nam aut uuarum uinum bibunt, aut pomorum, pitorumue, aut deniq; aquam nonnunq; meram, sæpe etiā, qua mel, aut glycyrizam incoxerint, cuius haud exigua habent copiam. Quum exploratum habeant (habent

Agricola
rū officia.

Mira ratio
fouendi
oua.

Ufus equo
rum.

Ufus boū.

Cibus, ac
potus.

Modus se/
mentis.

enim certissimum) quantum annonæ consumat urbs, & circumiectus urbi conuentus, tamen multo amplius & sementis faciunt, & pecudum educant, quæ quod in suos usus sufficiat, reliquum impartituri finitimis. Quibuscunque rebus opus est, quæ res ruri non habentur, eam suppellectilem omnem ab urbe petunt, & sine ulla rerum commutatione, à magistratibus urbanis nullo negotio consequuntur. Nam illo singulo quoque mense, plerique ad festum diem conueniunt. Quum frumentandi dies instat, magistratibus urbanis agriculturalum phylarchi denunciant, quantum ciuium numerum ad se mitti conueniat, quæ multitudo frumentatorum, quum ad ipsum diem opportune adsit, uno prope sereno die tota frumentatione defunguntur.

Mutua o/
pera quan/
tū ualeat.

DE VRBIBVS, AC NOMINA
TIM DE AMAVROTO.

VRbium qui unam norit, omnes nouerit. ita sunt inter se (quatenus loci natura non obstat) omnino similes. Depingam igitur unam quampiam (neque enim admodum refert quam) Sed quam potius, quam Amavrotum: qua nec ulla dignior est, quippe cui senatus gratia reliquæ deferunt, nec ulla mihi notior, ut in qua annos quinque perpetuo uixerim. Situm est igitur Amavrotum, in leni deiectione montis, figura ferè quadrata. Nā latitudo eius paulò infra collis incepta uerticem, millibus pas-

Amavroti
primaria
Vtopiæ sū
urbis de/
scriptio.

bus passuū duobus ad flumen Anydrū pertinet, secun-
 dum ripam aliquanto longior. Oritur Anydrus mili- Anydri flu-
minis de/
scriptio.
 bus octoginta supra Amaurotum, modico fonte, sed
 aliorum occurſu fluminum, atq; in his duorum etiam
 mediocrium auctus, ante urbem ipsam, quingentos in-
 latum passus extenditur, mox adhuc amplior, sexagin-
 ta milia prolapsus, excipitur oceano. Hoc toto spacio,
 quod urbem ac mare interiacet, ac supra urbem quoq;
 aliquot milia, sex horas perpetuas influens æstus, ac re-
 fluus alternat celeri flumine. Quum sese pelagus infert, Idem fit a/
pud An/
glos in flu/
mine Tha/
myſi.
 triginta in longū milia, totum Anydri alueum suis oc-
 cupat undis, profligato retrorsum fluuio. Tum aliquan-
 to ultra liquorem eius salſugine corrumpit, dehinc pau-
 latim dulcescens amnis, ſyncerus urbem perlabitur, ac
 refugientem uicissim purus & incorruptus, ad ipsas pro-
 pè fauces inſequitur. Vrbs aduersæ fluminis ripæ, non Et in hoc
Londinū
cū Amau/
roto conue-
nit.
 pilis ac sublicibus ligneis, sed ex opere lapideo, egregie
 arcuato ponte, commissa est, ab ea parte, quæ longissi-
 me distat à mari, quo naues totum id latus urbis pos-
 sint inoffensæ præteruehi. Habent alium præterea flu-
 uium, haud magnum quidem illum, sed perquam pla-
 cidum, ac iucundum. Nam ex eodem scaturiens mon-
 te, in quo ciuitas collocatur, mediam illam per deuexa
 perfluēs Anydro miscetur. Eius fluuij caput, fontemq; Vfus a/
quæ pota-
bilis.
 quod paulo extra urbem nascitur, munimentis ample-
 xi, Amaurotani iunxerunt oppido. ne si qua uis ho-

Moenium
munimen
ta.

Platea cu/
iusmodi.

Aedificia.

Horti aedi/
bus adhae/
rentes.

Hæc sapiūt
cōmunita/
tē Platonis

Vtilitas
hortorum
etiā Maro/
ni prædi/
cata.

stium ingruat, intercipi, atq; auerti aqua, né ue corrupi queat. Inde canalibus coctilibus, diuersim ad inferiores urbis partes aqua diriuatur, id sicubi locus fieri uetat, cisternis capacibus, collecta pluuia, tantundē usus adfert. Murus altus, ac latus oppidū cingit, turribus, ac propugnaculis frequens, arida fossa, sed alta, lataq; ac ueprium sepibus impedita tribus ab lateribus circūdat moenia, quarto flumen ipsum pro fossa est. Platea cū ad uecturam, tum aduersus uentos descripta, cōmode ædificia neutiq; sordida, quorum longa, & totum per uicum, perpetua series, aduersa domorum fronte conspicitur. has uicorum frontes uia distinguit pedes uiginti lata. Posterioribus ædium partibus, quanta est uici longitudo, hortus adiacet, latus, & uicorū tergis undiq; circumseptus. Nulla domus est, quæ non ut hostium in plateam, ita posticum in hortum habeat. Quin bifores quoq; facili tractu manus apertiles, ac dein sua sponte coeuntes, quemuis intromittūt, ita nihil usquàm priuati est. Nam domos ipsas uno quoq; decennio sorte cōmutant. Hos hortos magnificiunt. in his uineas, fructus, herbas, flores habent. tanto nitore, cultuq; ut nihil fructuosius usquàm uiderim, nihil elegantius. qua in re studium eorum, non ipsa uoluptas modo, sed uicorum quoq; inuicem de suo cuiusq; horti cultu certamen accendit. & certe non aliud quicq; temere urbe tota reperias, siue ad usum ciuium, siue ad uoluptatem cōmodius.

modius. eóq; nullius rei, quàm huiusmodi hortorum, maiorem habuisse curam uidetur is qui cōdidit. Nam totam hanc urbis figuram, iam inde ab initio descriptā ab ipso Vtopo ferunt. Sed ornatū, cæterumq; cultū, quibus unius ætatem hominis haud suffecturam uidit, posteris adijciendum reliquit. Itaq; scriptum in analibus habent, quos ab capta usq; insula, mille septingentorum, ac sexaginta annorum complectentes historiam, diligenter & religiose perscriptos adseruant, ædes initio humiles, ac ueluti casae, & tuguria fuisse, è quolibet ligno temere factas, parietes luto obductos, culmina in aciem fastigiata stramentis operuerant. At nunc omnis domus uisenda forma tabulatorum trium, parietum facies, aut silice, aut cementsis, aut latere coctili constructæ, in aluum introrsus congesto rudere. Tecta in planum subducta, quæ intritis quibusdam insternunt, nullius impendij, sed ea temperatura, quæ nec igni obnoxia sit, & tolerandis tempestatum iniurijs plumbū superet. Ventos è fenestris uitro (nam eius ibi creberri-
mus usus est) expellunt. Interim etiam lino tenui, quod perlucido oleo, aut succino perlinunt, gemino nimirū commodo. Siquidem ad eum modum fit, ut & plus lucis transmittat, & uentorum minus admittat.

DE MAGISTRATIBVS.

TRiginta quæq; familiæ magistratum sibi quotannis eligunt, quæ sua prisca lingua Syphograntum k ; uocant

Vitreæ aut
linteatæ fe-
nestræ.

*Sirino
perlinunt
mit
Voumitz*

uocant, recentiore phylarchum, Syphograntis decem

Tranibor⁹ cum suis familijs Traniborus olim, nunc protophylarchus dictus praeficitur. Demum Syphogranti omnes, qui sunt ducenti, iurati lecturos sese, quem maxime censent utilem, suffragijs occultis renunciant principem unum uidelicet ex his quatuor, quos eis populus nominauit. Nam à quaq; urbis quarta parte, selectus unus commendatur senatui. Principis magistratus perpetuus est in omnem illius uitam, nisi tyrannidis affectatæ suspicio impediatur. Traniboros quotannis eligunt, Cæterum haud temere commutant. Reliqui magistratus omnes annui. Tranibori tertio quoq; die, interdum si res postulat sapius, in consiliū cum principe ueniunt. De rep. consultant. controuersias priuatorum (si quæ sunt) quæ perquam pauca sunt, mature dirimunt. Syphograntos semper in senatum duos adsciscunt, atque omni die diuersos. cautumq; ut ne quid ratū sit quod ad remp. pertineat, de quo non tribus in senatu diebus ante agitatum, quam decretum sit. Extra senatum, aut comitia publica de rebus cōmunibus inire consilia capitale habetur. Hæc eō ferunt instituta, ne procliue esset, cōiuratione principis, ac Tranibororum, oppresso per tyrannidem populo, statum reipub. mutare. Atq; ideo quicquid magni momenti iudicatur, ad Syphograntorum comitia defertur, qui cum suis familijs communicata re, post inter se consultant, ac suum consilium renunciant

lingua so/
nat praefi/
ctū prima/
rium.

Mira ratio
creādi ma/
gistratus.

Tyrannis
inuisa be/
ne institu/
tæ reip.

Cito diri/
mendæ cō/
trouerfiæ,

quas nunc
data opera
in immen/
sum proro/
gant.

Nihil subi/
to statuen/
dum.

ciant senatui. Interdum ad totius insulæ consilium res
 defertur. Quin id quoq; moris habet senatus, ut nihil, Vtinã idẽ
quo die primum proponitur, eodem disputetur, sed in hodie fiat i
sequentem senatũ differatur, ne quis ubi quod in buc nostris cõ
cam primum uenerit, temere effutierit, ea potius exco- sultis.
 gitet postea, quibus decreta tueatur sua, quàm quæ ex
 reip. usu sint. malitq; salutis publicæ, quàm opinionis
 de se iacturam facere, peruerso quodam ac præpostero
 pudore, ne initio parũ prospexisse uideat. Cui prospici
 endũ initio fuit, ut consulto potius, q̃ cito loqueretur. Hoc sibi
uolebat ue
tus prouer
bium, εν vu
κτι βουλιẽ.

DE ARTIFICIIS.

ARs una est omnibus uiris, mulieribusq; promi
 sca agricultura, cuius nemo est expers. Hac à pu
 eritia erudiuntur omnes, partim in schola traditis præ
 ceptis, partim in agros uiciniores urbi, quasi per ludum
 educti, non intuentes modo, sed per exercitandi corpo
 ris occasionem tractantes etiam. Præter agriculturam
 (quæ est omnibus, ut dixi, cõmunis) quilibet unã quã
 piã, tanq; suam docetur, ea est ferè aut lanificiũ, aut
 operandi lini studium, aut cemētariorum, aut fabri, seu
 ferrarij, seu materiarij artificium. Neq; enim aliud est
 opificium ullum, quod numerũ aliquem, dictu dignũ
 occupet illic. Nam uestes, quarum, nisi quod habitu
 sexus discernitur, & cælibatus à coniugio, una per to
 tam insulam forma est, eademq; per omne æuum per
 petua, nec ad oculum indecora, & ad corporis motum
 habilis Agricola/
tio cõmu/
nis omniũ,
quã nunc
in paucos
cõtemptos
reijcimus.
Artes ad
necessitatẽ
non ad lu/
xũ discen/
da. Cultus si/
militudo.

Nemo cui
um expers
artificij.

Ad quam
quisq; na /
tura sit ap /
positus, eã
discat artẽ.

Ociosi pel /
lendi e Re /
publica.

Moderan /
dus opifi /
cum labor.

habilis, tum ad frigoris æstusque rationem apposita. Eas inquam, quæque sibi familia conficit. Sed ex alijs illis artibus unusquisque aliquam discit, nec uiri modo, sed mulieres etiam. cæterum hæ uelut imbecilliores, leuiora tractant. lanam ferè, linumq; operantur. uiris artes reliquæ magis laboriosæ mandantur, maxima ex parte quisq; in patrijs artibus educatur. nam eò pleriq; natura feruntur. Quod si quem animus aliò trahat, in eius opificij, cuius capitur studio, familiam quampiam adoptione traducitur. cura non à patre modo eius, sed magistratibus etiam præstita, ut graui, atq; honesto patrifamilias mancipetur. Quin si quis unam perdoctus artem, aliam præterea cupiuerit, eodem modo permittitur. Vtramq; nactus, utram uelit exercet, nisi alterutra ciuitas magis egeat. Syphograntorum, præcipuè ac prope unicum negocium est, curare, ac prospicere, ne quisquam desideat ociosus. Sed uti suæ quisque arti sedulo incumbat, nec ab summo mane tamen, ad multam usque noctem perpetuo labore, uelut iumenta, fatigatus. nam ea plusquam seruilis erumna est, quæ tamen ubiq; ferè opificum uita est, exceptis Vtopiensibus, qui cum in horas uigintiquatuor æquales, diem connumerata nocte diuidant, sex duntaxat operi deputant, tres ante meridiem, à quibus prandium ineunt, atq; à prandio duas pomeridianas horas, quum interquieuerint, tres deinde rursus labori datas, cœnâ claudunt.

SM

dunt. Quum primam horam ab meridie numerēt: sub octauam cubitum eunt. horas octo somnus uendicat. Quicquid inter operis horas ac somni cibiq; medium esset, id suo cuiusq; arbitrio permittitur, non quo per luxum, aut segnitiam abutatur, sed quod ab opificio suo liberum, ex animi sententia in aliud quippiam studij bene collocet. has interapedines pleriq; impendūt literis. Solenne est enim publicas cotidie lectiones haberi, antelucanis horis, quibus ut intersint, ij dumtaxat adiguntur, qui ad literas nominatim selecti sunt. Ceterum ex omni ordine mares simul, ac foeminae multitudo maxima ad audiendas lectiones, alij alias, prout cuiusq; fert natura confluit. Hoc ipsum tempus tamen, si quis arti suae malit insumere quod multis usu uenit (quorum animus in nullius contemplatione disciplinae consurgit) haud prohibetur, quin laudatur quoq; ut utilis reipublicae. Super coenam tum unam horam ludendo producant, aestate in hortis, hyeme in aulis illis communibus, in quibus comedunt. Ibi aut musicen exercent, aut se sermone recreant. Aleam atq; id genus ineptos ac perniciosos ludos ne cognoscunt quidem, ceterum duos habent in usu ludos, latrunculorum ludo non dissimiles. Alterum numerorū pugnam, in qua numerus numerum praedatur. Alterum in quo collata acie cum uirtutibus uitia conligunt. Quo in ludo percipite ostenditur & uitiorū inter se dissidiū, & aduersus uirtutes

Studia literarum

Lusus in coenis.

At nunc alea principum lusus est.

Lusus utiles quoq;

Mirabilis ludi.

uirtutes concordia. item quæ uitia, quibus se uirtutibus opponant, quibus uiribus aperte oppugnent, quibus machinamētis ab obliquo adoriātur, quo præsidio, uirtutes uitiorum uires infringant, quibus artibus eorum conatus eludant. quibus deniq; modis alterutra pars uictoriæ compos fiat. Sed hoc loco, ne quid erretis quiddā pressius intuendū est. Etenim quod sex dumtaxat horas in opere sunt, fieri fortasse potest, ut inopiā aliquā putes, necessariarū rerum sequi. Quod tam longe abest ut accidat, ut id temporis ad omniū rerum copiam quæ quidem ad uitæ uel necessitatem requirantur uel cōmoditatem non sufficiat modo, sed supersit etiam, id quod uos quoq; intelligetis si uobiscum reputetis apud alias gētes, quā magna populī pars iners degit. primum mulieres ferè omnes, totius summæ dimidium, aut sicubi mulieres negotiosæ sunt, ibi ut plurimum, earum uice, uiri stertunt. ad hæc, sacerdotum ac religiosorum, quos uocant quanta quāq; ociosa turba, adijce diuites omnes maxime prædiorum dominos, quos uulgo generosos appellant ac nobiles, his adnumera ipsorum famulitiū, totam uidelicet illam cetratorum nebulonum colluuiem, robustos deniq; ac ualentes mendicos adiunge, morbum quempiam prætextes inertiae, multo certe pauciores esse quā putaras inuenies eos, quorū labore constant hæc omnia quibus mortales utuntur. Expēde nunc tecū ex his ipsis quā pauci

Ocioforū
hominū
genera.

δορυφορ
σημα
nobilium

Prudentis/
sime dictū.

pauci in necessarijs opificijs uersant. siquidē ubi omnia pecunijs metimur, multas artes necesse est exerceri inanes prorsus ac supfluas, luxus tantū ac libidinis ministras. nā hęc ipsa multitudo quæ nūc opat, si partiret in tam paucas artes, q̄ paucas cōmodus naturæ usus postulat: in tāta rerū abūdātia: quantā nūc esse necesse sit, precia nimirū uiliora forent, q̄ ut artifices inde uitā tueri suam possent. At si isti omnes quos nūc inertes artes distringunt: ac tota insup ocio ac desidia languescēs turba, quorū unus quiuis earū rerum quæ aliorū laboribus suppeditatur: quantū duo earundē operadores cōsumit: in opera uniuersi atq; eadē utilia collocarent, facile animaduertis: quantulū tēporis ad suppeditāda omnia: quæ uel necessitatis ratio: uel cōmoditatis efflagitet (adde uoluptatis etiā quæ quidē uera sit ac naturalis) abūde satis supq; foret. atq; id ipsum in Vtopia res ipsa p̄spicuū facit. Nam illic in tota urbe cū adiacēte uicinia uix homines q̄ngēti ex omī uirorū ac mulierū numero, quorū ætas ac robur opi sufficit, uacatio p̄mittit. In hīs syphogrāti (q̄q; leges eos labore soluerūt) ipsi tamē sese nō eximūt: quo facilius exēplo suo reliquos ad labores inuitent. Eadē immunitate gaudēt hi: quos cōmēdatiōe sacerdotū, p̄suasus populus occultis syphogratorū suffragijs ad p̄discēdas disciplinas p̄petuā uacationē indulget. Quorū si qs cōceptā de se spem fefellerit: ad opifices retrudit, cōtraq; nō rarēter usu uenit:

Ne magi/
stratus qui
dē ab ope/
re cessant.

ut mechanicus quispiã, subcisiuas illas horas tam gna-
uiter impēdat literis, tantū diligentia proficiat, ut opifi-
cio suo exemptus, in literatorum classē prouehatur.

Soli litera-
ti ad magi-
stratus uol-
cantur.

Ex hoc literatorum ordine legati, sacerdotes, Tranibori
ac ipse deniq; deligitur princeps, quem illi prisca ipso-
rum lingua Barzanem, recentiore Ademum appellāt.

Reliqua ferè multitudo omnis: quum neq; ociosa sit,
nec inutilib⁹ opificijs occupata, procliuis æstimatio est,
quàm pauca horæ quantū boni operis pariant, ad ea
quæ commemorauī, hoc præterea facilitatis accedit

Quomo-
do uitētur
impensæ in
ædificijs.

quod in necessarijs pleriq; artibus, minore opa quàm
aliæ gentes, opus habent. Nam primum ædificiorum,
aut structura: aut resectio ideo tam multorum assiduā
ubiq; requirit operā, quod quæ pater ædificauit: hæres
parū frugi, paulatim dilabi sinit, ita quod minimo tue-
ri potuit: successor eius de integro impendio magno co-
gitur instaurare. quin frequēter etiam quæ domus aliq;
ingenti sumptu stetit, hanc alius delicato animo con-
temnit, eaq; neglecta: atq; ideo breui collapsa: aliā ali-
bi impensis non minoribus extruit. At apud Vtopien-
ses compositis rebus omnibus: & constituta rep. rarissi-
me accidit: uti noua collocandis ædibus area deligatur
& non modo remedium celeriter præsentibus uitijs ad-
hibetur, sed etiam imminentibus occurritur. Ita fit, ut
minimo labore, diutissime perdurent ædificia, & id ge-
nus opifices uix habeant interdum quod agant: nisi
quod

quod materiam dolare domi & lapides interim qua-
drare atq; aptare iubentur, quo (si quod opus incidat)
maturius possit exurgere. Iam in uestibus uide, quàm
paucis operis egeant: primū dum in opere sunt: corio
neglectim aut pellibus amiciuntur quæ in septenniū <sup>Quomō
in amictu.</sup>
durent. quum procedunt in publicū, superinduūt chla-
mydem uestem, quæ rudiores illas uestes cōtegat: eius
per totam insulam unus color est, atq; is natiuus. Itaq;
lanei panni, nō modo multo minus quæ usquàm alibi
sufficit, uerū is ipse quoq; multo minoris impendij est,
at lini minor est labor, eōq; usus crebrior, sed in lineo
solus candor, in laneo sola mundicies conspicit̄, nullū
tenuioris filii precium est. Itaq; fit, ut quum alibi nusq;
uni homini quatuor aut quinq; togæ laneæ diuersis co-
loribus, ac totidem sericiæ tunicæ sufficiant, delicatiori-
bus paulo ne decem quidem, ibi una quisq; contentus
est, plerunq; in biennium. Quippe nec causa est ulla
cur plures affectet, quas consecutus neq; aduersus fri-
gus esset munitior, neq; uestitu uideretur uel pilo cul-
tior. Quamobrem quū & omnes utilibus sese artibus
exerceant, & ipsarum etiam opera pauciora sufficiant,
fit nimirum, ut abundante rerum omnium copia, inter-
dum in reficiendas (si quæ detrita sunt) uias publicas
immensam multitudinē educant, persæpe etiam quū
nec talis cuiuspiam operis usus occurrat, pauciores ho-
ras operādi publice denuntiēt. neq; enim supuacaneo

labore ciues inuitos exercent magistratus: quandoquidem eius reipub. institutio hunc unum scopum in primis respicit: ut quoad per publicas necessitates licet: quæ plurimum temporis ab seruitio corporis ad animi libertatem cultumque ciuibus uniuersis asseratur. In eo enim sitam uitæ felicitatem putant.

DE COMMERCIIIS MUTVIS.

SEd iam quo pacto sese mutuo ciues utantur: quæ populi inter se commercia: quæque sit distribuendarum rerum forma uideatur explicandum. Quum igitur ex familiaribus constet ciuitas: familias ut plurimum, cognationes efficiunt. Nam foeminae (ubi maturuerint) collocatae maritis: in ipsorum domicilia concedunt. at masculi filij, ac deinceps nepotes: in familia permanent, & parentum antiquissimo parent. nisi præ senecta mente parum ualuerit. tunc enim ætate proximus ei sufficitur. Verum ne ciuitas aut fieri infrequentior: aut ultra modum possit incrementum, cauetur, ne ulla familia, quarum millia sex, quæque ciuitas, excepto conuentu, complectitur: pauciores quam decem: pluresue quam sexdecim puberes habeat. Impuberum enim nullus præfinitus numerus potest. Hic modus facile seruatur, transcriptis hijs in rariores familias, qui in plenioribus excrescunt. At si quando in totum plus iusto abundauerit: aliarum urbium suarum infrequentiam sarciant. Quod si forte per totam insulam

Numerus
ciuium.

insulam plus æquo moles intumuerit, tum ex qualibet urbe descriptis ciuibus in continente proximo ubicūq; indigenis agri multum superest, & cultu uacat: coloniā suis ipsorum legibus propagant, ascitis unā terræ indigenis si conuiuere secum uelint. Cum uolentibus coniuncti in idem uitæ institutum: eosdemq; mores, facile coalescunt, idq; utriusq; populi bono, efficiunt enim suis institutis ut ea terra, utrisq; abunda sit: quæ alteris aut parca ac maligna uidebatur. Renuentes ipsorum legibus uiuere, propellunt his finibus quos sibi ipsi describūt. Aduersus repugnantes, bello conflagūt. nam eam iustissimam belli causam ducunt, quum populus quispiam eius soli quo ipse non utitur, sed uelut inane ac uacuum possidet, alijs tamen qui ex naturæ præscripto inde nutriri debeant, usum ac possessionem interdicit. Si quando ulla ex suis urbibus aliquis casus, eousq; imminuerit, ut ex alijs insulæ partibus seruato suo cuiusq; urbis modo, refarciri nō possint (quod bis dumtaxat ab omni æuo pestis grassante sæuitia fertur contigisse) remigrantibus è colonia ciuibus replentur. Perire enim colonias potius patiūtur, quàm ulla ex insulanicis urbibus imminui. Sed ad conuictum ciuium reuertor. Antiquissimus (ut dixi) præest familiæ. Ministri sunt uxores maritis, & liberi parentibus, atq; in summa minores natu maioribus. Ciuitas omnis in quatuor æquales partes diuiditur. In medio cuiusq;

Sic excludi
potest ocio
sa turba mi
nistrorum.

partis forū est omnīū rerum. Eo in certas domos opa cuiusq; familiæ conuehuntur, atq; in horrea singula serorū species distributæ sunt. Ab hijs quilibet paterfamilias quibus ipse suiq; opus habent, petit, ac sine pecunia, sine omni profus hostimento quicquid petierit, aufert. Quare enim negetur quicq;: quum & omnium rerum abunde satis sit nec timor ullus subsit, ne quisq; plusquam sit, opus flagitare uelit? Nam cur supuacua petiturus putetur is, qui certū habeat, nihil sibi unquā defuturum? Nempe auidum ac rapacem, aut timor ca rendi facit, in omni animantū genere, aut in homine sola reddit superbia, quæ gloriæ sibi ducit, superflua rerū ostentatione cæteros antecellere, quod uitij genus in Vtopiensium institutis nullum omnino locū habet. Adiuncta sunt foris (quæ cōmemorauī) fora cibaria, in quæ nō olera modo, arborumq; fructus & panes comportātur, sed pisces præterea quadrupedūq; & auium quicquid esculentū est, extra urbem locis appositis ubi fluento tabum ac sordes eluant. Hinc deportant pecudes occisas depuratasq; manibus famulorū (nam neq; suos ciues patiuntur assuescere laniatu animalīū, cuius usu, clementiam humanissimū naturæ nostræ affectū paulatim deperire putant, neq; sordidū quicq; atq; im mundū, cuius putredine corruptus aer morbū possit in uehere) pferri in urbem sinunt. Habet præterea quilibet uicus, aulas quas dā capaces, æquali ab sese inuicem interuallo

Rapacitas
unde.

Tabes ac
sordes pe/
stem inue/
hit ciuita/
tibus.
Ex pecudū
laniena di/
dicimus &
homines
iugulare.

interuallo distantes, nomine quanq; suo cognitās. Has colunt Syphogrāti, quarū unicuiq; triginta familiæ uidelicet ab utroq; latere quindecim sunt adscriptæ, cibū ibi sumpturæ. Obsonatores cuiusq; aulae, certa hora cōueniunt in forum, ac relato suorum numero, cibum petunt. Sed prima ratio ægrotorum habetur, qui in publicis hospitijis curantur. Nam quatuor habent in ambitu ciuitatis hospitia, paulo extra muros tam capacia, ut totidem oppidulis æquari possint, tum ut neq; ægrotorū numerus quālibet magnus anguste collocaretur, & per hoc incōmode, tum quo hī qui tali morbo tenerentur, cuius contagio solet ab alio ad aliū serpere, longius ab aliorum cœtu semoueri possint. Hæc hospitia ita sunt instructa, atq; omnibus rebus quæ ad salutem conferant referta, tum tam tenera ac sedula cura adhibetur, tam assidua medicorū peritissimorū præsentia, ut quū illuc nemo mittatur inuitus, nemo tamē ferè in tota urbe sit, qui aduersa ualitudine laborans, non ibi decumbere q̄ domi suæ præferat. Quū ægrotorum obsonator cibos ex medicorū præscripto receperit, deinceps optima quæq; inter aulas æquabiliter pro suo cuiusq; numero distribuuntur, nisi quod principis, pontificis, & Tranibororū respectus habetur, ac legatorū etiam, & exterorū omniū (si qui sunt, qui pauci ac raro sunt) sed hīs quoq; cū adsunt, domicilia certa atq; instructa parantur, Ad has aulas prandij, cœnæq; stasis horis tota

Cura
ægrotorū.

Conuiuia
cōmunia,
pmiscuaq;

m sypho-

Syphograntia conuenit, æneæ tubæ clangore commo-
nefacta, nisi qui aut in hospitij, aut domi decumbūt.

Vt ubiq; li-
bertatis ha-
beñ ratio,
ne qd fiat
a coactis.

Fœminæ
ministræ i
cõuiuijs.

quanquàm nemo prohibetur, postquàm aulis est satis
factum è foro domum cibum petere. sciunt enim nemi-
nem id temere facere, nam & si domi prandere nulli ue-
titum sit, nemo tamen hoc libenter facit, cum neq; ho-
nestum habeatur, & stultum sit deterioris paradi pran-
dij sumere laborem, cum lautum atq; opiparum præ-
sto apud aulam, tam propinquam sit. In hac aula mini-
steria omnia in quibus paulo plus sordis, aut laboris est,
obeunt serui. Cæterum coquendi, parandiq; cibi offi-
cium, & totius deniq; instruendi cõuiuij solæ mulieres
exercent, cuiusq; uidelicet familiæ per uices. Tribus, plu-
ribusue mensis pro numero conuiuarum discumbitur.
Viri ad parietem, fœminæ exterius collocantur, ut si
quid his subiti oboriatur mali, quod uterum gerenti-
bus interdum solet accidere, imperturbatis ordinibus
exurgant, atque inde ad nutrices abeant. Sedent illæ
quidem seorsum cum lactentibus in cœnaculo quo-
dam ad id destinato, nunquàm sine foco atque aqua
munda, nec absque cunis interim, ut & reclinare liceat
infantulos, & ad ignem cum uelint exemptos fascijs
liberare, ac ludo reficere. suæ quæq; soboli nutrix est,
nisi aut mors, aut morbus impediatur. id cum accidit,
uxores Syphograntorum propere nutricem quærunt,
nec id difficile est. Nam quæ id præstare possunt, nul-
li officio

li officio sese offerunt libentius, quoniam & omnes eam misericordiam laude prosequuntur, & qui educatur, nutricem parentis agnoscit loco. In antro nutricum, confidunt pueri omnes, qui primum lustrum non expleuere. ceteri impuberes, quo in numero ducunt quicumque sexus alterius utrius intra nubiles annos sunt, aut ministrant discumbentibus, aut qui per aetatem nondum ualent, adstant tamen, atque id summo cum silentio. utrique quod a sedentibus porrigitur, eo uescuntur, nec aliud discretum prandendi tempus habent. In medio primae mensae (qui summus locus est, & cui, Nam ea mensa suprema in parte coenaculi transuersa est) totus conuentus conspicitur, Syphograntus cum uxore confidet. His adiunguntur duo ex natu maximis. Sedent enim per omnes mensas quaterni. At si templum in ea Syphograntia situm est, sacerdos, eiusque uxor cum Syphogranto sedent ut praesideant. Ab utraque parte collocantur iuniores, post senes rursus, atque hoc pacto per totam domum, & aequales inter se iunguntur, & dissimilibus tamen immiscentur, quod ideo ferunt institutum, ut senum grauitas ac reuerentia (quum nihil ita in mensa fieri, diciue potest, ut eos ab omni parte uicinos effugiat) iuniores ab improba uerborum, gestuumque licentia cohibeat. Ciborum fercula non a primo loco deinceps apponuntur, sed senioribus primum omnibus (quorum insignes

Laude & officio ciues optime iuitant ad recte agendum. Educatio sobolis.

Sacerdos supra principem, At nunc etiam & Episcopi ipsi mancipiorum uice sunt.

Iuniores maioribus admixti.

Senum habitatio ratio.

loci sunt) optimus quisque cibus infertur. deinde reliquis æqualiter ministratur. At senes lautitias suas (quarum non tanta erat copia, ut posset totam per domum affatim distribui) pro suo arbitratu circumfidentibus impartuntur. Sic & maioribus natu suus seruiatur honos, & commodi tantundem tamen, ad omnes peruenit. Omne prandium, cenamque ab aliqua lectione auspicantur, quæ ad mores faciat, sed breui tamē ne fastidio sit. Ab hac seniores, honestos sermones, sed neque tristes, ac infacetos ingerunt. At nec longis logis totum occupant prandium, quin audiunt libenter iuuenes quoque atque adeo de industria prouocant, quo & indolis cuiusque & ingenij per conuiuij libertatem prodentis sese, capiant experimentum. Prandia breuiuscula sunt, cenæ largiores, quod labor illa, has somnus & nocturna quies excipit, quam illi ad salubrem concoctionem magis efficacem putant. Nulla cœna sine musica transigitur. nec ullis caret secunda mensa bellarijs. odores incendunt, & unguenta spargunt. nihilque non faciunt, quod exhilarare conuiuias possit. sunt enim hanc in partem aliquanto procliuiores, ut nullum uoluptatis genus (ex quo nihil sequatur incommodi) censeant interdictum. Hoc pacto igitur in urbe conuiuiunt, at ruri, qui longius ab sese distiti sunt, omnes domi quisque suæ comedunt. nulli enim familiæ quicquam ad uictum deest, quippe à quibus id totum uenit, quo uescantur urbici.

De pere-

Id hodie
uix mona-
chi obser-
uant.

Sermones
in conuiuijs.

Id hodie
medici da-
mnant.

Musica in
conuiuijs.

Voluptas
innoxia non
aspernanda

DE PEREGRINATIONE VTOPIENSIVM.

AT si quos aut amicorū alia in urbe cōmorantiū, aut ipsius etiam uidendi loci desyderium cōeperit à Syphograntis ac Traniboris suis ueniā facile impetrant, nisi siquis usus impediāt. Mittitur ergo simul, numerus aliquis cum epistola principis, quæ & datam peregrinandi copiam testatur, & reditus diem præscribit. Vehiculum datur cum seruo publico, qui agat boues & curet. cæterum nisi mulieres in cœtu habeāt, uehiculum uelut onus & impedimentum, remittitur. Toto itinere cum nihil secum efferant, nihil deficit tamen, ubiq; enim domi sunt. Si quo in loco diutius uno die cōmorentur, suam ibi quisq; artem exercet, atq; ab artis eiusdē opificibus, humanissime tractantur. Si semet autore quisquam extra suos fines uagetur, deprehensus sine principis diplomate, contumeliose habitus, pro fugitiuo re ducitur, castigatus acriter. idem ausus denuo, seruitute plectitur. Quod si quem libido incessat per suæ ciuitatis agros palandi, ueniā patris & consentiente coniuge, non prohibetur. Sed in quodcunq; rus peruenerit, nullus ante cibus datur, quàm ante meridianū operis pen sum, (aut quātum ante cœnam ibi laborari solet) absoluerit. Hac lege quouis intra suæ urbis fines ire licet. Erit enim non minus utilis urbi, quàm si in urbe esset. Iam uidetis q̄ nulla sit usq; ociandi licentia, nullus inertia prætext⁹, nulla taberna uinaria, nulla ceruifiaria, nusq;

O sanctā
rēpublicā,
& uel Chri
stianis imi
tandam.

Aequabili
tas facit, ut
omnibus
sufficiat.

Respubli
ca nihil ali
ud q̄ ma/
gna quæ/
dam fami/
lia est.

Negotiatio
Vtopiēsiū.

lupanar, nulla corruptelæ occasio, nullæ latebræ, cōcilia
bulum nullum, sed omnium præsentis oculi necessita
tem aut consueti laboris, aut ocij non inhonesti faciūt.

Quem populi morem necesse est omnium rerum coi
piam sequi. atq; ea quum æquabiliter ad omnes perue
niat, fit nimirū, ut inops esse nemo aut mendicus pos
sit. In senatu Amaurotico (quem uti dixi terni quotan
nis omni ex urbe frequētant) ubi primum constiterit,
quæ res quoq; loco abundet, rursus cuius alicubi ma
lignior prouentus fuerit, alterius inopiam, alterius pro
tinus ubertas explet, atque id gratuito faciunt, nihil ui
cissim ab his recipientes quibus donant. Sed quæ de
suis rebus unicuipiā urbi dederint, nihil ab ea repeten
tes, ab alia cui nihil impenderūt, quibus egent accipiūt.

Ita tota insula uelut una familia est. At postquàm satis
prouisum ipsis est, (quod non antea factum censent,
quàm in bienniū propter anni sequentis euentum pro
spexerint) tum ex his quæ supersunt magnā uim fru
menti, mellis, lanæ, lini, ligni, cocci, & conchyliorū, uelle
rum, ceræ, seui, corij, ad hæc animalium quoque in alias re
giones exportant. quarum rerum omnium, septimā par
tem inopibus eius regionis dono dant, reliquā precio
mediocri uenditant, quo ex cōmercio, non eas modo
merces, quibus domi egēt, (nam id ferè nihil est præter
ferrum) sed argēti atq; auri præterea, magnam uim in
patriam reportant. Cuius rei diutina consuetudine su

pra

pra cū credi possit, ubiq; iam earum rerum copia abundant. Itaq; nunc parum pensi habent, praesente ne pecunia, an in diem uendat, multoq; maximā partem habeant in nominibus, in quibus tamen faciendis nō priuatorum unq; sed confectis ex more instrumentis, publicam urbis fidem sequuntur. Ciuitas ubi solutionis dies aduenerit, à priuatis debitoribus exigit creditum, atq; in ærarium redigit, eiusq; pecuniæ quoad ab Vtopiensibus repetatur, usura fruitur. Illi maximā partem nuncq; repetunt. Nam quæ res apud se nullum habet usum, eam ab his auferre, quibus usui est, haud æquum censent. Cæterū si res ita poscat, ut eius aliquā partem aliq; populo mutuā daturi sint, tum demū poscunt, aut quū bellum gerendum est, quam in rem unam totum illum thesaurum quem habent domi seruant, uti aut extremis in periculis, aut in subitis praesidio sit. potissimum quo milites externos (quos libentius quàm suos ciues obijciunt discrimini) immodico stipendio conductant, gnari multitudine pecuniæ hostes ipsos plerunq; mercabiles, & uel proditione, uel infestis etiam signis inter se committi. Hanc ob causam inæstimabilem thesaurum seruant, at non ut thesaurum tamen, sed ita habent, quomodo me narrare profecto deterret pudor, metuentem ne fidem oratio non sit habitura, quod eo iustius uereor, quo magis mihi sum conscius, nisi uissem praesens, q̄ ægre potuissem ipse perducī, ut alteri idem

Vt nusq; non meminerūt suæ communitatis.
Qua ratio ne possit esse uilis pecunia.

Satius est bellū pecunia aut arte declinare, q̄ multa sanguinis humani iactura gerere.

O artificē.

ri idem recensenti crederē. Necesse est enim ferè quàm quicq; est ab eorum qui audiunt moribus alienū, tam idem procul illis abesse à fide. quanq; prudens rerum æstimator minus fortasse mirabitur, quum reliqua eorum instituta, tam longe ab nostris differant: si argenti quoq; atq; auri usus ad ipsorū potius, q̄ ad nostri moris rationem accommodetur. Nempe quū pecunia non utantur ipsi, sed in eum seruent euentum, qui ut potest usu uenire, ita fieri potest ut nunq; incidat. Interim aurum, argentumq; (unde ea fit) sic apud se habent, ut ab nullo pluris æstimetur, q̄ rerum ipsarum natura meretur, qua quis non uidet q̄ longe infra ferrum sunt: ut sine quo non hercule magis q̄ absq; igni atq; aqua uiuere mortales queant, quū interim auro, argentoq; nullum usum, quo nō facile careamus, natura tribuerit, nisi hominū stultitia precium raritati fecisset. quin contra, uelut parens indulgentissima optima quæq; in propatulo posuerit, ut aerem, aquā, ac tellurem ipsam, longissime uero uana ac nihil profutura semouerit. Ergo hæc metalla si apud eos in turrim aliquam abstruderētur, princeps ac senatus in suspicionem uenire posset (ut est uulgi stulta solertia) ne deluso per technā populo, ipsi aliquo inde cōmodo fruerentur, porro si phyalas inde aliāq; id genus opera fabre excusa conficerent, si quando incidisset occasio, ut conflanda sint rursus, atq; in militum eroganda stipendium, uident nimirum fore, ut

ægre

Aurū ferro
uili⁹. quan
tū ad usum
attinet.

ægre patiantur auelli quæ semel in delitijs habere cœ-
 pissent. His rebus uti occurrant, excogitauere quandã
 rationem, ut reliquis ipsorum institutis cõsentaneam,
 ita ab nostris (apud quos aurũ tãti fit, ac tam diligẽter
 conditur) longissime abhorrẽtem, eõq; nisi peritis nõ
 credibilem. Nam quum in fictilibus è terra uitrõq; ele-
 gantissimis quidẽ illis, sed uilibus tamen edãt bibãtq;
 ex auro, atq; argento nõ in cõmunibus aulis modo, sed
 in priuatis etiã domibus, matellas passim, ac sordidis-
 sima quæq; uasa conficiunt. Ad hæc catenas & crassas
 compedes, quibus cohercent seruos: ñsdem ex metallis
 operantur. Postremo quoscunq; aliquod crimen infa-
 mes facit, ab horum auribus anuli dependent aurei di-
 gitos aurum cingit, aurea torques ambit collum, & ca-
 put deniq; auro uincitur. Ita omnibus curant modis,
 uti apud se aurum argentumq; in ignominia sint, atq;
 hoc pacto fit, ut hæc metalla, quæ cæteræ gentes nõ mi-
 nus ferè dolenter ac uiscera sua distrãhi patiũtur, apud
 Vtopiẽ. si semel omnia res postularet efferri, nemo si-
 bi iacturam unius fecisse assis uideretur. Margaritas
 præterea legunt in littoribus, quin in rupibus quibus-
 dam adamantes ac pyropos quoq; neq; tamen quæ-
 runt, sed oblatos casu, perpoliunt. His ornant infantu-
 los, qui ut primis pueritiæ annis, talibus ornãmẽtis glo-
 riantur, ac superbiunt: sic ubi plusculum accreuit ætatis,
 cum animaduertunt eiusmodi nugis non nisi pueros
 n uti, nullo

O magnifi-
 ficam auri
 cõtumeliã;

Aurum ge-
 stamen in-
 famium;

Gemmæ
 puerorum
 delitiã.

Elegantif,
fima fabu/
la.

uti, nullo parentum monitu, sed suomet ipforū pudore deponunt. non aliter ac nostri pueri, quum grandescunt nuces, bullas, & pupas abijciunt. Itaq; hæc tam diuersa ab reliquis gentibus instituta, quàm diuersas eisdem animorum affectiones pariat, nuncq; æque mihi atq; in Anemoliorum legatis inclauit. Venerunt hi Amaurotum (dum ego aderam) & quoniam magnis de rebus tractatum ueniebant, aduentū eorū terni illi ciues, ex qualibet urbe præuenerant, sed omnes finitimarum gentium legati, qui eò ante appulerāt, quibus Vtopiensium perspecti mores erant, apud quos sumptuoso uestitū nihil honoris haberi intelligebant, sericum contemptui esse, aurum etiam infame sciebant, cultu quàm poterant modestissimo uenire consueuerant. At Anemolij, quod longius aberāt, ac minus cum illis cōmerciū habuerant, quum accepissent, eodem omnes, eòq; rudi corporis cultu esse, persuasi non habere eos, quo nō utebātur, ipsi etiā superbi magis, quàm sapientes, decreuerunt apparatus elegantia, deos quosdam representare, & miserorū oculos Vtopiensium, ornatus sui splendore præstringere. Itaq; ingressi sunt legati tres, cū comitibus centum, omnes uestitu uersicolori, pleriq; serico, legati ipsi (nam domi nobiles erant) amictu aureo, magnis torquibus, & inauribus aureis, ad hæc anulis aureis in manibus, monilibus insuper appēsis in pileo, quæ margaritis ac gemmis affulgebāt, omnibus postre-

bus postremo rebus ornatī, quæ apud Vtopienses, aut
 seruorum supplicia, aut infamium dedecora, aut pue-
 rorum nugamenta fuere. Itaq; operæ precium erat ui-
 dere, quo pacto cristas erexerint, ubi suum ornatū cum
 Vtopiensū uestitu (nam in plateis sese populus effude-
 rat) contulere. contrāq; non minus erat uoluptatis cōsy-
 derare quàm lōge sua eos spes expectatiōq; fefellerat,
 quāq; longe ab ea existimatione aberant, quā se conse-
 tuturos putauerāt. Nempe Vtopiensū oculis omniū,
 exceptis perq; paucis, qui alias gentes aliqua idonea
 de causa inuiserant, totus ille splēdor, apparatus pudē-
 dus uidebatur, & infimum quenq; pro dominis reue-
 renter salutantes, legatos ipsos ex aurearum usu cate-
 narum p̄ seruis habitos, sine ullo prorsus honore præ-
 termiserunt. Quin pueros quoq; uidisses, qui gemmas
 ac margaritas abiecerant, ubi in legatorum pileis affi-
 xas conspexerunt, compellare matrem ac latus fodere.
 En mater, quàm magnus nebulo margaritis adhuc & TE XVITH
 gemmulis utitur, ac si esset puerulus? At parens serio
 etiam illa, tace inquit fili, est opinor quispiā è morioni-
 bus legatorum. Alij catenas illas aureas reprehendere,
 utpote nullius usus, quippe tā graciles, ut eas facile ser-
 uis infringere, r̄m laxas rursus, uti quum fuerit libitū
 possit excutere, & solutus ac liber quouis aufugere. Ve-
 rum legati postq; ibi unum, atq; alterum diem uersati
 tantam auri uim in tanta uilitate conspexerunt, nec in

minore contumelia, quàm apud se honore habitam ui
 dissent, ad hæc in unius fugitiui serui catenas compe
 desq; plus auri, atq; argenti congestum, q̄ totus ipso
 rum trium apparatus cōstiterat, subsidentibus pennis
 omnem illum cultum, quo sese tam arroganter extule
 rant, pudefacti, seposuerunt. Maxime uero postq̄ fa
 miliarius cum Vtopiensibus collocti, mores eorum
 atq; opiniones didicere, mirant̄ illi siquidē quēq̄ esse
 mortalium quem exiguæ gemmulæ, aut lapilli dubius
 oblectet fulgor, cui quidē stellam aliquam, atq; ipsum
 deniq; solem liceat intueri. aut quēq̄ tam insanū esse,
 ut nobilior ipse sibi ob tenuioris lanæ filum uideatur, si
 quidē hanc ipsam (quātumuis tenui filo sit) ouis olim
 gestauit, nec aliud tamen interim, q̄ ouis fuit. Miratur
 item aurum suapte natura tam inutile, nunc ubiq; gen
 tium æstimari tanti, ut homo ipse per quem, atq; adeo
 in cuius usum id precij obtinuit, minoris multo q̄ au
 rum ipsum æstimetur, usq; adeo ut plumbeus quispiā,
 & cui nō plus ingenij sit q̄ stipiti, nec minus etiā impro
 bus quàm stultus, multos tamen & sapientes & bonos
 uiros in seruitute habeat, ob id duntaxat, quod ei ma
 gnus contigit aureorum numismatū cumulus, quem
 si qua fortuna, aut aliqua legum strophæ (quæ nihil mi
 nus ac fortuna ipsa summis ima permiscet) ab hero illo
 ad abiectissimum totius familiæ suæ nebulonē tran
 sulerit, fit nimirum paulopost, ut in famuli sui famuli
 licium

Dubius di
 xit, ob gem
 mas factiti
 as, aut certe
 dubiū di
 xit exiguū
 ac malignū

Quā uere
 & q̄ apte.

licium concedat, uelut appendix additamentumq; nu-
 mismatum. Cæterum multo magis eorum mirantur,
 ac detestantur insaniam qui diuitibus illis, quibus neq;
 debēt quicq;, neq; sunt obnoxij, nullo alio respectu, q̄
 quod diuites sunt, honores tantū non diuinos impen-
 dunt, idq; cum eos tam sordidos atq; auaros cogno-
 scunt, ut habeant certo certius ex tanto nūmorū cumu-
 lo, uiuentibus illis ne unum quidem nūmulum unq;
 ad se uenturū. Has atq; huiusmodi opiniones partim
 ex educatione conceperunt. in ea educti Rep. cuius in-
 stituta longissime ab his stultitiæ generibus absunt,
 partim ex doctrina & literis. Nam & si haud multi cu-
 susq; urbis sunt, qui cæteris exonerati laboribus soli di-
 sciplinæ deputantur. hī uidelicet in quibus à pueritia
 egregiam indolem, eximium ingenium, atq; animū ad
 bonas artes propensum deprehendere, tamen omnes
 pueri literis imbuuntur, & populi bona pars, uiri, foemi-
 næq;, per totā uitam, horas illas quas ab operibus libe-
 ras diximus, in literis collocant. Disciplinas ipsorū lin-
 gua perdiscunt. est em̄ neq; uerborū inops, nec insua-
 uis auditu, nec ulla fidelior animi interpretis est. eadem
 ferè (nisi quod ubiq; corruptior, alibi aliter) magnā eius
 orbis plagam peruagatur. Ex om̄ibus hīs philosophis,
 quorū nomina sunt in hoc noto nobis orbe celebra,
 ante nostrū aduentū ne fama quidē cuiuscq; eò puene-
 rat, & tamen in musica, dialecticāq;, ac numerādi & me-
 tiendi scientia,

Quanto
 plus sapiūt
 Vtopiā, q̄
 Christiano
 rū uulgus

Studia &
 disciplinæ
 Vtopiāsiū

Musica. tiendi scientia, eadem ferè quæ nostri illi ueteres inue-
Dialectica. nere, Cæterum ut antiquos omnibus propè rebus exæ-
Arithmeti- quant, ita nuperorū inuentis dialecticorū longe sunt
ca. impares. Nam ne ullam quidem regulam inuenerunt
Apparet earū, quas de restrictionibus, amplificationibus, ac sup-
hoc loco positionibus acutissime excogitatis in paruis logicali-
subesse na- bus passim hic ediscūt pueri. Porro secūdas intētiones
sum. tam longe abest ut inuestigare suffecerint, ut nec homi-
 nē ipsum in cōmuni quē uocāt $\xi\pi\epsilon\pi$ (ut scitis) planè co-
 losseū & quouis gigāte maiorē, tū à nobis præterea di-
 gito demonstratū, nemo tamē eorū uidere potuerit. At
Astrologia sunt in astrorū cursu, & cælestiū orbium motu, peritissi-
 mi. Quin instrumēta quoq; diuersis figuris solerter ex-
 cogitarunt, quibus solis ac lunæ, & cæterorū itē astrorū
 quæ in ipsorū horizonte uisunt, motiones ac situs exæ-
 ctissime cōprehēsos habent. Cæteræ amicitias, atq; errā-
At hif re/ tiū dissidia syderū, ac totā deniq; illā ex astris diuinādi
gnāt, inter imposturā, ne somniāt quidē. Imbres, uētos, ac cæteras
Christia/ tēpestatū uicissitudines, signis quibusdā longo perspe-
nos hodie. ctis usu præsentīūt. Sed de causis earū rerū omniū, &
Physica o/ de fluxu maris eiusq; salitate, & in sūma de cæli mun-
mnū incer- dicq; origine, ac natura partim eadē quæ ueteres philo-
tissima. sopheri nostri differūt, partim ut illi inter se dissident, ita
 hi quoq; dū nouas rerū ratiōes asserūt, ab om̄ibus illis
 dissentīūt, nec inter se tamē usq; quaq; cōueniūt. In ea
Ethica. philosophiæ parte qua de morib⁹ agit, eadē illis dispu-
 tantur

tantur quæ nobis, de bonis animi quærūt & corporis, & externis, tū utrum boni nomen omnibus his, an solis animi dotibus conueniat, De uirtute differūt, ac uoluptate, sed omniū prima est ac princeps cōtrouersia, qua nam in re, una pluribus uē sitā hominis felicitatem putēt. At hac in re ppeniores æquo uident in factiōnē uoluptatis assertricē, ut qua uel totā, uel potissimā felicitatis hūanæ partē definiāt. Et quo magis mireris ab religione quoq; (quæ grauis & seuera est ferēq; tristis & rigida) perūt tamē sentētia tā delicatæ patrociniū. Neq; em̄ de felicitate disceptant unq; quin principia quædā ex religiōe deprompta, tū philosophia quæ rationibus utitur cōiungant, sine qbus ad ueræ felicitatis inuestigationē mancā, atq; imbecillā per se rationē putāt. Ea principia sūt huiusmodi. Animā esse immortalē, ac dei beneficētia ad felicitatē natā, uirtutibus ac benefactis nostris præmia post hāc uitā, flagitijs destinata supplicia. Hæc tametsi religionis sint, ratiōe tamē cēsant ad ea credēda, & cōcedenda perducī, qbus è medio sublati, sine ulla cūctatiōe pñūciāt neminē esse tā stupidū, qui nō sentiat petendā sibi per fas ac nefas uoluptatē. hoc tātū caueret ne minor uoluptas obstet maiorī, aut eā persequat quā inuicem retaliet dolor. Nā uirtutē asperā, ac difficilē sequi, ac nō abigere modo suauitatem uitæ, sed dolorem etiā sponte perpeti, cuius nullū expectes fructū (quis em̄ potest esse fructus si post mortem

Ordo bonorum

Fines bonorum.
Vtopiani felicitatem honesta uoluptate metiuntur.

Principia philosophiæ et religionis petenda.
Theologia Vtopiellū.

Animorū immortalitas, de qua hodie non pauci etiā Christiani dubitant. Vt nō quæuis expetēda uoluptas, ita nec dolor affertandus nisi uirtutis causa.

Hoc iuxta
Stoicos.

mortem nihil assequeris quum hanc uitam totā insua-
uiter hoc est misere traduxeris) id uero dementissimū
ferunt. Nunc uero non in omni uoluptate felicitatem,
sed in bona, atq; honesta sitam putant. ad eam enim
uelut ad summum bonum, naturam nostram ab ipsa
uirtute pertrahi, cui sola aduersa factio felicitatem tri-
buit. Nempe uirtutem definiunt, secundum naturam
uiuere ad id siquidem à deo institutos esse nos. Eū ue-
ro naturæ ductum sequi quisquis in appetendis fugiē-
disq; rebus obtemperat rationi. Rationem porro, mor-
tales primum omnium in amorem, ac uenerationē di-
uinæ maiestatis incendere, cui debemus, & quod su-
mus, & quod compotes esse felicitatis possumus, secun-
dum id commonet, atq; excitat nos ut uitam q̄ licet mi-
nime anxiam, ac maxime lætā ducamus ipsi, cæterisq;
omnibus ad idem obtinendum adiutores nos pro na-
turæ societate præbeamus. Neq; em̄ quisq; unq; fuit
tam tristis ac rigidus assecla uirtutis, & osor uoluptatis,
qui ita labores, uigilias & squalores indicat tibi, ut non
idem aliorum inopiam, atq; incōmoda leuare, te pro
tua uirili iubeat, & id laudādum humanitatis nomine
censeat, hominē homini saluti ac solatio esse, si huma-
num est maxime (qua uirtute nulla est homini magis
propria) aliorum mitigare molestiam, & sublata tristi-
tia uitæ iucunditati, hoc est uoluptati reddere. Quid ni
natura quenq; instiget ut sibimet idem præstet. Nam
aut mala

aut mala est uita iucūda, id est, uoluptaria, quod si est, non solum neminem ad eam debes adiutare, sed omnibus utpote noxiam ac mortiferam, quantum potes adimere, aut si conciliare alijs eam, ut bonam nō licet modo, sed etiam debes, cur non tibi in primis ipsi? cui non minus propitium esse te quā alijs decet. neq; eīm quū te natura moneat uti in alios bonus sis, eadē te rursus iubet, in temet s̄uum atq; indēmētē esse. Vitam ergo iucundam inquirunt, id est uoluptatem tanq̄ opera tionum omnium finem, ipsa nobis natura pr̄scribit, ex cuius pr̄scripto uiuere, uirtutem definiunt. At quū natura mortales inuitet ad hilarioris uitæ mutuū subsidium (quod certe merito facit. neq; eīm tam supra generis humani sortē quisq; est, ut solus naturæ curæ sit, quæ uniuersos ex æquo fouet, quos eiusdem formæ cōmunionē cōplectitur) eadem te nimirū iubet etiā atq; etiā obseruare, ne sic tuis cōmodis obsecūdes: ut aliorū procures incōmoda. Seruanda igitur censent non inita solū inter priuatos pacta, sed publicas etiā leges, quas aut bonus princeps iuste pmulgauit, aut populus, nec oppressus tyrannide, nec dolo circūscriptus, de partien dis uitæ commodis, hoc est materia uoluptatis, cōmuni consensu sanxit. Hijs inoffensis legibus tuum curare commodum, prudentia est: publicum pr̄terea, pietatis: Sed alienam uoluptatem pr̄reptum ire, dum cōsequare tuam: ea uero iniuria est. cōtra tibi aliquid ipsi

At nunc quidam accersunt dolores uelut in his sita sit religio, cum ferēdi potius sint si incidant ad pietatis officium tē dēti, aut naturæ necessitate acci dant.

Pacta & leges.

o demere

Officia ui-
tae mutua.

demere, quod addas alijs, id demū est humanitatis ac benignitatis officiū, quod ipsum nunq̄ tantū aufert cōmodi, quantū refert. Nam & beneficiorū uicissitudine pensatur, & ipsa benefacti cōscientia, ac recordatio charitatis eorū & beneuolentiæ quibus benefeceris, plus uoluptatis affert animo, quā fuisset illa corporis qua abstinuisti. Postremo (quod facile persuadet animo libenter assentienti religio) breuis & exiguae uoluptatis uicē, ingenti ac nunq̄ interituro gaudio rependit deus. Itaq; hoc pacto censent, & excussa sedulo & perpensa re omnes actiōes nostras, atq; in his uirtutes etiā ipsas, uoluptatem tandē uelut finem, felicitatemq; respicere.

Voluptas
quid.

Falsae uolu-
ptates.

Voluptatē appellant omnē corporis animi ue motū statūq; in quo uersari natura duce delectet. Appetitio nem naturæ, non temere addunt. Nam ut quicquid natura iucūdum est, ad quod neq; per iniuriam tenditur, nec iucūdius aliud amittitur, nec labor succedit, nō sensus modo, sed recta quoq; ratio persequit, ita quæ præter naturam dulcia sibi mortales uanissima cōspiratione confingunt (tanq̄ in ipsis esset perinde res ac uocabula commutare) ea omnia statuunt adeo nihil ad felicitatem facere, ut plurimū officiant etiam, uel eo quod quibus semel infederunt, ne ueris ac genuinis oblectamentis usq; uacet locus, totum prorsus animum falsa uoluptatis opinione præoccupāt. Sunt enim perquam multa, quæ quum suapte natura nihil contineant suauitatis

uitatis, imo bona pars amaritudinis etiam plurimum, peruersa, tum improbarum cupiditatum illecebra, non pro summis tantum uoluptatibus habeantur: uerum etiam inter præcipuas uitæ causas numerentur. In hoc adulterinæ uoluptatis genere, eos collocant, quos ante memorauimus, qui quo meliorem togam habent, eo sibi meliores ipsi uidentur. qua una in re, bis errant. Neque enim minus falsi sunt, quod meliorem putant togam suam, quam quod se. Cur enim si uestis usum spectes, tenuioris fili lana præstet crassiori: at illi tamen tanquam natura non errore præcelleret, attollunt cristas, & sibi met quoque præcij credunt inde non nihil accedere. eoque honorem, quem uilius uestiti sperare non essent ausi elegantiori togæ, uelut suo iure exigunt, & prætermissi negligētius indignantur. At hoc ipsum quoque, uanis & nihil profuturis honoribus affici, an non eiusdem inscitie est? Nam quid naturalis & ueræ uoluptatis affert nudatus alterius uertex, aut curuati poplites, hoc cene tuorum poplitum dolori medebitur: aut tui capitis phrenesim leuabit? In hac fucata uoluptatis imagine, mirum quam suauiter insaniunt illi qui nobilitatis opinione sibi blandiuntur ac plaudunt, quod eiusmodi maioribus nasci contigerit, quorum longa series diues (neque enim nunc aliud est nobilitas) habita sit, præsertim in prædijs, nec pilo quidem minus sibi nobiles uidentur, etiam si maiores nihil inde reliquerint, aut relictum

Error eorum
qui sibi ob
cultum pla-
cent.

Stulti ho-
nores.

Vana nobi-
litas.

o 2 ipsi obligu

Stultiffi/
ma uolu/
ptas ex gē/
mis.

Opinio ho/
minū p̄ciū
addit, aut
adimit gē
mis.

Mira fictio
& aptiffi/
ma.

ipsi obligurierint. His adnumerant eos qui gemmis ac lapillis (ut dixi) capiuntur, ac diſ quodammodo ſibi uidentur facti, ſi quando eximium aliquē conſequantur, eius præſertim generis, quod ſua tempeſtate, maximo apud ſuos æſtimetur. neq; eñ apud omnes, neq; omni tempore, eadem genera ſunt in precio: Sed nec niſi emptum auro ac nudum comparāt. Imo ne ſic quidē, niſi adiurato uenditore, & præſtanti cautionem, uerā gemmam ac lapidem uerum eſſe, tam ſolliciti ſunt: ne oculis eorū, uerū loco adulterinus imponat. At ſpectaturo tibi, cur minus præbeat oblectamēti factitius, quē tuus oculus non diſcernit à uero. Uterq; ex æquo ualere debet, tibi, nō minus herde q̄ cæco. Quid hī qui ſuperfluas opes adſeruant, ut nullo acerui uſu, ſed ſola cōtemplatione delectentur, num ueram percipiūt: an falſa potius uoluptate luduntur: aut hī qui diuerſo uitio, aurum quo nuncq; ſint uſuri, fortasſe nec uiſuri amplius, abſcondunt, & ſolliciti ne perdant, perdunt. quid eñ aliud eſt, uſibus demptum tuis & omniū fortasſe mortaliū, telluri reddere: & tu tamen abſtruſo theſauro, uelut animi iam ſecurus latitia geſtis. Quem ſi quis furto ſuſtulerit, cuius tu ignarus furti, decem poſt annis obieris. toto illo decennio, quo ſubtractæ pecuniæ ſupſuiſti, quid tua retulit, ſurreptū an ſaluū fuiſſe: utrōq; certe modo tantundē uſus ad te peruenit. Ad has tam Alea ineptas latitias, aleatores (quorū infaniam auditu, non uſu

usu cognouere) uenatores præterea, atq; aucupes, adiū Venatio.
 gunt. Nam quid habet, inquit, uoluptatis, talos in al
 ueum proijcere, quod toties fecisti, ut si quid uolupta-
 tis inesset, oriri tamen potuisset ex frequenti usu satie-
 tas: aut quæ suauitas esse potest, ac nō fastidiū potius.
 in audiēdo latratu, atq; ululatu canum: aut qui maior
 uoluptatis sensus est, cum leporem canis insequitur, q̄
quū canis canem: nempe idem utrobicq; agitur, accuri-
 tur enim, si te cursus oblectet. At si te cædis spes, lania-
 tus expectatio sub oculis peragendi retinet, misericor-
 diam potius mouere debet, spectare, lepusculum à ca-
 ne, imbecillum à ualidiore, fugacem actimidū à feroce,
 innoxiiū deniq; à crudeli discriptū. Itaq; Vtopiēsēs to-
 tum hoc uenandi exercitium, ut rem liberis indignam,
 in lanios (quā artē per seruos obire eos supra diximus)
 reiecerunt. infimam enim eius partem esse uenationē
 statuūt, reliquas eius partes & utiliores & honestiores
 ut quæ & multo magis conferant, & animalia necessita-
 tis dūtaxat gratia perimāt, quū uenator ab miseri ani-
 malculi cæde ac laniatu, nihil nisi uoluptatē petat, quā
 spectandæ necis libidinē in ipsis etiam bestijs, aut ab
 animi crudelis affectu censent exoriri, aut in crudelitātē
 deniq; assiduo tā efferæ uoluptatis usu defluere. Hæc
 igitur & quicquid est eiusmodi (sunt em̄ innumera) q̄
 q̄ pro uoluptatibus mortalium uulgus habeat, illi ta-
 men quum natura nihil insit suaue, planè statuūt, cum

At hæc ho-
 die ars est
 deorū au-
 licorum.

uera uoluptate nihil habere cōmercij. Nam quod uulgo sensum iucunditate perfundunt (quod uoluptatis opus uidetur) nihil de sententia decedunt. nō em̄ ipsius rei natura, sed ipsorum peruersa consuetudo in causa est. cuius uitio fit, ut amara pro dulcibus amplectantur. Nō aliter ac mulieres grauidæ picem & seuum, corrupto gustu, melle mellitius arbitrantur. Nec cuiuscūq; tamen aut morbo, aut consuetudine deprauatum iudicium, mutare naturam, ut non aliarum rerum, ita nec uoluptatis potest. Voluptatum quas ueras fatētur, species diuersas faciunt. Siquidem alias animo, corpori alias tribuunt. Animo dant intellectum, eamq; dulcedinem quam ueri contemplatio pepererit. Adhæc suis additur bene actæ uitæ memoria, & spes nō dubia futuri boni. Corporis uoluptatem in duas partiuntur formas, quarū prima sit ea, quæ sensum perspicua suauitate perfundit, quod alias earum instauratione partium fit, quas insitus nobis calor exhauferit. Nam hæc cibo potūq; redduntur, alias dum egeruntur illa, quorum copia corpus exuberat. hæc suggeritur, dum excrementis intestina purgamus, aut opera liberis datur, aut ullius prurigo partis frictu scalptuue lenitur. Interdum uero uoluptas oritur, nec redditura quicquā quod membra nostra desyderent, nec ademptura quo laborent: cæterum quæ sensus nostros tamen ui quadam occulta, sed illustri motu titillet afficiatq; & in se conuertat, qualis ex

Citta in
gravidis

Veræ uoluptatis
spēs.

Voluptates
corpis.

qualis ex musica nascitur. Alteram corporeæ uoluptatis formã, eam uolunt esse, quæ in quieto, atq; æquabili corporis statu consistat, id est nimirum sua cuiusq; nullo interpellata malo sanitas. Hæc siquidẽ, si nihil eã doloris oppugnet, per se ipsa delectat, etiã si nulla extrinsecus adhibita uoluptate moueat. Quãq; eĩ sese minus effert, minusq; offert sensui, q̃ tumida illa edẽdi uoluntatis libido, nihilo tamen secius multi eam statuũt uoluptatũ maximã, omnes ferẽ Vtopienses magnã & uelut fundamentũ omnium ac basim fatentur, ut quæ uel sola placidam & optabilem uitæ conditionem reddat, & qua sublata, nullus usq; reliquus sit cuiq; uoluptati locus. Nã dolore prorsus uacare, nisi adsit sanitas, stuporẽ certe nõ uoluptatẽ uocant. Iam dudum exploratum est apud eos decretũ illorũ, qui stabilem & trãquilam sanitatẽ (nam hæc quoq; quæstio gnauiter apud eos agitata est) ideo nõ habendã pro uoluptate censebant, quod præsentem nõ posse dicerẽt, nisi motu quoquam extrario sentiri. Verũ cõtra nũc in hoc propè uniuersi cõspirant, sanitatem uel in primis uoluptati esse. Eteĩ quũ in morbo, inquit, dolor sit, qui uoluptati implacabilis hostis est, nõ aliter, ac sanitati morbus, qd ni uicissim insit sanitatis tranquillitati uoluptas: nihil eĩ ad hãc rem referre putãt, seu morbus dolor esse, seu morbo dolor inesse dicat. Tãtũdẽ eĩ utrõq; modo effici. Quippe si sanitas, aut uoluptas ipsa sit, aut necessa

Valeat
possessor
oportet

rio uo/

rio uoluptatem pariat, uelut calor igni gignitur, nimirum utrobicq; efficitur, ut quibus immota sanitas adest his uoluptas abesse non possit. Præterea dū uescimur, inquirunt, quid aliud quàm sanitas quæ labefactari cœperat, aduersus esurientem (cibo commilitone) depugnat, in qua dū paulatim inualefcit, ille ipse profectus ad solitū uigorem suggerit illam, qua sic reficimur, uoluptatem. Sanitas ergo quæ in conflictu lætatur, eadē nō gaudebit adepta uictoriam? Sed pristinum robur, quod solum toto conflictu petiuerat tandem, feliciter affecuta, protinus obstupescet: nec bona sua cognoscat atq; amplexabitur? Nam quod non sentiri sanitas dicta est, id uero per quàm procul à uero putant. Quis enim uigilans, inquirunt, sanū esse se non sentit, nisi qui non est? quē ne tātus, aut stupor, aut lethargus adstringit, ut sanitatem non iucundā sibi fateatur ac delectabilem? at delectatio quid aliud quàm alio nomine uoluptas est? Amplectuntur ergo in primis animi uoluptates, (eas enim primas omnium principesq; ducūt) quarum potissimam partem censent ab exercitio uirtutum bonæq; uitæ conscientia proficisci. Earum uoluptatū quas corpus suggerit, palmam sanitati deferunt. Nam edendi, bibendiq; suauitatem, & quicquid eandem oblectamenti rationem habet, appetenda quidem, sed non nisi sanitatis gratia statuunt. Neq; em̄ per se iucunda esse talia, sed quatenus aduersæ ualitudini clanculū surreptenti

surrepentem resistunt. id eoque sapienti, sicuti magis depre-
 candos morbos, quam optandam medicinam, & dolo-
 res profligandos potius, quam adsciscenda solatia, ita
 hoc quoque uoluptatis genere non egere quam deliniri
 praestiterit, quo uoluptatis genere si quis se beatum
 putet, is necesse est fateatur, se tum demum fore felicissi-
 mum, si ea uita contigerit, quae in perpetua fame, siti,
 pruritu, esu, potatione, scalptu, frictuque, traducatur: quae
 quam non foeda solum, sed misera etiam sit, quis non
 uidet? Infimae profecto omnium haec uoluptates sunt,
 ut minime syncerae, neque enim unquam subeunt, nisi con-
 trariis coniunctae doloribus, Nempe cum edendi uo-
 luptate copulatur esuries, idque non satis aequali lege. Nam
 ut uehementior, ita longior quoque dolor est, quippe &
 ante uoluptatem nascitur, & nisi uoluptate una comor-
 riante, non extinguitur. Huiusmodi ergo uoluptates,
 nisi quatenus expetit necessitas, haud magni habendas
 putat. Gaudet tamen etiam his, gratique agnoscunt naturae
 parentis indulgentiam, quae foetus suos ad id quod ne-
 cessitatis causa tam assidue faciendum erat, etiam blan-
 dissima suauitate pelliceat. Quanto enim in tedio ui-
 uendum erat, si ut caeterae aegritudines quae nos infestant
 rarius, ita huius quoque cotidiani famis ac sitis morbi, uene-
 nis ac pharmacis amaris essent abigendi? At formam,
 uires, agilitatem, haec ut propria, iucundaque naturae do-
 na libenter fouent. Quin eas quoque uoluptates, quae per
 p aures,

aures, oculos, ac nares admittunt, quas natura proprias
 ac peculiare esse homini uoluit (neq; enim aliud ani-
 mantium genus, aut mundi formam pulchritudineq;
 suspicit, aut odorum: nisi ad cibi discrimen, ulla com-
 uetur gratia: neq; consonas inter se discordesq; sonoru
 distantias internoscit) & has inquam ut iucunda qua-
 dam uitae condimenta persequuntur. In omnibus autem
 hunc habet modum ne maiorem minor impediatur, neu
 dolorem aliquando uoluptas pariat, quod necessario
 sequi censent, si inhonesta sit. At certe formae decus con-
 temnere: uires deterere, agilitatem in pigritiam uertere,
 corpus exhaurire ieiunijs, sanitati iniuriam facere: & cae-
 tera naturae blandimenta respuere: nisi quis haec sua co-
 moda negligat, dum aliorum publicam uel ardentius pro-
 curat, cuius laboris uice maiorem a deo uoluptatem ex-
 pectet: alioquin ob inanem uirtutis umbram nullius bo-
 no, semet affligere: uel quo aduersa ferre minus mole-
 ste possit: nuncq; fortasse uentura. hoc uero putant esse
 dementissimum, animiq; & in se crudelis: & erga naturam
 ingratisimum: cui tanquam debere quicq; dedignetur:
 omnibus eius beneficijs renunciat. Haec est eorum de
 uirtute ac uoluptate sententia: qua nisi sanctius aliquid
 inspiret homini: caelitus immissa religio: nullam inuesti-
 gari credunt humana ratione ueriores: qua in re recte
 ne an secus sentiant, excutere nos, neq; tempus patitur,
 neq; necesse est, quippe qui narranda eorum instituta
 non etiam

Annotan/
 dum & hoc
 diligenter.

non etiam tuenda suscepimus. Cæterum hoc mihi cer-
 te persuadeo, ut ut sese habeant hæc decreta: nusquam neque
 præstantiorem populum, neque feliciorem esse repu-
 blicam. Corpore sunt agili uegetoque: uirium amplius
 quam statura promittat, nec ea tamen improcera: &
 quum neque solo sint usqueque fertili: nec admodum sa-
 lubri cælo: aduersus aerem ita sese temperantia uictus
 muniunt: terræ sic medentur industria: ut nusquam gen-
 tium sit frugis, pecorisque prouentus uberior: aut homi-
 num uiuaciora corpora: paucioribusque morbis obnoxia.
 Itaque non ea modo quæ uulgo faciunt agricolæ: diligen-
 ter ibi administrata conspicias: ut terram natura ma-
 ligniorem, arte atque opera iuuent: sed populi manibus
 alibi radicibus euulsam syluam, alibi consitam uideas:
 qua in re habita est non ubertatis: sed uecturæ ratio: ut
 essent ligna, aut mari, aut fluuijs, aut urbibus ipsis uici-
 niora, minore enim cum labore terrestri itinere, fruges
 quam ligna longius afferuntur. Gens facilis ac faceta, sol-
 lers, ocio gaudens, corporis laborum (quum est usus) satis
 patiens, Cæterum alias haud quamquam sanè appetens: animi stu-
 dijs infatigata. Qui quum à nobis accepissent de literis &
 disciplina Græcorum (Nam in latinis præter historias ac
 poetas nihil erat quod uidebant magnoque probatu-
 ri) mirum quanto studio cõtenderunt, ut eas liceret ipsis: no-
 stra interpretatiõe p̄discere. Cœpimus ergo legere, ma-
 gis adeo primùm, ne recusare laborem uideremur, quam quod

Felicitas
 Vtopiēsitiū
 ac descrii-
 ptio.

Utilitas lin-
 guæ græcæ

Docilitas
 Vtopiēsitiū
 mira,

fructū eius aliquē speraremus. At ubi paulum processimus, ipsorū diligētia fecit, ut nostrā haud frustra impēdendā animo statim præciperemus. Si quidē literarū formas, tam facile imitari, uerba tam expedite pronunciare, tam celeriter mandare memoriæ, & tanta cum fide reddere cœperunt, ut nobis miraculi esset loco, nisi quod pleraq; pars eorum, qui non sua solum sponte accensi, uerū senatus quoq; decreto iussi, ista sibi discenda sumpserūt: E numero scholasticorum, selectissimis ingenijs, & matura ætate fuerunt. Ita q; minus quam triennio nihil erat in lingua, quod requirerent bonos autores, nisi obstet libri menda, inoffense perlegerent. Eas literas ut equidem conijcio ob id quoq; facilius arripuerunt, quod non nihil illis essent cognatæ. Suspicio enim eam gentem a græcis originē duxisse: propterea quod sermo illorum cætera ferè Persicus, nō nulla græci sermonis uestigia seruet in urbium ac magistratuum uocabulis. Habent ex me, (Nam librorum sarcinā mediocrem loco mercium quarto nauigaturus in nauem conieci quod mecum planè decreueram nuncq; potius redire quàm cito) Platonis opera pleraq;, Aristotelis plura, Theophrastū item de plantis, sed pluribus, quod doleo, in locis mutilum. In librum enim dum nauigabamus negligentius habitum, cercopithecus incidit, qui lasciuies ac ludibundus, paginas aliquot hinc atq; inde euulsas lacerauit. Ex hijs qui scripsere grammaticam,

At nunc sit
pites & cau
dices dicā
literis: feliz
cissima in/
genia uolu
ptatib⁹ cor
rumpunt.

cam, Lascarem habent tantum, Theodorum enim nō
 aduexi mecum, nec dictionarium aliquem præter He-
 sychium, ac Dioscoridem: Plutarchi libellos habēt cha-
 rissimos, & Luciani quoq; facetijs ac lepore capiuntur.
 Ex poetis habent Aristophanem, Homerum, atq; Eu-
 ripidem: tum Sophodem minusculis Aldi formulis. Ex
 historicis Thucydidem atq; Herodotum: necnon He-
 rodianum. Quin in re medica quoq; sodalis meus Tri-
 cius Apinatus aduexerat, secum parua quædam Hip-
 pocratis opuscula, ac Microtechnen Galeni, quos li-
 bros magno in precio habent: siquidem & si omnium
 ferè gentium, re medica minime egent, nusq; tamen in
 maiore honore est, uel eo ipso quod eius cognitionem
 numerāt inter pulcherrimas atq; utilissimas partes phi-
 losophiæ: cuius ope philosophiæ dum naturæ secreta
 scrutantur, uidentur sibi non solum admirabilem inde
 uoluptatem percipere: sed apud autorem quoq; eius,
 atq; opificem summam inire gratiam: Quæ cæterorum
 more artificum arbitratur: mundi huius uisendam ma-
 chinam homini (quem solum tantæ rei capacem fecit)
 exposuisse spectandam: eòq; chariorem habere: curio-
 sum ac sollicitum inspectorem, operisq; sui admirato-
 rem: quàm eum qui uelut animal expers mentis: tantū
 ac tam mirabile spectaculum, stupidus immotusq; ne-
 glexerit. Vtopiensium itaq; exercitata literis ingenia
 mire ualent ad inuentiones artium, quæ faciant aliquid

Medicina
 utilissima.

Contēpla-
 tio naturæ.

ad commodā uitæ compēdiā. Sed duas tamen debent nobis Chalcographorū & faciendæ chartæ, nec solis tamen nobis sed sibi quoq; bonam eius partem. Nam quum ostenderemus eis libris chartaceis impressas ab Aldo literas, & de chartæ faciendæ materia, ac literas imprimendi facultate loqueremur: aliquid magis q̄ explicaremus (neq; enim quisq; erat nostrum qui alterutram calleret) ipsi statim acutissime coniecerunt rem: & quum ante pellibus corticibus ac papyro tantū scriberent, iam chartam ilico facere, & literas imprimere tentarunt: quæ quum primo non satis procederēt, eadem sæpius experiēdo, breui sunt utrūq; consecuti, tantūq; effecerunt, ut si essent Græcorū exemplaria librorum: codices deesse nō possent. At nūc nihil habēt amplius, q̄ à me cōmemoratū est, id uero quod habēt impressis iam libris in multa exemplariorū millia propagaue-
re. Quisquis eo spectādi gratia uenerit, quem insignis aliqua dos ingenij aut longa pegrinatione usum: multarum cognitio terrarum cōmendet (quo nomine gratus fuit noster appulsus) pronis animis excipitur. Quippe libenter audiunt, quid ubiq; terrarum geratur. Cæterum mercandi gratia non admodum frequenter appellitur. Quid enim ferrent: nisi aut ferrum, aut quod quisq; referre mallet, aurum argētumue? Tum quæ ex ipsis exportanda sint, ea consultius putant ab se efferrī quàm ab alijs illinc peti, quo & exteris undiq; gentes exploratiores

exploratiores habeant, neq; maritimarū rerum usum
ac peritiam oblitum eant.

DE SERVIS.

Pro seruis neq; bello captos habent nisi ab ipsis ge-
sto, neq; seruorum filios: neq; deniq; quenq; que
apud alias gentes seruientem possent comparare, sed
aut si cuius apud se flagitium in seruitium uertitur, aut
quos apud exterarū urbes (quod genus multo frequen-
tius est) admissum facinus destinavit supplicio. Eorum
enim multos, interdum æstimatos uili, sæpius etiā gra-
tis impetratos, auferunt. Hæc seruorum genera non in
opere solum perpetuo: uerum etiā in uinculis habent:
sed suos durius quos eo deploratiores, ac deteriora me-
ritos exempla censent, quod tam præclara educatione
ad uirtutem egregie instructi: contineri tamen ab sce-
lere non potuerint. Aliud seruorum genus est: quum
alterius populi mediastinus quispiā laboriosus ac pau-
per elegerit apud eos sua sponte seruire. Hos honeste
tractant ac nisi quod laboris: ut pote consuetis, impo-
nitur plusculum non multo minus clementer ac ciues
habent: uolentem discedere (quod non sæpe fit) neq;
retinent inuitum, neque inanem dimittunt. Egrotan-
tes: ut dixi, magno cum adfectu curant, nihilq; pror-
sus omittunt quo sanitati eos, uel medicinæ uel ui-
ctus obseruatione, restituant. Quin insanabili mor-
bo laborantes

Mira huius
gentis
æquitas.

De ægro-
tis.

Mors spon
tanea.

bo laborantes assidendo, colloquendo, adhibendo demum quæ possunt leuamenta solantur. Cæterum si non immedicabilis modo morbus sit ueruetiam perpetuo uexet atq; discrutiet: tum sacerdotes ac magistratus hortantur hominem, quandoquidem omnibus uitæ munijs impar alijs molestus ac sibi grauis morti iam suæ superuiuat, ne secū statuatur pestem diutius ac luem alere, neue quum tormentum ei uita sit mori dubitet, quin bona spe fretus acerba illa uita uelut carcere atq; aculeo uel ipse semet eximat: uel ab alijs eripi se sua uoluntate patiatur: hoc illum quum non commoda, sed supplicium abrupturus morte sit prudenter facturum, quoniam uero sacerdotum in ea reconcilijs, id est interpretum dei sit obsecuturus, etiam pie sancteq; facturū. Hæc quibus persuaserint: aut inedia sponte uitā finiūt, aut sopiti sine mortis sensu soluūtur. Inuitum uero neminem tollunt nec officij erga eum quicq; imminuunt persuasos hoc pacto defungi honorificū. Alioqui qui mortem sibi consciuerit causa non probata sacerdotibus & senatui: hunc neq; terra neq; igne dignantur: sed in paludem aliquam turpiter insepultus abiicitur.

Deconi
iugijs.

Æcemina non ante annum duodeuicesimū nubit. Mas non nisi expletis quatuor etiā amplius. Ante coniugiū, mas aut fœemina si conuincatur furtiuæ libidinis, graui ter in eū eamue animaduertit: coniugioq; illis in totū interdicitur, nisi uenia principis noxam remiserit, sed & pater

pater & materq; familias cuius in domo admissum flagitium est: tanq; suas partes parum diligēter tutati magnæ obiacent infamiæ: id facinus ideo tam seuerè uindictant, quod futurum prospiciunt, ut rari in coniugale amorem coalescerent: in quo ætatem omnem cum uno uideant exigendā: & perferendas insuper quas ea res affert molestias, nisi à uago concubitu diligēter arceantur. Porro in deligendis coniugibus ineptissimū ritum (uti nobis uisum est) adprimeq; ridiculum, illi serio ac seuerè obseruant. Mulierem enim seu uirgo seu uidua sit, grauis & honesta matrona proco nudam exhibet, ac probus aliquis uir uicissim nudum puellæ procum sistit. Hunc morem quum uelut ineptum ridentes improbaremus, illi contra cæterarum omnium gentium insignem demirari stultitiam, qui quū in equuleo comparando, ubi de paucis agitur nummis, tam cauti sint, ut q;uis ferè nudū nisi detracta sella tamen, omnibusq; reuulsis ephippijs recusent emere, ne sub illis operculis hulcus aliquod delitesceret, in deligenda coniuge, qua ex re aut uoluptas, aut nausea sit totā per uitam comitatura, tam negligenter agant, ut reliquo corpore uestibus obuoluto, totam mulierē uix ab unius palmæ spatio (nihil enim præter uultum uisitur) æstiment adiungantq; sibi non absq; magno (si quid offendat postea) male cohæredī periculo. Nam neq; omnes tam sapientes sunt ut solos mores respiciant, & in ipsorum quoq;

q sapientum

Et si parū uerecūde haud tamen incaute.

fapientum coniugijs, ad animi uirtutes non nihil addi-
 tamenti corporis etiam dotes adijciunt, certe tam foeda
 deformitas, latere sub illis potest inuolucris ut aliena-
 re prorsus animū ab uxore queat, quum corpore iam
 seiungi non liceat: Qualis deformitas si quo casu con-
 tingat post contractas nuptias, suam quisq; sortem ne
 cesse ferat, ante uero ne quis capiatur insidijs, legibus
 caueri debet, idq; tanto maiore studio fuit curandum
 quod & soli illarū orbis plagarū singulis sunt contenti
 cōiugibus: & matrimoniū ibi haud saepe aliter, q̄ mor-
 te soluitur: nisi adulterium: in causa fuerit, aut morū nō
 ferenda molestia. Nempe alterutri sic offenso facta ab
 senatu coniugis mutādi uenia: alter infamem simul ac
 cælibem perpetuo uitam ducit. Alioquin inuitam con-
 iugē, cuius nulla sit noxa repudiare, quod corporis obti-
 gerit calamitas, id uero nullo pacto ferunt: nam & cru-
 dele iudicant, tum quenq; deserit, cum maxime eget so-
 latio, & senectuti, quum & morbos afferat & morbus
 ipsa sit: incertam atq; infirmā fidem fore. Cæterum ac-
 cidit interdum ut quum non satis inter se coniugum
 conueniant mores repertis utriq; alijs quibus cum spe-
 rent se suauius esse uicturos amborum sponte separa-
 ti: noua matrimonia cōtrahant, haud absq; senatus au-
 toritate tamen, qui nisi causa per se atq; uxores suas di-
 ligenter cognita: diuortia non admittit. Imo ne sic qui-
 dem, facile, quod rem minime utilem sciunt firmandæ
 coniugum

coniugum charitati, facilem nouarū nuptiarum spem esse propositam. Temeratores coniugij grauissima seruitute plectuntur, & si neuter erat cælebs, iniuriam passi (uelint modo) repudiatis adulteris cōiugio inter se ipsi iunguntur alioquin quibus uidebitur. At si læsorū alteruter erga tam male merentem coniugem: in amore persistat: tamen uti coniugij lege non prohibetur si uelit in opera damnatum sequi: acciditq; interdum ut alterius pœnitentia alterius officiosa sedulitas miserationem commouens principi, libertatem rursus impetret. Cæterum ad scelus iam relapso nex infligitur. Cæteris facinoribus nullam certam pœnam lex ulla præstituit: sed ut quodq; atrox, aut contra uisum est: ita supplicium senatus decernit. Vxores mariti castigant, & parentes liberos: nisi quid tam ingens admiserint: ut id publice puniri, morum intersit. sed ferè grauissima quæq; scelera seruitutis incommodo puniuntur, id siquidem & sceleratis non minus triste: & reipublicæ magis commodum arbitrantur, quàm si mactare noxios & protinus amoliri festinent. Nam & labore quàm nece magis profunt, & exemplo diutius alios ab simili flagitio deterrent. quod si sic habiti rebellent atq; recalcitent, tum demum uelut indomitæ beluæ. quos cohercere carcer & catena non potest, trucidantur. At patientibus nō adimitur omnis omnino spes: quippe longis domiti

Aestima-
tio suppli-
cij penes
magistra-
tum.

malis si eam poenitentiam præ se ferant, quæ peccatum testetur magis eis displicere quàm poenam, principis interdum prærogatiua: interdum suffragijs populi, aut mitigatur seruitus aut remittitur. Sollicitasse ad stuprum nihilo minus quàm stuprassè periculi est. In omni siquidem flagitio certum destinatumq; conatum æquant facto. neq; enim id quod defuit ei putant prodesse debere: per quem nõ stetit: quo minus nihil defuerit. Moriones in delictijs habentur, quos ut affecisse contumelia magno in probro est, ita uoluptatem ab stultitia capere non uetant. Si quidem id morionibus ipsis maximo esse bono censent, cuius qui tam seuerus ac tristis est ut nullum neq; factum neq; dictum rideat ei tutandum non credunt, ueriti ne non satis indulgenter curetur ab eo, cui non modo nulli usui, sed ne oblectamento quidem (qua sola dote ualent) futurus esset. Irridere deformem aut mutilum, turpe ac deforme nõ ei, qui ridetur, habetur, sed irrisori qui cuiq; quod in eius potestate nõ erat ut fugeret, id uitij loco stulte exprobet. Vt enim formã naturalem nõ tueri segniter atq; inertiter ducunt, sic adiuumentũ ab fucis quærere infamis apud illos insolentia est. Vsu enim ipso sentiunt, quàm non ullum formæ decus uxores æque ac morum probitas & reuerentiã cõmendat maritis. Nam ut forma nõnulli sola capiuntur, ita nemo nisi uirtute atq; obsequio retinetur. Non poenis tantum deterrent à flagitijs, sed propositis

Stupri sol/
licitati poe/
na.

Voluptas
e morio/
nibus.

Fucata
forma.

Et præmijs
inuitãdi ci
ues ad offi
cium.

propositis quoq; honoribus ad uirtutes inuitat, ideoq; statuas uiris insignibus & de republica præclare meritis in foro collocant, in rerum bene gestarum memoriam, simul ut ipsorum posteris maiorum suorum gloria calcar & incitamentum ad uirtutem sit. Qui magistratum ullum ambierit ex spes omnium redditur. Conuiuunt amabiliter, quippe nec magistratus ullus insolens, aut terribilis est: patres appellantur: & exhibent. isdem de fertur: ut debet: ab uolentibus honor: nõ ab inuitis exigitur. Ne principem quidẽ ipsum, uestis aut diadema, sed gestatus frumenti manipulus discernit, ut pontificis insigne est prælatus cereus. Leges habent per quàm paucas. sufficiunt enim sic institutis paucissimæ. Quin hoc in primis apud alios improbant populos, quod legum interpretumq; uolumina, non infinita sufficiunt. Ipsi uero censent iniquissimum: ullos homines his obligari legibus: quæ aut numerosiores sint, quàm ut perlegi queant: aut obscuriores quàm ut à quouis possint intelligi: porrò causidicos: qui causas tractent callide: ac leges uafre, disputent: prorsus omnes excludunt. censent enim ex usu esse: ut suam quisq; causam agat: eademq; referat iudici: quæ narraturus patrono fuerat. Sic & minus ambagum fore & facilius elici ueritatem. dum eo dicente: quem nullus patronus fucum docuit: iudex solerter expendit singula: & contra uersutorum calumnias simplicioribus ingenijs opitulat. hæc apud

Damnat⁹
ambitus.
Honor ma
gistratuũ.
Dignitas
principis.

Leges
paucæ.

Aduocato/
rum inuti/
lis turba.

alias gentes: in tanto perplexissimarum aceruo legum
 difficile est obseruari. Cæterum apud eos unusquisq;
 est legis peritus. Nam & sunt (ut dixi) paucissimæ: &
 interpretationum præterea ut quæcūq; est maxime cras-
 sa: ita maxime æquam censent. Nempe quum omnes
 leges (inquiunt) ea tantum causa promulgentur: ut ab
 hijs quisq; sui commonefiat officij: subtilior interpre-
 tatio paucissimos admonet (pauci enim sunt qui asse-
 quantur) quum interim simplicior ac magis obuius le-
 gum sensus: omnibus in apto sit: alioquin quod ad uul-
 gus attinet: cuius & maximus est numerus & maxi-
 me eget admonitu: quid referat utrum legem omnino
 non condas: an conditam in talem interpreteris sen-
 tentiam: quàm nisi magno ingenio & longa disputa-
 tione nemo possit eruere: ad quam inuestigandã neq;
 crassum uulgi iudiciũ queat attingere: neq; uita in
 comparando uictu occupata sufficere. Hijs eorum uir-
 tutibus incitati finitimi: qui quidem liberi sunt & suæ
 spontis (Multos enim ipsi iam olim tyrannide libera-
 uerunt) magistratus sibi: ab illis alijs quotannis: alijs in lu-
 strum impetrant: quos defunctos imperio, cum hono-
 re ac laude reducant: nouosq; secum rursus in patriã
 reuehunt. Atq; hi quidem populi optime profecto ac
 saluberrime reipublicæ suæ consulunt: cuius & salus &
 perniciēs, quum ab moribus magistratuum pendeat:
 quos nam potuissent elegisse prudentius, quàm qui
 neq;

neq; ullo precio queant ab honesto deduci (ut pote quod breui sit remigraturis inutile) ignoti ciuibus, aut prauo cuiusq; studio aut similtate flecti. Quæ duo mala, affectus atq; auaritiæ, sicubi incubere iudicijs, illico iustitiam omnem, fortissimum reipublicæ neruum dissoluunt. Hos Vtopiani populos, quibus qui impellent ab ipsis petunt, appellant socios, cæteros quos beneficijs auxerunt amicos uocant. Fœdera quæ reliquæ De fœderibus.
inter se gentes toties ineunt: frangunt ac renouant, ipsi nulla cum gente ferunt. Quorsum enim fœdus inquit: quasi non hominem homini satis natura conciliet quàm qui contempserit, hunc uerba scilicet putes curaturum. In hanc sententiam eo uel maxime trahuntur, quod in illis terrarum plagis, fœdera, pactaq; principum solent parum bona fide seruari. Etenim in Europa idq; his potissimum partibus quas CHRISTI fides & religio possidet, sancta est & inuiolabilis ubiq; maiestas fœderum, partim ipsa iustitia & bonitate principum, partim summorum reuerentia metuq; pontificum, qui ut nihil in se recipiunt ipsi: quod non religiosissime præstant. ita cæteros omnes principes iubent, ut pollicitis omnibus modis immorentur, tergiuersantes uero pastoralis censura & seueritate compellunt. Merito sane censent turpissimam rem uideri si illorum fœderibus absit fides: qui peculiari nomine fideles appellantur. At in illo nouo orbe terrarum, quæ circulus æquator uix tam longe

ab hoc nostro orbe semouet: quæ uita moresque dissidēt: fœderum nulla fiducia est: quorum ut quoque plurimis ac sanctissimis ceremonijs innodatum fuerit: ita citissime soluitur inuēta facile in uerbis calumnia, quæ sic interim de industria dictant callide: ut nunquam tam firmis adstringi uinculis queant: quin elabantur aliqua, fœdusque & fidem pariter eludant. Quam uafriem, imo quàm fraudem dolumque: si priuatorum deprehenderēt interuenisse contractui: magno supercilio rem sacrilegam: & furca dignam clamitarent, hi nimirum ipsi: qui eius consilij principibus dati: semet gloriātur Autores. Quo fit ut iustitia tota uideatur, aut nō nisi plebea uirtus & humilis, quæque longo interuallo subsidat infra regale fastigium: aut uti saltem duæ sint quarum altera uulgus deceat, pedestris & humirepa: neue usque septa transilire queat, multis undique restricta uinculis, altera principum uirtus, quæ sicuti sit quàm illa popularis augustior: sic est etiā longo interuallo liberior, ut cui nihil non liceat nisi quod non libeat. Hos mores ut dixi principum: illic fœdera tam male seruantium puto in causa esse: ne ulla feriant Vtopiensis: mutaturi fortasse sententiam si hic uiuerent. Quamquam illis uidetur ut optime seruentur: male tamen inoleuisse fœderis omnino sancienti consuetudinem qua fit, ut (perinde ac si populum populo: quos exiguo spacio, collis tantum aut riuus discriminat: nulla naturæ societas copularet) hostes

hostes atque inimicos inuicem sese natos putent, meritoq; in mutuam grassari perniciem, nisi fœdera prohibeant, quin his ipsis quoq; initis, non amicitiam coalescere, sed manere prædandi licentiam, quatenus per imprudētiam dictandi fœderis, nihil quod prohibeat satis caute comprehensum in pactis est. At illi contra sentent, neminem pro inimico habendum, à quo nihil iniuriæ profectum est. Naturæ consortium, fœderis uice esse, & satius, ualentiusq; homines inuicem beneuolentia, quàm pactis, animo quàm uerbis connecti.

DE RE MILITARI.

Bellum utpote rem planè beluina, nec ulli tamen beluarum formæ in tam assiduo, atq; homini est usu, summopere abominantur, contraq; morem gentium fermè omniū nihil æque ducunt inglorium, atq; petitam è bello gloriam. eoque licet assidue militari sese disciplina exerceant, neque id uiri modo, sed sceminæ quoque, statis diebus, ne ad bellum sint, quum exigat usus, inhabiles: non temere capessunt tamen, nisi quo aut suos finès tueantur, aut amicorum terris, infusos hostes propulsent, aut populum quempiam tyrannide pressum, miserati, (quod humanitatis gratia faciunt) suis uiribus Tyrāni iugo, & seruitute liberent. Quamquàm auxilium gratificantur amicis non semper quidem, quo se defendant, sed interdum quoq; illatas retulient,

lient, atq; ulciscantur iniurias. uerum id ita demum faciunt, si re adhuc integra consulantur ipsi, & probata causa, repetitis ac non redditis rebus belli autores inferendi sint, quod non tunc solum decernūt, quoties hostili incurſu abacta est præda, uerum tum quoque multo infestius, quum eorum negotiatores usquàm gentium, uel iniquarum prætextu legum, uel sinistra deriuatione bonarum, iniustam subeunt, iustitiæ colore, calumniam. Nec alia fuit eius origo belli, quod pro Nephelogetis aduersus Alaopolitas, paulo ante nostram memoriam, Vtopienses gessere, quàm apud Alaopolitas Nephelogetarum mercatoribus illata prætextu iuris (ut uisum est ipsis) iniuriâ certe, siue illud ius, siue ea iniuria fuit, bello tam atroci est uindicata, quum ad proprias utriusq; partis uires, odiâq; circūiectarum etiam gentium studia atque opes adiungerentur, ut florentissimis populorum alijs concussis, alijs uehementer afflictis, orientia ex malis mala, Alaopolitarum seruitus demum, ac deditio finierit, qua in Nephelogetarum (neq; enim sibi certabant Vtopienses) potestatem concessere, gentis, florentibus Alaopolitarum rebus, haud quaquam cum illis conferendæ. Tam acriter Vtopienses amicorum, etiam in pecunijs, iniuriam persequuntur, suas ipsorum, non item, qui sicubi circumscripti bonis excidant, modo corporibus absit uis hæctenus irascuntur, uti quoad satisfactio fiat, eius cōmercio gētis abstineant.

neant. Non quod minoris sibi curæ ciues, quæ socij sint, sed horum tamen pecuniam intercipi, ægrius quæ suam ferunt, propterea quod amicorum negotiatores, quoniam de suo perdunt priuato, graue uulnus ex iactura sentiunt. At ipsorum ciuibus nihil nisi de publica perit, præterea quod abundabat domi, ac ueluti supererat, alioqui non emittendum foras. Quo fit uti interterritum citra cuiusquàm sensum accidat. Quo circa nimis crudele censent id damnum multorum ulcisci moribus, cuius damni incommodum nemo ipsorum, aut uita, aut uictu persentiscat. Cæterum si quis suorū usque per iniuriam debilitetur, aut occidat, siue id publico factum consilio, siue priuato sit, per legatos re comperta, nisi deditis noxijs placari non possunt, quin ilico bellum denuncient. Noxæ deditos, aut morte, aut seruitio puniunt. Cruentæ uictoriæ non piget modo eos, sed pudet quoque, reputantes inscitiam esse quolibet preciosas merces nimio emisse, arte doloque uictos, oppressos hostes impendio gloriantur, triumphumque ob eam rem publicus agunt, & uelut re strenue gesta, tropheum erigunt. tunc enim demum uiriliter sese iactant, & cum uirtute gessisse, quoties ita uicerint, quomodo nullum animal præter hominem potuit, id est ingenij uiribus. Nam corporis inquit ursi, leones, apri, lupi, canes, cæteraque beluæ dimicant, quarum ut plerumque nos robore ac ferocia uincunt, ita cunctæ ingenio, & ratione superantur.

Magno
empta uictoria.

Hoc unum illi in bello spectant, uti id obtineant, quod si fuissent ante consequuti, bellum non fuerant illaturi, aut si id res uetet, tam seueram ab his uindictam expectant, quibus factum imputant, ut idem ausuros in posterum terror absterreat. Hos propositi sui scopos destinant, quos mature petunt, at ita tamē, uti prior uitandi periculi cura, quā laudis aut famæ cōsequendæ sit. Itaq; protinus indicto bello, schedulas ipsorum publico signo roboratas, locis maxime cōspicuis hosticæ terræ, clam uno tempore multas appendi procurant, quibus ingentia pollicentur præmia, si quis principem aduersarium sustulerit, deinde minora quancq; illa quoq; egregia decernunt, pro singulis eorum capitibus, quorum nomina in h̄isdem literis proscribūt, h̄i sunt quos secundum principem ipsum, autores initi aduersus se consilij ducunt. Quicquid percussori præfiniunt, hoc gemināt ei, qui uiuū ē proscriptis aliquē ad se pduxerint, quum ipsos quoq; proscriptos, præmijs h̄isdem, addita etiam impunitate, contra socios inuitant. Itaq; fit celeriter, ut & ceteros mortales suspectos habeant, & sibi in uicem ipsi, neq; fidentes satis, neq; fidi sint, maximóq; in metu & non minore periculo uersentur. Nam saepenumero constat euenisse, uti bona pars eorum & princeps in primis ipse ab his proderentur, in quibus maximam spem reposuerunt. Tam facile quoduis in facinus impellūt munera, quibus illi nullum exhibent modum.

dum. Sed memores in quantum discrimen hortantur, operam dant, uti periculi magnitudo beneficiorū mole compensetur. eoque non immensam modo auri uim, sed prædîa quoque magni redit⁹ in locis apud amicos tissimis, propria ac perpetua pollicitantur, & summa cū fide præstant. Hunc licitandi mercandique hostis morē, apud alios improbatum, uelut animi degeneris crudele facinus illi magnæ sibi laudi ducunt, tanquam prudentes, qui maximis hoc pacto bellis, sine ullo prorsus prælio defungantur, humanique ac misericordes etiam, qui paucorum nece noxiorum, numerosas innocentium uitas redimant, qui pugnando fuerint occubaturi. Partim è suis, partim ex hostibus, quorum turbam, uulgusque non minus ferme quam suos miserantur, gnari non sua sponte eos bellum capeffere, sed principum ad id furis agi. Si res hoc pacto non procedat, dissidiorum semina iaciunt, aluntque fratre principis, aut aliquo è nobilibus in spem potiundi regni perducto. Si factiones internæ languerint, finitimas hostibus gētes excitāt, committuntque, eruto uetusto quopiam titulo, quales nuncque regibus desunt, suas ad bellum opes polliciti, pecuniā affluenter suggerunt. Ciues parcissime, quos tam unice habent charos, tantique sese mutuo faciunt, ut neminem sint è suis cum aduerso principe libenter commutaturi. At aurum, argentumque quoniam unū hunc in usum omne seruant, haud grauatim erogant, utpote non mi-

nus cōmode uicturi, etiam si uniuersum impenderent. Quin præter domesticas diuitias est illis foris quoque infinitus thesaurus, quo plurimæ gentes, uti ante dixi, in ipsorum ære sunt. ita milites undiq; conductos ad bellum mittunt, præsertim ex Zapoletis. Hic populus quingentis passuum millibus ab Vtopia distat, orientem solem uersus, horridus, agrestis, ferox, syluas montesq; asperos, quibus sunt innutriti, præferunt. Dura gens, æstus, frigoris, & laboris patiens, deliciarū expers omnium, neque agriculturæ studens, & cum ædificiorum tum uestitus indiligens, pecorum duntaxat curam habent. Magna ex parte uenatu & raptu uiuunt. Ad solum bellum nati, cuius gerendi facultatē studiose quærunt, repertā cupide amplectuntur, & magno numero egressi, cuiuis requirenti milites uili semet offerunt. Hanc unam, uitæ artem nouerunt, qua mors quæritur, sub quibus merent, acriter pro hijs & incorrupta fide dimicant. Verum in nullum certum diem sese obstringunt, sed ea lege in partes ueniunt, ut posteriore die, uel ab hostibus, oblato maiore stipendio sint staturi, ipsæ perendie rursus inuitati plusculo remigrant. Rarum oritur bellum, in quo non bona pars illorū in utroq; sint exercitu. itaq; accidit quotidie, ut sanguinis necessitudine, coniuncti, qui & ipsæ in partibus conducti familiarissime semet inuicem utebantur, paulo post in contrarijs distracti copias, hostiliter concurrant. & infestis animis,

mis, obliti generis, immemores amicitiae, mutuo sese cō
 fodiant, nulla alia causa in mutuam incitati perniciem,
 quam quod à diuersis principibus exigua pecuniola
 conducti, cuius tam exactam habent rationem, ut ad
 diurnū stipendium unius accessione assis facile ad com
 mutandas partes impellantur. Ita celeriter imbiberunt
 auaritiam, quæ tamen nulli est eis usui. Nam quæ san
 guine quærunt, protinus per luxum, & eum tamen mi
 serum consumunt. Hic populus Vtopiensibus aduer
 sus quosuis mortales militat, quod tanti ab hijs eorum
 conducatur opera quanti nusquam alibi. Vtopienses si
 quidē ut bonos quærūt quibus utantur ita hos quoq;
 homines pessimos quibus abutantur. quos quū usus
 postulat, magnis impulsos pollicitationibus, maximis
 obijciunt periculis, unde plerunq; magna pars nunq;
 ad exigēda promissa reuertitur, superstitionibus, quæ sunt
 polliciti bona fide, persoluunt, quoad similes ausus in
 cendantur. Neq; enim pensi quicquam habent, quam
 multos ex eis perdant. rati de genere humano maxi
 mam merituos gratiam se, si tota illa colluue populi
 tam tetri, ac nepharij orbem terrarū purgare possent.
 Secundum hos eorum copijs utuntur, pro quibus ar
 ma capiunt, deinde auxiliaribus cæterorum amicorum
 turmis. Postremo suos ciues adiungunt, è quibus ali
 quem uirtutis probatæ uirum, totius exercitus summæ
 præficiunt. Huic duos ita substituunt, ut eo incolumi,
 ambo

ambo priuati sint, capto aut interempto, alter è duob⁹ uelut hæreditate succedat, ei^q ex euentu tertius. ne (ut sunt bellorum sortes uariæ) periditante duce totus perurbetur exercitus. E qua^q ciuitate delectus exercetur ex his, qui sponte nomen profitentur. neque enim inuitus quisquam foras in militiam truditur, quod persuasum habeant, si quis sit natura timidior, nõ ipsum modo nihil facturum strenue, sed metum etiam comitibus incussurum. Cæterum si quod bellum ingruat in patriam, ignauos huiusmodi, modo ualeant corpore, in naues mixtos melioribus collocat: Aut in mœnibus sparsim disponunt. unde non sit refugiendi locus. ita suorum pudor, hostis in manibus, atq; adempta fugæ spes, timorem obruunt, & sæpe extrema necessitas in uirtutem uertitur. At sicuti ad externũ bellum ex ipsis nemo protrahitur nolens, ita fœminas uolentes in militiam comitari maritos, adeo non prohibent, ut exhortentur etiam, & laudibus incitent, profectas cum suo quamq; uiro, pariter in acie constituunt. tum sui quemq; liberi affines cognati circumsistunt, ut hi de proximo sint mutuo sibi subsidio, quos maxime ad ferendas inuicem suppetias natura stimulat. In maximo probro est coniunx absq; coniuge redux, aut amisso parente reuersus filius. quo fit, uti si ad ipsorũ manus uentũ sit modo perstet hostes, longo & lugubri prælio ad interitionem usque decernatur. Nempe ut omnibus curant

tant modis ne ipsis dimicare necesse sit, modo bello possint uicaria conductitorum manu defungi, ita quū uitari non potest quin ipsi ineant pugnam, tam intrepide capessunt, quā quoad licuit prudenter detrectabant, nec tam primo ferociunt impetu quā mora sensim & duratione inualescunt, tam offirmatis animis ut interimi citius quā auerti queant: Quippe uictus illa securitas quæ cuiq; domi est, ademptaq; de posteris anxia cogitādi cura (Nam hæc solitudo generosos ubique spiritus frangit) sublimem & uinci dedignantē facit. Ad hæc militaris disciplinæ peritia fiduciam præbet, postremo rectæ opinionones (quibus & doctrina & bonis reipublicæ institutis imbuti à pueris sunt) uirtutē addunt, qua neq; tam uilem habent uitam, ut temere prodigant, neq; tam improbe charam, ut quum honestas ponendam suadeat, auare turpiterq; retineāt. Dū ubiq; pugna maxima feruet, lectissimi iuuenes coniuuati, deuotiq; ducem sibi deposcūt aduersum, hūc aperte inuadunt, hunc ex insidijs adoriuntur, idem eminus idem cominus petitur, longóq; ac ppetuo cuneo, summissis assidue in fatigantium locum recentibus, oppugnatur, raróq; accidit (ni sibi fuga prospiciat) ut non intereat aut uiuus in hostium potestatem ueniat. Si ab ipsis uictoria sit, haud quaquā cæde grassantur, fugatos enim comprehendunt, quā occidunt libentius; neq; unquā ita persequuntur fugientes, ut non unā

Dux potissimum impetendus, quo citius finiatur bellum.

S interima

interim sub signis instructam aciem retineant, adeo uisi cæteris superati partibus, postrema acie sua uictoriam adepti sint, elabi potius hostes uniuersos sinant, quàm insequi fugiētes perturbatis suorum ordinibus insuescant. memores sibimet, haud semel usu uenisse, ut mole totius exercitus uicta profligatâq; quū hostes uictoria gestientes, hac atq; illac abeuntes persequerentur, pauci ipsorum in subsidijs collocati ad occasiones intenti, dispersos ac palantes illos & præsumpta securitate negligentes derepente adorti, totius euentum prælii mutauerunt. extortâq; è manibus tam certa & indubitata uictoria, uicti uictores inuicem uicerunt. Haud facile dictu est, astutiores instruendis insidijs, an cautiores ad uitandas sient. fugam parare credas, quum nihil minus in animo habent, contra quum id consilij capiunt, nihil minus cogitare putes. Nam si nimium sese sentiunt, aut numero, aut loco premi, tunc aut noctu, agmine silente, castra mouent, aut aliquo stratagemate eludunt, aut interdiu ita sensim sese referunt, tali seruato ordine, ut non minus periculi sit cedentes quàm instantes adoriri. Castra diligentissime communiunt fossa prealta latâque, terra quæ egeritur introrsum reiecta, nec in eam rem opera mediastinorū utuntur, ipsorum manibus militum res agitur, totusq; exercitus in opere est, exceptis qui pro uallo in armis ad subitos casus excubant. Itaq; tam multis adnitentibus, magna multumq;

multumq; amplexa loci munimenta, omni fide citius perficiunt. Armis utuntur ad excipiendos ictus, firmis, nec ad morum gestumue quemlibet ineptis, adeo ut ne natando quidem molesta sentiant. Nam armati natate inter militaris disciplinæ rudimēta consuecūt, tela sunt eminus sagittæ, quas acerrime simul & certissime iaculantur non pedites modo, sed ex equis etiam, cominus uero nō gladij, sed secures uel acie letales, uel pondere seu cæsim, seu pūctim feriant. Machinas excogitant solertissime, factas accurratissime cælant ne ante perditæ quàm res postulet. Ludibrio magis quàm usui sint, in quibus fabricandis hoc in primis respiciunt, uti uectu faciles & habiles circumactu sint. Initas cum hostibus inducias tam sancte obseruant, ut ne laceffiti quidem uiolent. Hostilem terram non depopulantur, neque segetes exurunt, imo ne hominum equorumue pedibus, conterantur, quantum fieri potest prouident, rati in ipsorum usus crescere. Inermem neminem lædunt, nisi idem speculator sit. Deditas urbes tuentur, at nec expugnatas, diripiunt, sed per quos deditio est impedita eos enecant, cæteris defensoribus in seruitutem addictis. Imbellem turbam omnem relinquunt intactam. Si quos deditioem suasisse compere rint, his è damnatorum bonis aliquam partem impartiunt, reliqua sectione auxiliares donant. Nam ipsorū nemo quicquàm de præda capit. Cæterum confecto

Formæ ar/
morum.De indu/
cijs.

Athodie
Victores
maximam
partem de/
pendunt.

bello, non amicis impensas in quos insumpsere, sed ut/
ctis imputant, exiguntq; eo nomine, partim pecuniam
quam in similes bellorum usus referuant, partim præ/
dia quæ sint ipsis apud eos perpetua non exigui cen/
sus. Huiusmodi reditus nunc apud multas gentes ha/
bent, qui uarijs ex causis paulatim nati, supra septim/
genta ducatorum millia in singulos annos excreuere,
in quos è suis ciuibus aliquos emittunt quæstorum no/
mine, qui magnifice uiuant, personamq; magnatum il/
lic præ se ferant, at multum tamen superest quod infe/
ratur arario, nisi malint eidem genti credere, quod sæ/
pe tantisper faciunt, quoad uti necesse sit uixq; accidit
unquam, ut totam reposcant. Ex his prædijs partem af/
signant illis, qui ipsorum hortatu tale discrimen adeunt
quale ante monstraui, si quis princeps armis aduersus
eos sumptis, eorum ditionem paret inuadere, magnis
illico uiribus extra suos fines occurrunt: nam neq; teme/
re in suis terris bellum gerunt, neq; ulla necessitas tanta
est, ut eos cogat aliena auxilia in insulam suam admit/
tere,

DE RELIGIONIBVS

VTOPIENSIVM.

RELIGIONES sunt non per insulam modo:
ruerum singulas etiam urbes uariæ, alijs Solem,
Lunam alijs, alijs aliud errantium syderum dei uice
uicunt

uenerantibus, sunt quibus homo quispiam, cuius olim aut uirtus aut gloria enituit, non pro deo tantum, sed pro summo etiam deo suspicitur. At multo maxima pars, eademque longe prudentior, nihil horum, sed unum quoddam numen putant, incognitum, æternum, immensum, inexplicabile, quod supra mentis humanae captum sit, per mundum hunc uniuersum, uirtute non mole diffusum, hunc parentem uocant. Origines, auctus, progressus, uices, finesque rerum omnium, huic acceptos uni referunt, nec diuinos honores alij præterea ulli, applicant. Quin cæteris quoque omnibus, quamquam diuersa credentibus, hoc tamen cum istis conuenit, quod esse quidem unum censent summum, cui & uniuersitatis opificium, & prouidentia debeat, eumque communiter omnes patria lingua Mythram appellant, sed eo dissentiunt, quod idem alius apud alios habetur. Autumate quoque quicquid id sit, quod ipse summum ducit, eandem illam prorsus esse naturam, cuius unius numini ac maiestati, rerum omnium summa, omnium consensu gentium tribuitur. Cæterum paulatim omnes ab ea superstitionum uarietate desciscunt, atque in unam illam coalescunt religionem, quæ reliquas ratione uidetur antecellere. Neque dubium est quin cæteræ iam pridem euanuissent, nisi quicquid improperum cuiquam inter mutandæ religionis consilia fors obiecit, non id accidisse casu, sed cælitus immissum inter-

pretaretur timor, tanquã numine, cuius relinquebatur cultus, impium contra se propositum uindicante. At postea quã acceperunt à nobis CHRISTI nomen, doctrinam, mores, miracula, nec minus mirandam tot martyrum constantiam, quorum sponte fusus sanguis, tam numerosas gentes in suam sectam longe lateque traduxit, non credas quã pronis in eam affectibus etiã ipsi concesserint, siue hoc secretius inspirante deo, siue quod eadem ei uisa est hæresi proxima, quæ est apud ipsos potissima, quanquã hoc quoque fuisse non paulum momenti crediderim, quod CHRISTO cõmunem suorum uictum audierant placuisse, & apud germanissimos Christianorũ conuentus adhuc in usu esse. *Cænobia* Certe quoquo id momento accidit, haud pauci nostram in religionem coierunt Lymphacque sacra sunt abluti. Verum quoniam in nobis quatuor (totidem enim duntaxat supereramus, nam duo fati concesserant) nemo id quod doleo, sacerdos erat. Cæteris initiati, ea tamẽ adhuc sacramenta desyderant, quæ apud nos non nisi sacerdotes conferunt, intelligunt tamen, optantque ita ut nihil uehementius, quin hoc quoque sedulo iam inter se disputant an sine Christiani pontificis missu quisque suo numero delectus sacerdotij consequatur characterem. & electuri, sanè uidebãtur. uerum quum ego discederem, nondum elegerant. Quin hi quoque religioni Christiana

ni Christianæ, qui non assentiunt, neminem tamen absterrent, nullum oppugnant imbutum. Nisi quod unus è nostro cœtu me præsentē coercitus est. Is quum recens ablutus, nobis contra suadentibus, de CHRISTI cultu publice maiore studio, quàm prudentia differeret, usque adeo cœpit incallescere, ut iam nostra modo sacra cæteris anteferet, sed reliqua protenus uniuersa damnaret. Prophana ipsa, cultores impios ac sacrilegos, æterno plectendos igni uociferaretur. Talia diu concionantem comprehendunt, ac re-
 um non spretæ religionis, sed excitati in populo tumultus agunt, peraguntque, damnatum, exilio multant, siquidem hoc interim antiquissima instituta numerant, ne sua cuiquàm religio fraudi sit. Vt opus enim iam inde ab initio, quum accepisset incolas ante suum aduentum de religionibus inter se assidue dimicasse, atque animaduertisset eam rem, quod in commune dissidentes, singulæ pro patria sectæ pugnant, occasionem præstitisse sibi uincendarum omnium, adeptus uictoriam in primis sanxit, uti quàm cuique religionem libeat sequi liceat, ut uero alios quoque in suam traducat, hætenus niti possit, uti placide, ac modeste suam rationibus astruat, non ut acerbè cæteras destruat, si suadendo non persuadeat, neque uim ullam adhibeat, & conuicijs temperet, petulantius

Laude trahendi sunt hoies ad religionem.

tulantius hac de re contendente exilio, aut seruitute
 mulctant. Hæc Vtopus instituit nõ respectu pacis mo-
 do quã assiduo certamine, atq; in expiabili odio fundi-
 tus uidit eueri, sed q; arbitratus est, uti sic decerneret,
 ipsius etiam religionis interesset, de qua nihil est ausus
 temere definire, uelut incertũ habens, an uariũ ac mul-
 tiplicem expetens cultum deus, aliud inspiret aliq; certe
 uiam ac minis exigere, & quod tu uerum credis idem omni-
 bus uideatur, hoc uero & insolens & ineptum censuit,
 tum si maxime una uera sit, cæteræ omnes uanæ, facile
 tamen præuidit (modo cum ratione ac modestia res
 agatur) futurum deniq; ut ipsa per se ueri uis emergat
 aliquando atq; emineat. sin armis & tumultu certetur,
 ut sint pessimi quiq; maxime peruicaces, optimam ac
 sanctissimam religionem ob uanissimas inter se super-
 stitiones, ut segetes inter spinas ac frutices obrutum iri.
 Itaq; hanc totam rem in medio posuit, & quid creden-
 dum putaret liberum cuiq; reliquit. Nisi quod sancte
 ac seuerè uetuit, ne quis usq; adeo ab humanæ naturæ
 dignitate degeneret, ut animas quoq; interire cum cor-
 pore, aut mundũ temere ferri, sublata prouidentia pu-
 tet, atq; ideo post hanc uitã supplicia uitrijs decreta, uir-
 tuti præmia cõstituta credũt, cõtra sentientem, ne in ho-
 minum quidem ducunt numero, ut qui sublimem ani-
 mæ suæ naturam, ad pecuini corpusculi uilitatem de-
 iecerit, tantum abest ut inter ciues ponant, quorum
 instituta

instituta, moresq; (si per metum liceat) omnes, floccifa-
 cturus sit. Cui enim dubium esse potest, quin is publi-
 eas patriæ leges, aut arte clam eludere, aut uinatur in-
 fringere, dum suæ priuatim cupiditati seruiat, cui nul-
 lus ultra leges metus, nihil ultra corpus spei superest
 amplius. Quamobrem sic animato nullus communica-
 tur honos, nullus magistratus committitur, nulli publi-
 comunerî præficitur. Ita passim uelut inertis, ac iacen-
 tis naturæ despicitur. Cæterum nullo afficiunt supplicio,
 quod persuasum habeant, nulli hoc in manu esse, ut quic-
 quid libet, sentiat. sed nec minis adigunt ullis, animum
 ut dissimulet suum, nec fucos admittunt, & mendacia,
 quæ uelut proxima fraudi, mirum quàm habet inuisa.
 Verum ne pro sua disputet sententia prohibent, atque
 id duntaxat apud uulgus. Nam alioquin apud sacer-
 dotes, grauesq; uiros seorsum, non sinunt modo, sed
 hortantur quoque, confisi fore, ut ea tandem uesania
 rationi cedat. Sunt & alij, nec hîj sanè pauci, nempe im-
 prohibiti, ueluti neque ratione penitus pro se carentes,
 neque mali, qui uitio longe diuerso, brutorum quoque
 æternas esse animas opinantur. At nostris tamen neq;
 dignitate comparandas, neq; ad æquam natas felicitate
 tem, hominum enim cuncti ferè tam inmensam fore
 beatitudinem pro certo atq; explorato habent, ut mor-
 bum lamententur omnium, mortem uero nullius, nisi
 quæ uident anxie è uita, inuitumq; diuelli. Nempe hoc

Mira opi-
 nio de ani-
 mab' bru-
 torum.

t pro

pro pessimo habet augurio, tanquam anima ex spes ac male conscia, occulto quopiam imminentis poenae praefugio, reformidet exitum. Ad hoc haudquaquam gratum deo, eius putat aduentum fore, qui quum sit accersitus, non accurrit libens, sed inuitus ac detrectans pertrahitur. Hoc igitur mortis genus, qui intuentur horrent, itaque defunctos, mœsti ac silentes efferunt, precanturque propitiis manibus deum, uti eorum clementer infirmitatibus ignoscat, terra cadauer obruunt. Contra, quicumque alacriter ac pleni bona spe decesserint, hos nemo luget, sed cantu prosequuti funus, animas deo, magno commendantes affectu, corpora tandem reuerenter magis quam dolenter concremant, columnamque loco insculptis defuncti titulis erigunt. domum reuersi, mores, actaque eius recensent, nec ulla uitae pars, aut saepius, aut libentius, quam laetus tractatur interitus. Hanc probitatis memoriam, & uiuis efficacissima rentur incitamenta uirtutum, & gratissimum defunctis cultum putant, quos interesse quoque de se sermonibus opinantur, quamquam (ut est hebes mortalium acies) inuisibiles. Nam neque felicium sorti conueniat, libertate carere migrandi quo uelint, & ingratorum fuerit prorsus abieciisse desiderium amicos inuisendi suos, quibus eos dum uiuerent, mutuus amor, charitasque deuinxerat, quamquam bonis uiris, ut caetera bona, auctam post fata potius, quam imminutam coniectant. Mortuos ergo uersari
inter

inter uiuentes credunt, dictorum factorumq; spectatores, eorū res agendas fidentius aggrediuntur, talibus ueluti freti praesidibus, & ab inhonesto secreto deterret eos, credita maiorum praesentia. Auguria, caeterasq; superstitionis uanae diuinationes, quarum apud alias gentes magna est obseruatio, negligunt prorsus, atque irrident. Miracula uero, quae nullo naturae proueniunt ad miniculo, ueluti praesentis opera, testesq; numinis uenerantur. qualia & ibi frequenter extare ferunt, & magnis interdum ac dubijs in rebus publica supplicatione, certa cum fiducia procurant, impetrantque. Gratum deo cultum putant naturae contemplationem, laudemque ab ea. sunt tamen, hincq; haud sane pauci, qui religione ducti, literas negligunt, nulli rerum cognitioni student, neque ocio prorsus ulli uacant, negocijs tantum, bonisq; in caeteris officijs statuunt, futuram post fata felicitatem promereri. Itaq; alij aegrotis inseruiunt, alij uias reficiunt, purgant fossas, pontes reparant, cespites, arenas, lapides effodiunt, arbores demoliuntur ac dissecant, bigisque ligna, fruges, item alia in urbes important, nec in publicum modo, sed priuatim quoque ministros, ac plus quam seruos agunt. Nam quicquid usquam operis est asperum, difficile, sordidum, a quo plerosque labor, fastidium, desperatio deterreat, hoc illi sibi totum libentes, hilaresque desumunt, caeteris ocium procurant, ipsi perpetuo in opere ac labore uer-

Vita actiua.

fantur, nec imputant tamen, nec aliorum sugillant uitã,
 nec suam efferunt. Hĩ quo magis sese seruos exhibent,
 eo maiore apud omnes in honore sunt. Eorum tamen
 hæreses duæ sunt, Altera cælibum, qui nõ Venere mo-
 do in totum abstinent, sed carniũ esu quoq; quidam
 animalium etiam omnium, reiectisq; penitus tãquã
 noxijs uitæ præsentis uoluptatibus, futuræ duntaxat,
 per uigilias ac sudores inhiãt, eius propediem obtinen-
 dæ spe. alacres interim, uegetiq;. Altera laboris haud
 minus appetens, coniugium præfert, ut cuius nec asper-
 nantur solatium, & opus, naturæ debere se, & patriæ li-
 beros putant. Nullam uoluptatem refugiũt, quæ nihil
 eos ab labore demoretur. Carnes quadrupedũ uel eo
 nomine diligunt, quod tali cibo se ualidiores ad opus
 quodq; censeant. Hos Vtopiani prudentiores, at illos
 sanctiores reputant. Quos quod cælibatũ anteferunt
 matrimonio, asperamq; uitam placidæ anteponunt, si
 rationibus niterentur irriderent, nunc uero quum se fa-
 teantur religione duci suspiciunt ac reuerentur. Nihil
 enim sollicitius obseruant, quã ne temere quicquã
 ulla de religione pronuncient. Huiusmodi ergo sunt,
 quos illi peculiari nomine sua lingua Buthrescas uo-
 cant, quod uerbum latine religiosos licet interpretari.
 Sacerdotes habent eximia sanctitate, eóq; admodum
 paucos, neq; enim plus, quã tredecim in singulis ha-
 bent urbibus pari templorum numero, nisi quum itur
 ad

ad bellum. tunc em̄ septem ex illis cū exercitu profectis
 totidem sufficiuntur interim, sed illi reuersi, suū quisq;
 locum recuperat, qui supersunt, hī quoad decedenti-
 bus illis ordine succedant, comites interea sunt Pontifi-
 cis. Nam unus reliquis præficitur. Eliguntur à populo,
 idq; cæterorum ritu magistratuum, occultis, ad studia
 uitanda, suffragijs, electi à suo collegio consecratur. Hī
 rebus diuinis præsumt, religiones curant, ac morum ue-
 luti censores sunt, magnóq; pudori ducit̄ ab hīs quen-
 quàm tanquàm uitæ parum probatæ accersi, compella-
 riue. Cæterum ut hortari atque admonere illorum est,
 ita coercere atque in facinorosos animaduertere prin-
 cipis, atque aliorum est magistratuum, nisi quod sacris
 interdiciunt, quos improbe malos comperiunt. nec ul-
 lum ferè supplicium est quod horreant magis. Nam
 & summa percellitur infamia, & occulto religionis me-
 tu lacerantur, ne corporibus quidem diu futuris in tu-
 to. quippe ni properam pœnitentiam sacerdotibus ap-
 probent, comprehensi impietatis pœnam Senatui per-
 soluunt, pueritia iuuentusq; ab illis eruditur, nec prior
 literarū cura, quàm morum ac uirtutis habetur, namq;
 summam adhibet̄ industriam, ut bonas protenus opi-
 niones, & conseruandæ ipsorum reipublicæ utiles, tene-
 ris adhuc, & sequacibus puerorum animis instillent,
 quæ ubi pueris penitus infederint, uiros per totam ui-
 tam comitantur, magnamq; ad tuendum publicæ rei

Fœminæ
sacerdotes

statum (qui non nisi uitijs dilabitur, quæ ex peruerfis nascuntur opinionibus) afferunt utilitatem. Sacerdotibus (ni fœminæ sint, nam neque ille sexus excluditur, sed rarius, & non nisi uidua, natûque grandis eligitur) uxores sunt popularium selectissimæ. Neq; enim ulli apud Vtopienses magistratui maior habetur honos usq; adeo, ut si quid etiam flagitij admiserint, nulli publico iudicio subsint, deo tantum, ac sibi relinquuntur. Neque enim fas putant illum, quantumuis scelestum, mortali manu cõtingere, qui Deo tam singulari modo uelut anathema dedicatus est. Qui mos illis facilior est

Excõmuni
catio.

obseruatu, quod sacerdotes & tam pauci, & tanta cum cura deliguntur. Nam neque temere accidit, ut qui ex bonis optimus ad tantam dignitatem, solius respectu uirtutis euehitur, in corruptelam & uitium degeneret, & si iam maxime contingeret, ut est mortalium natura mutabilis, tamen qua sunt paucitate, nec ulla præter honorem potestate præditi, ad publicam certe perniciem nihil magni ab his momenti pertimescendum sit. Quos ideo tam raros atq; infrequentes habent, ne dignitas ordinis, quem nunc tanta ueneratione prosequuntur, communicato cum multis honore uilesceret, præsertim quum difficile putent frequentes inuenire tam bonos, ut ei sint dignitati pares, ad quam gerendam non sufficit mediocribus esse uirtutibus. Nec eorum æstima-
tio apud suos magis, quàm apud exterarum etiam gen-
tes

At apud
nos quãta
turba est.

tes habetur, quod inde facile patet, unde etiam natum puto. Nempe decernentibus prælio copijs, seorsum illi non admodum procul confidunt in genibus, sacras induiti uestes, tensis ad cælum palmis, primum omnium pacem, proxime, suis uictoriam, sed neutri cruëram parti comprecantur, uincensibus suis decurrunt in aciem, sæuientesq; in profligatos inhibent, uidiſſe tantū atq; appellasse præſentes ad uitam ſatis, diffluentium contactus uestium, reliquas quoq; fortunas ab omni bellorum iniuria defendit. Qua ex re apud omnes undiq; gentes, tanta illis ueneratio, tantum ueræ maiestatis accessit, ut sæpe ab hostibus non minus salutis ad ciues reportarint, quàm ab ipsis ad hostes attulissent. siquidem aliquando constat, inclinata suorum acie, desperatis rebus, quum ipsi in fugam uerterentur, hostes in cædem ac prædam ruerent, interuentu sacerdotum interpellatam stragem, ac diremptis inuicem copijs, pacem æquis conditionibus esse compositam atque constitutam. Neq; enim unquàm fuit ulla gens tam fera, crudelis ac barbara, apud quos ipsorum corpus non sacrosanctum, atq; inuiolabile sit habitum. festos celebrant initialem atque ultimum cuiusq; mensis diem, & anni item, quem in menses partiuntur, circuitu lunæ finitos, ut solis ambitus annum circinat. Primos quoſque dies Cynemernos, postremos ipsorum lingua Trapemernos appellant, quæ uocabula perinde sonant, ac si pri-

O sacerdotest nostris longe sanctiores.

Festorū die
rum apud
Vtopienses
obseruatio

Templa cuiusmodi.

misfesti & finifesti uocentur. Delubra uisuntur egregia, utpote nō operosa modo, sed quod erat in tanta ipsorum paucitate necessarium, immensi etiam populi capacia. Sunt tamen omnia subobscura, nec id ædificandi inscitia factum, sed consilio sacerdotum ferunt, quod immodicam lucem cogitationes dispergere, partiore ac uelut dubia colligi animos, & intendi religionem putant. quæ quoniam non est ibi apud omnes eadem, & uniuersæ tamen eius formæ quanquam uariæ ac multiplices, in diuinæ naturæ cultum uelut in unum finem diuersa uia commigrant, idcirco nihil in templis uisitur, auditur uē, quod non quadrare ad cunctas in commune uideatur. Si quod proprium sit cuiusquam sectæ sacrum, id intra domesticos quisque parietes curat, publica tali peragunt ordine, qui nulli prorsus ex priuatis deroget. Itaque nulla deorum effigies in templo cōspicitur, quo liberum cuiusque sit, qua forma deum uelit è summa religione concipere. nullū peculiare dei nomen inuocant, sed Mythræ duntaxat, quo uocabulo cuncti in unā diuinæ maiestatis naturam, quæcunq; sit illa, conspirant, nullæ concipiuntur preces, quas non pronunciare quiuis inoffensa sua secta possit. Ad templum ergo in finifestis diebus uespere conueniunt, ad huc ieiuni, acturi deo de anno, mēse uē cuius id festum postremus dies est, prospere acto gratias, postero die, nam is primifestus est, mane ad templa confluitur, ut
 insequentis

insequentis anni, mensisue, quem ab illo auspicaturi festo sint, faustum felicemque successum precetur. At in sinifestis antea quam templum petunt uxores, domi ad uirorum pedes, liberi ad parentum prouoluti, peccasse fatentur sese aut admissio aliquo, aut officio indiligenter obito, ueniamque errati precantur, ita si qua se nebecula domesticæ simultatis offuderat, tali satisfactio ne discutitur, uti animo puro ac sereno sacrificijs intersint, nam interesse turbido, religio est. eoque odij, iræue in quenque sibi conscij, nisi reconciliati ac defecatis affectibus ad sacrificia non ingerunt sese, uindictæ celeris, magnæque metu. Eo quum ueniunt, uiri in dextram delubri partem, sceminæ seorsum in sinistram commeant, tum ita se collocant, ut cuiusque domus masculi ante patrem familias consideant, sceminarum mater familias agmen claudat. Ita prospicitur, uti omnes omnium gestus foris ab his obseruetur, quorum autoritate domi ac disciplina reguntur, quin hoc quoque sedulo cauent, uti iunior ibi passim cum seniore copuletur, ne pueri pueris crediti, id temporis puerilibus transigant ineptijs, in quo deberent maxime religiosum erga superos metum, maximum, ac propere unicum uirtutibus incitamentum concipere. Nullum animal in sacrificijs mactant, nec sanguine rentur, ac cædibus diuinam gaudere clementiam, qui uitam animantibus ideo est elargitus, ut uiuerent. Thus incendunt & alia item odoramenta, ad hæc cereos

Confessio
Vt opiæsiu.

At apud
nos qui sunt
inquinatissimi,
aris proximi esse
cõtendunt.

reos numerosos præferunt, non quod hæc nesciant ni hil ad diuinam conferre naturam, quippe ut nec ipsas hominum preces, sed & innoxium colendi genus placet, & hñs odoribus luminibusq; ac cæteris etiam ceremonijs nescio quomodo sese sentiunt homines erigi, atque in dei cultum animo alacriore consurgere. Candidis in templo uestibus amicitur populus, sacerdos uersicolore induitur, & opere & forma mirabiles materia non perinde preciosa. neque enim auro intextæ, aut raris coagmentatæ lapidibus, sed diuersis auium plumis, tam scite, tantóq; artificio laboratæ sunt, ut operis precium nullius æstimatio materiæ fuerit æquatura. Ad hoc in illis uoluerum pennis, plumisq; & certis earũ ordinibus, quibus in sacerdotis ueste discriminantur, arcana quædam dicunt cõtineri mysteria, quorum interpretatione cognita (quæ per sacrificos diligenter traditur) diuinorum in se beneficiorum, suæq; uicissim pietatis in deum, ac mutui quoq; inter se officij admonentur. Quum primum sacerdos ita ornatus ex adyto sese offert, cuncti protinus in terram uenerabundi procumbunt, tam alto ab omni parte silentio, ut ipsa rei facies, terrorem quædam uelut præsentis cuiuspiam numinis incutiat. Tellure paulum morati, dato ab sacerdote signo, erigunt sese. tum laudes deo canũt, quas musicis instrumentis interstingunt, alijs magna ex parte formis, quàm quæ nostro uisuntur orbe. Ex illis ple/

raq;

Musica
Vtopiæsiũ.

raq; sicuti quæ nobis in usu sunt, multum suauitate uin-
 cunt. ita quædam nostris ne conferenda quidem sint.
 Verum una in re haud dubie longo nos interuallo præ-
 cellit. quod omnis eorum musica, siue quæ personatur
 organis, siue quam uoce modulatur humana, ita na-
 turales affectus imitatur & exprimit, ita sonus accom-
 modatur ad rem, seu deprecantis oratio sit, seu læta,
 placabilis, turbida, lugubris, irata, ita rei sensum quen-
 dam melodiæ forma repræsentat, ut animos auditorum
 mirum in modum afficiat, penetret, incendat. solenes
 ad ultimum conceptis uerbis preces, sacerdos pariter
 populusq; percensent, ita compositas, ut quæ simul
 cuncti recitant, priuatim quisque ad semet referat. In
 his deum & creationis, & gubernationis, & cæterorum
 præterea bonorum omnium, quilibet recognoscit au-
 torẽ, tot ob recepta beneficia gratias agit. nominatim
 uero quod deo propitio in eam rempublicam incidit
 quæ sit felicissima, eam religionem sortitus sit, quã spe-
 ret esse uerissimam. Qua in re, si quid erret, aut si quid
 alterutra melius, & quod deus magis approbet, orare
 se eius bonitas efficiat, hoc ut ipse cognoscat. paratum
 enim sequi se quaquã uersus ab eo ducatur, sin & hæc
 Reip. forma sit optima, & sua religio rectissima, tũ uti
 & ipsi cõstantiam tribuat, & cæteros mortales omnes ad
 eadẽ instituta uiuendi, in eandẽ de deo opinionẽ perdu-
 cat, nisi inscrutabile eius uoluntatẽ etiã sit. quod in hac
 religio/

religionum uarietate delectet. Deniq; precatur, ut facile defunctum exitu ad se recipiat, quam cito, seroue præ finire quidem nõ audere se. Quanquam quod inoffensa eius maiestate fiat, multo magis ipsi futurum cordi sit, difficillima morte obita, ad deum peruadere, quam ab eo diutius, psperrimo uitæ cursu distineri. Hac prece dicta rursus in terrā proni, pauloq; post erecti, discedunt pransum, & quod superest diei, ludis & exercitio militaris disciplinæ percurrūt. Descripsi uobis quam potui uerissime eius formam Reip. quā ego certe non optimam tantum, sed solam etiam censeo, quæ sibi suo iure possit Reip. uendicare uocabulum. Siquidem alibi, de publico loquentes ubiq; commodo, priuatum curant. Hic ubi nihil priuati est, serio publicum negotiū agunt, certe utrobiq; merito. Nam alibi, quotus quisq; est qui nesciat, nisi quid seorsum prospiciat sibi, quantumuis florente Rep. semet tamē fame periturū, eoque necessitas urget, ut sui potius, q̄ populi id est aliorū habendā sibi rationē censeat. Cōtra hic, ubi omnia omniū sunt nemo dubitat (curef modo, ut plena sint horrea publica) nihil quicq; priuati cuiquam defuturū. Neq; enim maligna rerum distributio est, neq; inops, neque mendicus ibi quisquam. & quum nemo quicquam habeat, omnes tamen diuites sunt. Nam quid ditius esse potest, quam adempta prorsus omni sollicitudine, læto ac tranquillo animo uiuere? non de suo uictu trepidum,

dum, non uxoris querula flagitatione uexatum, non paupertatem filio metuētem, nō de filiaē dote anxium, sed de suo, suorumq; omnium, uxoris, filiorum, nepotum, pronepotum, abnepotum, & quā longam posterorum seriem suorum, generosi præsument, uictu esse, ac felicitate securum. Quid quod nihilo minus his prospicitur, qui nūc impotes olim laborauerunt, quā his qui nunc laborant. Hic aliquis uelim cum hac æquitate audeat aliarum iustitiam gentium comparare, apud quas dispeream, si ullum prorsus comperio, iustitiæ, æquitatisq; uestigium. Nam quæ hæc iustitia est, ut nobilis quispiam, aut aurifex, aut scenerator, aut deniq; alius quisquā eorum, qui aut omnino nihil agunt, aut id quod agunt, eius generis est, ut nō sit Reip. magnopere necessarium, lautam ac splendidam uitam, uel ex ocio, uel superuacuo negotio consequatur, quum interim mediastinus, auriga, faber, agricola, tanto, tamq; assiduo labore, quā uix iumenta sustineant, tam necessario, ut sine eo ne unum quidem annum possit ulla durare Resp. uictum tamen adeo malignum parant, uitam adeo miseram ducūt, ut longe potior uideri possit conditio iumentorum, quibus nec tam perpetuus labor, nec uictus multo deterior est, & ipsis etiā suauior, nec ullus interim de futuro timor. At hos & labor sterilis, atq; infructuosus, in præsentī stimulat, & inopis recordatio senectutis occidit, quippe quibus parciore

u diurna

diurna merces, quàm ut eidem possit diei sufficere, tantum abest ut excreseat, & supersit aliquid quod quoti die queat in senectutis usum reponi. An non hæc ini qua est & ingrata respublica, quæ generosis ut uocant & aurificibus, & id genus reliquis, aut ociosis, aut tantum adulatoribus, & inanium uoluptatum artificibus, tanta munera prodigit. agricolis cõtra, carbonarijs, mediastinis, aurigis & fabris, sine quibus nulla omnino Resp. esset, nihil benigne prospicit. Sed eorum florentis atatis abusa laboribus, annis tãdem ac morbo graues, omnium rerum indigos, tot uigiliarum immemor, tot ac tantorum oblita beneficiorum miserrima morte repensat ingratißima. Quid quod ex diurno pauperũ demenso diuites cotidie aliquid, nõ modo priuata fraude, sed publicis etiam legibus abradunt, ita quod ante uidebatur iniustum, optime de Rep. meritis pessimam referre gratiam, hoc isti deprauatum etiã fecerunt, tum prouulgata lege iustitiam. Itaq; omnes has quæ hodie usquàm florent Resp. animo intuenti ac uersanti mihi, nihil sic me amet deus, occurrit aliud quàm quãdã conspiratio diuitum, de suis commodis Reip. nomine; titulõq; tractantium. comminiscunturq; & excogitant omnes modos atque artes quibus, quæ malis artibus ipsi congesserunt, ea primum ut absque perdendi metu retineant, post hoc ut pauperum omnium opera, oc laboribus quàm minimo sibi redimant, eisque abutan-
tur.

Hæc anno
ta lector.

tur. Hæc machinamenta, ubi semel diuites publico nomine hoc est etiam pauperum, decreuerunt obseruari, iam leges fiunt. At homines deterrimi cum inexplebili cupiditate, quæ fuerant omnibus suffectura, ea omnia inter se partiuerint, quàm longe tamen ab Vtopiensium Reip. felicitate absunt: è qua cum ipso usu sublata penitus omni auiditate pecuniæ, quanta moles molestiarum recisa, quanta scelerum seges radicitus euulsa est? Quis enim nescit fraudes, furta, rapinas, rixas, tumultus, iurgia, seditiones, cædes, prodiciones, ueneficia, cotidianis uindicata potius quàm refrenata supplicijs, interempta pecunia commori, ad hæc metum sollicitudinem, curas, labores, uigilias, eodem momento quo pecunia perituras, quin paupertas ipsa, quæ sola pecunijs uisa est indigere, pecunia prorsus undiq; sublata, protinus etiam ipsa decresceret. id quo fiat illustrius, reuolue in animo tecum annū aliquem sterilē atq; infœcundū, in quo multa hominū millia, fames abstulerit, contendo planè in fine illius penuriæ excussis diuitū horreis, tantum frugum potuisse reperiri, quantū si fuisset inter eos distributum, quos macies ac tabes absumpsit illam cæli, soli q; parcitatem, nemo omnino sensisset. tam facile uictus parari posset, nisi beata illa pecunia, quæ præclare scilicet inuēta est, ut aditus ad uictum per eam patesceret, sola nobis ad uictum uiam intercluderet. Sentiant ista, non dubito, etiam diuites, nec ignorāt quan-

to potior esset illa conditio nulla re necessaria carere, quam multis abundare superfluis, tam numerosis eripi malis, quam magnis obsideri diuitijs. Neque mihi quidem dubitare subit, quin uel sui cuiusq; commodi ratio, uel CHRISTI seruatoris autoritas (qui neq; pro tanta sapientia potuit ignorare quid optimum esset, neq; qua erat bonitate id consulere, quod non optimū sciret) totum orbem facile in huius Reip. leges iam dudum traxisset, nisi una tātum belua, omnium princeps parensq; pestium superbia, reluctaretur. hęc non suis cōmodis prosperitatem, sed ex alienis metitur incommodis. hęc ne Dea quidē fieri uellet, nullis relictis miseris quibus imperare atque insultare possit. Quorum miserijs præfulgeat ipsius comparata felicitas, quorum suis explicatis opibus, angat atque incendat inopiam. Hęc auerni serpens mortalium pererrans pectora, ne meliorem uitæ capebant uiam, uelut remora retrahit ac remoratur. quæ quoniam pressius hominibus infixata est, q̄ ut facile possit euelli, hanc Reip. formā, quam omnibus libenter optarim, Vtopiensibus saltem contigisse gaudeo, qui ea uitæ sunt instituta sequuti, quibus Reip. fundamenta iecerunt non modo felicissime, uel rumetiam quātum humana prælagiri coniectura contigit, aeternum duratura. Extirpatis enim domi cum cæteris uitijs ambitionis, & factionum radicibus, nihil impendet periculi, ne domestico dissidio laboretur, quæ
 una

una multarum urbium egregie munitas opes pessun-
 dedit. At salua domi cōcordia, & salubribus institutis,
 non omnium finitimorum inuidia principum (quæ sæ-
 pius id iam olim semper reuerberata tentauit) concute-
 re illud imperium, aut commouere queat. Hæc ubi Ra-
 phael recensuit, quanquàm haud pauca mihi succurre-
 bant, quæ in eius populi moribus, legibusq; perquam
 absurde uidebãtur instituta, non solum de belli geren-
 di ratione, & rebus diuinis, ac religione, alijsq; insuper
 eorum institutis, sed in eo quoque ipso maxime, quod
 maximum totius institutionis fundamentum est uita
 scilicet, uictuque communi, sine ullo pecuniæ commer-
 cio, qua una re funditus euertitur omnis nobilitas, ma-
 gnificèntia, splendor, maiestas, uera ut publica est opi-
 nio decora atq; ornamenta Reipub. tamen quoniam
 defessum narrando sciebam, neque mihi satis explora-
 tum erat, posset ne ferre, ut contra suam sententiam sen-
 tiretur, præsertim quod recordabar, eo nomine quos-
 dam ab illo reprehensos, quasi uerentur, ne non satis
 putarentur sapere, nisi aliquid inuenirent, in quo uelli-
 care aliorum inuenta possent, idcirco & illorum institu-
 tione, & ipsius oratione laudata, manu apprehendens
 intro cœnatum duco, præfatus tamen aliud nobis tem-
 pus, iisdem de rebus altius cogitandi, atque uberius
 cum eo conferendi fore. Quod utinam aliquando con-
 tingeret interea quemadmodum haud possum omni-

bus assentiri quæ dicta sunt, alioqui ab homine citra
 controuersiam eruditissimo simul & rerum humanarū
 peritissimo, ita facile confiteor permulta esse in Vtopi-
 ensium republica, quæ in nostris ciuitatibus optarim
 uerius, quàm sperarim.

SECVNDI LIBRI FINIS.

SERMONIS POMERIDIANI RAPHAËLIS HY-
 THLODAEI, DE LEGIBVS ET INSTITV-
 TIS VTOPIENSIS INSVLAE PAVCIS
 ADHVC COGNITAE, PER CLA-
 RISSIMVM ET ERVDITISSI-
 MVM VIRVM D. THOMAM
 MORVM CIVEM ET VI-
 CECOMITEM LON-
 DINENSEM,
 FINIS.

HIERONYMVS

BU SLIDIVS THOMAE

MORO S. D.

NON SAT FVIT ORNATISSIME
More, olim omnem curam, operam,
studium, intulisse in rem & comodū
singulorū, nisi uel ea (quæ tua pietas
& liberalitas est) conferres in uniuersū,
ratus hoc (tuū qualecunq; foret)

beneficium, eo maiorem hinc mereri fauorem, uenari
gratiam, aucupari gloriam, quāto illud & latius propa-
gatum, & in plures distributum, pluribus esset profutu-
rum. Quod & si aliās semper præstare contenderis, ta-
men id maxime es nuper mira felicitate adsecutus, scili-
cet pomeridiano illo sermone abs te in literas relato.
Quem de recte & bene cōstituta (ab omnibus expeten-
da) Vtopiēsium Rep. ædidisti. In cuius pulcherrimi in-
stituti felici descriptiōe nihil est, in quo uel summa eru-
ditio, uel absoluta rerum humanarū peritia desyderari
possit. Quando ea quidē ambo in illo tanta paritate &
æquabili congressu cōcurrunt, ut neutro alteri herbam
porrigente, utrunq; æquo Marte de gloria contendat.
Tam siquidē multifaria polles doctrina, Rursum tam
multa, eaq; certa rerū peritia, ut prorsus expertus affir-

mes quicquid scripseris, doctissime scribas, quicquid affirmandum destinaueris. Mira profecto, rara quæ felicitas, ac planè eo rarior, quo magis ipsa sese inuidens plurimis, non præbet nisi raris, Maxime ipsi, qui sicut candore uelint, ita eruditione sciant, fide queant, autoritate possint, tam pie, recte, prouide, in comune consulere, sicut tu iam facis probe, qui quod non solum tibi, uerum etiam toti te gentium orbi existimas, operæ præciū duxeris, hoc tuo pulcherrimo merito, uel totum ipsum orbem demereri, quod præstare alia ratione neque rectius, neque melius potuisses, quam ipsis mortalibus ratione pollentibus, eam Reipublicam, ideam, eam morum formulam, absolutissimumque simulacrum præscribere, quo nullo unquam in orbe uisum sit, uel salubrius institutum, uel magis absolutum, uel quod magis expetendum uideatur, utpote multo quidem præstante, atque longo post se interuallo relinquente, tot celestissimas, tantopere decantatas Lacedæmoniorum, Atheniensium, Romanorum, respublicas. Quæ si ipsidem essent auspicijs auspicata, ipsidem (quibus hæc tua Respublica) institutis, legibus, decretis, moribus, moderata. Profecto hæc nondum labefactata & solo æquata. Iam prohdolor citra spem omnem instaurationis extinctæ iacerent, Sed contra, incolumes adhuc, beata, felices, fortunatissime agerent. Interim rerum dominæ, suum late imperium terra marique sortita. Quarum quidem rerum publicarum, tu miserandam miseratus sortem, ne aliam itidem (quæ hodie

hodie rerum potitæ summū tenent) parem sustinerent
 uicem, prospicere uoluisti, scilicet hac tua absolutissima
 republica, quæ nō tam in condendis legibus, quā uel pro
 batissimis magistratibus formandis, maxime elabora-
 uit. Nec id quidē ab re, quādo alioqui sine illis omnes
 (uel optimæ) leges, si Platoni credimus, mortuæ cense-
 rentur. præsertim ad quorum magistratuū simulacrū,
 probitatis specimen, exemplar morū, iustitiæ imaginē,
 totus status, & rectus tenor cuiusuis absolutæ Reip. sit
 effingendus. In quo in primis concurrant, prudentia in
 optimatibus, fortitudo in militibus, temperantia in sin-
 gulis, iustitia in omnibus. quibus quū tua (quā tanto pe-
 re celebras) res publica sit tam pulcherrime, ut liquet, cō-
 posita. Non mirū si hinc ueniat non solū multis timen-
 da, sed & cunctis gentibus ueneranda, simul omnibus
 sæculis prædicanda. Idcirco eo magis, quod in ea omnis
 proprietatis cōtentione sublata, nulli sit quippiam pro-
 prij. Cæterum in rem ipsam cōmunem, communia sunt
 omnibus omnia, Adeo ut omnis res, quæuis actio seu
 publica, seu priuata, non ad multorū cupiditatem, non
 ad paucorū libidinem spectet, sed ad unam iustitiam,
 æquabilitatem, cōmunionem sustinendam (quantula-
 cunq; sit) tota referat. Quo illa integre relata, om̄is ma-
 teries, fax & fomes, ambitus, luxus, inuidentiæ, iniuriæ
 facessat necesse est. In quæ nonnunquā, aut priuata rerū
 possessio, aut ardens habendi sitis, omniumq; miserri-
 ma rerum

ma rerum ambitio, mortales (uel reluctantes) protrudit, maximo suo, idque incomparabili malo. Quando hinc sapenumero dissensiones animorum, motus armorum, & bella plusquam ciuilia derepente orientur. Quibus non solum florentissimus status beatissimarum Rerum funditus pessundatur, uerum illarum olim parta gloria, acti triumphum, clara trophea, totiesque opima spolia, de uictis hostibus relata, penitus obliterantur. Quod si in his hac nostra pagina minore forte, ac uelim, fidem fecerit, certe in promptu aderunt testes ad quos te relegere, locupletissimi, uidelicet tot & tantae olim uastatae urbes, dirutae ciuitates, prostratae Respublicae incensi & consumpti uici, quorum uti hodie uix ullae tantae calamitatis reliquiae, aut uestigia uisuntur, ita nec nomina illorum ulla quantumuis uetus, & longe deducta historia, sat probe tenet. Quas quidem insignis clades, uastationes, euersiones, ceterasque belli calamitates, nostrae (si quae sint) Respublicae facile euaserint, modo ad unam Vtopiensium reipublicae normam sese adamussim componentes, ab ea ne transuersum quidem, ut aiunt, unguem recedant. Quod sic demum praestantes, tandem re ipsa cumulatissime agnoscent, quantum hoc tuum in se collatum beneficium profuerit, maxime quo accedente, didicerint, suam Remp. saluam incolumem, triumphantem seruare. Proinde tantum tibi suo praesentissimo seruatori debitum, quantum is haud iniuria promeretur, qui non tantum aliquem est reipublica ciuem, sed

A D T H O. M O R V M E P I S T I.

sed uel ipsam totā Rēp. seruarit. Interea Vale, ac feliciter perge nō nihil usq; meditari, agere, elaborare, quod in Remp. collatum, illi perpetuitatem, tibi immortalitatem addat. Vale doctissime, & idē humanissime More, tuæ Britāniæ, ac nostri huius orbis decus. Ex ædibus nostris Mechliniæ, M. D. XVI.

GERARDVS NOVIOMAGVS

DE VTOPIA.

Dulcia lector amas: sunt hic dulcissima quæq;

Vtile si quæris, nil legis utilius.

Sive utrunq; uoles, utroq; hæc insula abundat,

Quo linguam ornes, quo doceas animum.

Hic fontes aperit, recti prauicq; disertus

Morus, Londini gloria prima sui.

CORNELIUS GRAPHEVS AD LECTOREM.

Vis noua monstra, nouo dudum nunc orbe reperto:

Viuendi uaria uis ratione modos.

Vis qui uirtutum fontes: uis unde malorum

Principia: & quantum rebus inane latet:

Hæc lege, quæ uario Morus dedit ille colore,

Morus Londinæ nobilitatis honos.

BASILEAE APVD IOANNEM FROBE

NIVM MENSE MARTIO.

AN.

M.

D.

XVIII.

Τίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις,

אשר ענין חכמה ונפש חיה ונפש חיה

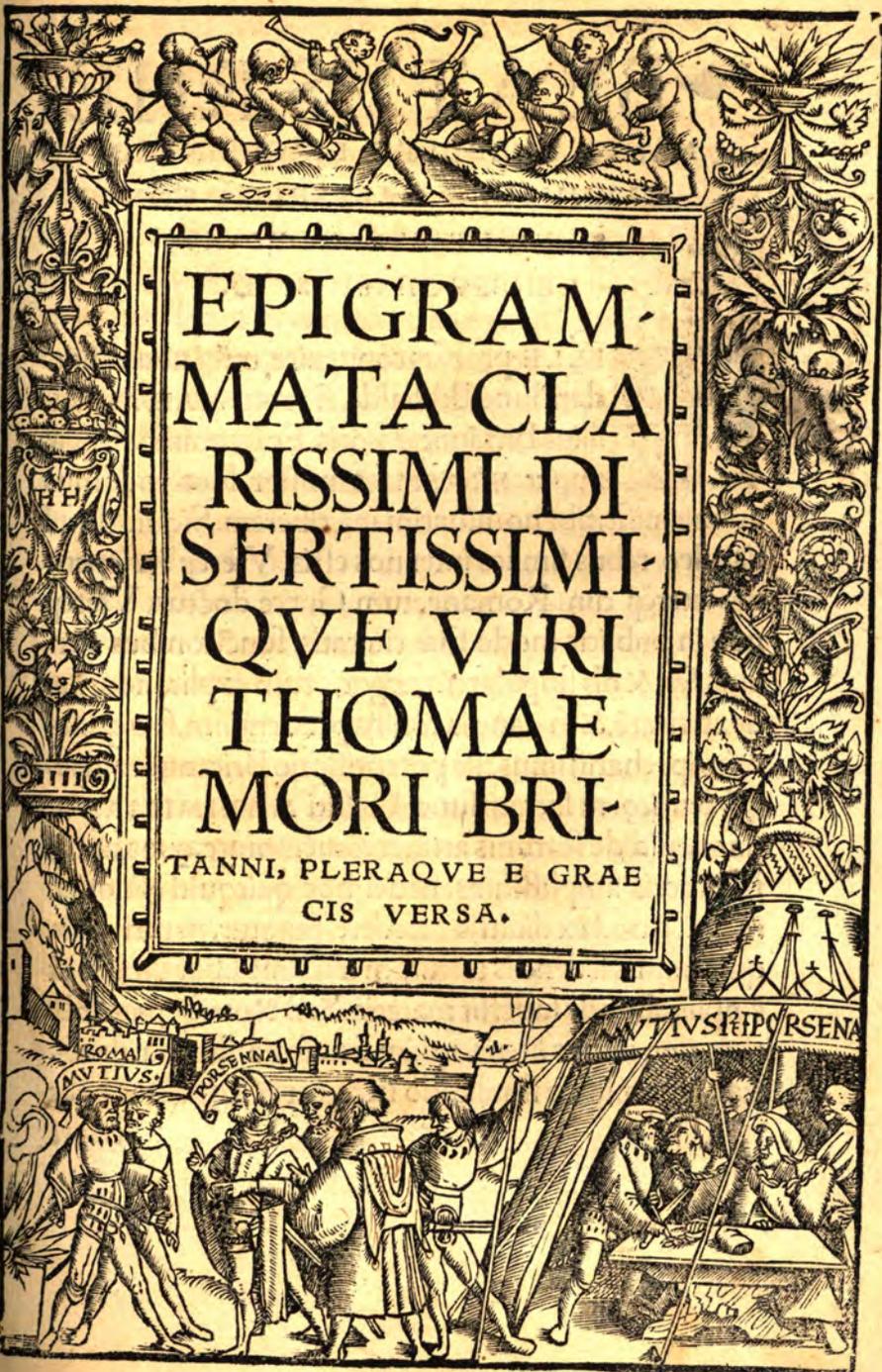
Pudens simplicitas amoris recti.

ἀνεύροι ὡς οἱ περιεργαί.

IN INCLYTA GERMANIAE BASILEA.

M. D. XVIII.

EPIGRAM-
MATA CLA-
RISSIMI DI
SERTISSIMI
QVE VIRI
THOMAE
MORI BRI-

TANNI, PLERAQVE E GRAE
CIS VERSA.

BEATVS RHE-

NANVS BILIBALDO PIRCHEIMERO,
MAXIMILIANI CAESARIS A CON-
SILIO, ET SENATORI NV-
RENBURGENSEI S. D.

BELLE profus conuenire mihi uisum fuit, clarissime Bilibalde, si THOMAE MORI illius Britaniæ decoris Epigrammata, quæ nuper ERASMVS noster Roterodamus ad me misit, tibi nominatim inscriberem. Siquidem multis adeo rebus similes inter uos estis. Uterque iuris peritus, uterque cum Romane, tum Græce doctus, Uterque non in publicis modo suæ ciuitatis functionibus uersans, sed & ob singularem negotiorum explicandorum dexteritatem, & in dandis consilijs prudentiam, suo quisque principi charissimus, ille potentissimo Britannorum regi Henrico, tu sacratissimo Cæsari MAXIMILIANO, nam quid de fortunis attinet commemorare, quas utriusque possidetis amplissimas, ut uel hoc quicquid est ornamenti, quod ex diuitijs accedere putatur, neutri desit, quin potius ad eundem uirtutum maxime liberalitatis exemplis abunde supersit materia. Sed & utriusque pater obtingit non minus literis, quam senatoria familia clarus. Itaque cum amicitiae similitudo sit autor & æqualitas, hanc
Mori

MORI foeturam tibi nuncupare congruentissimū dixi, ut quem multis alioqui nominibus amore prosequeris, de his etiam Epigrammatis impensius completaris, ames, magnificias. Huc adde quod nemini rectius mitti poterant hi lepidissimi lusus, quā ei, qui in hanc, quod aiunt, harenam aliquando sit descendere solitus. Nam is demum nouerit, quā sit egregia res doctum epigramma, quisquis ipse fuerit, suum nō nunquā ingenium in hoc exercitationis genere periclitatus. Sed enim, id quod te non latet, argutiam habet apud epigramma cum breuitate cōiunctam, sit festiuum, & acclamatuunculis, quæ ἐπιφωνήματα Græci uocāt, subinde claudat. Quas sanè dotes omneis cumulatissime licet in his Moricis Epigrāmatibus reperire, præsertim in his quæ ipse genuit. nā in cæteris, quæ è Græcis uersa sunt, inuentionis laus præscis tribuitur. Quanquā hic quoq; non minus magni fieri meretur cōmode reddēs ex aliena lingua, quā scribens. labor certe uertentis sæpe maior. Siquidem qui scribit, liber est, & inuentioni libere uacat. at qui trāffert, ad aliud subinde respicere cogitur, nimirum ad id quod uertendū desumpsit. quod quoties fit, multo plus sudat ingenium, quā cum suū aliquid progignit. Vtrobicq; sanè mirus est THOMAS MORVS. nam elegantissime cōponit, & felicissime uertit. Quā fluūt suauiter huius carmina? Quā est hic nihil coactum? Quā sunt omnia facilia? Nihil hic du

x 2 rum, nihil

rum, nihil scabrum, nihil tenebricosum. Candidus est argutus, latinus. Porrò gratissima quadam festiuitate sic omnia temperat, ut nihil unquam uiderim lepidius. Crediderim ego Musas quicquid usquam est iocorū, leporis, salium, in hunc cōtulisse. Quam lusit eleganter ad Sabinum alienos pro suis tollentem liberos? Quam false Lalum ridet, qui uideri Gallus tam ambitiose cupiebat? Sunt autem huius sales nequaquam mordaces, sed candidi, melliti, blandi, & quiduis potius quam amarulenti. Iocatur enim, sed ubiq; citra dentem, ridet, sed citra cōtumeliam. Proinde quemadmodum Syrus Therentianus Demeam belle prædicans, Tu quantus quantus, inquit, nil nisi sapientia es, ita de MORO dicere licebit, Quantus quantus est, nil nisi iocus est. Iam inter epigrammatographos Pontanum & Marullum in primis hodie miratur Italia. at dispeream, si non tantundē in hoc est naturæ, utilitatis uero plus, nisi si quis inde magnopere se credit iuuari, dum suam Nearam celebrat Marullus, & in multis ^{αὐτὴν ἔτα} Heracitū quendam agens, aut dum Io. Pontanus ueterum nobis Epigrammatistarum nequitias refert, quibus nihil sit frigidius, & boni uiri lectione magis indignum, ne dicam Christiani. Scilicet usq; adeo uetustatem istis æmulari, cordi fuit, quā ne cōtamīnarent, sic à sacris abstinerūt, ut à Græcis olim Pōponius Lætus ne Romanæ linguæ castimoniam uiolaret, homo superstitiose Romanus.

Ceterū

Cæterū quemadmodū hi lusus MORI ingeniū ostendunt, & insignem eruditionem, sic iudiciū nimirum acre, quod de rebus habet, ex VTOPIA cumulatissime eluxerit. De qua paucis obiter meminero, quod hęc accuratissimus in literis BVDEVS, incōparabilis ille melioris eruditionis antistes, & ingens, atq; adeo unicum Galliarum decus, ita ut decebat, luculenta præfatione laudauit. Habet ea hoc genus decreta, qualia nec apud Platonem, nec apud Aristotelem, aut etiam Iustiniani uestri Pandectas sit reperire. Et docet minus forsitan philosophice, quàm illi, sed magis Christiane. Quanc̃z (audi per Musas bellam historiam) cum hic nuper in quodam grauium aliquot uirorum confesso, Vtopiæ mentio orta fuisset, & illam ego laudibus ueherem, negabat quidam pinguis plus habendū MORO gratiæ, quàm actuario cuipiam scribæ, qui in curia aliorū sentētias dūtaxat enotet, doriphorematis ritu (quod aiūt) interim assidendo, nihil ipse censens, quod diceret ea omnia ex Hythlodæi ore excepta, & à MORO tantū in literas missa. Proinde MORVM nullo laudandum aliqui nomine, nisi quod hęc commode retulisset. Et nō deerant, qui hominis iudicio uelut rectissime sentientis album adijcerent calculum. ἄρα οὐ σὺ τουτονὶ τῷ μῶρου
 χαριεντισμῶν Δέχῃ, τοιοῦτους ἄνδρας οὐ τοὺς τυχόντας ἀλλὰ
 τοὺς δοκίμους παρὰ τοῖς πολλοῖς, καὶ ταῦτα θεολόγους, πλα
 νῆσαντες, Postremo si hoc quoq; scire cupis, Guil. Lilius,

MORI sodalis, cum quo uertendis Græcis epigramma
 tibus iam olim collusit, quæ Progymnasmatum titulo
 sunt inscripta, Britannus est, uir omnifariam doctus,
 non modo Græcos autores, sed & eius nationis mores
 uernaculos domestice notos habens, ut qui in insula
 Rhodo fuerit aliquot annos cōmoratus. is nunc ludū
 literarium, quem Londini Coletus instituit, magna cū
 laude exercet. Quod superest, cum tibi per occupatio/
 nes licebit, quibus in obeundis legationibus admi/
 nistrandaq; Republica, laboriosissime distra/
 heris, hoc libelli in manum cape, lege. &

MORO, cuius os, ut puto, nondum

uidisti, sed ex scriptis iam pri/
 dem cognitū habes, faue.

Bene Vale clarissime

uir. Basileæ, VII

Cal. Mar-

tias.

ANNO M. D. XVIII.

PROGYMNAS

MATA THOMAE MORI, ET GVI-

LIELMI LILII SODALIVM.

ΔΟΥΚΙΑΔΙΟΥ

Ἦν Ἀσκληπιάδης ὁ φιλάργυρος εἶδεν ἐν οἴκῳ,
 καὶ τί ποιεῖ φησὶν φίλτατε μῦ παρ' ἐμοί;
 ἦ δὲ δ' ὁ μῦς γελάσας, μηδὲν φίλε φησὶ φοβηθῆς
 οὐχὶ τροφῆς παρὰ σοὶ χθίζομεν, ἀλλὰ μόνῃς.

T. MORI IN AVARVM.

Murem Asclepiades ut apud se uidit auarus,

Mus quid in æde facis dixit amice mea:

Mus blande arridens, tolle inquit amice timorem,

Hic ego non uictum quaero, sed hospitium.

G. LILII.

Murem Asclepiades in tecto uidit auarus,

Et quid apud me o mus, inquit, amice facis:

Mus ridens inquit, nihil o uerearis amice,

Non abs te uictum, sed mihi quaero domum.

ΓΑΛΛΑΔΑ.

πλοῦτον μὲν πλουτοῦτος ἔχεις, ψυχὴν δὲ πένητος.

ὣς τοῖς κληρονόμοις πλάσσει, σοῖδε πένητος.

G. LILII IN AVARVM.

Diuitias locupletis habes, animam sed egeni.

Hæredi o diues, sed tibi solus egens.

T.Mori.

T. MORI.

Diuitias locupletis habes, inopis tibi mens est.**O miser hæredi diues, inopsq; tibi.**

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ.

Αγρός ἀχαιμενίδου γενόμεν ποτέ, νῦν δὲ μενίππου,

ἢ πάλιν ἐξ ἑτέρου, βίβωμαι εἰς ἕτερον.

καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔχει μὲ ποτ' ὤτεο, ἢ πάλιν οὗτος

ὄιεται. εἰ μὴ δ' ὄλωσ οὐδενός, ἀλλὰ τύχης.

G. LILII, DE POSSESSIONIBVS INCERTIS.

Nuper Achemenidæ, sed nunc sumus a ruæ Menippi.**Et nunc hunc rursus, nunc alium petimus.****Ille etenim nuper, nunc & nos alter habere****Se putat, at nobis nil nisi casus inest.**

T. MORI.

Nuper Achemenidæ fueram, nunc ecce Menippi,**Adq; alium rursus deueniam ex alio.****Me proprium nunc iste putat, proprium ille putabat.****Ast ego nullius sum, nisi fortis ager.**

ΑΔΗΛΟΝ.

Σώματα πολλὰ τρέφω, ἢ δώματα πολλὰ ἀμεγείρω,

ἀτραπὸς εἰς πενίην ὄσιν ἐτοιμοτάτη.

T. MORI, DE LVXV IMMODICO.

Multas ædificare domos, & pascere multos,**Est ad pauperiem semita recta quidem.**

G. LILII.

Corpora multa alere, & complures ponere sedes,**Ipsa est**

Ipsa est ad summam semita pauperiem.

ΛΟΙΚΙΑΝΟΥ.

Ὡς τεθνηξόμενος, πῶν σῶμ ἀγαθῶν ἀπόλαβε,
Ὡς δὲ βιωσόμενος, φείδεο σῶμ κτεάνων,
ὅστι δ' ἀνήρ σοφός οὔτε, δεῦ ἄμφω ταῦτα νοήσας,
φειδοῖ, καὶ δαπάνη μέτρον ἐφημέροιο.

G. LILII. DE MODERATO SVMPTV:

Diuitijs utare tuis tanquàm moriturus.

Tanquàm uicturus, parcito diuitijs.

Vir sapiens est ille quidem, qui hæc ambo uolutans

Parcit, quicq; modum sumptibus applicuit.

T. MORI.

Tanquàm iam moriturus partis utere rebus.

Tanquàm uicturus denuo parce tuis.

Ille sapit, qui perpenlis hijs rite duobus,

Parcus erit certo munificusq; modo.

ΑΔΗΛΟΝ.

Ἐλωίς καὶ σὺ τύχη, μέγα χαίρειτε. τὸν λιμὲν εὖρομε
οὐδὲμ ἔμοι, χῦμίμ. παίζετε τοὺς μετ' ἐμέ.

T. MORI. DE CONTEMPTV
FORTVNAE:

Iam portum inueni, Spes & Fortuna ualete.

Nil mihi uobiscum est. ludite nunc alios.

G. LILII.

Inueni portum, Spes & Fortuna ualete.

Nil mihi uobiscum. ludite nunc alios.

γ παλαιά

ΠΑΛΛΑΔΑ.

τῆς ἐπέβην γυμνός, γυμνός δ' ὑπὸ γαῖαν ἄπαμι,
καὶ τι μάτην μοχθῶ, γυμνὸν δεῶν τ' τέλει;

G. LILII. DE MORTE.

Ingredior nudus terram, egredior quoque nudus,
Quid frustra studeo, funera nuda uidens?

T. MORI.

Nudus ut in terram ueni, sic nudus abibo.
Quid frustra sudo, funera nuda uidens?

ΑΔΗΛΟΝ.

οἶνός, καὶ τὰ λοετρά, καὶ ἡ περὶ κύψην ἔρω, ἢ
δευτέρην πέμπε πλὴν οὐδ' ὄμ' εἰς ἀήδην.

T. MORI. DE LVXV

ET LIBIDINE.

Si quis ad infernos properet descendere manes,
Huc iter accelerant, balnea, uina, Venus.

G. LILII.

Nos caligantis rapiunt ad tecta tyranni,
Præcipiti cursu, balnea, uina, Venus.

οὐχ οὕτω ελάτῃα μισῶν δ' λέγων ἀναφανδὸν
ὥσπερ ὁ πλὴν καθαρὰν ψυχήν ὀμνέων φίλιον.
τόν μὲν γὰρ μισοῦντα, προσδότες, ἐκτρεπέμεθα,
τόν δ' εὐλέγοντα φιλεῖν, οὐ προφυλασόμεθα.
ἐχθρὸν ἐγὼ κείνον κρείων βαρύνω, ὅς ποτε λάθην
πλὴν ἀπὸ τῆς φίλιος πίσιμ' ἔχωμ, ἀδικεῖ.

T. Mori

T. MORI. DE FICTO AMICO.

Non æque nocet hic, qui sese odisse fatetur,
 Atq; hic qui puram fingit amicitiam.
 Osorem monitus fugio, fugisse sed illum
 Quomodo qui se me fingit amare, queo?
 Pessimus hic certe est inimicus, quisquis amicus
 Creditus, occulta subdolos arte nocet.

G. LILII.

Non is tam lædit, liquide qui dixerit, odi,
 Quàm qui sinceram fingit amicitiam.
 Vitabis certe quem noueris esse nocentem,
 Ast illum nunquàm qui tibi dixit, amo.
 Ille mihi grauis est hostis, qui clam nocuisse
 Gaudet, quicq; fidem fert in amicitia.

ΕΙΣ ΛΑΚΑΙΝΑΝ ΑΔΗΛΟΝ.

γυμνὸν ἰδὲ ἔξ' ἀλάκαινα παλίντροπον ἐκ πολέμοιο
 παῖδ' ἐὸν ἐξ πατέρα ὠκὺν ἰέντα πόδα,
 ἀντὶν ἀίξασα, δ' ἠπατῶ ἦλασε λόγχῃ
 ἄρξενά ρηξάμενκ φθόγγον ἐπι κταμένω.
 ἀλλότριον ἄσπασα εἶπερ γένω, ἔρξε πόδ' ἄδαρ,
 ἔρξε ἐπεὶ ἐφεύσω πατρίδα, καὶ γενέτασ.

T. MORI. DE MILITE SPARTANO.

In patriam amissis celeri pede dum redit armis,
 Conspiciens gnatum læua Lacæna suum.
 Obuia sublata corpus transuerberat hasta,
 Hæc super occisum mascula uerba loquens.

γ 2 Degener

Degener o Spartes genus, ito in Tartara tandem.
Ito degeneras, & patria, & genere.

G V I L. L I L I I.

Quum nudum è bello gnatum remeare Lacæna
Vidit, & in patrios accelerare lares.
Insultans contra, pectus traiecerat hasta,
Horrida in extinctum uoce uirago furens.
Spartanam quando es patriam mentitus, auosçq;
Ad manes tandem degener inquit, abi.

A Γ Α Θ Ι Ο Υ.

κωλόμ ἔχεις ἢ νοῦν ὡς τὸν πόδα, καὶ γὰρ ἄλκιδῶς.
εἰκόνα ἢ ἐν τῷ σὴ φύσει ἐκ τῶς ἔχει.

T. MORI. IN CLAVDVM ET STVPIDVM.
Clauda tibi mens est, ut pes. natura notasçq;
Exterior certas interioris habet.

G V I L. L I L I I.

Tardus es ingenio, ut pedibus. natura etenim dat
Exterius specimen, quod latet interius.

A Δ Η Λ Ο Ν.

εἰ μὴ ἦρ μαθεῖν ἢ δ᾿ ἐπαθεῖν,
καὶ μὴ παθεῖν, καλόμ ἦρ τὸ μαθεῖν.
εἰ ἢ δ᾿ ἐπαθεῖν ἢ δ᾿ ἐμαθεῖν,
τὶ δ᾿ ἐμαθεῖν. παθεῖν γὰρ ἔστι.

T. MORI. THEOPHRASTI APVD
AVLV M GELLIV M DILEMMA.
Si uitare queas, quæ sunt patienda, sciendo,

Scire

Scire quidem pulchrum, quæ paterere, foret.
 Sin quæ præscieris uitandi est nulla potestas,
 Quid præscire iuuat, quæ patiere tamen?

G. LILII.

Si posset casus quisquàm præscire futuros,
 Et uitare simul, scire suaue foret.
 Sin patienda tibi prorsus quæ scire requiris,
 Quid præscisse iuuat? namq; necesse pati.

T. MORI, CARMINE IAMBICO TRIMETRO.

Præscire si queas, quæ oporteat pati,
 Queasq; non pati, bonum est ut præscias.
 At si te oporteat, licet scias, pati,
 Præscire quid iuuat? necesse enim est pati.

ΠΑΛΛΑΔΑ.

Δις δ' ἄδελφοῦς ὧδ' ἐπέχε τάφος. ἔμ γὰρ ἐπέχομ
 ἡμᾶς καὶ γενεῆς οἱ δ' ὄνο θανάτου.

T. MORI. IN DVOS FRATRES, VNO
 ET NATOS ET MORTVOS DIE.

Quatuor hic tumulus fratres complectitur, ex his
 Lux simul una duos & parit, & perimit.

G. LILII.

Quatuor hic tumulus fratres habet, una duobus
 Lux & natalis, mortis & una fuit.

Ζεύς, κύκνος, ταῦρος, σάτυρος, ἔρως δ' ἔρωτα
 λήδης, εὐρώπης, ἀντιόπης, δανάης.

y 3 T. Mori

T. MORI. DE IOVE MUTATO.

Taurus, olor, satyrusq; ob amorē & Iuppiter aurū est
Europes, Ledes, Antiopes, Danaes.

G. LILII.

Taurus, olor, satyrus, per amorem Iuppiter aurum
Europæ, Ledes, Antiopæ, Danaes.

ΑΔΗΛΟΝ.

ΕΝΝΕΑ τὰς μούσας φασί τινες, ὡς ὀλιγῶρες
ἢνὶ δὲ ἡσὶ σαπφῶ λεσβοῖδεμ ἢ δερᾶτη.

T. MORI. IN SAPPHO.

Musas esse nouem referunt, sed prorsus aberrant,
Lesbica iam Sappho Pieris est decima.

G. LILII.

Quàm temere dixere nouem quidam esse sorores
Musarum, en Sappho Lesbis adest decima.

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ.

Ἡ σάτυρος τὸν χαλκὸν ὑπέδραμνεν, ἢ διὰ τέχνης
χαλκὸς ἀναγκαθεῖς, ἀμφεχύθη σατύρω.

G. LILII: IN AERIAM SATYRI STATVAM.

Aut Satyrus fusus circum æs, aut arte coactum
Illud idem circum fusum erat æs Satyro.

T. MORI.

Prorsum admiranda dum circumflectitur arte,
Aut Satyrum hoc tegit æs, aut Satyro æs tegitur.

EIVSDEM.

Aut isti Satyrus iam circumflectitur æri,

Aut isto

Aut isto Satyrus iam circumflectitur ære.

ΕΙΣ ΑΓΑΑΜΑ ΝΙΟΒΗΣ.

Ἐκ ζωῆς μὲ θεοὶ τέυξα μὲ λίθομ. ἐκ δὲ λίθοιο
ζωὴν πρᾶξιτέλης ἔμπαλιρ εἰργάσατο.

G. LILII. IN STATVAM NIOBES.

Ex uita saxum Dii me fecere, sed ipse
Ex saxo uitam denuo Praxiteles.

T. MORI.

Dii ex uiua lapidem fecere. at quum lapis essem,
Me uiuam fecit denuo Praxiteles.

ΣΙΜΩΝΙΔΟΥ.

Δῆμοσ' ἀδλωαίωμ σε νεοπτόλεμ' εἰκόνη τῆδε
τίμησ' εὐνοίης εὐσεβίης δ' ἔνεκα.

T. MORI. IN STATVAM NEOPTOLEMI.

Cecropis urbs te tota Neoptoleme hac statua ornat.
Vt faciat, faciunt hinc amor, hinc pietas.

G. LILII.

Hoc te donarat propter pietatem & amorem,
Signo Cecropidum turba Neoptoleme.

FINIS PROGYMNASMATON THO

MAE MORI, ET GVILIELMI

LILII SODALIVM.

Epigrammata

☞ EPIGRAMMA

TA CLARISSIMI, DISERTISSIMIQVE VI
RI THOMAE MORI BRITAN
NI, PLERAQVE E GRAE-
CIS VERSA.

EREOR illustrissime prin-
ceps, dum more uirginum,
quæ satis formæ suæ non fi-
dût, picturæ lenocinio gra-
tiam illepidis uersiculis cõ-
parare studeo, ne eos qua
maxime dote placere potu-
issent, id est ipsius rei noui-
tate, fraudarim. Nam quû
ilico in præsentem coronationem tuam conscriptos eos
pictori exornâdos dedissem, effecit certe podagra, qua
protinus quàm opus inchoauit, incômodissime têtatus
est, ut eos nunc tandem, serius aliquanto quàm res po-
stulare uidebatur, exhibeam. Itaq; (si tecum pro insita
humanitate tua liberius agi sinis) haud scio, maiorem
ne gratiã uersiculis nostris pictoris manus adiecerint,
an pedes ademerint. Quippe quibus effectum est, ut
mihi uerendum sit, ne nô minus sera, ac proinde intem-
pestiua uideri tibi possit hæc nostra gratulatio, quàm
olim

olim Tyberio principi uisa est, Iliensium illa consolatio,
 qua eum de morte filij, iamdiu defuncti, consolaban-
 tur. quam ille faceta dicacitate delusit, respondens se eo-
 rum quoq; uicem dolere, quod bonum militem amisif-
 sent Hectorem. uerum eorum officium, ad luctum nõ
 senescentem modo, sed planè præmortuum, non po-
 tuit esse non ridiculum. meum uero ab hoc uitio uendi-
 cat immēsa illa de celebri coronatione tua lætitia. quæ
 quum pectoribus omniũ tam efficacem sui uim ac præ-
 sentiam impresserit, ut senescere uel. integra ætate non
 possit, effecit nimirum, ut hoc meum officium non sero
 re peracta atq; euanida, sed præsens in rem præsentem
 peruenisse uideatur. Vale princeps illustrissime, & (qui
 nouus, ac rarus regum titulus est) amatissime.

IN SVSCEPTI

DIADEMATIS DIEM HENRICI OCTAUI,

ILLVSTRISSIMI AC FAVSTISSIMI BRI

TANNIARVM REGIS, AC CATHERI

NAE REGINAE EIVS FELICIS-

SIMAE, THOMAE MORI

LONDONIENSIS CAR

MEN GRATVLATORIVM.

I qua dies unq; si quod fuit Anglia tēpus,
 Gratia quo superis esset agenda tibi.

z Hæc est

Hæc est illa dies niueo signanda lapillo,
 Læta dies fastis annumeranda tuis.
 Meta hæc seruitij est, hæc libertatis origo,
 Tristitiæ finis, lætitiæq; caput.
 Nam iuuenem sæcli decus o memorabile nostri
 Vngit, & in regem præficit ista tuum.
 Regem qui populi non unius usq; sed orbis
 Imperio dignus totius unus erat.
 Regem qui cunctis lachrymas detergat ocellis,
 Gaudia pro longo substituat gemitu.
 Omnia discussis arrident pectora curis,
 Vt solet excussa nube nitere dies.
 Iam populus uultu liber præcurrit amœno,
 Iam uix lætitiâ concipit ipse suam.
 Gaudet, ouat, gestit, tali sibi rege triumphat,
 Nec quicquàm nisi rex quolibet ore sonat.
 Nobilitas, uulgi iam dudum obnoxia feci,
 Nobilitas, nimium nomen inane diu,
 Nunc caput attollit, nunc tali rege triumphat,
 Et merito causas unde triumphet, habet.
 Mercator uarijs deterritus ante tributis,
 Nunc maris insuetas puppe resulcat aquas.
 Leges inualidæ prius, imo nocere coactæ,
 Nunc uires gaudent obtinuisse suas.
 Congaudent omnes pariter, pariterq; rependunt
 Omnes uenturo damna priora bono.

Iam

Iam quas abdiderat cæcis timor ante latebris,
 Promere quisq; suas gaudet & audet opes:
 Iam iuuat o, potuit tot furum si qua tot uncas
 Tam circumspectas fallere præda manus.
 Non iam diuitias ullum est (magnum esse solebat)
 Quæsitâ nullo crimen habere dolo.
 Non metus occultos insibilat aure susurros,
 Nemo quod taceat, quod uie susurret, habet.
 Iam delatores uolupte est contemnere, nemo
 Deferri, nisi qui detulit ante, timet.
 Conueniunt igitur simul ætas, sexus, & ordo,
 Causâq; non ullum continet ulla domi.
 Quo minus intersint, dum sacris rite peractis,
 Rex in it auspicijs regna Britanna bonis.
 Quacunq; ingreditur, studio conferta uidendi
 Vix sinit angustam turba patere uiam.
 Opplenturq; domus, & pondere tecta laborant,
 Tollitur affectu clamor ubiq; nouo.
 Nec semel est uidisse satis, loca plurima mutant,
 Si qua rursus eum parte uidere queant.
 Ter spectare iuuat. quid ni hunc spectare iuuaret,
 Quo natura nihil finxit amabilius?
 Mille inter comites excelsior omnibus extat,
 Et dignum augusto corpore robur habet.
 Nec minus ille manu est agilis, quàm pectore fortis,
 Seu res districto debeat ense geri.

z z Seu quâ

Seu quum protentis auide concurritur hastis,
 Seu petat oppositum missa sagitta locum.
 Ignea uis oculis, Venus insidet ore, genisq;
 Est color, in geminis qui solet esse rosis.
 Illa quidem facies alacri ueneranda uigore
 Esse potest teneræ uirginis, esse uiri.
 Talis erat, Nympham quū se simulauit Achilles.
 Talis, ubi Aemonijs Hectora traxit equis.
 O si animi præstans unà cum corpore uirtus.
 Cerni, natura non prohibente, queat.
 Imo etiam uultu uirtus pellūcet ab ipso,
 Est facies animi nuncia aperta boni.
 Quàm matura graui sedeat prudentia mente,
 Quàm non solliciti pectoris alta quies,
 Quoq; modo sortem ferat, & moderetur utranq;
 Quanta uerecundæ cura pudicitia,
 Quàm tranquilla fouet placidum clementia pectus,
 Quàm procul ex illo fastus abest animo,
 Principis egregius nostri (quas fingere non est)
 Præ se fert certas uultus & ipse notas.
 At qua iustitia est, regnandi quas habet artes,
 Prosequitur populum qua pietate suum,
 Hæc facile ex uultu fiunt illustria nostro,
 Hæc sunt ex nostris conspicienda bonis.
 Quod sic afficimur, quod libertate potimur,
 Quodq; abiere timor, damna, pericla, dolor,
 Quod

Quod rediere simul, pax, commoda, gaudia, risus,
 Eximij uirtus principis inde patet.
 Eneruare bonas immensa licentia mentes,
 Idc̄q; etiam in magnis assolet ingenijs.
 At quàmuis erat ante pius, mores tamen illi
 Imperium dignos attulit imperio.
 Nam bona quæ pauci fera fecere senecta,
 Protinus in primo præstitit ille die.
 Illico correptos inclusit carcere, quisquis
 Consilio regnum læserat ante malo.
 Qui delator erat, uinclis constringitur arctis,
 Ut mala quæ multis fecerat, ipse ferat.
 Ad mercatores aperit mare, si quod ab illis
 Durius exactum est ante, remisit onus.
 Despectusq; diu magnatum nobilis ordo,
 Obtinuit primo pristina iura die.
 Ille magistratus & munera publica, uendi
 Quæ sueuere malis, donat habenda bonis.
 Et uersis rerum uicibus feliciter, ante
 Quæ tulit indoctus præmia, doctus habet.
 Legibus antiquam (nam uersæ euertere regnum
 Debuerant) subito uimc̄q; decusq; dedit.
 Omnis cumc̄q; prius prorsus descisceret ordo,
 Protinus est omnis redditus ordo sibi.
 Quid quod in his etiam uoluit rescindere quædam,
 Ut populo possit commodus esse suo.

Quæ tamen ante suo nouit placuisse parenti?
 Sic patriam, ut decuit, prætulit ille patri.
 Nec miror. quid enim non principe fiat ab illo,
 Cui cultum ingenuis artibus ingenium est?
 Castalio quem fonte nouem lauere sorores,
 Imbuit & monitis Philosophia suis.
 Nominibus populus multis obnoxius omnis
 Regi erat. hoc unum pertimuitq; malum.
 At rex, hinc metui quum posset, posset & inde
 Congerere immensas, si uoluisset, opes.
 Omnibus ignouit. securos reddidit omnes.
 Sollicitiq; malum substulit omne metus.
 Ergo alios populi reges timuere, sed istum,
 Per quem nunc nihil est quod timeatur, amant.
 Hostibus o princeps multum metuende superbis.
 O populo princeps non metuende tuo.
 Illi te metuunt. nos te ueneramur, amamus.
 Illis, noster erit, cur metuaris, amor.
 Sic te securum, demptoq; satellite tutum,
 Vndiq; præstabunt, hinc amor, inde timor.
 Extera bella quidem, coëat si Gallia Scotis,
 Sit tantum concors Anglia, nemo timet.
 At procul intestina aberunt certamina. namq;
 Semina, quas causas unde orientur, habent?
 Primum equidem de iure tuæ tituloq; coronæ
 Quæstio iam non est ulla, nec esse potest.

Quæ

Quæ certare solet iam tu pars utraq; solus.
 Nobilis hanc litem soluit uterq; parens.
 Ast magis abs te etiam est populi procul ira, tumultus
 Impia ciuilibus quæ solet esse caput.
 Ciuibus ipse tuis tam charus es omnibus unus,
 Ut nemo possit charior esse sibi.
 Quod si forte duces committeret ira potentes,
 Soluetur nutu protinus illa tuo.
 Tanta tibi est maiestatis reuerentia sacra,
 Virtutes merito quam peperere tuæ.
 Quæ tibi sunt, fuerant patrum quæcunq; tuorum,
 Sæcula prisca quibus nil habuere prius.
 Est tibi namq; tui princeps prudentia patris.
 Estq; tibi matris dextra benigna tuæ.
 Est tibi mens auia, mens religiosa paternæ.
 Est tibi materni nobile pectus aui.
 Quid mirum ergo, nouo si gaudeat Anglia more,
 Cum qualis nunquam rexerat ante, regat?
 Quid quod lætitia hæc, quæ uisa est non potuisse
 Crescere, coniugio creuit adaucta tuo?
 Coniugio, superi quod decreuere benigni,
 Quo tibi, quoq; tuis consuluere bene.
 Illa tibi coniunx, lætus communia tecum
 Quam uidit populus sceptrum tenere tuus,
 Cuius habent tantam caelestia numina curam,
 Ut thalamis ornet, nobilitentq; tuis.

Illa est

Illa est, quæ priscas uincat pietate Sabinas,
 Maieftate sacras uicerit heroidas.
 Illa uel Acestes castos æquarit amores,
 Vel prompto superet consilio Tanaquil.
 Illo ore, hoc uultu, forma est spectabilis illa,
 Quæ talem ac tantam sola decere potest.
 Eloquio fœcunda cui Cornelia cedit,
 Inq; maritali Penelopeia fide.
 Illa tibi princeps multos deuota per annos,
 Sola tui longa mansit amore mora.
 Non illam germana soror, nec patria flexit,
 Non potuit mater, non reuocare pater.
 Vnum te matri, te prætulit illa sorori.
 Te patriæ, & charo prætulit illa patri.
 Illa tibi felix populos, hinc & inde potentes
 Non dissoluenda iunxit amicitia.
 Regibus orta quidem magnis, nihilq; minorum est
 Regum, quàm quibus est orta, futura parens.
 Hactenus una tui nauem tenet ancora regni,
 Vna, sat illa quidem firma, sed una tamen.
 At regina tibi sexu fœcunda uirili
 Vndiq; firmatam perpetua inq; dabit.
 Proueniunt illi magna ex te commoda, rursus
 Ex illa ueniunt commoda magna tibi.
 Non alia ulla fuit certe te digna marito.
 Illa non alius coniuge dignus erat.

Anglia thura feras, sacrumq; potentius omni
 Thure, bonas mentes innocuasq; manus.
 Connubium ut superi hoc, sicuti fecere, secudent,
 Ut data cælesti sceptrâ regantur ope.
 Utq; ipsis gestata diu hæc diademata, tandem
 Et natus nati gestet & inde nepos.

EIVSDEM, IN SVBITVM IMBREM, QVI
 IN POMPA REGIS AC REGINAE
 LARGE OBORTVS, NEC SO-
 LEM ABSTVLIT, NEC
 DVRAVIT.

Dum peterent sacras rex & regina coronas,
 Pompa qua nunquam pulchrior ulla fuit:
 Aureus explicuit late se Phœbus, eratq;
 Lata dies populi consona pectoribus.
 At ubi iam mediâ celebris peruenit in urbem,
 Tota statim æthereis pompa rigatur aquis.
 Nulla tamen Phœbi subduxit lumina nubes,
 Et minima nimbus perstetit ille mora.
 Res bene contra æstus cecidit, rem siue quis ipsam
 Spectet, siue omen, non potuit melius.
 Principibus nostris uberrima tempora spondent,
 Et Phœbus radijs, & Iouis uxor aquis.

EIVSDEM AD REGEM.

Cuncta Plato cecinit tempus quæ proferat ullum,
 Sæpe fuisse olim, sæpe aliquando fore.

A Ver fugit,

Ver fugit ut celeri, celeriq; reuertitur anno,
 Bruma pari ut spacio quæ fuit ante, redit.
 Sic inquit rapidi post longa uolumina cæli
 Cuncta per innumeras sunt reditura uices.
 Aurea prima sata est ætas, argentea post hanc.
 Aerea post illam, ferrea nuper erat.
 Aurea te princeps redierunt principe sæcla.
 O possit uates hæcenus esse Plato.

EIVSDEM AD REGEM DE SPECTACV-
 LIS EQVESTREBVS PER EVM
 AEDITIS, EPODON
 IAMBICVM.

Quæcunq; reges ædiderunt hæcenus.
 Equestrium spectacula,
 Lugubris illa semper aliqua reddidit.
 Calamitas insignia.
 Aut tabido transfuerberati militis.
 Madens harena sanguine.
 Aut lanceis icta unguisue sonipedum.
 Obtrita plebs ferocium,
 Turbam ue comprimens simul miserrimam.
 Lapsæ ruina machinæ.
 Verum tua hæc spectacula o rex omnium.
 Quæ uidimus pulcherrima,
 Non ulla clades, sed tua digna indole
 Insignit innocentia.

Eiusdem

EIVSDEM, DE VTRAQVE ROSA
IN VNVM COALITA.

Purpureæ uicina fuit rosa candida. utranq;
 Vtraq; dum certant, sit prior utra, premit.
 Vtraq; sed florem rosa iam coaleuit in unum,
 Quoq; potest uno lis cadit illa modo.
 Nunc rosa confurgit, nunc pullulat una. sed omneis
 Vna habet hæc dotes, quas habuere duæ.
 Scilicet huic uni species, decor, atq; uenustas,
 Et color, & uirtus, est utriusq; rosæ.
 Alterutram ergo rosam uel solam quisquis amauit,
 Hanc in qua nunc est, quicquid amauit, amet.
 At qui tam ferus est, ut non amet, ille timebit.
Nempe etiam spinas flos habet iste suas.

IN RHETOREM INDOCTVM.
È GRAECO.

Quinq; Solæcismis donauit Rhetora Flacchum,
 Quinq; statim decies reddidit ille mihi.
 Nunc numero hos, inquit, paucos contentus habeto,
 Mensura accipies quando redibo Cypro.

IN SVSPICIONEM. È GRAECO.

Magnâ habet in rebus uim ac pondus, opinio. non uis
 Lædere, uelle tamen si uideare, peris.
 Sic & Philolaum quondam occidere Cretenses,
 Quem falso credunt uelle tyrannum agere.

IN RHETOREM INFANTEM SCITE
PICTVM. E GRAECO.

Ipse tacet Sextus, Sexti meditatur imago.
Ipsa est rhetor imago, ab imagine rhetor imago est.
IN CAECVM ET CLAVDVM MENDICOS.
Claudipedem gestat cæcis uicinus ocellis,
Conducitq; oculos arte, locatq; pedes.

ALITER.

Cæcus claudipedem gestat, prudenter uterq;
Rem gerit, atq; oculos hic locat, ille pedes.

ALITER.

Cæcus fert claudum, atq; opera conducit eadem,
Istius ille oculos, illius iste pedes.

ALITER.

Claudum cæcus onus graue, sed tamen utile uectat.
Prospicit atq; oculis, huic regit ille pedes.

IDEM FVSIVS.

Tristis erat nimium miseris Fortuna duobus.
Huic oculos, illi dempsit iniqua pedes.
Sors illos copulat similis, claudum uehit alter.
Sic sua communi damna leuant opera.
Hic pedibus quouis alienis ambulat, itur
Huic recta alterius semita luminibus.

IDEM ALITER.

Vtilius nihil esse potest, quàm fidus amicus,
Qui tua damna suo leniat officio.

Fœdera

Fœdera contraxere simul mendicus uterq̃

Cum claudo solidæ cæcus amicitiaë,

Claudo cæcus ait, collo gestabere nostro.

Rettulit hic, oculis cæce regere meis.

Alta superborum fugitat penetralia regum,

Inq̃ casa concors paupere regnat amor.

ALITER.

Cum claudo cæcus sic lege paciscitur æqua, ut

Hic ferat illum humeris, hunc regat ille oculis.

PINVS NAVTICA LOQVITVR

VENTO SVBVERSA.

E GRAECO.

Pinus ego uentis facile superabilis arbor,

Stulte quid undiuagam me facis ergo ratem?

An non augurium metuis? quum persequitur me

In terra, Boream qui fugiam in pelago?

IDEM ALITER.

Ventis pinus humo sternor, quid mittor in undas?

Iam nunc passa prius quàm nato naufragium.

IN NAVIM EXVSTAM.

Iam ratis æquoreas oneraria fugerat undas,

Matris at in terræ deperijt sinibus.

Corripitur flammis, atq̃ ardens auxiliare

Quas maris hostiles fugerat, optat aquas.

A 3 Cunicula

CVNICVLA LOQVITVR, QVAE ELAPSA
MVSTELAE INCIDIT IN DISPO-
SITA VENATORVM RETIA.

Mustelam obliquo dilapsa foramine fugi,
Sed feror humanos heu misera in laqueos.

Hic ego non uitam celerem, non impetro mortem.
Seruor ut heu rapidis obijciar canibus.

Qui mea dum laniant scelerato uiscera morfu.
Spectat, & effuso sanguine ridet homo.

O durum genus, atq; fera truculentius omni,
Nex cui crudelem praebet acerba iocum.

INNOCENTIAM OBNOXIAM ESSE
INIURIAE. È GRAECO.

Aufus erit mordere malum uel mus, uetus hoc est
Verbum. sed longe res habet ipsa secus.

Innocuos audet uel mus mordere, nocentem
Tangere non audet territus ipse draco.

IN EFFLATVM VENTRIS. È GRAECO.

Te crepitus perdit, nimium si uentre retentes.
Te propere emissus seruat item crepitus.

Si crepitus seruare potest & perdere, nunquid
Terrificis crepitus regibus aequa potest?

DE MORTIS AEQUALITATE.
È GRAECO.

Victor ad Herculeas penetres licet usq; columnas.
Te terrae cum alijs pars manet aequa tamen,

Iro par moriere, obolo non ditior uno,
Et tua te (sed non iam tua) soluet humus.

IN SORDIDVM. È GRAECO.

Te ditem appellant omnes, ego planè inopem te.

Nam facit usus opes, testis Apollophanes.

Si tu utare tuis, tua fiunt, sin tua serues.

Hæredi, tua iam nunc aliena facis.

VENATVS ARANEAÆ.

Insidiata uagam comprehendit aranea muscam;

Et lentis trepidam cassibus implicuit.

Iamq; hiat in morsum, sed sæpe os inter & offam,

Vt uerbum uetus est, multa uenire solent.

Sors muscæ miseretur, & aduersatur Arachnæ,

Inq; malam è misera transtulit exitium,

En stimulante fame properans inuadis utramq;

Sturne, ruunt casses, hæc fugit, illa perit.

Sic misero spes est plerunq; secure sub ipsa,

Inter & armatos mille malo metus est.

IN CYNICVM STVLTE ABSTI-

NENTEM. È GRAECO.

Barbati Cynici, baculoq; uagantis egeni

In cœna magnam conspicimus sophiam.

Scilicet hic raphanis Cynicus primum atq; lupino,

Ne uirtus uentri seruiat, abstinuit.

At niueum postq; bulbum conspexit ocellis,

Iam rigidum & sapiens excutit ingenium.

Flagitat

Flagitat atq; auide spem præter deuorat omnem,
Virtuti bulbus, nil ait officiet.

EPITAPHIVM MEDICI. E GRAECO.

Theffalus Hippocrates, Cous genere, hac iacet urna,
Phœbi immortalis semine progenitus.

Crebra trophæa tulit morborum armis medicinæ,
Laus cui magna, nec id sorte, sed arte fuit.

IN SERVVM MORTVVM. E GRAECO.

Hic seruus dum uixit, erat. nunc mortuus idem
Non quàm tu Dari magne minora potest.

IN ANCILLAM MORTVAM.

Ante fuit solo Sosime corpore serua,
Nunc fato pars est hæc quoq; missa manu.

IN PISCATOREM ADAMATVM. E GRAECO.

Pisces dum captat piscator, diuitis illum
Nata uidet, uisi flagrat amore uiri.

Deinde uiro nubit. sic illi ex paupere uita,

Magna superbarum copia uenit opum.

Adstetit & ridens Fortuna ait, heu Venus haud iam
Mars erat iste tuus, Mars erat iste meus.

ALITER.

Mars erat iste meus, Venus, inquit, uerba retorquens.

Illico Sors eadem, Mars erat iste meus.

IN REPENTE FELICEM E MISERO. E GRAECO.

Non tibi quod faueat, sic te Fortuna leuauit.

Vel de te liqueat, uult sibi, quid liceat.

In mediocri

IN MEDIOCRITATEM. È GRAECO.

Inuidia est peior miseratio, Pindarus inquit.

Felici inuidiam splendida uita facit.

At nimium miseros miseramur, Pindarus inquit.

Hei nimium felix, nec miserandus ego.

Scilicet extremis longe mediocria præstant.

Infima calcantur, summa repente ruunt.

NIHIL PRODESSE TORQVERI METV

MALI VENTVRI. È GRAECO.

Cur patimur stulti, nanq; hæc uæcordia nostra,

Vrat ut indomitus pectora nostra metus.

Seu mala non uenient, iam nos metus urit inanis.

Sin uenient, aliud fit metus ipse malum.

Ipse quidem cecini, scripsit diuinus Homerus.

IN RIDICVLVM IVDICIVM. È GRAECO.

Lis agitur, surdusq; reus, surdus fuit actor.

Ipse tamen iudex surdus utroq; magis.

Pro ædibus hic petit æs, quinto iam mense peracto.

Ille refert, tota nocte mihi acta mola est.

Aspicit hos iudex, & quid contenditis, inquit.

An non utriq; est mater? utriq; alite.

AD LVCERNAM NOCTVRNAM.

Lychne reuersuram ter te iurauit amica.

Hæc redit, o pœnas det tibi, si deus es.

Ludenti cum nocte places, extinguere. & aufer

Tam sacra tam sacris lumina luminibus.

B Lais

LAIS ANVS AD SPECVLVM.

È GRAECO.

Nequiter arrisi tibi, quæ modo gratia, amantum
 Turbam in uestibulis Lais habens iuuenum,
 Hoc Veneri speculum dico. nam me cernere talem
 Qualis sum nolo, qualis eram nequeo.

IN MORTIS DIEM OMNIBVS INCERTVM.

Non ego quos rapuit mors, defleo. defleo uiuos,
 Quos urunt longo fata futura metu.
 Fleres si scires unum tua tempora mensem.
 Rides quum non sit, forsitan una dies.

IN APVM INDVSTRIAM. È GRAECO.

Mellis apes fluuios ipsæ sibi in æthere fingunt.
 Ipsæ quos habitant ædificant thalamos.
 Grata apis humanæ frugesq; facillima uitæ est.
 Non bouis aut curuæ falcis egebit ope.
 Tantum opus hic situla est, ubi dulcia pocula mellis.
 Vbertim paruo fundat ab alueolo.
 Congaudete sacre, uarios & pascite flores.
 Aetherei uolucres nectaris artifices.

IN ANVM FVCIS FRVSTRA

VTENTEM.

Sæpe caput tinguis, nuncq; tinctura senectam,
 Aut tensura genis quæ tibi ruga tuis.
 Desine iam faciem stibio perfundere totam,
 Ne persona tibi hæc sit modo, non facies.

Quum

Quum nihil assequeris fucō stibioq̄, quid amens
Vis tibi? nunquā Hecubē hęc faciēt, Helenē.

IN HOMINIS NATIVITATEM. È GRAECO.

Heus homo si memor es, quid te dum gigneret, egit

Tum pater, ex animo iam tumor ille cadet.

At Plato te factum dum somniat, inflat, inani

Aeternumq̄ uocat semen & æthereum.

Factus es ecce luto, quid suspicis alta? sed istud

Plasmate, qui te ornat, nobiliore feret.

Quin si uera uoles audire, libidine sc̄da

Natus es è coitu, guttula & è misera.

DE ASTROLOGO RIDICULO.

Non Cumæa sacro uates correpta furore,

Certius afflata mente futura uidet.

Quam meus astrologus diuina clarus in arte

Prauidet inspecto sydere præterita.

ALIVD IN ASTROLOGVM VXORIS

IMPVDICAE MARITVM.

Astra tibi æthereo pandunt sese omnia uati,

Omnibus & quæ sint fata futura, monent.

Omnibus ast uxor quod se tua publicat, id te

Astra, licet uideant omnia, nulla monent.

IN EVNDEM IAMBICVM.

O chare nobis syderum cælestium

Inspector astris, ipse nunc Phœbus tibi

Optem libenter indicare danculum

B 2 Quiddam

Quiddam, quod ad te pertinens quàm maxime,
 Dum cuncta lustrò, deprehendi pridie.
 Sed territat Venus, minatur & mihi
 Secundum amorem, qui nihilo secundior
 Mihi sit futurus, quàm fuit Daphnes prior,
 Quicquàm cuiuis garrulus si deferam
 Desse marito, quale detuli prius.
 Nescibis ergo hoc. cæteras rerum uices
 Docebo te. nuptæ sed in rebus tuæ
 Si quid tua non cedat ex sententia,
 Hoc omnibus prius patebit, quàm tibi.

ALIVD IN EVNDEM.

Quid inter alta stulte quæris sydera
 In humo manentis coniugis mores tuæ?
 Quid alta spectas? infiet, id est cui tu times?
 Dum iam tu, agat quid illa, quæris in polo,
 Hæc quæ libebat, interim egit in solo.

ALIVD IN ASTROLOGVM EVNDEM.

Sydera uestigans inter cælestia demens,
 Cur dubia semper mente quid uxor agat?
 Si nescis qualis tibi sit, crede esse pudicam.
 Quod tibi persuades si bene, iam bene habes.
 Quid cognoscere uis, quæ non nisi cognita lædunt?
 Quid fieri studio uis miser ipse tuo?
 Hic furor haud dubie est, quum iam desistere possis,
 Quærere sollicitè quod reperire times,

Aliud

ALIVD IN ASTROLOGVM.

Saturnus procul est, iamq; olim cæsus, ut aiunt,
 Nec prope discernens à puero lapidem.
 Luna uerecundis formosa incedit ocellis,
 Nec nisi uirgineum uirgo uidere potes.
 Iuppiter Europen, Martem Venus, & Venerem Mars,
 Daphnen Sol, Hyrcen Mercurius recolit.
 Hinc factum astrologe est, tua quū capit uxor amâtes,
 Sydera significant ut nihil inde tibi.

DE FORMA, DILEMMA IAMBIS

TRIMETRIS SCAZONTIBVS.

Quid forma confert, Hercules nihil cerno.
 Si ferueas, deformis ecce formosa est.
 Sin frigeas, formosa iam sit informis.
 Quid forma confert, Hercules nihil cerno.

DE ASTROLOGO DE QVO SVpra.

Sæpe suam inspectis uxorem Candidus astris,
 Prædicat en uates omnibus esse bonam.
 Inspectis iterum postquàm uxor adultera fugit,
 Prædicat uates omnibus esse malam.

PARAENESIS AD VIRTV-

TEM VERAM.

Heu miseris quicquid misero blanditur in orbe,
 Illico marcescens ut rosa uerna cadit.
 Nec quenquàm usq; adeo placidis complectitur ulnis
 Sors, ut non aliqua parte molesta premat.

B ; Imbibe

Imbibe uirtutes, & inania gaudia sperne.
Sunt animi comites gaudia uera boni.

AD CONTEMPTVM HVIVS VITAE.
Nos uelut instabiles uentus quatit omnis aristas,
Quolibet impellunt spes, dolor, ira, metus.
Nil habet in rebus pondus mortalibus ullum.

Momento pudor est si moueare leui.
MORTEM NON ESSE METVENDAM,
CVM SIT FINIS MALORVM.

È GRAECO.

Non stultum est mortem matrem timuisse quietis?
Quam fugiunt morbi, mœstaq; pauperies?
Sola semel miseris sese mortalibus offert,

Nec quisquam est ad quem mors iterum redijt.
At reliqui morbi uarij, multiq; uicissim
Nunc hunc, nunc illum, terq; quaterq; premunt.

IN EPISCOPVM QVENDAM SOR-
DIDVM AC PERPARCVM.

Vita Sibylinos mea si duraret in annos,
Non bonitas unquam præsulis excideret.
Iugera multa soli locat, amplas possidet urbes,
Centum stipatus progreditur famulis.
Me tamen exigui census, quum nuper adirem,
Excipit, & uere comiter alloquitur.

Quin abiens nigri gustarem ut pocula uini,
È loculo clauem liberat ipse suo.

De uicissi

DE VICISSITVDINE FORTVNAE. È GRAECO.

Lubrica non seruat certum Fortuna tenorem,
 Sed rotat instabilem cæca subinde rotam.
 Sternere summa libet, libet infima tollere. rerum
 Inq̄s uicem nulla uertere lege uices.
 Maxima quū bona sunt, iā sunt mala proxima. rursus
 Maxima quū mala sunt, proxima iam bona sunt.
 Forti animo mala fer, nec bis miser esto dolore,
 Ne cito uenturis præmoriare bonis.

VITA BREVIS.

Non tibi uiuacem furor est spondere senectam?
 Quum non sit uitæ certa uel hora tuæ.
 Finge age Nestorium sis peruenturus in æuum,
 Longa tument multis tempora foeta malis.
 Omnia ut effugias uiridis quibus angitur ætas,
 Tedia longa tibi curua senecta feret.
 Tu tamen ad seros (nulli quod contigit) annos
 Ut uenias, nullo percitus ante malo.
 Hoc tamen exiguum est. ubi nunc tot Nestoris anni?
 Ex tanto superest tempore nulla dies.

PATIENTIA.

Tristia qui pateris perfer. Sors tristia soluet.
 Quod si non faciat Sors, tibi mors faciet.
 VITA IPSA CVRSVS AD MORTEM EST.
 Nugamur, mortemq̄s procul procul esse putamus.
 At medijs latet hæc abdita uisceribus.

Scilicet

Scilicet ex illa, qua primum nascimur hora,
 Prorepunt iuncto uitaꝝ morsꝝ pede.
 Partem aliquam furtim qua se metitur, & ipsam
 Surripit è uita qualibet hora tua.
 Paulatim morimur, momento extingui mur uno,
Vt lampas oleo deficiente perit.

Vt nihil interimat, tamen ipso in tempore mors est.

Quin nunc, interea dum loquimur, morimur.

DIVES AVARVS, PAVPER EST SIBI. È GRAECO

Diuitias animi solas ego iudico ueras.

Qui rebus pluris se facit ipse suis,

Hunc adeo ditem, hunc opulentum rite uocamus.

Magnarum quis sit qui uidet usus opum.

Calculus at si quem misere numerandus adurit,

Qui misere semper diuitias cumulet.

Hicut apes paruo crebroꝝ foramine fosso,

Sudat in alueolo, mel aliꝝ comedunt.

DILEMMA EPICVRI.

Deiciat miseram tibi nulla molestia mentem.

Si longa est, leuis est. si grauis est, breuis est.

CONTRA.

Deicit heu miseram, prosternit & utraq; mentem.

Longa nec ulla leuis, nec grauis ulla breuis.

DE MORTE.

Somniat, hic ditem qui se putat esse, uidetꝝ

Morte experrectus illico quàm sit inops.

SOLA MORS TYRANNICIDA EST:

Duriter es quicumq; uiris oppressus iniquis,
Spem cape. spes luctus leniat alma tuos.

Versilis in melius uel te Fortuna reponet,
Ut solet excussa nube nitere dies.

Aut libertatis uindex frendente tyranno,
Eruet iniecta mors miserata manu.

Auferet hæc (quo plus tibi gratificetur) & illum,
Afferet atq; tuos protinus ante pedes.

Ille opibus tantis, fastuq; elatus inani,
Ille ferox trebris ante satellitibus,

Hic neq; toruus erit, uultu necut ante superbo,
Sed miser abiectus, solus, inermis, inops.

O quid uita tibi dedit unquam tale? uicissim
Iam ridendus erit, qui metuendus erat.

O Cor triste malis misere immersumq; profundis
Rumpere. sit pœnæ terminus iste tuæ.

Sanguinolenta tuæ dominæ tua uulnera pande.
Illa breui est, quæ nos diuidet una duos.

Quam miser ergo diu sic heu lachrymabo, querarq;
Mors ades, & tantis horrida solue malis.

IN AMICAM FOEDIFRAGAM IOCOSVM.

Dij melius, uenere in hac quæ somnia nocte?
Tota semel mundi machina uersa ruit.

Nec sua lux Phœbo constabat, nec sua Phœbe
Iamq; tumens omnem strauerat æquor humum.

C Maius

Maius adhuc mirum, uox en mihi dicere uisa est,
 Heus tua iam pactam fregit amica fidem.

DE CVNICVLO BIS CAPTO.

È rete extrahor, è digitis in rete relabor.

Heu semel heu fugi, bis miser ut caperer.

IN VIRGINEM MORIBVS HAUD VIRGINEIS.

Blanda, salax, petulans, audax, uaga, garrula uirgo,

Si uirgo est, uirgo est bis quoq; quæ peperit.

IN VXORES.

Hoc quisq; dicit, rebus in mortalibus

Quod tristius sit, ac magis uiros grauet,

Natura nil produxit his uxoribus.

Hoc quisq; dicit, dicit, at ducit tamen.

Quin sex sepultis, septimam ducit tamen.

IN EASDEM.

Res uxor grauis est, poterit tamen utilis esse.

Si sua det propere se moriente tibi.

IN IMAGINEM DISSIMILEM. È GRAECO.

Hæc tua quam nuper pinxit Diodorus imago,

Cuiusuis magis est, quàm tua Menodote.

IN EANDEM.

Sic se totum isthac expressit imagine pictor,

Vt nulli tam sit, quàm tibi dissimilis.

CHORIAMBICVM DE VITA SVAVI.

È GRAECO.

Non est cura mihi Gygis,

Qui

Qui rex Sardibus imperat.
 Aurum non ego persequor,
 Reges non miser æmulo.
 Curæ est, barba suauibus
 Vnguentis mihi perfluat.
 Curæ est, ut redolentibus
 Cingam tempora floribus.
 Curæ sunt hodierna mi,
 Nam quis crastina nouerit?
 Tornato bene Mulciber
 Argento mihi poculum.
 Iam nunc effice concauum,
 Et quantum potes imbibum.
 Et fac illud ut ambient
 Non currus, neq; sydera,
 Orion neq; flebilis.
 Vites fac uirides mihi.
 Botri fac mihi rideant
 Pulchro cum Dionysio.

IN MEDICVM IMPOSTOREM, QVI
 GVTTVLAM FICTI BALSAMI
 MAGNO VENDIDIT.

Febre laboranti medicus, feret o tibi certe
 Aut nihil, aut tantum balsamus, inquit, opem.
 Sed nemo me præter habet, per paululum & ipse,
 Gutta emitur libris non minus una decem.

C 2 Nunc

Nunc mihi quinque dabis, reliquas mihi quinque daturus.

Sanus, ut has nunquam te moriente, petam.

Nunquam rem facies, tanto in discrimine qui uis

Tam charae guttae ponere dimidium.

Pacta placent, minimoque è uitro & sindone tecto,

Iacta petit gladij cuspide gutta merum.

Abluat ut uino mucronem, æger obsecrat, absit,

Inquit, adhuc libras bis habet ille decem.

Gutta, ait, una sat est, & erat satis, unica tantum

Gutta potest, unam uix bibit, & moritur.

O nimis aduerso contractum sydere pactum.

Hinc guttae, hinc uitae dimidium perijt.

IN FVCATAM. È GRAECO.

Tinguis capillos scemina, at qui scis, rogas?

Nigri fuere quum referres è foro.

IN IMAGINEM MALE PICTAM.

Effigie studuit tua in hac ostendere pictor,

Expressisse queat quam tibi dissimilem.

IN EANDEM.

Hactua tam uere est facies expressa tabella,

Vt iam non tabula hæc sit tibi, sed speculum.

IN EANDEM.

Quam mihi monstrasti demiror Posthume pictor,

Effigiem quanta finxerat arte tuam.

Inspicit hanc quisquis, si te conspexerit unquam,

Si non artificis tangitur inuidia,

Tam

Tam similem hic ouo non esse fatebitur ouum,
Effigies hæc est quàm tibi dissimilis.

IN ANGLVM, GALLICAE LIN-
GVAE AFFECTATOREM.

Amicus & sodalis est Lalus mihi,
Britanniaç natus, altusç insula.
At cum Britannos Galliaç cultoribus
Oceanus ingens, lingua, mores, dirimant,
Spernit tamen Lalus Britannica omnia.
Miratur, expetitç cuncta Gallica.
Toga superbit ambulans in Gallica,
Amatç multum Gallicas lacernulas.
Zona, locello, atq; ense gaudet Gallico,
Filtro, bireto, pileoç Gallico,
Et calceis, & subligare Gallico,
Totoç deniq; apparatu Gallico.
Nam & unum habet ministrum, eumç Gallicum.
Sed quem (licet uelit) nec ipsa Gallia
Tractare quiret plus (opinor) Gallice,
Stipendij nihil dat, atq; id Gallice.
Vestitç tritis pannulis, & Gallice hoc.
Alii cibo paruo, & malo, idç Gallice.
Labore multo exercet, atq; hoc Gallice.
Pugnisç crebro pulsatur, idç Gallice.
In coetu & in uia, & foro, & frequentia
Rixatur, obiurgatç semper Gallice.

C 3 Quid?

Quid? Gallice illud? imo semigallice.
 Sermonem enim (ni fallor) ille Gallicum
 Tam callet omnem, quàm Latinum Pſytacus.
 Crescit tamen, sibiç nimirum placet,
 Verbis tribus si quid loquatur Gallicis.
 Aut Gallicis si quid nequit uocabulis,
 Conatur id, uerbis licet non Gallicis,
 Sonoç saltem personare Gallico,
 Palato hiante acutulo quodam sono,
 Et foeminæ instar garrientis molliter,
 Sed ore pleno, tanquàm id impleant fabæ,
 Balbutiens uidelicet suauiter
 Pressis quibusdam literis, Galli quibus
 Ineptientes abstinent, nihil secus,
 Quàm uulpe gallus, rupibusç nauita.
 Sic ergo linguam ille & Latinam Gallice,
 Et Gallice linguam sonat Britannicam.
 Et Gallice linguam refert Lombardicam.
 Et Gallice linguam refert Hispanicam.
 Et Gallice linguam sonat Germanicam,
 Et Gallice omnem, præter unam Gallicam.
 Nam Gallicam solam sonat Britannice.
 At quisquis insula satus Britannica,
 Sic patriam insolens fastidiet suam,
 Ut more simiæ laboret fingere,
 Et æmulari Gallicas ineptias,

Ex amne

Ex amne Gallo ego hunc opinor ebrium.
 Ergo ex Britanno ut Gallus esse nititur.
 Sic Dī iubete, fiat ex gallo capus.

IN NICOLAVM MALVM
 MEDICVM.

Nunc uideo haud rerum tantum, sed & ipsa uirorum
 Nomina, non temere, sed ratione dari.
 Nicolaus nomen medici est, qui conuenit? inquis,
 Hoc potius nomen debuit esse ducis.
 Dux populos armis uincit, sed & iste uenenis
 Et populum, & forteis sternit ubiq; duces.
 Sæpe ducem bello repetunt, bis nemo rebellat
 Huic medico, uero est nomine Nicolaus.

IN IMAGINEM ELEGANTEM,
 SED DEFORMISSIMI.

Ipsam iudice me Venerem superabat Apellis,
 Hæc tua quæ uisa est nuper imago mihi.
 Pictor in hanc omnes unam consumpserat artes,
 Spectari hac una quid ualuit, uoluit.
 Qualia in re decor, qui nasus, qualia labra,
 O quales oculi, qualis ubiq; color.
 Tam fuit ex omni longe pulcherrima parte,
 Quàm fuit à nulla parte tibi similis.

IN IMAGINEM DISSIMILEM.

Nuper ut ingredior pictoris forte tabernam,
 Effigies oculis est tua uisa meis.

Ex te

Ex te dum pictor sic exprimat omnia, uultum
Immotum credo te tenuisse diu.

Sic te totum inspecta refert, intelligo cui a est
Protinus ut pictor rettulit esse tuam.

IN PARCV M MORIENTEM.

Chrysalus heu moritur diues, dolet, ingemit, unquam
Nemo magis tristi pectore fata tulit.

Non quoniam ipse perit, cui nil se uilius ipso est,
Sed nummi pereunt quatuor in tumultum.

IN GRAMMATICVM PVTIDVM.

Quum mihi grammaticus mentem subit Heliodorus,
Nostra Solceismos illico lingua timet.

IN PROGNOSTEN RIDICVLVM.

Hoc anno in regno rex nobilis ille quiescet
Gallorum, ceber scripserat astrologus.

Rex ubi uix cepto uita defungitur anno,
Iam nil se uates quo tueatur, habet.

Rem quidam prorsum ceperat defendere, uerum est
Augurium, rex iam nonne quieuit? ait.

Latus hoc uerbum prorepit, & undiq; ridens
Id populus, rex iam nonne quieuit? ait.

Audit ut in populo hoc uates, iam serio uerum est
Augurium, rex iam nonne quieuit? ait.

IN VEHEMENTER NASVTVM. È GRAECO.

Nunquam Procle manu nares emungere possis.

Nam tua nare manus, magna licet, minor est.

Quando

Quãdo Iouem inclamas sternutans, quippe nec audis
 Tam procul ab nasus prominet aure tuus.

IN POËTAM FVRIOSVM.

Sunt etiam in Musis furia, quibus ipse poeta
 Fis, per quas temere carmina multa facis.

Ergo age plurima scribe precor. tibi nempe furorem
 Non ego maiorem quem precer inuenio.

IN PERPVSVILLVM. È GRAECO.

Grus ne te rapiat Pygmeo sanguine gaudens,
 Si sapias, media tutus in urbe mane.

NEGLIGENDOS VVLGI RV

MORES. È GRAECO.

Tu te ipsum oblectes, & uulgi uerba loquacis
 Sperne, bene hic de te dicet, & ille male.

IN FATVVM. È GRAECO.

Quem mordent pulices extinguit Morio lychnon,
 Non me inquit cernent amplius hij pulices.

DE SOMNO. È GRAECO. SEN

TENTIA ARISTOTELIS.

Fermè dimidium uitæ dormitur. in illo
 Aequales spacio diues, inopsq; iacent.

Ergo Croese tibi regum ditissime, uitæ
 Fermè dimidio par erat Irus egens.

ALIVD.

Non es dum in somno es, dum nec te uiuere sentis,
 Felix. at somnus ni ueniat, miser es.

D Qui

Qui felix igitur sorte indulgente superbit,
 Inflatuſq; leui proſperitate tumet,
 Nox quoties uenit, aut toties iam deſinit eſſe
 Felix, aut toties incipit eſſe miſer.

QVID INTER TYRANNVM
 ET PRINCIPEM.

Legitimus immaniſſimis
 Rex hoc tyrannis intereſt.
 Seruos tyrannus quos regit,
 Rex liberos putat ſuos.

SOLLICITAM ESSE TYRANNI VITAM.
 Magna diem magnis exhaurit cura tyrannis,
 Nocte uenit requies, ſi tamen ulla uenit.
 Nec tamen hi pluma requieſcunt mollius ulla,
 In dura pauper quàm requieſcit humo.
 Ergo tyranne tibi hæc pars feliciffima uitæ eſt,
 In qua mendico par tamen eſſe uelis.

BONVM PRINCIPEM ESSE PATREM,
 NON DOMINVM. IAMBICVM.
 Princeps pius nunquàm carebit liberis,
 Totius eſt regni pater.
 Princeps abundat ergo feliciffimus
 Tot liberis, quot ciuibus.

DE BONO REGE ET POPVLO.
 Totum eſt unus homo regnum, idq; cohæret amore.
 Rex caput eſt, populus cætera membra facit.

Rex

Rex quot habet ciues (dolet ergo perdere quenq̄)

Tot numerat parteis corporis ipse sui.

Exponit populus sese pro rege, putatq̄

Quilibet hunc proprij corporis esse caput.

BONA NON COGNOSCI, NISI

DVM AMITTVNTVR.

Perdendo bona nostra ferè cognoscimus omnes.

Dum possidemus, spernimus.

Sic populo quoq̄ sæpe malus, sed sero benignum

Commendat hæres principem.

TYRANNVM IN SOMNO NIHIL

DIFFERRE À PLEBEIO.

Erigit ergo tuas infane superbia cristas,

Quod flexo curuat se tibi turba genu.

Quod populus nudo surgat tibi uertice, quod sit

Multorum in manibus uitâq̄, morsq̄ tuis.

At somnus quoties artus adstringit inertes,

Hæc tua iam toties gloria dic ubi sit?

Tunc ignaue iaces trunco non impar inani.

Aut paulo functis ante cadaueribus.

Quod nisi conclusus timide intra tecta lateres,

In cuiusq̄ foret iam tua uita manu.

DE PRINCIPE BONO

ET MALO.

Quid bonus est princeps, canis est custos gregis inde

Qui fugat ore lupos, quid malus? ipse lupo.

D 2 In raptorē

IN RAPTOREM ET PATRONVM.

Raptam se queritur uirgo, crimenq; negari
 Non potuit, raptor iam periturus erat.
 Callidus at subito patronus protrahit ipse
 Membrum deducta ueste uirile rei,
 Hoccine uirgo tua membrum fuit, inquit, in aluo?
 Illa uerecundo mota pudore negat.
 Vicinus o iudex clamat patronus, ea ipsa est.
 Id negat en sine quo se negat ipsa rapti.

IN FVREM ET PATRONVM.

Dum furti metuit damnari Clepticus, amplo
 Non sine consuluit munere causidicum
 Sic ubi saepe diuq; immensa uolumina uoluit
 Spero ait effugies Cleptice, si fugias.

IN ASTROLOGVM QVI FACTVM
 PRAEDIXIT. È GRAECO.

Sæpe patri frater quod debuit esse superstes,
 Hoc uelut uno omnes astrologi ore canunt.
 Ast Hermoclidides obiturum præ patre solus
 Dixit, sed dixit postquam obiisse uidet,

IN HVIVS VITAE
 VANITATEM.

Damnati ac morituri in terræ claudimur omnes
 Carcere, in hoc mortem carcere nemo fugit,
 Carceris in multas describitur area partes,
 Inq; alijs alijs partibus ædificant,

Non

Non aliter quàm de regno de carcere certant.

In cæco cupidus carcere condit opes,
 Carcere obambulat hic uagus, hic uincitur in antro,
 Hic seruit, regit hic, hic canit, ille gemit.
 Iam quoq; dum carcer non tanquàm carcer amatur,
 Hinc alijs alijs mortibus extrahimur.

REGEM NON SATELLITIVM,

SED VIRTVS RED-

DIT TVTVM.

Non timor inuisus, non alta palatia regem,

Non compilata plebe tuentur opes,
 Non rigidus uili mercabilis ære satelles
 Qui, sic alterius fiet ut huius erat.

Tutus erit populum, qui sic regit, utiliozem
 Ut populus nullum censeat esse sibi.

POPVLVS CONSENTIENS REGNVM

DAT ET AVFERT.

Quicumq; multis uir uiris unus præest,

Hoc debet his quibus præest.
 Præesse debet ne utiquàm diutius
 Hi quàm uolent quibus præest.

Quid impotentes principes superbiunt?

Quod imperant precario?

IN PERPVSYLLVM. E GRAECO.

Ex atomis Epicurus totum fabricat orbem.

Alchime, dum nihil his credidit esse minus,

D 3 Ex te

Ex te fecisset si tum Diophante fuisses,
 Nempe atomis multo es tu Diophante minor.
 Aut forte ex atomis iam cætera scriberet esse,
 Ast ipsas ex te scriberet esse atomos.

IN AMOREM CASTVM ET IN-
 CESTVM. È GRAECO.

Hi duo detraxere duos incestus & almus,
 Dum contra occurrunt hinc amor, inde pudor.
 Phedram amor Hippolyti cõsumpserat igneus, ipsum
 Interimitq; sacer proh pudor Hippolytum.

IN VRBEM ROMAM. È GRAECO.

Gradiui genus Hector aue, si quid sub humo audis,
 Respira, & patriæ nomine cresce tuæ.

Ilios urbs colitur, nunc indyta, gens colit illam,
 Quam tu Marte minor, Martis amica tamen.

Mirmydones periere, ades & dic Hector Achilli,
 Esse sub Aeneadis undiq; Thessaliam.

DE MEDIOCRITATE. È GRAECO.

Ingratū est quicquid nimiū est, sic semper amarū est,
 Vt uerbum uetus est, mel quoq; si nimium est.

IN VEHEMENTER INFELI-
 CEM. È GRAECO.

Nunquàm uixisti o pauper nunquàm morieris.
 Nempe miser uisus uiuere mortuus es.

At quibus immensa est fortuna, pecunia multa,
 His uitæ finem mors aliquando facit.

In Pythagoræ

IN PYTHAGORAE ECHEMY-
THIAM. È GRAECO.

Rebus in humanis magna est doctrina tacere,
 Testis erit sapiens hic mihi Pythagoras.
 Nempe loqui doctus, reliquos docet ille tacere.
 Magnū hoc ad requiem pharmacon inueniens.

RIDICVLVM IN

GELLIAM.

Quid modo sæclorum miremur monstra priorum,
 Quod loquitur taurus, quod cadit imbre lapis.
 Monstra antiqua nouum superat. surrexerat ecce,
 Ante tenebrosū Gellia uesper heri,
 Plus dicturus eram, nisi me ridere putares,
 Surrexit mediam, sed tamen ante diem,
 Mira licet sæpe illa tamen uidere priores,
 Sæpe potest forsan cernere posteritas,
 Istud at hesternam nemo unquam uiderat ante,
 Et post hanc poterit nemo uidere diem.

IN PALLADEM, VENEREM,

QVE. È GRAECO.

Cur ita me lædis Venerem tritonia uirgo,
 Corripis in digitos, cur mea dona tuos?
 Scilicet Idæis memor esto in rupibus olim.
 Me, non te, pulchram censuit esse Paris.
 Hasta tua est, ensisq; tuus. mihi uendico malum.
 Mars modo sit malo pristinus ille satis.

Vitam

VITAM HOMINIS

ESSE NIHIL.

Nos tenuem strictis spirantes aëra fibris,
 Viuimus & Phœbi lampada conspicimus.
 Quotquot uiuimus hic sumus omnes organa, quæ
 Viuificis animat flatibus aura leuis,
 Quot tua si tenuem restringat palma uaporem
 Eripiens animam miseris usq; stygem.
 Sic sumus ergo nihil. Plutoni pascimur omnes,
 E flatu minimo nos leuis aura fouet.

IN PUGIONEM EBETEM

EBETIS. È GRAECO.

Plumbeus hic mucro tuus est obtusus, ebesq;
 Mucro aciem ingenij fert tuus iste tui.

DE GLORIA ET PO-

PVLI IVDICIO.

Maxima pars hominum fama sibi plaudit inani,
 Atq; leuis uento fertur in astra leui.
 Quid populi tibi uoce places? sæpe optima cæcus,
 Dat uicio. & temere deteriora probat.
 Sollicitus pendes alieno semper ab ore.
 Ne laudem cerdo quam dedit, eripiat.
 Fors tamen irridet quo tu laudante superbis.
 Ex animo laudet: laus tamen illa fugit.
 Quid tibi fama facit? toto lauderis ab orbe,
 Articulus doleat, quid tibi fama facit?

Ridiculum

RIDICVLVM IN MINISTRVM.

Muscas è cratere tulit conuiuia priusquam
 Ipse bibit, reddit rursus, ut ipse bibit.
 Addidit & causam muscas ego non amo dixit,
 Sed tamen è uobis nescio num quis amet.

DE CANE VENANTE.

Os canis implet anas alium capturus hiabat,
 Non capit, at quam iam ceperat ore fugit.
 Sic miser interea dum rem captas alienam,
 Sæpius & merito perdis auare tuam.

CANIS IN PRÆSEPI,

AVARVS HOMO.

In præsepe canis fœno nec uescitur ipse,
 Nec sinit ut fœnum qui cupit edat equus.
 Seruat avarus opes, opibus non utitur ipse,
 Atque alios uti qui cupiunt, prohibet.

IN ORESTEM PARANTEM

OCCIDERE MATREM.

Quâ gladium intrudes per uentre mne an'ne papillas?
 Te peperit uenter, te lactauere papillæ.

QVID PAVCIS ORAN-

DVS DEVS.

Da bona siue rogere deus, seu nulla rogere,
 Et procul à nobis mala quæq; petentibus aufer,
 Et mala siue petare nega, seu nulla petare.

E In

IN DIGAMOS. È GRAECO.

Qui capit uxorem defuncta uxore secundam,
Naufragus in tumido bis natat ille freto.

IN FATVM. È GRAECO.

Si ferris ferre & fer. sin irasceris, & te
Læseris, & quod fert te feret, immo trahet.

DE SOMNO AEQVANTE PAV
PEREM CVM DIVITE.

Somme quies uitæ spes & solamen egenis,
Diuitibus noctu, quos facis esse pares.

Tristia demulcens lethæo pectora rore,
Excutis & sensum totius inde mali.

Lata benignus opes inopi per somnia mittis.
Quid falsas rides diues opes inopis?

Diuitibus uere curas, tormenta, dolores,
Pauperibus false gaudia uera ferunt.

IN DEFORMEM ET IMPROBVM. È GRAECO

Pingere difficile est animum, depingere corpus,
Hoc facile est, in te sunt tamen ambo secus.

Nam prauos animi mores natura reuelans,
Fecit ut emineant undiq; perspicui.

Sed formæ portenta tuæ deformia membra
Quis pingat? quando hæc cernere nemo uelit?

IN CAPPADOCEM VIRVLEN/

TVM. È GRAECO.

Vippera Cappadocæ mordens mala protinus hausto,
Tabifico perijt sanguine Cappadocis.

In statuam

IN STATVAM FERREAM. È GRAECO.

Effigiem statuere tibi rex perditor orbis

Ex ferro, ut longe uilius ære foret.

Hoc fecere fames, cædes, furor æris, egestas,

Hæc tua, quis omnes perdit auaritia.

VERSUS IAMBICI DIMETRI BRACHY-

CATALECTICI AD CANDI-

DVM, QVALIS VXOR

DELIGENDA.

Iam tempus id petit

Monetq; Candide,

Vagis amoribus

Tandem renuncies,

Tandemq; desinas

Incerta Cypridis

Sequi cubilia.

Quærasq; uirginem,

Quam rite iam tibi

Concorde uincias

Amore coniugem,

Quæ iam genus tuum,

Quo nil beatius,

Fœcunda dulcibus

Natis adaugeat,

Pater tibi tuus

Hoc ante præstitit

Quod à prioribus

Prius receperis

Non absq; scœnore

Repende posteris.

Non sit tibi tamen

Hæc cura maxima

Spectare Candide

Quid dotis afferat,

Quàm sit ue candida,

Infirmus est amor,

Quem stultus impetus

Decore concitus

Parit, uel improbus

Ardor pecuniæ.

Quicumq; amauerit

Propter pecuniam

Amatur huic nihil

E 2 Præter

Præter pecuniam.	Ratione consule
Capta pecunia	Prudens iniuerit.
Vanescit ilico,	Et quem bono omine
Item fugax amor,	Virtutis inclytæ,
Feréq; iam prius	Quæ certa permanens
Perit quàm nascitur.	Non febre decedit,
At nec pecunia,	Annis ue deperit,
Quam auarus antea	Respectus efficit.
Miser cupiuerat,	Primum ergo quam uoles
Iuuare postea	Amice ducere .
Quicquàm potest, ubi	Quibus parentibus
Quam non amauerit	Sit orta perspice.
Inuitus. attamen	Vt mater optimis
Omnino cogitur	Sit culta moribus,
Tenere coniugem.	Cuius tenellula
Quid forma: nunqd hæc	Mores puellula
Vel febre decedit:	Insugat, exprimat.
Annis ue deperit:	Tum qua sit indole,
Vt sole flosculus	Quam ducis, hoc uide.
Tum defluentibus	Vt ore uirginis
Genæ coloribus .	Insit serenitas,
Amor ligauerant	Ab ore uirginis
Quem hæc sola uincula	Absitq; toruitas.
Solutus aufugit.	At rursus ut tamen
At uerus est amor,	Sit in gemis pudor,
Quem mente perspicax,	Nec ore uirginis

Insit

Infit procacitas,
 Et sit quieta, nec
 Cingat salacibus
 Viros lacertulis,
 Vultu modesta sit,
 Nec spectet undiq;
 Vagis ocellulis.
 Proculq; stulta sit
 Paruis labellulis
 Semper loquacitas,
Proculq; rusticum
Semper silentium.
 Sit illa uel modo
 Instructa literis,
 Vel talis ut modo
 Sit apta literis.
 Felix, quibus bene
 Priscis ab optimis
 Possit libellulis
 Vitam beantia
 Haurire dogmata.
 Armata, cum quibus
 Nec illa prosperis
 Superba turgeat,
 Nec illa turbidis
 Misella lugeat

Prostrata casibus
 Lucunda sic erit
 Semper, nec unquam erit
 Grauis, molestaue
 Vitæ comes tuæ.
 Quæ docta paruulos,
 Docebit & tuos
 Cum lacte literas
 Olim nepotulos.
 Iam te iuuauerit
 Viros relinquere,
 Doctæq; coniugis
 Sinu quiescere.
 Dum grata te fouet,
 Manuq; mobili.
 Dum plectra personat,
 Et uoce qua nec est
 Progne sororculæ
 Tuæ suauior.
 Amœna cantilat,
 Apollo quæ uelit
 Audire carmina.
 Iam te iuuauerit
 Sermone blandulo
 Docto tamen, dies
 Noctesq; ducere.

E 3 Notare

Notare uerbula
 Mellita maximis
 Non absq; gratiis
 Ab ore melleo
 Semper fluentia,
 Quibus coherceat.
 Si quando te leuet
 Inane gaudium,
 Quibus leuauerit,
 Si quando deprimat
 Te mceror anxius
 Certabit, in quibus
 Summa eloquentia.
 Iam cum omnium graui
 Rerum scientia.
 Talem olim ego putem,
 Et uatis Orphei
 Fuisse coniugem.
 Nec unquam ab inferis
 Curasset improbo
 Labore foeminam
 Referre rusticam,
 Talemq; credimus
 Nasonis indlytam,
 Quæ uel patrem queat
 Aequare carmine,

Fuisse filiam.
 Talemq; suspicor
 Qua nulla charior
 Vnquam fuit patri,
 Quo nemo doctior
 Fuisse Tulliam.
 Taliq; quæ tulit
 Gracchos duos, fuit
 Quæ quos tulit, bonis
 Instruxit artibus.
 Hoc profuit minus.
 Magistra quam parens;
 Quid prisca sæcula,
 Tandem reuoluimus?
 Vtcunq; rusticum,
 Vnam tamen tenet
 Nostrumq; uirginem
 Tenet, sed unicam.
 At sic ut unicam
 Plerisq; præferat.
 Cuiq; conferat
 Ex hijs fuisse, quæ
 Narrantur omnibus
 Tot retro sæculis,
 Quæ nunc & ultimam
 Monet Britanniam

Perlata

Perlata penulis	Quodcunq; habet, putat.
Fame uolucris.	Sic nunc me amet mea,
Laus atq; gloria	Vt nil ego tibi
Orbis puellula	Amice mentiar.
Totius unica,	Cuicunq; gratiam
Ac non modo suæ	Formæ negauerit
Cassandra patriæ.	Natura uirgini.
Dic ergo Candide,	Certe licet fiet
Si talis & tibi	Carbone nigrior.
Puella nuberet,	Foret tamen mihi hac
Quales ego tibi	Virtutis indole
Supra recensui.	Olore pulchrior.
Desit licet queas	Cuicunq; lubrica
Formam requirere.	Dotem negauerit.
Dotis ue quod parum	Fortuna uirgini
Lucrere conqueri,	Certe fiet licet
Hic sermo uerus est,	Vel Iro egentior
Quæcunq; sit satis	Foret tamen mihi hac
Est bella quæ placet,	Virtutis indole
Nec quisq; habet magis,	Te Cræse ditior.
Quàm qui sibi satis	

RIDICVLVM IN MINACEM.

Thraſonis uxorem Bubulcus ruficus
 Abſente eo uitiauerat,
 Domum reuerſus miles ut rem comperit,
 Armatus & ferus inſilit.

Tandem

Tandem assequutus solum in agris rusticum.

Heus clamat heus heus Furcifer.

Restat bubulcus, saxaq; in sinum legit.

Ille ense stricto clamat.

Tu coniugem meam attigisti carnifex?

Respondit imperterritus.

Feci, fateris, inquit? At ego omnes deos.

Deasq; testor o scelus,

In pectus hunc ensem tibi capuló tenus,

Ni fassus esses, abderem.

DE MEDIOCRITATE.

È GRAECO.

Agros ego haud porrectiores appeto

Non auream aut Gygis beatitudinem.

Quæ sit satis sibi, uita sat eadem est mihi,

Illud nihil nimis, nimis mihi placet.

HECTOR MORIENS. È GRAECO.

Proijcitate meum Danaï post fata cadauer.

Nam metuunt lepores occisi membra leonis.

IN STULTVM POËTAM.

Scripserat Aeneam nulli pietate secundum,

Vates secundus nemini.

Quidam igitur regem dum uult laudare, Maronem

Pulchre æmulatus scilicet,

Hic hic est, inquit, princeps cui nemo secundus.

Hac laude rex indignus est,

Ipse sed

Ipse sed est uates dignissimus. ergo age demus
Vtriq; laudem debitam.

Hic hic est igitur uates, cui nemo secundus,
Rex qui secundus nemini.

IN QVENDAM QVI SCRIPSERAT HY-
MNOS DE DIVIS PARVM DOCTE,
TESTATVS IN PRAEFATIONE
SE EX TEMPORE SCRIP-
PSISSE, NEC SER-
VASSE LEGES
CARMINVM,
ET ARGVMEN-
TVM NON RECIPE-
RE ELOQVENTIAM.

Hic facer Andreae cunctos ex ordine fastos
Perstringit mira cum breuitate liber.

Ipsos quos cecinit superos dum scriberet omneis,
Credibile est uati consuluisse suo.

Nam subito scripsit, sed sic ut scribere posset
Quantumuis longo tempore non melius.

Et pia materia est, priscisq; intactus ab ipsis
Seruatus fato est huic operi iste stilus,

Secq; q; ad numeros non anxius obligat omnes,
Hoc quoq; non uitio, sed ratione facit.

Maiestas operis metro esse obnoxia non uult,
Nempe ibi libertas est, ubi spiritus est,

F Ipsa

Ipsa operis pietas indocto sufficit. At tu
 Castalio quisquis fonte bibisse soles,
 Singula si trutines, erit hinc tibi tanta uoluptas.
 Quanta tibi ex alio non fuit ante libro.

IN STRATOPHONTA PUGILEM
 IGNAVVM. È GRAECO.

Dux Ithacus, patria bis denos abfuit annos.
 Quum redijt, celeri cognitus usq; cani est.
 Te pugilo Stratophon, certantem quatuor horas,
 Et canis & populus dedidicere simul.

Quin etiam speculum de te si consulis ipse.
 Iuratus Stratophon te Stratophonta neges.

IN PUGILEM IGNAVVM.
 È GRAECO.

Nesimus ecce pugil uatem consultat Olympum,
 An uentura sibi sera senecta foret.
 Fors rude donatus uiues ait ille, minatur
 Certanti gelidus sed tibi falce deus.

IN PARASITVM. È GRAECO.

Stare putes stadio Eutyichides quum curreret, at quum
 Curreret ad cœnam, nempe uolare putes.

IN BIBONEM. È GRAECO.

Serta, unguenta, meo ne gratificare sepulchro.
 Vina, focus, lapidi sumptus inanis erit.

Hæc mihi da uiuo, cineres miscere falerno,
 Nempe lutum facere est, non dare uina mihi.

In bibonem.

IN BIBONEM. È GRAECO.

Et terra genitus, sub terram morte recondar,
Ergo lagena mihi terra, plena ueni.

IN MULIEREM FOEDAM.

È GRAECO.

Te speculum fallit, speculum nam Gellia uerum,
Si semel inspiceres, nunquam iterum inspiceres.

IN FOEDAM. È GRAECO.

Fugerit ad Parthos, uel ad Herculis usque columnas.
Visa semel, positus uestibus, Antipatra.

IN FOEDAM. È GRAECO.

Qui miser uxorem deformem duxit, habebit
Vespere, iam accenso lumine, adhuc tenebras.

IN BARBA TANTVM PHILO-
SOPHYM. È GRAECO.

Si promissa facit sapientem barba, quid obstat
Barbatus possit quin Caper, esse Plato?

DE LICENTIA.

Vltra concessos indulta licentia fines
Prouehitur celeri, non reuocanda, gradu.

Si patiare pedem calcet tibi uespere coniunx,
Calcabit surgens hæc tibi mane, caput.

EPITAPHIUM ABYNGDONII
CANTORIS.

Attrahat huc oculos, aures attraxerat olim
Nobilis Henricus cantor Abyngdonius.

F 2 Vnus

Vnus erat, nuper mira qui uoce sonaret,
 Organa qui scite tangeret, unus erat.
 Vellensis primo templi decus, inde facellum
 Rex illo uoluit nobilitare suum.
 Nunc illum Regi rapuit deus, intulit astris.
 Ipsis ut noua sit gloria cælitibus.

ALTERVM DE EODEM.

Hic iacet Henricus, semper pietatis amicus.
 Nomen Abyngdon erat, si quis sua nomina quærat.
 Vuellis hic ecclesia fuerat succentor in alma.
 Regis & in bella cantor fuit ipse capella.
 Millibus in mille cantor fuit optimus ille.
 Præter & hæc ista, fuit optimus orgaꝓnista.
 Nunc igitur Christe quoniam tibi seruīſt iste
 Semper in orbe soli, da sibi regna poli.

IN IANVM HAEREDEM ABYNGDONII:

Scripsi elegum carmen, Iano me hærede rogante,
 Quod tumultum Henrici signet Abyngdoniſ.
 Displicet, & doctis bene displicuiſſet, at illi
 Displicet hoc tantum si quid inest melius.
 Non resonant isti uersus ait, ilico sensi
 Qualeis lactucas talia labra petant.
 Ridendos ergo ridens effutio uersus.
 Hos uorat applaudens Ianus utraqꝓ manu.
 Hos tumulo inſculpſit, sub eundem protinus obdi,
 Atqꝓ iſdem dignus uersibus ipſe legi.

Ante,

Ante, retróq; bifrons Ianus deus omnia uidit.
 Talpa, effrons uidet hic Ianus utrinq; nihil.

AD AVLICVM.

Sæpe mihi factas faciles ad principis aures
 Liber, & arbitrio ludis ut ipse tuo.
 Sic inter domitos sine noxa sæpe leones,
 Luditur, ac noxæ non sine sæpe metu.
 Infremit incerta crebra indignatio caussa.
 Et subito mors est, qui modo ludus erat.
 Tuta tibi non est, ut sit segura uoluptas
 Magna tibi est, mihi sit dummodo certa, minor.

IN TYNDALVM

DEBITOREM.

Ante meos quàm crediderã tibi Tyndale nummos,
 Quum libuit, licuit te mihi sæpe frui.
 At nunc si tibi me fors angulus offerat ullus,
 Haud secus ac uiso, qui pauet angue, fugis.
 Non fuit unq; animus mihi crede reposcere nummos
 Non fuit, at ne te perdere cogar, erit.
 Perdere te saluo nummos uolo, perdere utrunq;
 Nolo, sat alterutrum sit perisse mihi.
 Ergo tibi nummis, aut te mihi redde, retentis.
 Aut tu cum nummis te mihi redde meis.
 Quod tibi si neutrum placeat, nummi mihi saltem
 Fac redeant, at tu non rediture, Vale.

T H O M A E M O R I
I N M E N D I C V M G E R E N T E M
S E P R O M E D I C O .

Tu te fers medicum, nos te plus esse fatemur.
Vna tibi plus est litera, quàm medico.

I N V X O R E M I M P V D I C A M .

Est fœcunda mei fœcunda est uxor Arati,
Nempe suo genuit ter sine fœta uiro.

I N P E R P V S I L L V M . È G R A E C O .

Vt fugeret miseræ Diophantus tedia uitæ,
Vfus Arachneo est stamine, pro laqueo.

D E P V E L L A Q V A E R A -

P T V M F I N X I T .

Conspiceret solam iuuenis cum forte puellam,
Et sibi opportunum crederet esse locum,
Improbis inuitam cupidis amplectitur ulnis.
Basiâq; & plusquàm basia ferre parat.
Illa reluctata est, legemq; irata minatur.

Qua miser effuso sanguine raptor, obit.
Instetit ille tamen iuuenili ardore proteruus,
Nunc precibus satagit, nunc superare metu.
Non precibus, non illa metu superata, reclamat,
Calce petit, mordet dente, manûq; ferit.
Ira subit iuuenem iam penè libidine maior,
Et ferus o demens siccine pergis, ait,
Per tibi ego hunc enssem iuro, simul extulit enssem,
Commoda ni iaceas, ac taceas, abeo.

Ilico

Ilico succubuit tam tristi territa uerbo.

Atq; age, sed quod agis, ui tamen, inquit, agis.

IN CHRYSALVM.

Chrysalus in syluis loculos quum conderet, hæsit.

Certa loci possent, quæ sibi signa capi.

At super ut summa raucum uidet arbore coruum,

Hic mihi conspicua est, inquit, abitq; nota

Capti sola scopi redeuntem copia lusit.

Nam sua iam in quauis arbore signa uidet.

IN ASTROLOGVM.

Dum tua quos noster celebrat pro uatibus error,

Fata cient positu syderis Astrologi,

Hæc dum stella fauet, dumq; hæc tibi stella minatur,

Pendula mens inter spemq; metuq; tua est.

Prospera seu uenient, uenient reticentibus illis.

Assolet & subitum lætius esse bonum.

Seu uenient aduersa, diu nescire iuuabit.

Vsura & medijs temporis usq; frui.

Quin iubeo fatis etiam prohibentibus ipsis

Fac tibi mens hilares transigat æqua dies.

IN CRUCE DIGNVM. È GRAECO.

Mastauron elementa tibi duo subtrahe prima,

Nemo te reliquis dignior esse potest.

EPITAPHIUM. È GRAECO.

Quatuor hic tumulus fratres complectitur, ex his

Prohdolor una duos lux parit, ac perimit.

Egræco.

È GRAECO.

Fortis erat bello Timocritus, hic iacet ergo.
Fortibus haud parcis Mars ferè, sed timidis.

È GRAECO.

Ista Neodidæ gnatos habet urna gemellos
Seruitio hic patriam liberat, hic uitio.

AD QVENDAM CVI VXOR

MALA DOMI.

~~Vxor amice tibi est semper mala, quum male tractas
Fit peior, sed fit pessima, quando bene.
Sed bona si moriatur erit, melior tamen id si
Te faciat uiuo, ast optima si propere.~~

DE NAVTIS EIICIENTIBVS MONA-
CHVM IN TEMPESTATE, CVI
FVERANT CONFESSI.

Cum tumida horrifonis insurgeret unda procellis,
Et maris in lassam ferueret ira ratem,
Relligio tumidis illabitur anxia nautis,
Heu parat exclamant hoc mala uita malum.
Vectores inter Monachus fuit, huius in aurem
Se properant uitij's exonerare suis.
Ast ubi senserunt nihilo sibi mitius aquor,
Sed rapido puppim uix superesse freto.
Quid miri est ait unus, aqua si uix ratis extat,
Nostrorum scelerum pondere adhuc premitur.

Quin

Quin monachū hūc, in quē culpas exhaustimus om̄eis,

Et hinc, & secum hinc crimina nostra ferat.

Dicta probant, rapiuntq; uirū, simul in mare torquet.

Et lintrem leuius quàm prius isse ferunt.

Hinc hinc quàm grauis est peccati sarcina, disce,

Cuius non potuit pondera ferre ratis.

AD CANDIDVM, PAROCHVM

VITAE IMPROBAE.

Factus es o populi pastor mi Candide magni,

Ter tibi, terq; tuo gratulor ergo gregi.

Aut mihi iudicium minuit fauor, aut tuus usquàm

Non potuit talem grex habuisse patrem.

Non tibi uanarum est fastosa scientia rerum,

Quippe nec in populum est utilis illa tuum.

At raræ tibi sunt uirtutes, sic tibi raros

Patribus ex priscis credo fuisse pares.

Quid faciant, fugiant ue tui, quo cernere possint.

Vita potest claro pro speculo esse tua.

Tantum opus admonitu est, ut te intueantur, & ut tu

Quæ facis, hæc fugiant. quæ fugis, hæc faciant.

È GRAECO.

Naufragus hac situs est, iacet illa rusticus urna.

Ad styga siue solo par uia, siue salo.

IN POSTHVMMVM EPISCOPVM.

Præsules, & merito præfectus Posthume sacris,

Quo magis in toto non erat orbe sacer.

G Gaudeo

Gaudeo tam magnum, tam sanctum gaudeo munus.
 Tandem non temere nunc, uelut ante dari.
 Nempe errare solet temerarius impetus, at te
 Delectum magna sedulitate patet.
 Namq; ubi de multis tantummodo sumitur unus.
 Sæpe malus casu, pessimus arte uenit.
 At te, de multis legitur si millibus unus,
 Stultior haud possit, deterior ué legi.

DE BOLLANO.

Vrticis lectum Bollano urentibus omnem
 Insternunt socij, quum cubiturus erat.
 Se tamen urticis ustum negat, haud negat illas
 In tenebris nudum se reperisse tamen.
 Vnguibus aut, igitur uitata carne necesse est,
 Aut nudis tantum dentibus inciderint.
 Cum tamen in tenebris illæsus repperit herbas,
 Vrticas qua nam repperit esse nota.

DE VVLPE AEGROTA ET
LEONE APOLOGVS.

Dum iacet angusta uulpes ægrota cauerna,
 Ante fores blando constitit ore Leo.
 Ecquid amica uales? cito me lambente ualebis,
 Nescis in lingua uis mihi quanta mea.
 Lingua tibi medica est, uulpes ait. at nocet illud
 Vicinos quod habet tam bona lingua malos.
 De leone

DE LEONE ET LYSIMACHO.

Dum domitus placido Leo lamberet ore magistrum,
 Prouocat exemplo quemlibet ipse suo.
 Cumq; diu ex tanta prodiret nemo corona,
 Profilijt forti pectore Lysimachus.
 Ipse, ait, audebo leoninam tangere linguam,
 Sed tam uicinis dentibus haud faciam.

IN FABIANVM ASTROLOGVM.

Vno multa die de rebus fata futuris,
 Credula quum de te turba frequenter emat,
 Inter multa unum si fors mendacia uerum est,
 Illico uis uatem te Fabiane putem.
 At tu de rebus semper mentire futuris.
 Si potes hoc, uatem te Fabiane putem.

IN IACOBVM REGEM

SCOTORVM.

Dum pius Henricus uictoricibus asserit armis
 Romano te iterum Gallia pontifici,
 Scotorum Iacobus regnum rex ecce Britannum
 Occupat, infestis impius agminibus.
 Fœdera non illum toties iurata morantur,
 Coniugis in fratrem quin ferat arma suæ.
 Quin Gallo fidei comitem se adiungeret hosti,
 Quin cuperet Petri mergere nauiculam.
 Nec mirum est, scelera hæc si uir conceperit, infans
 Cæde patris teneras imbuat ante manus.

G 2 Ergo

Ergo uolente Deo, perijt cum strage suorum.

Exitus & scelerum qui solet esse, fuit.

IN REGEM SCOTIAE, QVI ARCEM NOR

HAMAM PRODITAM SIBI TAMEN

OPPVGNAVIT, DISSIMVLANS

PRODITAM ESSE.

Scote quid oppugnas Norhamam uiribus arcem?

Ante tibi falsa prodicione datam.

An fraudis pudet? at tam multis, & tot apertis

In uitijs non est illa pudenda tuis.

Artibus ergo malis capta fuit arce, uoluptas

Magna tibi forsan, sed breuis illa fuit.

Tecq̃, tuisq̃ mala (merita sed) morte peremptis,

Arx intra est paucos capta, recepta dies.

Proditor inc̃p̃ tuo peteret cum pram̃ia regno,

Mors sceleri est merces reddita digna suo.

Proditor ut pereat, pereat cui proditur hostis.

Inuicta in fatis arx habet ista suis.

EPITAPHIUM IACOBI RE

GIS SCOTORVM.

Scotorum Iacobus princeps, regno hostis amico

Fortis & infelix hac ego condor humo.

Quanta animi fuerat, fidei uis tanta fuisset.

Cætera contigerant non inhonesta mihi.

Sed pudet heu iactare, queri piget, ergo tacebo.

Garrulaq̃ o utinam fama tacere uelis.

Vos tamen o reges moneo, rex nuper & ipse,
Ne sit (ut esse solet) nomen inane fides.

IN MALVM PICTOREM.

Exprimit egregia pictor mirabilis arte,
Dira canis pauitans ut fugit ora lepus.
Intima naturæ scrutatus uiscera fingit,
In cursu leporem retro metu aspiciere.
Tam bene qui leporem fugientem expresserit, opto
Sit lepus, & fugiens ipse retro aspiciat.

IN EVNDEM.

Cum cane sic pictus lepus est, ut dicere nemo
Esset uter ue canis posset, uter ue lepus.
Pictor ubi hoc didicit, quod inertis defuit arti,
Suppleuit miro callidus ingenio.
Res ut aperta foret, longèq; facefferet error,
Subscripsit tantum, est hic canis, iste lepus.

DE TYNDARO.

Non minimo insignem naso dum forte puellam
Basiat, en uoluit Tyndarus esse dicax.
Frustra ait ergo tuis mea profero labra labellis,
Nostra procul nasus distinet ora tuus.
Protinus erubuit, tacitaq; incanduit ira,
Nempe parum falso tacta puella sale,
Nasus ab ore meus tua si tenet oscula, dixit,
Qua nasus non est hac dare parte potes.

IN BRIXIVM GERMANVM FALSA SCRIBENTEM DE CHORDIGERA, NAVE GALLORVM, ET HERVEO EIVS DVCE.

Heruea dum celebras Brixi, tua carmina damnas.
 Nam tibi scripta mala est res bene gesta, fide.
 Historiam spondes illa Germane poesi,
 Quæ modo quum non sit uera, nec historia est.
 Aut odio incipiant, aut indulgere fauori,
 Et quisnam historijs qui modo credit, erit?
 Iamq; nec ipse tuus per te laudem Herueus ullam
 Sublata rerum possit habere fide.

IN EVNDEM. DE EODEM HERVEO,
 ET EADEM NAVE, QVAE IN
 PVGNA NAVALI CON
 FLAGRAVIT.

Brixius immerita quod sustulit Heruea laude,
 Quod merito aduersum fraudat honore ducem.
 Quod de Chordigera mendacia mille carina,
 Contra quam sese res habuere, canat.
 Non equidem miror, neq; prauo falsa fauore,
 Quod uoluit prudens scribere, credo tamen.
 Sed de Chordigera, uatem qui uera doceret,
 Quiuit adhuc reducem nemo referre pedem.
 Ipse tamen (sciret quo certius omnia) dignus,
 Qui media praesens naue fuisset, erat.

Versus

VERSUS EXCERPTI È CHORDIGERA
BRIXII, AD QVOS ALLVDVNT
QVAEDAM EPIGRAMMA-
TA SEQVENTIA.

Circumeunt unum dextra, leuaq; Britannii
Heruea, tela uolant brumali grandine plura
In caput unius Heruei, quæ fortiter heros
Excutiens clypeo, contraria in agmina uertit.

POSTEA DE EADEM CHORDIGERA.

Ipse suos Herueus comites hortatur, & instat,
Atq; inter primos audax magno impete in hostes
Inuehitur, ferit hos misso per tempora telo.
Transigit huic gladio costas, huic ilia nudat.
Decutit his caput, impacta per colla bipenni.
His latus, his humeros hasta perstringit acuta.

EPIGRAMMA MORI, ALLVDENS
AD VERSVS SUPERIORES.

Quod ferit hos Herueus misso per tempora telo,
Iliaq; & costas transigit huic gladio.
Decutit his caput impacta per colla bipenni.
His humeros hasta perforat, atq; latus.
Tum clypeo aduersa quod tela uolantia parte
Fortiter excutiens unde uolant, regerit.
Effugit hoc sensum, tot telis pugnet ut unus,
Isq; cui clypeo est altera onusta manus.

Fortis

Fortis huic pugnae rerum natura repugnat,
 Præteritum quiddam est hac puto parte tibi.
 Namque ubi magnanimum produxeris Heruea, telis
 Pugnantem pariter quatuor, det clypeo,
 Forte tibi exciderat, sed debuit ante moneri
 Lector, tunc Herueo quinque fuisse manus.

ALIVD DE EODEM.

Miraris clypeum, gladium, hastam, tela, bipennem,
 Herueus quoque gerat belligeretque modo.
 Dexterâ crudeli manus est armata bipenni,
 Instructa est gladio sæua sinistra suo.
 Iam telum, telique uicem quæ præbeat, hastam
 Fortiter (impressis dentibus) ore tenet.
 At quia tela caput brumali grandine plura
 Inuolitant, clypeum collocat in capite.
 Duritia capitis draco cesserit, ungue Celeno,
 Sic elephas illi dentibus impar erat.
 Ergo nouum aduersos monstrum procurrit in hostes,
 Terribilis rictu, terribilisque manu.

HIC PRIMVS VERSVS BRIXII EST, QVO
 HERVEA IAM MORITVRVM DE

SE FACIT VATICINANTEM.

Inter Phœbeos non aspernandus alumnos
 Heruei magna canit Brixius acta ducis.
 Inter Phœbeos non aspernandus alumnos,
 Herueum, hostes, socios, concremat atque rates.

Inter

Inter Phœbeos non aspernandus alumnos,
Vnde igitur uates, quæ cecinit, didicit?

Inter Phœbeos non aspernandus alumnos,
Phœbeo reliquum est audiat ex tripode.

IN EVNDEM, VERSVS POËTARUM
SVFFVRANTEM.

Priscos poetas nemo te colit magis,
Legit ue diligentius.

Nam nemo priscis è poetis omnibus
Est, cuius ipse ex uersibus,

Non hinc & inde flosculos, & gemmulas
Manu capaci legeris.

Vatem redonans tanto honore protinus,
Scriptis tuis ut inferas.

Beasq; uatem. nempe quæ tu congeris,
Suos parentes indicant,

Magisq; resplendent tua inter carmina,
Quàm nocte lucent sydera.

Tantum decus uati inuidere nemini
Soles, amicus omnium,

Ne quis, decus prioris olim sæculi,
Neglectus abs te defleat.

Ergo sacрати ne poetarum modi
Longo situ obsolescerent,

Iniuria tu uindictos temporis
Nouo nitore percolis.

H Hoc est

Hoc est uetustis arte nouitatem dare,
 Qua re nihil felicius.
 Ars o beata, quisquis arte isthac tamen
 Vetusta nouitati dabit,
 Is arte nulla (quamlibet sudet diu)
 Nouis uetustatem dabit.

ALLVSIO AD CENOTAPHIVM HERVEI.

Heruea cum Decijs unum conferre duobus,
 Aetas te Brixii iudice nostra potest.
 Sed tamen hoc distant, illi quod sponte peribant,
 Hic perijt, quoniam non potuit fugere.

PHOEBVS BRIXIVM ALLOQVITVR.

Vis de grandifono quid sentio scire libello,
 Qui arma, necemq; Heruei bellipotentis habet.
 Ergo sacer Phoebo sacra hęc oracula uates
 Accipe Phœbeo reddita de tripode.
 Vna opere in toto deest syllaba, mille supersunt.
 Plenū opus est, nam quid posset abesse minus?
 Vna uno hęc legitur, sed non legitur tibi mense,
 Et plus quàm medium syllaba mensis habet.

Mens.

AD SABINVM, CUI VXOR
 ABSENTI CONCEPIT.

Subsidium uitæ, seræ spes una senectæ,
 Nata tibi est soboles, curre Sabine domum.

Curre.

Curre, salutanda est uxor fœcunda, uidenda est.
 Chara tibi soboles, curre Sabine domum.
 Curre inquam, ac propera, nimiumq; uidebere lentus,
 Quantumuis properes, curre Sabine domum.
 Iam queritur coniunx de te tua, iam tua de te.
 Conqueritur soboles, curre Sabine domum.
 Nunquam ingratus ades, neq; cū soboles tibi nata est,
 Sed neq; cum genita est, curre Sabine domum.
 Curre, ut adesse, puer sacro dum fonte lauatur,
 Nunc saltem possis, curre Sabine domum.

AD CANDIDVM, LAVDANTEM SAN
 CTOS VIROS, CVM IPSE
 ESSET MALVS.

Sæpe bonos laudas, imitaris Candide nunquam.
 Laudo, inquis, posita Candidus inuidia.
 Nam quicumq; bonos imitatur, & æmulus idem est,
 O lacte, o niuibus Candide candidior.
 QVIS OPTIMVS REIPVB. STATVS.
 Quæris uter melius, Rex ne imperet, an ué Senatus.
 Neuter (quod sæpe est) si sit uterq; malus.
 Sin sit uterq; bonus, numero præstare Senatum,
 Inq; bonis multis plus reor esse boni.
 Difficile est numerum forsan reperire bonorum,
 Sic facile est unum sapius esse malum.
 Et fuerit medius sæpe inter utrunq; Senatus,
 Sed tibi uix unquam Rex mediocris erit.

H 2 Consilioq;

Consilioꝝ malus regitur meliore Senator,
 Rex consultores sed regit ipse suos.
 Alter ut eligitur populo, sic nascitur alter.
 Sors hic cæca regit, certum ibi consilium.
 Illeꝝ se factum populo, populum sibi factum
 Scilicet hic ut sint quos regat ipse putat.
 Rex est in primo semper blandissimus anno,
 Omni anno consul rex erit ergo nouus.
 Rex cupidus longo populum corroserit æuo.
 Si consul malus est, spes melioris adest.
 Nec me nota mouet quæ pastam fabula muscam
 Ferre iubet, subeat ne male pransa locum.
 Fallitur expleri regem qui credit auarum,
 Nunquàm hæc non uacuum mittet hirudo cutē.
 At patrum consulta grauis dissensio turbat,
 Regi dissentit nemo, malum hoc grauius.
 Nam quum de magnis uaria est sententia rebus,
 Quæstio sed tamen hæc nascitur unde tibi?
 Est ne usquàm populus, cui regem siue Senatū
 Præficere arbitrio tu potes ipse tuo?
 Si potes hoc, regnas, nec iam cui, consule, tradas
 Imperium, prior est quæstio, an expediat.

DE FVSCO POTORE.

Potando medicus perituros dixit ocellos
 Eusco, qui cum se consulisset, ait,

Perdere

Perdere dulcius est potando, quàm ut mea seruem
Erodenda pigris lumina uermiculis.

AD AMICVM.

Litera nostra tuis quantum mihi colligo scriptis,
Sera tibi ueniet, nec tibi sera tamen.
Nec bello ueniunt intempestiua peracto,
Quæ bello poterant tela iuuare nihil.

DE REGE ET RVSTICO.

Rusticus in syluis nutritus uenit in urbem.
Rusticior Fauno, rusticior Satyro.
En populus plena stetit hinc, stetit inde platea,
Vnaq; uox tota, Rex uenit, urbe fuit.
Rusticus insolita uocis nouitate mouetur,
Quidnam ita respectet turba, uidere cupit.
Rex subito inuehitur, celebri præeunte caterua,
Aureus excelfo conspiciendus equo.
Tum uero ingeminant, uiuat rex, undiq; regem
Attonito populus suspicit ore suum.
Rusticus, o ubi rex? ubi rex est? clamat, at unus,
Ille, ait, est illo qui sedet altus equo.
Hicne rex? puto me derides, rusticus inquit,
Ille mihi picta ueste uidetur homo.

IN EPISCOPVM ILLITERATVM, DE
QVO ANTE EPIGRAMMA EST
SVB NOMINE POSTHVM.

Magne pater clamas, occidit litera, in ore

H 3 Hoc unum

Hoc unum, occidit littera semper habes.
 Cauisti bene tu, ne te ulla occidere possit
 Littera, non ulla est littera nota tibi.
 Nec frustra metuis ne occidat littera, scis non
 Viuificet qui te spiritus esse tibi.

DE SACERDOTE RIDICVLE ADMONEN/
 TE POPVLVM DE IEIUNIO, CVM
 DIES IAM PRAETERISSET.

Admonuit populum noster cum forte sacerdos,
 Proxima quos fastos afferat hebdomada,
 Martyris Andreae magnum & memorabile festū est,
 Scitis, ait, charus quā fuit ille deo.
 Squalida lasciuam macerent ieiunia carnem.
 Hoc suetum est, sancti hoc instituere patres.
 Præmoneo ergo omneis, in martyris huius honorem,
 Quod ieiunari debuit, inquit, heri.

DE QVODAM MALE CANTANTE,
 ET BENE LEGENTE.

Tam male cantasti, possis ut episcopus esse.

Tam bene legisti, ut non tamen esse queas.
 Non satis esse puto, si quis uitabit utrumuis.
 Sed fieri si uis præsul, utrunq; caue.

AD SABINVM.

Quos ante coniunx quattuor
 Natos Sabine protulit
 Multum ecce dissimiles tibi,

Tuos

Tuos nec ipse deputas.
Sed quem tibi puellulum
Enixa iam nuperrime est.
Solum tibi simillimum
Pro quatuor complecteris.
Adulterinos quatuor
Vocas, repellis, abdicas.
Hunc unicum ceu *γνήσιον*
Qui fit tibi hæres, destinās.
Hunc ergo in ulnis gestiens,
Exosculandum ab omnibus
Vt filium fert simia,
Totam per urbem baiulas.
Atqui graues tradunt Sophi,
Quibus laborq̄, studiumq̄ id est,
Secreta quicquid efficit
Natura perscrutarier.
Ergo graues tradunt Sophi,
Quodcunq̄ matres interim
Imaginantur fortiter,
Dum liberis datur opera.
Eius latenter & notas,
Certas & indelebileis,
Modoq̄ inexplicabili
In semen ipsum congeri.
Quibus receptis intime,

Simulq̄

Simulq̄ conerescentibus
 A mente matris insitam
 Natus refert imaginem.
 Quum tot abesses millibus,
 Dum gignit uxor quatuor,
 Quod esset admodum tui
 Secura, dissimiles parit.
 Sed unus omnium hic puer
 Tui refert imaginem,
 Quod mater, hunc dum concipit,
 Sollicita de te plurimum,
 Te tota cogitauerat,
 Dum pertimescit anxia,
 Ne tu Sabine incommodus
 Velutq̄ Lupus in fabulam
 Superuenires interim.

DE PRINCIPE ET RVSTICO

SELANDO, RIDICVLVM.

Quum spectaret aquas princeps, in ponte resedit,
 Primoresq̄ suos ante stetero pedes,
 Rusticus adsedit, modico tamen interuallo,
 Ciuilemq̄ dato se putat esse loco.
 Suscitat hunc quidam, & cum principe, dixit, eodem
 Ponte sedere audes rustice? non ne pudet?
 Ille refert, scelus est in eodem ponte sedere?
 Quid si pons longus millia dena foret?

De Aulico

DE AVLICO RIDICVLVM.

Quum descendit equo de circumstantibus uni
 Aulicus hunc teneas quisquis es inquit equum.
 Ille ut erat pauidus dixit, domine ergo ferocem,
 Hunc rogo qui teneat sufficit unus equum?
 Vnus ait potis est retinere, subintulit ille.
 Si potis est unus, tu potes ipse tuum.

IN MILITEM FVGACEM
 ET ANVLATVM.

Aureus iste manus miles cur annulus ornat
 Iure tuos ornet qui meliore pedes?
 Vtilior nuper, meliorq; in Marte feroci
 Planta tibi palmis una duabus erat.

IN BRIXIVM POËTAM.

Bixi tale tuo natum est ænigma libello
 À Sphinge opponi possit ut Oedipodi.
 Cordigera est tibi tota frequens, tibi nō tamē usq; est.
 Cordigera in toto syllaba prima libro. Cor.

IN TVSCVM POTOREM.

Perdis ait Tusco Medicus tua lumina uino,
 Consultat secum quid uelit ergo sequi.
 Sydera, terra, fretumq; solent quecunq; uideri,
 Omnia sunt inquit uisa reuisa mihi.
 Multa mihi sed uina tamen gustanda supersunt,
 Multa refert annus quum noua musta nouus.

I Iam

Iam certus, firmusq̄. ualebitis inquit ocelli
Nempe satis uidi, non satis usq̄ bibi.

IN ARNVM PERIVRVV.

Iurasti satis Arne diu, tandem obtinuisti,
Iurare ut posthac iam tibi non sit opus.
Coepit ubiq̄ tuo uir iuratissime uerbo
Quàm iuramento non minor esse fides.

IN EVNDEM.

Te semper iuras, & cunctis Arne minaris.
Vis scire utilitas quæ uenit inde tibi.
Sic iuras, ut nemo tibi iam deniq̄ credat,
Sic minitaris, ut has nemo minas metuat.

IN EVNDEM.

Arno nemo magis pedibus ualet usq̄, sed olim
Frigore contractas perdidit ille manus.
Optat bella tamen, cui pes citus, utraq̄ manca est
Cui manus, in bello, scis puto quid faciet.
At cui lingua procax, manus est ignaua, procax est
Huic non ignaua lingua secunda manu.

DE MARVLLO.

Admonuit Medicus lippum Theodore Marullum
Ne uinum (cæcus ni uelit esse) bibat.
Pareat ut medico (quantq̄ ægre) abstemius esse
Ecce duos totos sustinet usq̄ dies.
Post, sitit assueti reuocatus imagine uini,
Iamq̄ foras Medico uera minante ruit.

Ventum

Ventum erat ad uinum, quum sic sua lumina mœstus
Affatur, posito iam peritura mero.

Huc iter est, huc me fidi duxistis ocelli.

Hunc bibite, & dulces ambo ualete duces.

Gustus, odorq; manent, miratur abire colorem,

In nigras subeunt lumina dum tenebras.

Hoc tamen aduersum lenit solamine casum,

Dote meri minima quod cariturus erat.

IN RISCVM EQVITEM

IMBELLEM.

Riscus eques prudens longóq; peritus ab usu

Dissimiles, causa non sine, pascit equos.

Nanq; alit ille duos, uolucrum præuerterit alter,

Alter sed pigro, pigrior est Asino,

Hic ergo non festinantem ad prælia defert,

Ille prius tuba q̄ danxerit, inde refert.

IN GELLIAM.

Mentitur qui te dicit mea Gellia fuscam

Iudice me non es Gellia fusca, nigra es.

IA EANDEM.

Candida sum dicis, fateor, sed candida quum sis,

Cur tibi candorem hunc obtegit atra cutis ?

IN EUPARYPHVM VESTE, OPPIGNE/

RATO FVNDÓ, EMPTA.

Non miror sudare tuæ te pondere uestis,

Quatuor hæc terræ iugera uestis habet.
 Quantum uiuenti tibi terræ ingesseris usq̃
 Tam magnum tumulū, nec tumulatus habet.

IN GAREMANVM VENDI-
 TIS AGRIS PAV-
 PEREM.

En patrios nuper Garemanus uendidit agros,
 Nunc subito fama uiuere fertur inops.
 Non illi ingenium, non illi industria deficit,
 Verum inimica uiro fata, nocere puto.
 Nam putres fuluo glebas mutauerat auro
 Callidus, & nunq̃ rem tamen ille facit.

AD SABINVM.

Interiere duæ, coniunx tibi tertia nupsit
 Nec tibi fida tamen de tribus ulla fuit.
 Non tantum ergo tuas, sed damnas improbe totum
 Fœmineum irata mente Sabine genus.
 Si tamen hanc æqua rem uis expendere lance,
 Fies erga ipsas mitior ipse tuas.
 Nam tres quum fuerint ijsdem tibi moribus omnes,
 Astra hæc nascenti fata dedere tibi.
 Si genesis tua te semper iubet esse cucullum
 Scilicet expectas uxor ut astra regat:
 Casta futura aliq̃ fuerat, quod adultera tecum est
 Hoc merito fati imputat illa tuis.

In naufra

IN NAVFRAGVM MORSVM A
VIPERA IN LITTORE,
È GRAECO.

Aequoris insanas euasit naufragus undas,
Tristius Afra salo præbet harena solum.
Dum iacet, ecce graui pressus prope littora somno.
Nudus, & infesto fessus ab usq; freto,
Vipera trux perimit, frustra fugis æquora frustra.
Heu miser, in terris debita fata tibi.

DE CHIRVRGO ET ANV.

Vnixit anus ægros uelans chirurgus ocellos
Vtile persuadens hoc fore quinq; dies.
Interea mappas, pelues, mortaria, discos,
Quicquid onus tutum non facit, inde rapit.
Quum sanata oculos circumtulit illa reuinctos
Instrumenta suæ sentit abesse domus.
Mercedem ergo exacta, tua contingeret inquit
Vberior pactum est, ut mihi uisus ope.
At uideo nunc q̄ ante minus, quorum usus in æde est,
Vidi multa prius, nunc uideo inde nihil.

AD QVENDAM.

Quàm tibi mens leuis est, tibi si pes tam leuis esset,
In medio leporem posses præuertere campo.

DE HERODE ET HERODIÀDE.

Coràm Herode Herodiadis dum filia saltat
Dum quo debuerat displicuisse placet,

Ebrius affectu rex coniugis, ebrius illo
 Fortunæ luxu, prætereâq; mero.
 Opta ait o uirgo, dabitur, iurauimus, huius
 Dimidium regni poscere si libeat.
 Impia suggestu sceleratæ filia matris,
 Inquit, Baptistæ da precor ergo caput.
 Dona petis uirgo (si saltatricula uirgo est)
 Quæ uix sustineas cernere dona petis.
 O funesta parens, o natæ dira nouerca,
 Saltare, atq; homines quam iugulare, doces,
 Rex dolet, & tristis concedit, nempe coactus
 Iurisiurandi relligione sui.
 O regem fidum, sed tunc tantummodo fidum,
 Maius perfidia est quam scelus, ipsa fides.

AD QVENDAM EBRIOSVM.

Tecum in colloquium quod non properantius iui
 Segniciem incusas, conquererisq; meam,
 Confiteor uere, tibi non in tempore ueni,
 Senior, aut citior debuit hora legi.
 Aut utinam eiusdem uenissem mane diei,
 Aut tibi uenissem mane sequente die.
 Nunc res luce nimis tractari cœpit adulta,
 Quando tua factum est ebrietate nihil.

IN PICTVRAM HERODIANAE MENSÆ.
 Sanguine funesta est Herodis mensa uirili,
 Sanguine funesta est, mensaq; Flammini.

Tam similes cædes, similes fecere puellæ,
 Illam saltatrix obtinet, hanc meretrix.
 Id tamen intererat, meretrici uita nocentis,
 At saltatrici penditur innocui.

IN EANDEM PICTURAM.

Ora uiri fædo sancti fluitantia tabo,
 Decussurumq; gerit regia mensa caput.
 Corpora sic regi rex Atreus ambo Thyesti
 Natorum apposuit frater edenda patri:
 Sic regi OdrysiO natum regina peremptum
 Fida soror, genitrix perfida ponit Ixim,
 Talia regales ornant bellaria mensas.
 Crede mihi non est pauperis iste cibus.

IN VEHEMENTER NASV-
TVM È GRAECO.

Si tuus ad solem statuatur nasus, hiante
 Ore, bene ostendas dentibus hora quota est.

IN FUCATVM È GRAECO.

Quur emitur fucus, coma, dens, mel, cerâq; posses
 Quum persona tibi tota minoris emi?

IN HISTRIONEM È GRAECO.

Cætera ad historiam, quiddã tamen, id quoq; magnũ
 Iam tibi saltatum contra erat historiam.
 Dum Nioben ageres, stabas tanq; lapis esses,
 Quum fieres Canapeus ecce repente cadis.

At

At Canacem gladio referens, quum uiuus abisti,
Hoc tibi saltatum contra erat historiam.

IN HISTRIONEM È GRAECO.

Saltauit Nioben, saltauit Daphnida Memphis
Ligneus ut Daphnen, saxeus ut Nioben.

IN EBRIOS È GRAECO.

Vespere quū bibimus homines sumus, atq; benigni.
Mane homini siccus trux fera surgit homo.

IN ANDREAM IN MARE
VONENTEM.

Gratus es Andrea, dignusq; cui bene fiat
Nam pisces toties qui te pauere, repascis.

DE EODEM.

Aequoris edisti pisces, irascitur æquor.
Ecq; tuo foetus exigit ore suos.

IN PVELLAM DIVARICATIS TI/
BIIS EQVITANTEM.

Ergo puella uiri quis te negat esse capacem,
Quum tua tam magnum circūdāt crura caballum.

AD GALLVM SVBLEGENTEM VE
TERVM CARMINA.

Vatibus idem animusq;, & uere spiritus idem,
Qui fuit antiquis est modo Galle tibi.
Carmina nancq; eadem, uersusq; frequenter eosdem
Quos fecere illi, tu quoq; Galle facis.

De histrione

IN SCVRRAM PAVPEREM.

Scurra ubi iam fures totam sibi nocte uideret

~~Scrutantibus magna sedulitate domum,~~

Risit, & o media quid uos hic nocte uidetis

Miror ait, media nil ego cerno die.

DE SOLLICITA POTENTVM VITA.

Semper habet miseras immensa potentia curas,

Anxia perpetuis sollicitudinibus.

Non prodit, multis nisi circumseptus ab armis,

Non nisi gustato uescitur ante cibo.

Tutamenta quidem sunt hæc, tamen hæc male tutum

Illum, aliter tutus qui nequit esse, docent.

Nempe satellitium, metuendos admonet enses,

Toxica prægustans esse timenda docet.

Ergo timore locus quisnam uacat hic? ubi gignunt,

Hæc eadem pellunt, quæ metuenda, metum.

IN PRIVIGNVM COLLAPSA NOVERCAE

STATVA OPPRESSVM. È GRAECO.

Flore nouercalem cingis priuigne columnam,

Morte ratus mores interiisse malos.

Te tamen illa premit subito inclinata, nouercæ

Si priuigne sapis, ipsa sepulchra fuge.

AD QVENDAM POËTAM

EXTEMPORALEM.

Hos quid te scripsisse mones ex tempore uersus?

Nam liber hoc loquitur, te reticente, tuus.

K In nouercas.

IN NOVERCAS. È GRAECO.

Priuigno uel amans infortunata nouerca est.

Hippolyto grauis, hoc Phædra docere potest.

IN QVENDAM QVI DICEBAT

CARMINIBVS SVIS NON

DEFVTVRVM GE-

NIVM.

Hoc habet Hispani festiuum epigramma poetæ,

Victurus Genium debet habere liber.

Dum legis hunc uersum, iam tu quoq; scribere uersus

Tota mente paras, sed sine mente tamen.

Quæ ue canas, quali ue modo contemnis, ea est spes

Victura hæc Genio qualiacunq; suo.

Namq; tuis Genium uir tam geniose Camœnis,

Non dubitas aliquem mox alicunde fore.

Tu tamen (& cariturus erit) tuus hic liber, opta

Vt careat Genio, qui caret ingenio.

Cui Genius uitam producat si quis, erit quis

Ex Genijs, adsunt qui tibi mille, malis.

Sed neq; sic uiuet, uati si credis eidem,

Nam non uiuere, sed uita ualere bene est.

Quod si uita libri est iugi languescere probro,

Detur & æterna uiuere morte tibi.

DE CVPIDITATE REGNANDI.

Regibus è multis regnum cui sufficit unum,

Vix Rex unus erit, si tamen unus erit.

Regibus

Regibus è multis regnum bene qui regat unum,
Vix tamen unus erit, si tamen unus erit.

DE DEDITIONE NERVIAE HENRI/
CO VIII ANGLIAE REGI.

Belliger inuictam domuit te Neruia Cæsar,
Non tamen extremis absq; utriusq; malis.
Te capit Henricus, capit & sine sanguine, princeps
Magno tam maior Cæsare quàm melior.
Sensit honorificum sibi Rex cœpisse, tibiq;
Vtile sensisti non minus ipsa capi.

DE FABVLLA ET ATTALO.

Fabulla nuper nescio quid Attalo
Irata, & illum commouere gestiens,
Ostendereq; quàm prorsus hunc nihili putet,
Iurauit illi, si sibi centum forent
Membra, mulier quibus fit, è centum tamen
Præstare dignaretur haud unum Attalo.
Non inquit ille: quæ, malum, est isthæc noua
Frugalitas tibi: quæ ue parsimonia:
Certe solebas esse liberalior.
Vnum ne de centum grauareris modo
Avara commodare: at aliquando unicum
Tantum quum haberes, unicum tamen, uiris
Centum solebas dare benigna centies.
Hei metuo ne quid ista portendat tibi
Monstrosa tandem parcitas, magni mali.

K 2 De febrī

DE FEBRICITANTE ET

MEDICO BIBACI.

Febre laboraret mihi quum puer Hemitritæo,
 Forte ibi Sauromatæ posco medentis opem.
 Sensit ut admoto salientem pollice uenam,
 Fortis, ait, calor est, sed calor ille cadet.
 Flagitat ergo cyphum, fundumq; exhaurit ad imum,
 Quantum nec Bitias ebibiturus erat.
 Haurit, ad æqualeis ægrotum prouocat haustus.
 Et facere hoc temere ne uideatur, ait,
 Aestuat hic ualde, ualde bibat ergo necesse est,
 Non paruo obruitur magna liquore pyra.

DE HESPERO CONFITENTE.

Ex more sacro dum sacerdoti Hesperus
 Commissa fassus expiaret crimina,
 Explorat huius ille conscientiam,
 Et cautus omne examinat scelerum genus,
 Interq; multa quærit, an unquam malos
 Ritu prophano crediderat in dæmonas.
 Vah ego ne credam in dæmones, inquit, pater?
 Multo labore uix adhuc credo in Deum.

DE OCCASIONE DEO. È GRAECO.

Vnde erat hic plastes? Sicyonius, at quis erat, dic.
 Lycippus, tu quis? tempus ego omne domans.
 Cur summis instas digitis? roto semper, at alas
 Cur pedibus gestas? ut leuis aura feror.

At dextrā

At dextram cur armat acuta nouacula? signum est,
 Quod conferri acies non potis ulla mihi est.
 Cur coma fronte iacet? quod qui me prendere captat,
 Præueniat. caluum est cur tibi retro caput?
 Quod postq̄ leuibus præceps effugero pennis,
 Nil aget à tergo qui reuocare uolet.
 Vnde igitur posses documentum sumere, talem
 Artificis posuit me tibi docta manus.

DE PHYLLIDE ET PRISCO IM/
 PARITER AMANTIBVS.

Clam Phyllis cupido bene nubet candida Prisco,
 Quàm bene spumanti uitreâ lympha mero.
 Phyllida Priscus amat calido feruentius igne,
 Frigidius gelida Priscus amatur aqua.
 Iungetur tuto, nam si simul ardeat illa,
 Sustineat flammâ quæ domus una duas?

DE NUMMIS ANTIQVIS APVD
 HIERONYMVM BVSLIDIA,
 NUM SERVATIS.

Roma suis olim ducibus quàm debuit, illi
 Tam debent omnes Buslidiane tibi.
 Roma suis ducibus seruata est, ipse referuas
 Romanos Roma præmoriente duces.
 Nam quæ Cæsareos antiqua nomismata uultus,
 Aut referunt claros tum ue prius ue uiros,

K 3 Hæc

Hæc tu sædorum studio quæsitâ priorum
 Congeris, & solas has tibi ducis opes.
 Cunctæ triumphaleis densus cinis occulat arcus,
 Ipse triumphantum nomen, & ora tenes.
 Nec iam Pyramides procerum monumenta suorum
 Tam sunt, quàm pyxis Bussidiane tua.

AD EVNDEM.

Ecquid adhuc placidam mi Bussidiane Camœnam
 Tua coërces capsula?
 In tenebras abdis cur dignam luce, quid illi?
 Quid inuides mortalibus?
 Musæ fama tuæ toto debetur ab orbe.
 Quid huic repellis gloriam?
 Gratus ab hac fructus toti debetur & orbi
 Quid unus obstas omnibus?
 An tibi casta procul cœtu cohibenda uirili
 Cohors uidetur uirginum?
 Sunt hæc uirginibus fateor metuenda, sed illis
 Deuirginari quæ queunt.
 Aede tuam intrepidus, pudor est inflexilis illi.
 Nec ille rudis, aut rusticus.
 Ut tua non ipsi cessura est uirgo Dianæ
 Pudore grata lacteo,
 Sic tua non ipsi cessura est uirgo Mineruæ
 Sensu, lepore, gratia.

Ad Bussidianū

AD BVSLIDIANVM DE AEDIBVS
MAGNIFICIS MECHLINIAE.

Culta modo fixis dum contemplabar ocellis,
 Ornamenta tuæ Buslidiane domus,
 Obstupui quonam exoratis carmine fatis
 Tot rursus ueteres nactus es artifices?
 Nam reor illustreis uafris ambagibus ædes,
 Non nisi Dædaleas ædificasse manus.
 Quod pictum est illic pinxisse uidetur Apelles,
 Quod sculptum credas esse Myronis opus.
 Plastica quum uideo Lysippi suspicor artem,
 Quum statuas, doctum cogito Praxitelem.
 Disticha, quod cæ notant opus, at quæ disticha uellet,
 Si non composuit, composuisse Maro.
 Organa tam uarias modulis imitantia uoces,
 Sola tamen ueteres uel potuisse negem.
 Ergo domus tota est, uel sæcli nobile prisca,
 Aut quod prisca nouum sæcula uincat opus.
 At domus hæc noua nunc, tarde, seroq; senescat
 Tunc uideat dominum, nec tamen usq; senem.

DE PHILOMENO ET AGNA, CON-
IUGATIS MALA FIDE.

En redeunt nostro Veneris miracula sæclo
 Qualia nec prisco tempore facta reor.
 Flos iuuenes inter Philomenus, & Agna puellas.
 Iunguntur Paphiæ rite fauore Deæ.

Ille sed heu nimium laudata uoce superbit,

Illam tumet placidi laudibus ingenij.

Ergo coniugium uotis tam saepe petitur

Non Veneri acceptum, sed retulere sibi.

Ingratis adimit formam Dea, neue coirent

Mutati, dispar indit utriq; genus.

Mox Philomenus enim quauis aestate canentem

In cuculum, inq; auidam uertitur agna lupam.

MEDICINAE AD TOLLENDOS FOETORES

ANHELITVS PROVENIENTES

À CIBIS QVIBVSDAM.

Sectile ne tetros porrum tibi spiret odores,

Protinus à porro fac mihi cepe uores.

Denuo foetorem si uis depellere cepe,

Hoc facile efficient allia mansa tibi.

Spiritus at si post etiam grauis allia restat,

Aut nihil, aut tantum tollere merda potest.

AD LECTOREM DE NOVO TESTAMEN-

TO VERSO AB ERASMO

ROTERODAMO.

Sanctum opus, & docti labor immortalis ERASMI

Prodit, & ò populis commoda quanta uehit;

Lex noua nam ueteri primum est interprete laesa

Scribentum uaria post uitata manu.

Sustulerat forsan mendas Hieronymus olim,

Sed periire pigro tam bona scripta situ.

Tota

Tota igitur demptis uerſa eſt iam denuo mendis,
 Atq; noua CHRISTI lex noua, luce nitet.
 Nec tamen ambitioſe ſingula uerba notauit,
 Sanctum habuit quicquid uel mediocre fuit.
 Quo fit ut hæc celeri ſi quis præteruolet ala,
 Huic nihil hic magni forte putetur agi.
 Idem ſi preſſo relegat ueſtigia grefſu,
 Cenſebit maius commodius ue nihil.

AD REVERENDISSIMVM &c. THOMAM
 CARDINALEM ET ARCHIEPISCO
 PVM EBORACENSEM, IN LI-
 BRVM NOVI TESTAMEN
 TI, EI AB ERAS-
 MO DATVM.

Vnice doctorem pater, ac patrone uirorum,
 Pieridum pendet cuius ab ore chorus,
 Cui populus quantum defert ac cedit honore,
 Virtutes infra eſt tantum honor ipſe tuas.
 Ab liber iſte tuo longe tibi uenit ERASMO.
 Hunc precor hoc animo quo dedit ipſe, cape.
 Nec dubito, capies. operi nam iure fauorem
 Autor, & autori conciliabit opus.
 Ille tui cultor ſemper fuit, eſt opus ipſum
 Lex CHRISTI, ſtadium quæ fuit uſq; tuum.
 Illa paratur ab hac prudens tibi lege facultas,
 Qua Momo coram reddere iura potes.

Namq;

Namq; ita perplexas populo mirante querelas
Discutis, ut uictus non queat ipse queri.

Non humana tibi facit hoc sollertia, sed lex
CHRISTI, iudicijs unica norma tuis.

Ergo opus hoc placido Præsul dignissime uultu
Excipe, & auctori (quod facis) usq; faue.

AD REVERENDISSIMVM &c. ARCHI-
EPISCOPVM CANTVARIENSEM.

Quod bene sunt collata tuo pie præsul ERASMO
Tanta tua toties munera prompta manu,

Quàm non ducat iners, quæ tu facis oia, monstrant
Multa, sed in primis indicat istud opus.

Aediderit quàmuis numerosa uolumina, fructu
Non sine, uincit opus cuncta priora nouum.

Cunctorum utilitas, sed honor te est inter, & illum.
Præstitit ille operam, tu bone præsul opem.

At partem ille suam toto tibi pectore cedit,
Quicquid agit, meritis imputat omne tuis.

Hunc petit ille sui fructum pater alme laboris,
Charus ut hoc tu sis omnibus, ille tibi.

EPITAPHIUM IN SEPVLCHRO IOHANNÆ

OLIM VXORIS MORI, DESTINANTIS

IDEM SEPVLCHRVM ET SIBI ET

ALICIAE POSTERIORI VXORI.

Chara Thomæ iacet hoc Iohanna uxorcula Mori,

Qui tumulum Aliciæ hunc destino, quicq; mihi.

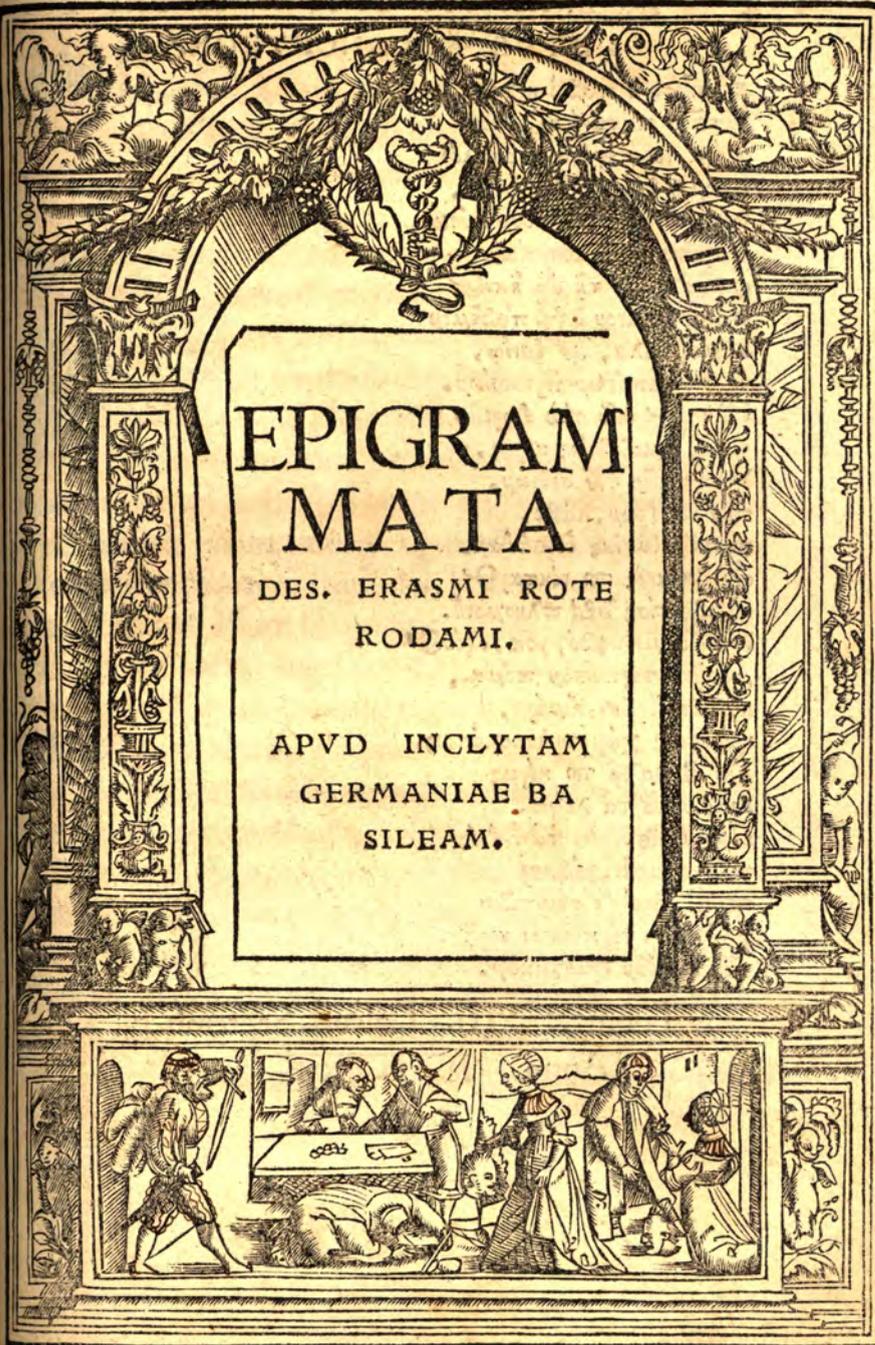
Vna

Vna mihi dedit hoc coniuncta uirentibus annis,
 Me uocet ut puer, & trina puella patrem.
 Altera priuignis (quæ gloria rara nouerçæ est)
 Tam pia, quam gnatis uix fuit ulla suis.
 Altera sic mecum uixit, sic altera uiuit,
 Charior incertum est, hæc sit, an hæc fuerit.
 O simul o iuncti poteramus uiuere nos tres
 Quàm bene, si fatum relligioçq; sinant.
 At societ tumulus, societ nos obsecro cælum:
 Sic mors, non potuit quod dare uita, dabit.

EPIGRAMMATVM CLARISSIMI DISERTIS-
 SIMI QVE VIRI THOMAE MORI,
 CIVIS ET VICECOMITIS
 LONDINENSIS, FINIS.

BASILEAE, APVD IOANNEM FRO
 BENIVM, MENSE MARTIO,
 AN. M. D. XVIII.

The title page is framed by a highly decorative border. At the top, a large arch contains a central emblem of a caduceus (a staff with two snakes entwined around it) surrounded by a laurel wreath. The arch is supported by two columns with intricate carvings. The bottom of the page features a rectangular illustration depicting a scene with several figures in a room, including a man with a sword, a woman, and a child.

EPIGRAM
MATA

DES. ERASMI ROTE
RODAMI.

APVD INCLYTAM
GERMANIAE BA
SILEAM.

κρατῆρας ἢ παιδῶ τῦχος
 αἰτῆτο νεκταρίους, δίοε
 πᾶσα τῷ μεγίστῳ, ποικιλῶ
 φρωμῇ ἢ διατῇ ἡδονῆς,
 ἀμβροσίῳ εἰς τῆν συμπότῳ
 πρᾶσιον φιλοπόσιον
 φροῦσα. τῆ δὲ ἡπιῶ
 Ὁ Ζεὺς. τέκνον ἀγῶ παιδεμόν
 κάμοι μέλαι, ἔξενίω,
 τῶν συμπότῳ πρᾶσιον.
 εὐδύμῳ δᾶν πῶν δωρεᾶν
 τὸ φθὶ ἀμαλθεῖας κέρως,
 ἐρασμικῶν τῆν ἀνθέων,
 τῶν κῦδῶν, λάβε,
 νυμφῶν θυσιᾶς ὄφρα δῶν.
 οἷς ὠκεανὸς τῷ νεκταρῶ
 κάμβροσίῳ ἔβη πλοσμονῆ.
 ἔσω δὲ, μελιφθόγγοις, δρῶσῶ
 μασῆσι, τέρπνισον πόμα,
 καλοῖς τέρῶσι, κίμερα,
 ἡδὴ τᾶς χάρισις ἐπισκόποις.
 Αἰεὶ δὲ δαλλῆ τῷ κέρως
 ἐρασμικῶν τὰ λείρια.
 εἴφῃ θεοῖς. τὰ τῆ δίοε
 πρᾶσιον ἀγγέλλετῇ
 παιδῶ. θεοὶ δὲ συμπόται
 χαίρουσι. τέρπονται κερῶ
 τῶν ἀνθέων ἐρασμικῶν.

Tubingæ XIII. Calend. Septemb.

Anno. M. D. XVI.

IOANNES FRO-

BENIVS CANDIDO LRCTO

RI S. D.

ACCEPIMVS iam pridem, Erasmi Ro-
terodami compatriis nostri Epigram-
mata à studiosis summopere flagita-
ri. Proinde dedimus operam, ut quic-
quid illius uersicolorū aut apud Bea-
tum nostrum Rhenanū esset, aut Bru-
nonem Amorbacchiū, id omne uno complexi libello
typis nostris excuderemus. Quanquā intelligebamus,
plurimum nos hac re studiosis, Erasmo uero minimū
gratificaturos. Nam magnam horum Epigramatum
partem non in hoc scripsit ut æderentur, sed ut amicu-
lis suis (ut est minime morosus) obsequeret. Quin ipsi
uidimus cum abhinc sesquiannum apud nos ageret
Euāgelica & Apostolica monumēta, partim latine uer-
tens, partim recognoscens, & doctissimas illas in nouū
instrumētum Annotationes, nec non in diuum Hiero-
nymū scholia scriberet, deum immortalem, quā laborio-
sis lucubrationibus, quā pertinaci studio, quantum su-
doris illi cotidie exhauriebatur? ipsi inquam uidimus
nō defuisse è magnatibus, qui uirum occupatissimū (si
quisquā in literis unquā fuit occupatus) interpella-

L 2 re de

re de nugis auderent, aliquot epigrammation aut epistolium eblandientes. Sed em̄ quid ageret uir suauissima morum facilitate præditus. negaret, inciuile hoc exigentibus uideret. scriberet, at animus alijs cogitationibus impediatur. nec ab inceptis laboribus quicq̄ respirare licebat. Nihilo secius scribebat, sed ex tempore & obiter ad Musarum sacra diuertens. Quanc̄ huius extemporalia planè talia sunt, ut aliorum diu meditationis anteponi mereantur. Et ueniet nunc triobolaris aliquis pædagogulus, qui instar Momi, tātum carpenti studio singulis curiosissime exploratis, uerbulum aliquod reperiet, quod sibi nō probeat, ut non Baptistinianicum aut Faustinum, aut deniq; si dijs placet Marullicum. hic statim succlamabit, o uirum carminis indoctum. Regererem in illum ego, si quem superbe sic ineptientem audirem, o nebulonem, o furciferum, Tu ne tantum tibi tribuis, ut tanti uiri censorem agas? Decem totis mensibus non posses uel unum uersiculum scribere, caput scabens & arrosus ante digitis, quod genus hic multos, (ut Horatius inquit) stās pede in uno, minima parte horæ, amanuensi suo dictat. Sed hæc in malignos istos. Candidi uel infelicia boni cōsulunt, tantum abest ut quæ docta sunt, uellicent. Bene Val.

le. Basileæ Cal. Martiis. Anno M. D. XVIII.

Des. Erasmi

DES ERASMI RO-

TERODAMI RHYTHMVS IAMBICVS
IN LAVDEM ANNAE AVIAE
IESV CHRISTI.

Alue parens sanctissima.

Sacro beata coniuge,

Sacratiore filia,

Nepote sacratissimo.

Domo quid hac illustrius?

Ornatusue? Quæ altera

Tam multiplex habuit decus?

Tantum una monstrorum tulit?

Hic hic maritum annis grauem

Effœta anus facit patrem.

Est uirgo foeta filia

Nepos dei uerbum, ac deus.

Gener pudicus se negat

Partus parentem uxori.

At integram iurat, neq̃

Riuale pallet suspicax.

Ergo Anna mater optima.

Cumulatius multo tuas

Lachrymas deus solatus est,

Quàm uel Rebecca, uel Sara.

L, Vd

Vel illius, quæ te refert
 Et rebus, & uocabulo.
 Quæ dum silenter anxij
 Proferret æstus pectoris,
 Vifa est Heli multo mero
 Amens, parumq; sobria.
 At te pio cum coniuge
 Amore prolis annua
 Templis ferentem munera
 Procax sacerdos reppulit,
 Heus, inquit, hinc mihi ocyus
 Prophana uota tollite,
 Ipsi simul procul procul
 Aris sacris absistite,
 Vestran' deo donaria
 Futura grata creditis?
 Quorum pudendæ nuptiæ
 Præter libidinem nihil
 Luxum & senilem scilicet
 Tanto tulere tempore?
 Quo se locorum uerterent
 Vultus pudentum coniugum,
 Repulsa quos tam fœdâ, tam
 Insignis exanimauerat?
 Ioachim pudorem non ferens
 Gregum ad suorum pascua

Se proripit,

Se proripit. tristis suam
 Recepit Anna se domum.
 Largis uterq; fletibus
 Votisq; pertinacibus
 Orare non cessat deum
 Vt probe probrum tolleret.
 Cælum penetrarunt preces
 Adest ab astris Angelus
 Qui prole promissa, graues
 Luctus iuberet ponere.
 Surgunt alacres, inuicem
 Narrare uisa gestiunt,
 Porta maritus aurea
 Sequerit antem coniugem
 Offendit, hic lætus stupor,
 Dulces utriq; lachrymas
 Excussit, hinc modicos lares
 Iunctis reuisunt gressibus,
 Haud uana uox oraculi
 Lufit piam senum fidem:
 Bis Luna nata quinquies
 Anum uidet puerperam.
 Tanto quidem felicius,
 Fecunda quanto serius,
 Fit Anna filia; parens,
 Nec filia; cuiuslibet,

Sed filia;

Sed filia, quæ fertilis
 Eademq; uirgo gigneret.
 At quem beata gigneret?
 Summi parentis filium.

Qui scepra terræ & ætheris
 Cum patre habet communia,
 Qui deus & idem homo, necis
 Autore, uicto per necem,

Vitam reduxit mortuis,
 Aperuit in cælos iter.

O terq; quaterq; & amplius
 Parens beata, Nam potes

Iuua preces mortalium
 Tuo uacantum cultui,

Nam te patrona quidlibet
 Speramus assequi. modo

Voles, uoletq; & filia.

Nec huic petenti pusio
 Negare quicquàm nouerit.

Amat parentem filius

Neq; filio negat pater
 Amans & ipse filium.

Amen.

Ad Guilielmum

DES. ERASMI ROTERODAMI CARMEN AD
 GVILIELMVM COPVM BASILEIENSEM
 DE SENECTVTIS INCOMMODIS,
 HEROICO CARMINE, ET IAM/
 BICO DIMETRO CATA
 LECTICO.

Nica nobilium medicorum gloria Cope,
 Seu quis requirat artem,
 Siue fidē spectet, seu curā, in quolibet ho-
 Vel iniquus ipse nostro (rum

Præcipuos tribuit Gulielmo liuor honores.

Cedit fugitq; morbi

Ingenio genus omne tuo. Teterima porro

Senecta morbus ingens,

Nullis arceriue potest, pelliue medelis.

Quin derepente oborta,

Corporis epotet succos, animiq; uigorem

Hebetet, simul trecentis

Hinc atq; hinc stipata malis. quibus omnia carptim

Vellitq; deditq;

Commoda, quæ secum subole scens uexerit ætas,

Formam, statum, colorem.

Partem animi memorē, cum pectore, lumina, somnos

Vires, alacritatem,

Autorem uitæ igniculum, decerpit, & huius

Nutricium liquorem,

m Vitales

Vitaleis adimit flatus, cum sanguine corpus,
 Risus, iocos, lepóres,
 Deniq; totum hominem paulatim surripit ipsi.
 Neq; de priore tandem
 Præterq; nomen, titulumq; relinquit inanem.
 Cuiusmodi tuemur
 Passim marmoreis in scalpra uocabula bustis.
 Vtrum hæc senecta quaeso,
 An mors lenta magis dicenda est: inuida fata, &
 Impendio maligna,
 Vt quæ deteriora labantis stamina uitæ,
 Pernicitate tanta
 Accelerare uelint, rapidisq; allabier alis.
 At floridam iuuentam
 Vsque adeo male præcipiti decurrere filo,
 Vt illius priusquam
 Cognita sat bona sint, iam nos fugitiua relinquunt.
 Et citius atq; nosmet
 Planè uiuere senserimus, iam uiuere fracti
 Repente desinamus.
 At cerui uolucres, & cornix garrula, uiuunt
 Tot sæculis, uigentq;
 Vni porrò homini post septima protinus, idq;
 Vixdum peracta lustra,
 Corporeum robur cariota senecta fatigat.
 Neq; id satis, sed ante

Quàm decimum lustrum uoluitans absoluerit ætas,
 Tentare non ueretur
 Immortalem hominis, ductamq; ex æthere partem.
 Et hanc laceffit audax,
 Nec timet ingenij sacros incessere neruos,
 Sua si fides probato
 Constat Aristoteli, sed quorsum opus obsecro tanto
 Autore, quando certam
 Ipsa fidem, heu nimium facit experientia certam.
 Quàm nuper hunc Erasmus
 Vidisti media uiridem florere iuuenta?
 Nunc is repente uersus,
 Incipit urgentis senij sentiscere damna,
 Et alius esse tendit,
 Dissimilisq; sui, nec adhuc phœbeius orbis
 Quadragies reuexit
 Natalem lucem, quæ bruma ineunte Calendas
 Quinta anteit Nouembreis.
 Nunc mihi iam raris sparguntur tempora canis,
 Et albicare mentum
 Incipiens, iam præteritis uernantibus annis,
 Vitæ monet cadentis
 Aduentare hyemem, gelidamq; instare senectam.
 Eheu fugacis, ohe
 Pars ueluti melior, sic & properantior aui
 O sæculi caduci

Flos nimium breuis, & nulla reparabilis arte,

Teneræ o uiror iuuentæ,

O dulces anni, o felicia tempora uitæ

Vt danculum excidistis,

Vt sensum fallente fuga, lapsuq; uolucris

Furtim auolastis, o he

Haud simili properant undosa relinquere cursu,

Virideis fluente ripas.

Impete nec simili, fugiunt caua nubila, siccis

Quoties aguntur euris.

Sic sic effugiunt tacitæ uaga somnia noctis

Simul auolante somno,

Quæ desiderium, curas & præter inaneis,

Sui nihil relinquunt.

Sic rosa, quæ tenero modo murice tincta rubebat

Tenui senescit haustro.

Atq; ita, me miserum, nucibus dum ludo puellus,

Dum literas ephebus

Ardeo, dum scrutor, pugnasq; uiasq; sophorum,

Dum rhetorum colores,

Blandaq; mellifluæ deamo figmenta poësis,

Dum necto syllogismos,

Pingere dum meditor tenuis sine corpore formas,

Dum sedulus per omne

Autorum uoluo genus, impiger undiq; carpo,

Apis in modum Matinæ,

Pædias solidum cupiens absoluere cydum,
 Sine fine gestienti.
 Singula correptus dum circumuector amore,
 Dum nil placet relinqui,
 Dumq; prophana sacris, dum iungere græca latinis
 Studeoq; moliorq;
 Dum cognoscendi studio, terræq; marisq;
 Volitare, dum niuosas
 Cordi est, & iuuat & libet ereptare per alpeis,
 Dulceis parare amicos
 Dum studeo, atq; uiris iuuat innotescere doctis,
 Furtim inter ista pigrum
 Obrepsit senium, & subito segnescere uireis
 Mirorq; sentioq;
 Vixq; mihi spatium iam defluxisse ualentis
 Persuadeo iuuentæ.
 Quur adeo circumspecte parcèq; lapillis,
 Quur purpuris & ostro
 Mortales utuntur, & ætas aurea, tanto
 Preciosior lapillis,
 Et quouis auro, quouis preciosior ostro,
 Prodigitur, inq; nugis
 Conteritur miseris nullo uecorditer usu,
 Siniturq; abire frustra
 Adde quod illa queant sarciri perdita, Crassos
 Spes tibi licebit,

Et Lydos speres Cræfos, iam Codrus, & Irus

Sed quod semel seuera

Penfilibus fufis Clotho deuoluerit æuum,

Id nec uenena Circes,

Nec magicum Maia nati gestamina, sceptrum

Neq; dira Theffalorum,

Medeæ succis reuocare precamina possint.

Non si uel ipse diuûm

Nectare te saturet pater, ambrosiôq; liquore.

Nanq; his ali iuuentam

Arceri senium scripsit nugator Homerus.

Non si tibi efficaci

Rore riget corpus Tithoni Lutea coniunx.

Non si ter, octiesq;

Phaon per Chias Venerem tranfueris undas.

Non si tibi ipse Chiron

Omneis admoueat, quas tellus proferit, herbas.

Nec anulus, nec ulla

Pharmaca, cum neruis annos remorantur eunteis.

Atqui ferunt Magorum

Monstrifico sisti torrentia flumina cantu,

Iisdem ferunt relabi

Præcipites amnes, uerso in contraria cursu.

Et Cynthia uolucres,

Et rapidas Phœbi sisti, figiq; quadrigas.

Sed ut hæc stupenda possint

Carmina.

Carmina, non speres tamen improbus, ut tibi quondā

Aut iam peracta uitæ

Sæcla, iterum referant, aut prætereuntia sistant.

Sol mergitur, uicissimq;

Exoritur nouus, & nitido redit ore serenus.

Extincta luna rursus

Nascitur, inq; uices nunc decrescente minuta

Sensim senescit orbe.

Nunc uegeta arridet tenero iuueniliter ore.

Redit ad suam iuuentam.

Bruma ubi consenuit, zephyris redeuntibus annus.

Et post gelu, niueisq;

Ver nitidum, floresq; reuersa reducit hirundo.

At nostra posteaquam

Feruida præterit sæclis labentibus ætas,

Vbi tristis occupauit

Corpus hyems, capitisq; horrentia tempora, postq;

Niue canuere densa,

Nulla recursuri spes, aut successio ueris,

Verum malis supremum

Imponit mors una, malorum maxima, finem.

More Phrygum inter ista

Incipimus sero sapere, & dispendia uitæ

Incogitanter actæ

Ploramus miseri, & consumptos turpiter annos.

Horremus, execramur.

Quæ

Que quondã heu nimiũ placuere, & quæ uehementer
 Mellita uisa dudum,
 Tum tristi cruciant recolentia pectora felle
 Frustrãq; maceramur
 Tam rarum sine fruge bonum fluxisse, quod omni
 Bene collocare cura
 Par erat, & nullam temere disperdere partem,
 At nunc mihi oscitanti
 Qualibus heu nugis, quanta est data portio uitæ,
 Satis hæctenus miselle
 Cessatum, satis est dormitum, pellere somnos
 Nunc tempus est Erasme
 Nunc expergisci & tota resipiscere mente
 Velis dehinc, equisq;
 Et pedibus, manibusq;, & totis deniq; neruis
 Nitendum, ut antea acti
 Temporis, & studio iactura uolubilis æui
 Vigilante sarciaur
 Dum licet, ac dum tristis adhuc in limine primo
 Consistimus senectæ,
 Dum noua canicies, & adhuc numerabilis, & dum
 Pilis notata raris
 Tempora, duntaxat spatium effluxisse uirentis
 Iam clamitant iuuentæ,
 Nec tam præsentem iam testificantur adesse
 Quàm nunciant citatum

Ferre gradum, & sterilem procul aduentare senectam.

Cuiusmodi uidetur

Tum rerum facies, quum autumnus frigore primo,

Iam uernus ille pratis

Decessit decor, ac languescunt lumina florum.

Iam iam minus nitenteis

Herbas affirmes, Boreasq; geluq; nocentis

Iam prætimere brumæ.

Ergo animus, dum totus adhuc constatq; uigetq;

Et corporis pusillum

Detrimenta nocent, age iam meliora sequamur.

Quicquid mihi deinceps

Fata æui superesse uolent, id protinus omne

CHRISTO dicitur uni.

Quo, cui uel solidam decuit sacrariet, ut cui

Bis, terq; debeat,

Principio gratis donata, hinc reddita gratis,

Totiesq; uindicata,

Huic saltem pars deterior, breuiorq; dicitur.

Posthac ualete nugæ,

Fucatæq; uoluptates, risusq; iociq;

Lusus, & illecebæ,

Splendida nobilium decreta ualete sophorum,

Valete syllogismi.

Blandæ Pegasides, animosq; trahentia Pithûs

Pigmenta, flosculiq;.

N Pectore

Pectore iam soli toto penitusq; dicato,
 Certum est uacare CHRISTO.
 Hic mihi solus erit studium, dulcesq; Camcenæ,
 Honos, decus, uoluptas.
 Omnia solus erit, neq; quicq; ea cura (quod aiunt)
 Mouebit Hippodidem.
 Terrea si moles, compagóq; corporis huius
 Marcescet obsolescens,
 Mens modo pura mihi, scelerumq; ignara, per illum
 Niteatque, floreatque,
 Donec summa dies pariter cum corpore mentem
 Ad pristinum nouata
 Conuictum reuocabit, & hinc iam uere perenni
 Pars utraq; fruatur.
 Hæc facito, ut rata sint uitæ exorabilis autor,
 Vitæque restitutor.
 Quo sine nil possunt unquam mortalia uota, &
 Vires labant caducæ.

ERASMVS AD IOANNEM SAPI
 DVM SVVM, IN DISCESSV.

Quando distrahimur absens absentis amici
 Candide Ioannes hoc tibi pignus, habe.
 Quoq; magis spatium seiunget corpora nostra,
 Mutuus hoc propius pectora iungat amor.
Illustrissimo

ILL VSTRISSIMO

PVERO DVCI HENRICO ERASMVVS

ROTERODAMVS S. P. D.

Eminisse debes Henrice Dux illustrif
sime, eos qui te gemmis, auroue ho-
norant, dare primum aliena, quippe
fortunæ munera, præterea caduca, de-
inde qualia quæ plurimi mortales pos-
sint elargiri, postremo quæ tibi ipsi
domi abūdēt, quæq; donare alijs quæ accipere, magno
principi longe sit pulchrius. At qui carmē suo ingenio,
suis uigilijs elucubratur, nomini tuo dicat: is mihi nō
paulo præstantiora uidetur offerre: utpote qui non ali-
ena, sed propria largiatur, nec paucis annis intermoritu-
ra: sed quæ gloriam etiam tuam immortalē queant
efficere, tum ea quæ per quæ pauci possint donare (neq;
enim pecuniosorum & bonorum poetarum par copia)
deniq; quæ non minus sit regibus pulchrum accipere,
quæ remunerari. Et opibus quidē nemo non regum abū-
dauit, nominis immortalitatem nō ita multi sunt asse-
quuti, quam quidem illi pulcherrimis facinoribus eme-
reri possunt, at soli uates eruditis carminibus præsta-
re. Siquidem & ceras & imagines, & stemmata, & aure-
as statuas, & incisos in æs titulos, & operosas pyrami-
das, longa annorū series demolitur. Sola poetarū mo-

N 2 numenta

numēta, ipsa ætate, quæ res omnis debilitat inualefcūt. Quod prudēter intelligens, Alexander ille cognomēto Magnus, à Cherylo poëta. nō admodū sanè bono, singulos uersiculos tolerabileis, singulis Philippicis ex pacto redimebat. prospiciebat nimirū & Apellis tabulas, & Lyssippi statuas, paucis annis interituras, nec quicquid omnino fortiū uirorū memoriā aternā posse reddere: præter immortalitate dignas, eruditorū hominum literas. nec ullū esse gloriæ genus syncerius, ac præstantius. Quod à posteris uirtuti datur hominū, non fortunæ, non ab amore, non à metu, non ab assentatione, sed libero iudicio profectū. Age iā qui malos uersus tā charre prodigus emit, nōne optet Homericos non singulis aureis, sed singulis urbibus emercari? Quē quidē poëta, & in delictis habuisse, & Achilli inuidisse legitur. beatum illū pronuncians, nō solū uirtute, sed potissimū tali uirtutū suarū præcone. Quancquid nō me clam est, hac nostra memoria. principes plerosquē literis tā non delectari, quā eas nō intelligunt. qui utrūquē iuxta ineptū existimant, imo pudendū, optimatē uirū, uel scire literas, uel à literatis laudari, quasi uero sint ipsi, uel cū Alexandro, uel cū Cæsare, uel omnino cū ullo ueterū, aut grauitate, aut sapientia, aut benefactorū gloria conferendi. Ineptū putant à poëta laudari, quia desierūt facere laudanda, nec tamen à gnatonibus suis laudari refugiunt, à quibus rideri se, aut sciunt, aut id si nesciūt, stultissimi

sint

sint oportet. Quos quidē ego uel ipso Mida stolidiores
 iudico, qui a sininis auriculis deturpatus est, nō q̄ carmi-
 na contēneret, sed quod agrestia præferret eruditis. Mi-
 dæ itaq̄ nō tā animus defuit, q̄ iudiciū. at his nostris,
 utrunq̄. A quorū stultitia quū intelligerē generosam
 tuā indolē uehementer abhorrere, dux clarissime, eōq̄
 iā nunc à puero tuos conatus spectare, ut non tā tuorū
 temporū, q̄ ueterū similis euadere cupias, non ueritus
 sum hunc qualēcunq̄ panegyricū nomini tuo nūcupa-
 re. Qui si tuæ celsitudini, longe impar (ut est) uidebitur,
 memineris facito & Artaxersem regem præstātissimū
 aquā à rusticano quodā operario, quā ille manu utra-
 q̄ hauistā, obequitāti obtulerat, hilarē, subridētēq̄ ac-
 cepisse, & eiusdē nominis aliū (ut opinor) pro malo, à
 pauperculo quopiā allato, perinde, ut pro magnificen-
 tissimō munere gratias egisse, ratū uidelicet, nō minus
 esse regale parua prompte accipere, q̄ magna munifi-
 ce elargiri. Quid? nonne etiā superi ipsi, qui nullis mor-
 taliū opibus egent, ita muneribus huiusmodi delectan-
 tur, ut cōtemptra interim diuitū Hecatombæ, rusticana
 mica, & thusculo paupere placentur, animo nimirū of-
 ferentis nō rerū precio, nostra donaria metiētes. Et hæc
 quidē interea tāq̄ ludicra munuscula tuæ pueritiæ dica-
 uimus, uberiora largituri, ubi tua uirtus unā cum ætate
 accrescens uberiorē carminū materiā suppeditabit. ad
 quod equidē te adhortarer, nisi & ipse iā dudū sponte

tua uelis, remisq; (ut aiunt) eò tenderes, & domi haberes Skeltonum, unum Britannicarum literarum lumen ac decus, qui tua studia possit, nō solum accendere, sed etiam consummare. Bene uale, & bonas literas splendore tuo illustra, autoritate tuere, liberalitate foue.

ODE ERASMI ROTERODAMI DE LAV
dibus Britannia, Regisq; Henrici septimi, ac
regionum liberorum, carmine hexa/
metro, & Iambico trimetro
acatalectico.

BRITANNIA LOQVITVR.

Iactare licet magnorū munera diuūm,
Sibiq; ueris fas placere dotibus,
Quir mihi nō uidear fortunatissima tell9:
» Digna est malis, bona quæ parū nouit

India, ex/
trema.

Arabia.

Panchaia.

Hispania.

Tagus.

Aegypti

Nilus.

Vina Rhe/
ni.

Aphricæ

fertilitas.

Vltima lanigeris animosa est India lucis, (sua.

Suis superbus est Arabs odoribus,

Thuriferis gaudet Panchaia diues harenis

Ibera flumen terra iactat aureum.

Aegypto faciunt animos septem ostia Nili,

Laudata Rheni uina tollunt accolas.

Læta nec uberibus sibi displicet Africa glebis,

Hæc portubus superbit, illa mercibus.

At mihi

At mihi nec fontes, nec ditia flumina defunt.

Sulciue pingues, prata nec ridentia.

Fœta uiris, fœcunda feris, fœcunda metallis.

Ne glorier, quod ambiens largas opes.

Porrigit Oceanus, neu quod nec amicus ulla

Cælum, nec aura dulcius spirat plaga.

Serus in occiduas mihi Phœbus conditur undas.

Sororq; nocteis blanda ducit lucidas.

Possẽ ego laudati contemnere uellera Beti,

Vbi uillus albis mollior bidentibus ?

Et tua non nequeam miracula temnere Memphi.

Verum illa maior, iustiorq; gloria,

Quod Latijs, quod sum celebrata Britannia Graijs,

Orbem uetustas, quod uocauit alterum.

Non tamen hæc iacto, nam sunt antiqua, sed inde

Attollo cristas, ac triumpho serio,

Quod mihi rex pulchri pars est pulcherrima regni.

Rex unicum huius sæculi miraculum.

Instructus pariter Martisq; & Palladis armis,

Belli peritus, pacis est amantior.

Indulgens alijs, sibi nil permittit, habenas

Suis relaxans ciuibus, stringit sibi.

Hoc regnum ille putat, patriæ charissimus esse,

Blandus bonis, solis timendus impijs.

Non Decijs sua Roma, suo non Attica Codro.

Pluris fuit, fatis redempta mutuis.

Angliæ
dotes.

Temper
es Angliæ.

Lõgi dies.
Noctes lu
cida.
Lana An
gliæ.

Miracula
Angliæ.

Alter mũ
dus An
glia.

Regis Hen
rici laudes

Artes belli
& pacis.

Regis mo
deratio.
Regis cle
mentia.

Regis in
patriam
pietas.

Numinis

Regis reli/ Numinis ac cæli tanta est reuerentia, quanta
 gio. Nec erat Metello, nec marito Aegeriæ.
 Regis facū/ Non mellita magis Pylio facundia regi,
 dia. Nec Cæsari mens maior, aut sublimior,
 Regis libe/ Nec Meccenati, uel dextra benignior unq̄
 ralissimi Vel sanguinis tam magna parsimonia.
 sūma san/ Creditus Aeneas Veneris de semine cretus.
 guinis par/ Dictus parente Scipio satus Ioue.
 simonia. Quid si prisca meum uidissent sæcula regem,
 Hoc ore tam decente, tali pectore?
 Nonne Iouem humanis ipsum succurrere rebus,
 Nostro latentem credidissent corpore?
 Atq; hic semper erit magni mihi numinis instar.
 Meus hic Apollo sæculi pater aurei.
 Alludit ad Hoc oriente meis gens ferrea cessit ab oris,
 assertū im/ Fraudes reuersa Astrea distulit malas.
 perium. Non secus, ac toto uanescunt sydera cælo
 Alludit ad uictū eum Simul ore Titan emicauit igneo.
 qui se rei Claudere iam Ianum fas est, iam ducere longas
 gis filiū e/ Custode rerum tam potente ferias.
 mētiebat. Me miseram, quur huic æternos Iuppiter annos
 Pax An/ Non addidisti, cuncta quum donaueris?
 gliæ. Nolunt nostra suis æquari numina regnis.
 Optat regi At si qua magnos uota tangunt cælites,
 immortali Serus sydereas certe referatur in arces,
 tatem. Fatale sera stamen amputet Atropos.

Finiſt Alcides ſpecioſos morte labores,
 Debetur altum regibus cælum bonis.
 Hunc repetant ſuperi, ſed tum, quum Neſtoris æuū,
 Vbi ſenectam uicerit Tithoniam

Et uiuet tamen uſq; mihi, dum regia proles
 Referet parentis nomen, os, & indolem.
 Quæ mihi purpureis iam quina adoleſcit in aulis
 Regum futuri tres patres, matres duæ.

Laus quæ
 regis libe-
 rorum.

Non aliter pictis Peſti uernantis in hortis,
 Almo nitentis rore pubeſcunt roſæ,
 Formoſæ Veneri flos acceptiſſimus, & quo
 Nec ſpirat alter, aut renidet blandius,

Cōparatio
 de roſis pe-
 ſtanis.
 Roſæ lau-
 des.

Nec cui æxilibus ſit gratia tanta coronis,
 Ambire ſolus regiam dignis comam.

Hic ubi cultoris laſciua induſtria docti,
 Miſcere gaudet punicanteis candidis.

Plurimæq; in ſpina rutilat roſa, & albicat, unâ
 Vt lacteum ſi murici iungas ebur,

Rubra ro-
 ſa & alba.

Omnibus idem odor eſt, ros omneis educat idem.
 Eadem iuuenta, forma par, idem frutex.

Atq; eadem tellus ſucco nutritat eodem.
 Fouentur auris iſdem, eodem ſydere.

Sunt duo, quæ uariant, cognatæq; germina pulchros,
 Aetas, colorq; diuidunt discrimine.

Roſa Ed-
 mundi.

Hæc modo nata, latet propè cortice tota uirenti,
 Tenuiç rima tenera lucet purpura.

○ Hæc

- Rosa Ma/
ria. Hæc niuei tantum fastigia protulit oris,
Sensim at dehiscens turgidos rumpit sinus.
- Rosa Hen/
rici. Exerit hæc totum discissa ueste mucronem,
Clausas minata iam comas euoluere.
- Rosa Mar/
garitæ. Illâq; lacteolos nondum exinuauit amictus,
Vix credit auris tam rudeis adhuc opes,
Candida sed tenui suffunditur ora rubore,
Seu fratris hic est, siue syderis color.
Maxima ter seno foliorum gaudet honore,
Tyrio micantes explicans ostro comas.
- Rosa Ar/
cturi. Non sic lana rubet bis Concha imbuta marina,
Non sic Eois phœbus emergens aquis.
Nec solum arridet pulchro uenientibus ore,
Luteola sed iam pollicetur semina.
- Arcturi
laus. Hic meus Arcturus qui nominis omine felix,
Virtute reddet, quem refert uocabulo.
- Arcturi in
doles. Aspice quod specimen generosæ frontis in illo est,
Ut lucet oculis uiuidus mentis uigor.
- Arcturi
præmatu/
ra pruden/
tia. Præcoqua nec tardam expectat sapientia pubem,
Præuertit annos in doles ardens suos.
- Dauid pu
er. Talis Iesides, illiçq; simillima proles,
Hic quum timendas dissecat puer feras,
Hæc quando ancipitem potuit dissoluere litem,
Mala inq; fraudem, fraude docta prodere.
- Salomon
puer. Proxima consequitur Nymphæ quæ nomina ducit
Ab unione, Perfici scetu maris.
- Margaritæ
laus. Omine
- Vnionis
natura.

Omne delector, blando candore lapillus
 Placet, pudore Margarita lacteo.
 Hic teres est, nec inæquali leuore rotundus,
 In Margaritæ moribus scabrum nihil.
 Est noua cum liquido gemmæ cognatio cælo.
 Claret sereno sole, pallet nubilo.
 At mea uirgo pijs est addictissima diuis,
 Cælumq; mauult, quàm uagum pelagus sequi.
 Hanc qui cum socijs uidisset ludere Nymphis,
 Habiliq; fratrem tela torquentem manu,
 Aureus hic Phœbus, soror hæc argentea Phœbi est,
 Per ipsa iuret alma Phœbi lumina.
 Iam puer Henricus genitoris nomine lætus,
 Monstrante fonteis uate Skeltono sacros.
 Palladias teneris meditatur ab unguibus arteis.
 Quàm multus illi lucet in uultu pater,
 Talis in Ascanio renitebat imago parentis,
 Sic pulchram Achilles ore reddebat Thetin.
 Nescio quid Maria prædari spondet ab ipso
 Nunq; occidentis syderis cognomine.
 Sed cunas Edmonde tuas quo carmine dicam?
 Adeste plectris huc sorores aureis
 Et puero fidibus placidos accersite somnos,
 Ac Fesceninis insonate uersibus.
 Muneribus blandis cunabula spargite Nymphæ,
 Aggerite, quicquid est odori graminis.
 Q 2 Ambrosiam,

Henrici
laus.

Mariae
laus.

Edmondi
laus.

Ambrosiã, Calsiã, Calthamq;, Thymumq;, Crocumq;
 Et Syra Amôma, nec insuauem Amaracumi.
 Tum florum mille species, ac mille colores,
 Sed plurima omneis inter ardeat rosa.
 Hanc turbam, hanc niueam pulchris miscete corollis
 Gaudet paternis parua proles floribus.
 Vos precor o puero date uellera candida Parcæ,
 Eatq; fausto molle stamen pollice.

DES. ERASMI ROTERODAMI AD GAGVI
 NVM NON DVM VISVM, CARMEN
 HENDECASYLLABVM.

ALLOQVITVR MVSAS SVAS.

Vid dum mittimini uerenda ad ora
 Gaguini, lacerae ac leues Camoenæ,
 Restatis trepidæq; pallidæq;
 Nec non Parmeno uti Terentianus

Causas nectitis, ecquis? ecquid? ecquo?

Vos solas adeo, fugit Roberti

Nomen, scripta diserta cuius ingens

Nouit, suspicit, ac adorat orbis?

Ergo nos humilesq; barbaræq;

Ad tanti patris irruemus, altas

Docti, nobilis, ac potentis ædes?

Magna est rusticitas, nihil pudere,

Summa est rusticitas nimis pudere.

Ecquem

Ecquem fingitis obsecro Robertum?
 Personam Tragicam: cauete cultum
 Tam raris studijs, & expolitum,
 Vulgi moribus æstimare pectus.
 Sunt fastidia tetra barbarorum,
 Sunt commercia gratijs solutis
 Cum blando Aonidum choro sororum.
 Vanum ponite pectoris timorem,
 Et doctum celeres adite uatem.
 Vos quàmuis humilesq; barbarasq;
 Blando comiter ille, candidoq;
 Exceptabit (ut est benignus) ore.
 Si dictaq; salute, redditq;
 Percontabitur, illico, unde, cuiæ?
 Ne crassum pudeat solum fateri.
 Obscuri uè uocabulum magistri
 Si quid ueneritis rogabit, hoc ora-
 tum carminis huius ut Poëtam
 Commendatum habeat, suumq; scribat.

IN ANNALES GAGVINI, ET EGLOGAS
 FAVSTINAS, EIVSDEM CARMEN
 RVRI SCRIPTVM, ET
 AVTVMNO.

Vper quū uiridis nemoroso in margine ri
 Irrigua spatiarer in herba, (pæ
 O ; Errabam

Errabam tacitæ per amica silentia sylvar,
 Dulci tactus corda furore.
 Iam nemora & fontes, iam rustica uita placebat.
 Turbam, & fumida tecta peroso.
 Curnq; Marone meo, gelidis in uallibus Hemi
 Sisti terq; quaterq; precabar.
 Quum subito affulgens, Veneriq; simillima pulchræ,
 Obuia fit tua Fauste Thalia.
 Protinus illa oculis est eminus agnita nostris,
 Comi arrisit molliter ore.
 Ut coram stetit, ecquid, agit meus, occupo, Faustus?
 Quid uie decus commune Gaguinus?
 Viuit uterq;, & uterq; suo deuinctus Erasmo,
 Aut eadem, aut meliora precatur.
 Gaudeo, uerum age dic, quidnam molitur uterq;
 Quod cantet schola Franca, legatue?
 Quæ reor à tam ditibus atq; feracibus aruis,
 Iamdudum annua munera sperat,
 Autumnuq; suum? primum tuus ille Robertus
 Exæquat sermone soluto
 Stemmata Francorum, & decus, & fera prælia regum.
 Iam nihil est, quod Gallia docto
 Inuideat Latio, suus ipsi contigit alter
 Liuius, ac Salustius alter.
 Quid tuus ille parat uates? quonam monumento
 Faustum nigris inuidet umbris?

An filet, alterna cupiens recreare quiete
 Longis hauſta laboribus arua:
 Ille quidem felix agit ocia, qualia quondam
 Scipiades agitare ſolebat,
 Vrbe procul, tacitis, ſolus, neq; ſolus, in agris
 Ocía pulchri plena negoti.
 Quippe inter colles, uinetáq; Gallica ſolus,
 Parrifis uagus errat in agris.
 Sunt comites pingui gaudentes rure Camœnæ,
 Illic raptus Apolline toto,
 Et ſefe, & Muſis dignum, Phœbóq; pœma
 Agreſti meditatur auena.
 Quale nec æquari doleat ſibi Tityrus ipſe,
 Qui patulæ ſub tegmine fagi,
 Sylueſtrem tenui tentabat arundine muſam.
 Quale trahat, camposq; pecusq;
 Quale queat rigidas deducere montibus ornos,
 Siſtere flumina, flectere ſaxa,
 Reddere quale queat placidos tigresq; luposq;
 Quale feros euincere manes.
 Deniq; (quod proprie tecum lætabere) caſtum
 Nulla hic Liuia, nulla Columba.
 Nuſquàm hic formoſum Corydon ardebit Alexin.
 Phyllis toto in carmine nulla.
 Quod neq; Sorbonæ nequeat cenſura probare.
 Et multos habet illa Catones.

Quod

Quod neq; grammaticus teneræ dictare iuuentæ,
 Plagosa uereatur in antro,
 Nec tetrico Hippolytum pudeat recitare parenti
 Felicem ter & amplius illum,
 Quisquis Faustina dicetur arundine Gallus,
 Vel Varus, uel Pollio quisquis,
 Viuet, & æternum pulchro cum carmine notus.
 Quadrifido cantabitur orbe.

EIVSDEM IN MORBO DE FATIS
 SVIS QVERELA.

Iror, quæ mihi sydera
 Nascenti implacido lumine fulserint,
 O Gaguine meum decus,
 Nam seu iure aliquo nostra negotia
 Ignes ætherei regunt,
 Me primum teneras lumen ad insolens
 Aedentem querimonias,
 Nec mitis rutilo, sydere Iuppiter
 Aspexit, neq; prospera
 Arrisit radijs mi Venus aureis.
 Tantum Mercurius celer
 Adfulgens nitidis eminus ignibus.
 Adflarat sua munera.
 Sed stella uetuit falcifer inuida,
 Vulcanicq; minax rubens.

Riualis, calidus cum gelido senex.
 Seu tres terrigenum deæ
 Fortunas triplici numine temperant,
 Sum durissima stamina
 Sortitus, Volucrem, seu potius deam
 Versare omnia credimus,
 Hanc in perniciem certe ego deierem
 Coniurasse meam miser.
 Felicis mihi nec fata Polycratis,
 Nec Scyllæ precor improbus.
 Arpinas toties consul, iniquus
 Fortunam insimulat suam,
 Quæ tot prospera, tot dulcia, paululo
 Fermento uitiauerit.
 Ingrate ille quidem rusticus, ac foro
 Rerum nescius utier,
 Alterius dominæ qui queritur uices.
 Sat felicem ego iudico,
 Qui præsentia lenire potest mala,
 Actis prosperius memor,
 Ac sperare iterum iam fore, quod fuit.
 At me matris ab ubere
 Fati persequitur tristis & asperi
 Idem ac perpetuus tenor,
 In me crediderim prouit improbi
 Pixis tota Promethei,

P Et quicquid

Et quicquid stabulat triste uel asperum,
 Nigri in limine tartari.
 Heu quid simplicibus uatibus inuidum
 Numen, quis Genius malus?
 Quæue infesta nouem Iuno sororibus
 Sic nostrum caput impetit?
 O fatis genite prosperioribus
 Bis Gaguine meum decus.
 Hunc si tu minime temnis amiculum,
 Non totus fuero miser,
 Nec cedent grauibus pectora casibus.

ARX VVLGO DICTA
 HAMMENSIS.

Equa sim nõ magna, caue cõtẽpseris hostis,
 Arx Tarpeia Remi nõ mage tuta fuit.
 Qz bene defensat primũ hic q̄ sustinet ag-
 Tũ q̄ me cingit nõ inamcena pal⁹. (ger.
 Ista quidem omnigenos mihi cõmoda seruit in usus,
 At subito infusis, quum uolo stagnat, aquis.
 Iam uero, ut cesset, uigilum custodia pernox,
 Stertat ut aërea Lynceus in specula,
 Attamen excubias Grus officiosa diurnas
 Intus, nocte foris peruigil Anser agit.
 Grus neq; docta, nec admonita, speculantis ad æra
 Responsans, acri clangit in astra tuba.

Et procul

Et procul insidias (nam præsentire uidetur)

Fida, sono uigili prodit & arcet auis.

Anser item non doctus, obit sua munia, quum fas

Pabulat, & nota ad symbola rursus adest.

Ast ubi uicino se condidit æquore Titan,

Milite tum denso mcenia nostra subit.

Partituræq; aliquis mira arte locosq; uicesq;

Quiuæ ætate prior fortæue lectus erit.

Nec cedunt statione sua, dum rursus ab undis

Emicet, & clarum lux agat alma diem.

Adde quod hic miles tam fidus & impiger, annos

Complures, nullo iam meret ære mihi.

EPITAPHIUM ODILIAE FIGEN/
DVM IN CIMITERIO
SVB SIGNO
CRVCIFIXI.

Epulta uiuum te salutat Odilia.

Quid ad sepultæ uerba mox fugit color?

Viuum saluto uiua, quur lubitum est rei

Placidæ bonæq; dira dare uocabula?

Mala uita mors est, & sepulchrum, & inferi.

Vna hæc tibi timenda, si mortem times.

Nam quod uocant mori, est prijs renascier.

Nostri peribit nihil, & haud pilus, nisi

Perit, feraci semen abdítum scrobe,
 Mox se benigno redditurum scœnore.
 Si rem putaris, quid mori est, nisi feri ?
 Condi sepulchro, quid ? nisi occari fata ?
 Iamq; in propinquo est ille fatalis dies,
 Quum uere nostro flantibus Fauonijs
 Rediuiua putri pullulabunt è cauo.
 Moxq; emicabit lata corporum seges.
 Quorum uiror perennis, haud unq; amplius
 Marcescet, hanc in spem fidelis interim
 Sopita gremio terra seruat fragmina.
 At mens caducis expedita uinculis
 Inuisa quanquam, uiuit, ac te cominus
 Sentit, uidetq; triplici discrimine
 Vitæ anteaactæ merita carpens præmia,
 Messémq; pro semente quam fecit metens.
 Bona pars relictis artubus circumuolans
 Captat, pias hâc commeantium preces.
 Ut à luendis expiata noxijs,
 Quas terreo contraxit è contagio
 Iam pura purum adire possit æthera.
 Has flagitato subleua precamine,
 Memor, uices te mox manere mutuas.
 Pendentis alto uictimæ de stipite
 Mors obsecranda est, obsecranda uulnera,
 Hoc fonte, si quod efficax piaculum,

Viuisq;

Viuisq; manat, manat hinc & mortuis.
 Si porro properas, tum precatus uerbulo
 Lucem & quietem, perge cursum, te quoq;
 Para sepulchro, mox sequuturus. uale.

EIVSDEM QVERELA DE FI-
 LIO SVPERSTITE.

Dictū erat ad sacras mihi nomē Odilia lym
 Idq; mei solū, iā superesse uides. (phas.
 Cætera mors rapuit, cineres atq; arida tan
 Terra parēs gremio cōfouet ossa suo. (tū
 Quid tibi te dignum, nisi te mors sæua precemur
 Scindere cui cordi est, quæ bene iunxit amor?
 Iam nihil est charam à membris discerpere uitam
 Quiddam etiam dulci dulcius est anima.
 Tu potes à gnato dilectam auellere matrem,
 Impia, uel centum rumpere uinda potes.
 Quos natura potens, te præter in omnia uictrix
 Mutua quos pietas, quos ita rara fides.
 Quos mores placiti, & dulcis concordia uitæ
 Tam bene, tam multis nexibus unierant.
 Hostu ut distraheres tollis, sine pignore matrem
 Atq; ita pars melior orba relicta mei est.
 Sed bene, qđ mors nostra scidit, tua **CHRISTE** resar,
 Plusq; boni reddit, q̄ dedit ista mali. (cit
 P 3 Respondet

RESPONDET FILIUS SVB PI-
CTVRA CHRISTI CRVI-
CIFIXI MOYSI ET
SERPENTIS.

Ita fugax haud longa dedit diuortia nostri,
En mors æqua tibi, qd' tulit ipsa refert.
Vna duos pietas uiuos bñ iūxerat, ut nūc
Amborū cineres una recondit humus.

Amborum, uultus tabula uisuntur eadem,
Subripuit leto hoc ingeniosa manus.
Artu spectator, sortis memor omnibus æquæ,
Hæc saltem ex animo fundito uota sitis.
CHRISTE necis domitor ac uitæ perpetis autor,
Iugem animis uitam morte repone tua.
Tu sacra illa silex, teretis quæ uerbere uirgæ
Vitaleis scatebras gentibus ic̄ta dedit.
Tuq; salutiferum serpentis in arbore signum,
Quod ueteris colubri cuncta uenena domat.
Quin hodiéq; p̄is uitæ fons ille perennis
Pectore defosso sanguis & unda scatet.
Ille dat exanimés reduci recalescere flatu
Hæc animæ maculas abluít omnigenas.
His age muneribus dulci cum pignore matrem
In dextrum referens affere CHRISTE gregem.
In filiam

IN FILIAM BEKAE QVOD SONAT
RIVVM LINGVA NOSTRATE.

Vm Gulielma, p̄re Arnol̄do cognomine
Iuris f̄os gemini, n̄o m̄o riu⁹erat. (Beka, is
Cui gener Antoni placuisti ex om̄ib⁹ un⁹,
Isbrandum referens ore animoq; patrē.

Nec minus est mea uita tibi, quā forma probata,

Templa, domus, proles, hęc mea cura fuit.

Quatuor enixam pueros totidemq; puellas,

Mors rapit, intra æui septima lustra mei.

Lector age huic requiem, cineriq; , animæq; precatus,

Viue diu. imo diu est hic nihil, ergo bene.

EPITAPHIVM MARGARETAE HONORAE.

Hic sita Margareta est, merito cognomine Honora,

Fiscini tedis digna Guihelme tuis

Quā bene congruerant, & forma, & pectus, & anni,

Et ne morte quidem dissolūendus amor.

Rapta sed est uiridis primæuo in flore iuuentæ,

Vt rosa lacteolis semadaperta comis.

Dimidius superest dulci sine coniuge coniunx

Mcerens, ut uiduus compare turtur aue.

EPISCOPO TRAIECTENSI DAVID

NOTHO PHILIPPI DVCIS

BORGONDIONVM.

Ic situs est præsul, n̄o tātū nomine David,

Digna patre, p̄les magne Philippe tua.

Iste

Iste gregem plusq̄ patria pietate fouebat,
Pacis amans, uirtuti ingenijq̄ fauens.

EIDEM.

Hic David ille duci proles iactanda Philippo,
Commissum patrio fouit amore gregem.

IACOBO BATTO, græco dimetro lambico.

Ἰάκωβε βάττε δάξσο

καλῶς θανῶν παλιμφύα.

EIDEM LATINI VERSVS.

Iacob Batte ne time,
Bene moriens renascitur.

IN TERGO CODICIS BATTICI.

Sum Batti, qui me manibus subduxerit uncis
Huic ne quo Battus defuat opto loco.

DVO SALINA ARGENTEA ABBATI CUI-
dam dono missa, à monialibus, monasterij,
uulgo dicti, uallis uirginum.

Virginea de ualle, duo sine labe salilla
Adsumus, hanc mensam non nisi pura decent.

IN ALTERO SALINO.

Virginitas nitor argenti, sapientia sal est.

Virgo dat argentum, tu pater adde salem.

IN SEX TINTINABVLA RESTITVTA,
quæ fulmine conflagrant.

Concinimus sex æra, at ego cui maxima uox est
Alpha & ω Triadi rite dicata uocor.

Nos

Nos, ædemq; sacram, Scaſti pia cura Girardi,
Præſulis, abſumptam fulmine reſtituit.

IN TINTINABVLVM MARIAE SACRVM,
Aenea mi uox eſt, ac ſic nulla ænea uox eſt;

Vt par Chriſtiparæ laudibus eſſe queat.

IN IDEM.

Maria nomen inditum eſt mihi mutuum,

Qua trinitati nil ſedet uicinius.

TERTIVM BAPTISTAE SACRVM.

Vox clamantis erat, cuius gero nomina plebem

Ad Chriſti cultum nocte diéq; uoco.

QVARTVM PETRO SACRVM.

Petro ſacra fugo cacodæmonas, arceo fulmen,

Funerâq; & feſtos cantibus orno dies.

QVINTVM MAGDALENÆ

SACRVM SCAZON.

Sum Magdalenæ, iuuit impium fulmen,

Meliora quando cuncta dat pius præſul.

SEXTVM OMNIBVS SANCTIS SACRVM.

Exilis mihi uox, ſed quæ ferit eminus aures,

Dat mihi cælicolûm nomina tota cohors:

ALITER.

Non mihi Dodones, non æra prophana Corinthi

Certent, nam cunctis tinnio cælitibus.

IN AVLICVM QVENDAM CLE

RO INFESTVM.

Vrſalus ecce Midas, ſed Lydo ſtultior illo

Se properat quouis nobilitare modo.

Q

Et furit

Et furit in clerum, capit hinc exordia famæ,
 Ecq̃ Mida subito uertitur in Phalarim.
 Sic quondam exusto peperit sibi nomina templo
 Credo autor generis græculus ille mali.
 Tam stolidam mentem nullis aboleueris undis,
 At rabiem solus tollere mucro queat.

IN EVNDEM.

Tam stolidum credo, nec te Mida pectus habebat
 Malce nec in clerum tam uiolentus eras,
 Quàm quidam, non est sententia dicere nomen,
 Nam famam affectat qualibet ille uia.
 Huic utinam aut aliquis asininas addat Apollo
 Aut ambas Petrus demetat auriculas.
 Aut certe crepet ipse magis, faciatq̃ paterni
 Quod cognomenti syllaba prima monet.

IN EVNDEM.

Bacchanti in clerum tibi dixerat Vrsale quidam
 Et ius Cæsareum lædier atq̃ sacrum,
 Hictu ridebas hominem multumq̃ diuq̃
 Et merito, quid enim hoc stultius ac leuius?
 Qui præter tibi iura coqui notissima iuris
 Auditum nomen crederet esse aliud.

IN PICTVRAM FABVLAE GIGANTEAE.

En stolida sine patre sati tellure Gigantes
 Montibus accumulant montes, ipsumq̃ minantur
 Cælicolûm regem supera detrudere ab arce.

Sed

Sed male uasanae cedent sine pectore uires:

IN EOSDEM FVLGINE DEPVLLOS.

Iuppiter extructas distubat fulmine moles
 Ignibus inuoluens rapidis, monteisque uirosque.
 Sic sic uis sine consilio, sic impia facta
 Praecipitata ruunt superis ultoribus usque.

IN TABVLAM PENTHEI TRVCIDATI.

Pentheia cernis Echioniden.
 Hospitis Orgia qui Bromij
 Spreuerat, impius ecce deo
 Vindice iam malefacta luit.
 Matris enim, Orgiadumque manu,
 Dum fera creditur esse, perit.
 Quam sceleri bene poena suo
 Congruit, & mala digna malis.

IN PICTVRAM EVROPAE STVPRATAE.

Hic qui a monte boues ad proxima littora uertit,
 Aurea te, quis sit, uirga monere potest.
 Tum testes alae, neque non talaria, testis
 In flauo bicolor crine galerus erit.
 Si rogatas quid agat, patrio subseruit amori,
 Inscius, obsequio, furta dolosa tegens.
 Raptor enim niuei latitat sub imagine tauri
 Improbis, ac praedam per freta longa uehet.
 Ut Cretam attigerit, mox taurus desinet esse
 Iuppiter, & uirgo non erit ista diu.

Q • Quid

Quid non cæcus amor mortalia pectora cogat,

Si taurum æthereum non piget esse Iouem?

Aut quæ formosis satis est cautela puellis,

Hic quoq; stuprator si metuendus erat?

IN FRONTE LIBELLI DONO MISSI EPI

SCOPO ATREBATENSI. SCAZON.

Auibus sequundis uade charteum munus,

Exile quanq; te breuis dicat uates.

Liceat modo placere Præsuli docto.

Precio lapillos uiceris & Erithreos.

IN FRONTE LIBELLI DE IMPERA

TORIA MAIESTATE.

Christianum orbem tuenti qui fauetis Cæsari,

Huic fauebitis libello, qui tuetur Cæsarem.

IN FRONTE ODARVM GVILIELMI.

Huc, siquidem pia, si pudica Musa

Delectat, nihil hic uel inquinatum.

Vel quod melle nocens tegat uenenum.

CHRISTVM tota sonat chelis Guihelmi.

IN FRONTE LIBELLI BVSLIDIO

DONO MISSI.

Non ego Bussidiae decus adfero bibliothecæ,

Sed decus apponit bibliotheca mihi.

IN FRONTE ALTERIVS.

Non equidem ornabis tu Antoni bibliothecam.

Te magis ornabit bibliotheca liber.

In cæcum

IN CAECVM TRAGOEDIARVM
CASTIGATOREM.

Quur adeo lector crebris offendere mendis?

Qui castigauit, lumine captus erat.

SVB PICTVRA VVLTVS CHRISTI.

Hic intuetur & intimos mentis sinus.

Fac tota niteant pectoris penetralia.

AGIT CARMINE GRATIAS PRO-
MISSO MVNERE.

Antistes facer elegantiorum, ac

Princeps Carmiliane literarum,

En uersus tenuis tibi Poëta

Hos pro munere splendido rependit.

Hoc est scilicet, ære mutat aurum.

At quid tandem aliud deis uel ipsis,

Gratus sed tenuis referre uates

Possit, quàm numeros modosq; uerum

Largiri numeros tibi Petre, hoc est

Syluæ ligna, uago mari addere undas.

IN FRONTE ENCHIRIDII.

Nil moror aut laudes, leuis aut conuicia uulgi,

Pulchrum est uel doctis, uel placuisse prijs.

Spe quoq; maius erit mihi si contingat utrunq;.

Cui CHRISTVS sapit, huic si placeo, bene habet.

Vnicus ille mihi uenæ largitor Apollo,

Sunt Helicon huius mystica uerba meus.

Q 3 Libellus

Mittere quur uerear magno leue munus amico
 Quum capiant summos thurscula pauca deos.

IOANNI OKEGO MVSICO SVM-
 MO, EPITAPHIUM.

Ergó ne conticuit
 Voxilla quondam nobilis,
 Aurea uox Okegi:
 Sic musicæ extinctum decus:
 Dic age, dic fidibus
 Tristes Apollo nœnias.
 Tu quoq; Calliope
 Pullata cum sororibus.
 Funde pias lachrymas.
 Lugete, quotquot musicæ
 Dulce rapit studium,
 Virumq; ferte laudibus.
 Artis Apollinæ
 Sacer ille Phœnix occidit.
 Quid facis inuida mors:
 Obmutuit uox aurea
 Aurea uox Okegi,
 Vel saxa flectere efficax,
 Quæ toties liquidis
 Et arte flexilibus modis
 Per sacra tecta sonans,

Demulsi

Demulsi aures cælitum
 Terrigenûmç simul
 Penitusç mouit pectora:
 Quid facis inuida mors:
 Vel hoc iniqua maxime,
 Aequa quod omnibus es.
 Sat erat tibi promiscue
 Tollere res hominum,
 Diuina res est Musica
 Numina quur uiolas:

HENRICI EPISCOPI CAMERACEN
 SIS EPITAPHIUM.

Henricus hic est, Bergicæ stirpis decus,
 Qui laude morum auita uicit stemmata.
 Gregis salute nil habuit antiquius,
 In quem pius paterna gessit uiscera.
 Hic incitatus amore miro cælitum,
 Iacobe sedem uisit impiger tuam,
 Arcemç Petri uisit, & Solymas sacras.

DE EODEM.

Berganæ stirpis septem de fratribus unum
 Condidit Henricum hoc inuida Parca loco.
 Ille gregis Cameracini præsulç paterç,
 Cui simul & patriæ non sibi, natus erat,
 Bisç Iacobæam uisit pius aduena sedem,
 Dehinc Romã, & Solymas uectus adufç sacras,
 Sic

Sic pietate uagus, uirtute grauissimus, æuum
Exegit felix & sine labe suum.

IN MAGNATEM QVENDAM, SED
FICTO NOMINE, QVI LAVDES
SVAS EXIGVO MVNVSCV-
LO PENSARAT.

Orrexit errorem meum
Lepide Marullus. nam mihi
Laudatus æquo largius
Nimium pusillo prodigum

Vatem redonat munere.
Ò pectus, ò memorabilem,
Huius modestiam uiri.
Non uult cani, quæ non facit,
Vult & sileri quæ facit.
Proin pudendis præmijs
Inuitat ad palinodiam.
Inuitat ad silentium.
Non suadet hoc frugalitas
Tenaxq; Parsimonia,
Quum sannionibus quoq;
Fædisq; Morionibus
Prolixa donet munera.
Quod ista donat uatibus,
Quæ dare minus q̄ nil dare est,
Pudore non uitio facit.

ODE DICOLOS, DISTROPHOS, ALTERO
 uersu Heroico Hexametro, altero Iambico
 Dimetro. De casa natalitia pueri
 IESV, deq̄ paupere puerperio
 uirginis deiparæ Mariæ.

Hic quid adhuc ueterū sequimur spectacula
 Huc huc frequentes currite. (rerū?
 Hæc casa, quæ lacera & stat agrestibus hor
 Nouum dabit spectaculum. (rida culmis,
 Quale nihil sædis proauū uidere uetustis,
 Nihil uidebunt posterū.
 Hic cuius tonitru tellusq̄ tremiscit & æther,
 Teneris crepat uagitibus.
 Hic orbis magni moderator maximus infans
 Virginea mulget ubera.
 His ego non stabulis augusta palatia Romæ
 Feliciora iudicem.
 Non (operosa licet) Solomonia templa, nec auream
 Lydi tyranni regiam.
 Salue clara domus, cæloq̄ beatior ipso,
 Partus sacratī conscia.
 Iure tibi Iouis inuideant Capitolia falsi,
 Diuis superba saxeis.
 Aegyptus sancta inuideat cunabula, monstris
 Finem datura turpibus.

R Nec

Nec minus apta deo es, quod hiantibus undiq; rimis
 Imbres & Euros accipis.
 Quod lodicis egens, rigidoq; incommoda sceno
 Fœtus rubenteis excipis.
 Talia nascentem decuere cubilia CHRISTVM, ut
 Qui dedocere uenerit
 Fastum, nullaq; non suadentem turpia luxum.
 Non hic renident purpuræ,
 Sertâ ue frondea, non imitantes fulmina tædæ,
 Non mensa sumptuosior,
 Nec strepit officijs domus ambitiosa, nec alti
 Fouent puerperam thori.
 Pannosus iacet in duris præsepibus infans.
 Diuinus attamen uigor
 Emicat, & patrios uagitu dispuit ignes.
 Sensere præsentem deum,
 (Quodq; licet) puero iumenta tepentibus auris
 Frigus decembre temperant.
 Vpilio calamis isdem, quibus ante capellis,
 Agreste, sed pium canit.
 Aethereiç; chori uolitant cunabula circum,
 Vt mensibus uernis, apum
 Degenerem simul ac pepulere examina regem,
 Regi nouo, fauentibus
 Applaudunt alis, sublimemq; agmine tollunt.
 Sic turma cœlitum duci

Circumfusa

Circumfusa suo, gaudens stupet, atq; iacentem

Pronis adorat uultibus,

Et natalitium sonat ad præsepia carmen.

Coniux pudicus interim,

Fusus humi, magnum trepidus ueneratur alumnum.

Porrò puella, nobilis

Pars bona spectaculi, defixis hæret ocellis,

Primumq; sese non capit,

Séq; suumq; stupens genitrix uirguncula partum.

Nulli marito debitum.

At simul eiecit pietas materna stuporem,

Prædulce pignus corripit,

Ac modo porrectis prohibet uagire papillis.

Modo tepente frigidum

Blanda fouet gremio, paruisq; dat oscula labris.

Nunc pectori adprimit suo,

Nunc blefo tenefos inuitat murmure somnos,

Amabili inuicem modo.

Lætam prole deo uideas gestire parentem,

Prolem parente uirgine.

DES. ERASMI ROTERODAMI EXPOSTV/

LATIO IESV CVM HOMINE SVA

PTE CVLPA PEREVNTE.

Vm mihi sint uni bona, quæ uel fródea tel

Vel olympus ingens continet, (lus,

R 2 Dicite

Dicite mortales, quæ uos dementia cepit:
 Hæc aucupari ut unde uis
 Malitis, quàm de proprio deponere fonte,
 Adeo benigno, & obuio:
 Mendacesq; iuuet trepido, miseroq; tumultu
 Umbras bonorum persequi:
 Pauci me, qui sum ueræ largitor & autor
 Felicitatis, expetant:
 Forma rapit multos, me nil formosius usquàm est,
 Formam ardet hanc nemo tamen.
 Suspiciunt ceras, antiquaq; stemmata multi,
 At me quid est illustrius:
 Ut qui sim genitore deo deus ipse profectus,
 Genitrice natus uirgine.
 Vnde fit, ut mecum uix gestiat unus & alter
 Affinitatem iungere:
 Maximus ille ego sum cælic; soliq; monarcha,
 Seruire nobis cur pudet:
 Diues item, & facilis dare magna, & multa roganti,
 Rogari amo, nemo rogat.
 Sumq; uocorq; patris summi sapientia, nemo
 Me consulit mortalium.
 Ipse ego sum ætherei splendorq;, decusq; parentis,
 Me nemo stupet, aut suspicit.
 Sum firmus iuxta, ac iucundus amicus amico,
 Me pariter, ac meas opes.

Candidus.

Candidus, atq; lubens charis impertio, nemo hanc
Ambit necessitudinem.

Sum uia qua sola cæli itur ad astra, tamen me
Terit uiator infrequens.

Cur tandem ignarum dubitat mihi credere uulgus?
Aeterna cum sim ueritas,

Pollicitis cur stulte meis diffidere perstas?
Cum sit nihil fidelius.

Autor ad hæc uitæ cum sim unicus, ipsa cæp uita
Cur sordeo mortalibus?

Lux ego sum, cur huc uertunt sua lumina pauci?
Dux, cur grauantur insequi?

Viuendi recte certissima regula solus,
Aliunde formas cur petunt?

Ipse ego sum solus uera, & sine felle uoluptas,
Quid est quod ita fastidios?

Vnica pax animi, quin huc deponitis ægri
Curas edaces pectoris?

Si benefacta truces etiam meminere leones,
Referunt cæp beluæ uicem,

Respondere ferî merito didicere dracones,
Si meminît officij canis,

Si redamant aquilæ, redamant delphines amantem,
Cur efferacior feris,

Me me non redamas homo? cui semel omnia feci,
Quem condidi, quem sanguine

R 3 Afferui

Afferui proprio, propriæq; à morte recepi
 Dispendio uitæ uolens.
 Si bos agnoscit dominum, si brutus asellus
 Agnoscit altorem suum,
 Cur me solus homo male gratus, nosse recusas,
 Et conditorem, & uindicem?
 Vnus ego hic tibi sum cunctorum summa bonorum?
 Quid est quod extra me petas?
 Quorsum distraheris per tot dispendia grassans
 Laboriosa inertia?
 Sum placabilis, & pronus miserescere, quin hoc
 Miser ad asylum confugis?
 Idem iustus, & implacabilis ultor iniqui,
 Cur non times offendere?
 Corpus ego, atq; animum nutu sub tartara mitto,
 Nostri metus uix ullum habet.
 Proinde mei desertor homo secordia si te
 Adducet in mortem tua,
 Præteritum nihil est, in me ne reiſce culpam,
 Malorum es ipse autor tibi.
 Nam quid adhuc superest? si te neq; prouocat ardens,
 Suiq; prodiga charitas,
 O bis marmoreum pectus, neq; mitigat unquam
 Adeo profusa benignitas,
 Si neq; tantarum uel spes certissima rerum
 Expergefacerit, & allicit.
 Si neq; tartaræ cohibet formido gehennæ,

Nec ullus admonet pudor,
 Immo si durant magis hæc, adduntq; stuporem
 Tam multa, tamq; insignia,
 Vt facile immanesq; feras, chalybemq; petramq;
 Rigore uicto molliant.
 Quid faciat pietas, quibus artibus abstrahat ultro
 Deuota morti pectora?
 Inuitum seruare, nec est mentis, puto, sanæ,
 Et patria prohibet æquitas.

CARMEN IAMBICVM.

On inuenusto antiquitas enigmate
 Studiꝝ magistram uirginem
 Finxit Mineruam, ac literarum præsidem
 Finxit Camœnas uirgines.
 Nunc ipse uirgo matre natus uirgine,
 Præsideo uirgineo gregi.
 Et sospitator huius, & custos scholæ.
 Adsunt ministri uirgines,
 Pueros meos mecum tuentes angeli.
 Mihi grata ubiq; puritas,
 Decetq; studia literarum puritas.
 Procul ergo sacro à limine
 Morum arceant mihi literatores luem,
 Nihil huc recipiant barbarum.
 Procul arceant illiteratas literas,
 Nec regna polluant mea.

Sapphicum.

SAPPHICVM

Oeperit faustis auibus precamur,
Semper augescens meliore fato,
Hic nouæ sudor nouus officinæ,
Auspice IESV.

Hic rudis (tanquàm noua testa) pubes
Literas Graias, simul & Latinas,
Et fidem sacram, tenerisq; CHRISTVM
Combibet annis.

Quid fuit læta sobolem dedisse
Corporis forma: nisi mens & ipsa
Rite fingatur, studijsq; castis
Culta nitescat?

Stirpe ab hac sensim noua pullulabit
Ciuium proles, pietate iuxta, ac
Literis pollens, breuiterq; regno
Digna Britanno.

Ludus hic syluæ pariet futuræ
Semina, hinc diues nemus unde quaq;
Densius surgens decorabit Anglum
Latius orbem.

IMAGO PVERI IESV IN LVDO LITE-
rario, quem nuper instituit Coletus.

Discite me primum pueri, atq; effingite puris
Moribus, inde pias addite literulas.

Carmē

CARMEN PHALECIVM.

Sedes hæc puero sacra est IESV,
 Formandis pueris dicata. quare
 Edico, procul hinc faceſſat, aut qui
 Spurcis moribus, aut inerudita
 Ludum hunc inquinet eruditione.

ALIVD.

Quin hunc ad puerum pueri concurritis omnes?
 Vnus hic est uitæ regula, fonſq; piæ.
 Hunc qui non ſapiat, huius ſapientia ſtulta eſt,
 Abſq; hoc uita hominis mors (mihi crede) mera eſt.

CHRISTIANI HO-

MINIS INSTITVTVM ERASMI

ROTHERODAMI.

Ad Galat. Quinto. Valet in CHRISTO fides,
 quæ per dilectionem operatur.

FIDES.

CREDO. PRIMVS ARTICVLVS.

Confiteor primum ore pio, uenerorq; fideli
 Mente deum patrem, uel nutu cuncta potentem.
 Hunc, qui ſtelligeri ſpacioſa uolumina cæli,
 Et ſolidum omniparæ telluris condidit orbem.

S Et in

ET IN IESVM. II.

Eius item gnatum IESVM, cognomine CHRISTVM.
 Quem dominum nobis agnoscimus ac ueneramur.

QVI CONCEPTVS. III.

Hunc MARIA afflatu diuini numinis, aluo
 Concepit uirgo. peperit purissima uirgo.

PASSVS SVB PONTIO. IIII.

Et graue supplicium immeritus damnante Pilato
 Pertulit, infami suffixus in arbore mortem
 Oppetijt, tumulatus homo est, claususq; sepulchro.
 Interea penetrat populator ad infera regna.

TERTIA DIE. V.

Mox ubi tertia lux mœsto se prompserat orbi,
 Emersit tumulo, superas rediuius in auras.

ASCENDIT. VI.

Inde palam ætheream scandit sublimis in arcem
 Illic, iam dexter patri assidet omnipotenti.

ITERVM VENTVRVS EST. VII.

Idem olim rediturus, ut omnem iudicet orbem,
 Et uiuos pariter, uitâq; ac lumine cassos.

CREDO IN SPIRITVM. VIII.

Te quoq; credo fide simili spirabile numen
 Halitus, afflatusq; dei sacer, omnia lustrans.

SANCTAM ECCLESIAM. IX.

Et te confiteor sanctissima concio, qua gens
 Christigena arcano nexu coit, omnis in unum

Corpus.

Corpus, & unanimis capiti sociatur IESV.
Hinc proprium nescit, sed habet communia cuncta.

REMISSIONEM PECCATORVM. X.

Hoc equidem in cœtu sancto, peccata remitti
Credo, uel ihs sacro fuerint qui fonte renati.
Vel qui diluerint ultro sua crimina fletu.

CARNIS RESVRRECTIONEM. XI.

Nec dubito, quin exanimata cadauera sursum
In uitam redeant, animas sortita priores.

VITAM AETERNAM. XII.

Vtraq; pars nostri corpusq;, animusq; deinceps
Iuncta simul, uitam ducent sine fine perennem.

SACRAMENTA. VII.

Hoc quoq; persuasum est, ecclesia mystica septem
Munera dispensat, quæ sacramenta uocantur.
Hinc uariæ dotes, & gratia plurima menti
Cælitus inseritur, si quis modo sumpserit apte.

ORDO. I.

Ordine nanq; sacro, confertur sacra potestas
Ut fungare ministerijs, CHRISTO auspice, sanctis.

MATRIMONIUM. II.

Munere coniugij nati hunc prodimus in orbem,
Vsq; adeo pulchri, pulcherrima portio, mundi.

BAPTISMVS. III.

Munere baptismi longe felicius ijdem
Q; prius, in te CHRISTE renascimur, atq; nouamur.

S 2 Confirmatio

CONFIRMATIO. IIII.

Deinde in amore dei, nos confirmatio sacra
Constabit, menterñq; inuictò robore durat.

EUCHARISTIA. V.

Mysticus ille cibus (Græci dixerè synaxin)
Qui panis uinicz palam sub imagine, CHRISTVM
Ipsum præsentem uere exhibet, intima nostri
Viscera, caelesti saginat, & educat esca,
In q; deo reddit uegetos, & reddit adultos.

POENITENTIA. VI.

Si quem forte deo capitalis reddidit hostem
Noxia, continuo metancea medebitur illi.
Restituet lapsum, rescissaq; foedera rursus
Sarciet, offensi placabit numinis iram,
Commisli modo poeniteat, pigeatq; nocentem,
Isq; uolens peragat præscripta piamina culpæ.

VNCTIO. VII.

Vnguini extremi munus nos munit, & armat,
Migrantemq; animam per summa pericula, tuto
Transmitit patriæ, & superis commendat euntem.

AMOR DEI.

Hæc est indubitata fides, cui pectore certo
Nixus, amabo patrem super omnia cunctipotentem,
Qui me condideritq; & in hunc produxerit orbem.
Rursus amore pari dominum complectar IESVM,
Qui nos asseruit, precioq; redemit amico.

Spiritum

Spiritum item sanctum, qui me sine fine benigno
 Afflatu fouet, atq; animi penetralia ditans.
 Dotibus arcanis, uitali recreat aura.
 Atq; hic ternio sanctus, & omni laude ferendus,
 Toto ex corde mihi, tota de mente, supremis
 Viribus, obsequio, meritóq; coletur honore.
 Hunc unum reuerebor, & hoc semel omnis in uno
 Spes mea figetur, hoc omnia metiar uno,
 Hic propter sese mihi semper amabitur unus.
 Post hunc haud alia ratione, ac nomine charus
 Ipse mihi fuero, nisi quatenus omnis in illum
 Ille mei referatur amor, fonteinq; reuisat.

FUGA PECCATI

Culpam præterea fugiam pro uiribus omnem,
 Præcipue capitale tamen uitauero crimen.
 Quod necat atq; animam letali uulneret ictu.

SVPERBIA. INUIDIA. IRA.

Ne fastu tumeam, ne uel liuore maligno
 Torquear, aut bili rapiar feruente, cauebo.

GVLA. LVXVRIA. PIGRITIA.

Ne uel spurca libido, uel insatiabilis aluus
 Imperet, enitar, ne turpis inertia uincat.

AVARITIA.

Ne nunquam saturanda fames me uexet habendi,
 Plus satis ut cupiam fallacis munera mundi.

FUGA MALORVM HOMINVM.

Improba pestiferi fugiam commertia cœtus
Omnia, summo animi conatu, próq; uirili.

STVDIVM PIETATIS.

Atq; huc incumbam neruis ac pectore toto,
Ut magis atq; magis superet mihi gratia, uirtus,
Augescatq; piæ diuina scientia menti.

ORATIO.

Orabo, superosq; precum libamine puro
Placare adnitar, cum tempore sedulus omni,
Tum uero eximie, quoties lux festa recurret.

FRUGALITAS VICTVS.

Frugales epulæ semper, mensæq; placebit
Sobria mundicies, & auari nescia luxus.

IEIUNIVM.

Seruabo reuerens, quoties ieiunia nobis
Indicit certis ecclesia sancta diebus.

MENTIS CVSTODIA.

Sancta uti sint mihi secretæ penetralia mentis,
Ne quid eò subeat fœdum ue, nocens ue, studebo.

LINGVAE CVSTODIA.

Ne temere iuret, ne unquam mendacia promat,
Turpia ne dictu dicat mea lingua, cauebo.

MANVS CVSTODIA.

A furto cohibebo manus, nec ad ulla minuta
Viscatos mittam digitos, & si quid ademptum

Cuiq;

Cuiquàm erit, id domino properabo reddere iusto.

RESTITVTIO REI FORTE REPERTAÆ.

Id quoq; restituum, si quid mihi forte repertum est.

Me penes haud patiar prudens aliena morari.

AMOR PROXIMI.

Nec secus atq; mihi sum charus, amabitur omnis

Proximus, est autem (ni fallor) proximus ille

Quisquis homo est, ac sic ut amor referatur amici

In CHRISTVM, uitamq; piam, ueramq; salutem,

Huic igitur fuerit quoties opus, atq; necesse,

Sedulus officio corpusq;, animumq; iuuabo,

Vt mihi succurri cupiam, si forsan egerem.

Id tamen in primis præstabo utriq; parenti,

Per quos corporeo hoc nasci mihi contigit orbe,

Tum præceptori, qui me erudit, instituitq;

Morigerus fuero, ac merito reuerebor honore.

At rursusq; dulcisq; scholæ, studiūq; sodales,

Semper (uti par est) sincero amplectar amore.

ASSIDVA CONFESSIO.

Si quando crimen fuero prolapsus in ullum,

Protinus enitar, pura ut confessio lapsum

Erigat, ac iusta tergatur noxia pœna.

SVMPPIO CORPORIS CHRISTI IN VITA.

Ast ubi sacrati me ad corporis atq; cruoris

Cælestes epulas pietasq;, diesq; uocabit,

Illotis manibus metuens accedere, pectus

Ante

Ante meum, quanta cura, studioq; licebit,
Purgabo maculis, uirtutum ornabo nitelis.

MORBVS.

Porro ubi fatalis iam terminus ingruet æui,
Extremumq; diem cum morbus adesse monebit,
Mature sacramentis me armare studebo,
Atq; his muneribus, quæ ecclesia sancta ministrat
Christigenis, reteget confessio crimina uitæ
Sacrifico, sumam CHRISTI uenerabile corpus.

MORS:

Quod si uicinæ propius discrimina mortis
Urgebunt, supplex accersam qui mihi rite
Oblinat, ac signet sacro ceromate corpus.
Atq; his præsidijs armatus, sic uti dignum est
Christicola, forti ac fidenti pectore, uita
Decedam, bonitate dei super omnia fretus.

HOC FAC ET VIVES.

IN LAVDEM MICHAËLIS ET ANGE-
lorum omnium, Ode dicolos hendecasyllaba
Sapphica, suffigenda in tem-
plo Michaëli sacro.

Cælitum princeps Michaële, & omnes
Spiritus sacri, libeat precamur
Supplicum uotis tribuisse pronas
Cælitus aures.

Sordidæ,

Sordidæ sed ne merito canentum
 Sordeant odæ, citus huc ab arce
 Deuolet fulgente, Seraph decoris
 Igneus alis.

Qui foco sacro usq; calentis aræ
 Calculum uiuum rapiens (ut olim)
 Applicet nostris placidus labellis
 Oraq; tergat.

Luridæ quicquid maculæ, perurat,
 Desidem pellens animo teporem.
 Igneas cantent acies (ut æquum est)
 Ignea uerba.

Porro tu primas tibi uendicato
 Carminis partes Michael beate,
 Primipilari duce quo triumphant
 Agmina cæli.

In quibus luces, itidem ut Pyropus
 Nobiles inter radiat lapillos,
 Vi ue formosus socia inter ardet
 Lucifer astra.

Ius tibi summum necis atq; uitæ,
 Tradidit magni moderator orbis,
 Tu potes seruare probos, & idem
 Perdere fontes.

Tu piorum tutor & aduocatus,
 Tu dei in templo nitidas ad aras,

T Visus

Vifus es dextra tenuiffe plenam

Thuris acerram.

Inde furgens fumus odore multo,

Ibat ad fummi folium tonantis,

Ac dei nares liquidè iuuabant

Dona uaporis.

Tu pias lætis animas reponis

Sedibus, cantu procul audiendo

Squalidis olim gelida exciebis

Funera buftis.

Quàm dedit lætos pia turba plaufus,

Cum graui cælum quateret ruina,

Hostis & ferpens ueterator, acri

Non fine pugna.

Illi sublimes subito sub auras

Emicans, feptem (ftupuere cuncti)

Ora tollebat, colubris tumbant

Colla trecentis.

Flammeis ardens oculis, auernum

Virus efflabat furiale monftrom,

Fulminisq; inftar, piceos uomebat

Faucibus ignes.

Te nihil terret rabies minacis

Belux, fed ui domitam fuperna,

Cogis abforptam, fuperas ad auras

Reddere prædam.

Quæ

Quæ tuas fuluas fugitat sub alas
 Læta, præfenti sed adhuc periculo
 Palpitans, elapfa uelut rapaci
 Ales ab ungui.

Ergo ne quid iam trepident, cadauer
 Trifte deturbas, labat ac labantis
 Pondus exhorrens, aperit profunda
 Tartara tellus.

Non fecus, quàm fi Siculo Peloro
 Pendulum in fluctus abeat cacumen,
 Territum cedit, refluxumq; late
 Diffilit æquor.

Ferreis illic domitus catenis,
 Horridum quaffat caput, ac minatus
 Multa nequicquàm, furibundus iras
 Voluit inanes.

Te manet palma ò Michael fuprema.
 Te noui plaufus, tibi non iniquas
 Impius pœnas dabit Antichriftus,
 Orbe leuato.

Lætus idcirco meritos uterq;
 Orbis, en hymnos canit, altus æther
 Indlyto gaudet duce, gaudet æque
 Præfide tellus.

At meri cantus celebrantur ifthic,
 Hic (uti res funt uariæ atq; mixtæ)

T 2 Reddimus

Reddimus proni querulis remixta
Carmina uotis.

En uides, quantis miseri premamur
Cladibus (nostro merito fatemur)
Tota proh cæci terimus nefandis
Sæcula bellis.

Si tibi haud frustra data cura nostri est.

Si tibi pax non temere uocablum

Mutuat, belli procul o cruentos

Pelle furores.

Fac tua lenis prece, rex olympi,

Vindicem condat miseratus ensem.

Ferias donet, referatq; fessis

Ocia terris.

DE SINGVLARI

LAVDE GABRIELIS ANGELI.

Equibus digne recinemus odis

Gabriel, quem rite chorus supernus

Proximum primo colit: O tonantis

Armiger alti.

Illius tu strenuus administras

Bella, nec quisquam melior, piorum

Castra tutari, & rabidas nocentum

Frangere uires.

Tu tenes.

Tu tenes oracula sacra, te olim
 Nuncio, casus didicit futuros,
 Ille quem infonti leo gaudet atrox
 Lambere rictu.

Tu Zachariæ uetulo marito,
 Thura dum festis adolet facellis,
 Pignoris feri subitus stupenti
 Nuncius adstas.

Cuncta quid frustra sequimur canendo,
 Illius dulce est meminisse nunci,
 Lætius quo nil lachrymosus unquam
 Audiſt orbis.

Nec salus olim, neq; spes salutis
 Vlla erat, sed mors stygijs profecta
 Sedibus, gentem rapiebat omnem,
 Vindice nullo.

Tum nouas autor meditatus artes,
 Ipse ut inuisat homo factus orbem,
 Te rei tantæ Gabriel, ministrum
 Deligit unum.

Aduola terris, ait, & saluta
 Virginem, matrem mihi mox futuram.
 Fac sacramentum tege, ne ille sciscat
 Callidus hostis.

Sic opus facto, neq; plura fatus
 Ille, tu lapsu placido uolucres
 T 3 Diffecas

Diffecas nubes, decorasq; pictis

Aethera pennis.

Qualis aduersos feriente nimbos

Sole, resplendet(monumenta pacti

Iris antiqui)uarioq; cælum

Cingit amictu.

Vidit obliquis oculis uolantem

Dextero cælo;metuitq; latis

Incubans terris draco, luridoq;

Palluit ore.

Tecta tu pernix Nazaraea tangis,

Mox & illapsus thalamis pudicæ

Virginis, mandata refers sereno

Regia uultu.

Nostra cui primum hic lyra gratuletur,

Hæsitat, mundó ne malis leuato,

An deo scæta potius puellæ,

An tibi diue

Conscio mentis, meritoq; summis

Rebus accersi, tibi tam sacrato,

Tamq; felici licuit uel uni

Munere fungi.

Noster ò salue bone pacifer, qui

Surculum adportans oleæ uirentem,

Nuncias primus, meliõra merfiss

Sæcula terris.

De laude

DE LAVDE

RAPHAELIS.

Roxime primis Raphael canere,
 Ordinis pars non humilis superni,
 Tute nam clarum comitem duobus
 Tertius addis.

Ò salus, ac certa hominum medela
 Rebus afflictis, ope cuius olim
 Reddito uídit redcem Thobias

: Lumine gnatum.

Nec modo saluum, sed & ære largo
 Diuitem, multa serie clientum

Diuitem, ac longis gregibus, nouaq;
 Coniuge lætum.

Ethnici Phœbumq; genusq; Phœbi,
 Saxeos olim coluere díuos,

Hos rati morbis dubijs rogatam
 Ferre salutem.

Nos magis nos te colimus, potentem
 Vel nigro manes reuocare ab Orco,

Rurfus & pigris animam liquentem
 Spargere uenis.

Tu simul membris, simul ò medere
 Mentibus præsens opifer, luemq;

In tuos

In tuos euheu male fauientem
Exige terris.

DE OMNI- BUS ANGELIS.

Ec tacendi estis proceres, ducesq̃
Cæteri nobis, breuiterq̃ cuncti
Milites regis ditione late
Cuncta tenentis.

Ambitu quem ter triplici triformem
Dextera leuaq̃, frequentiores
Cingitis, quàm nocte silente plenam
Sydera lunam.

O salutandi nouies beati,
Ocium quorum mala nulla terrent,
Certa quos diui beat intuentes
Copia uultus.

Inuidet uestræ miser ille forti,
Eminus sedes quotiens ademptas
Suspicit frendens, & inauspicati
Pœnitet ausus.

Vespero quondam similis rubenti
Inter æternos rutilabat ignes.
At simul regis diadema miles
Ambijt audax,

Iam

Iam pares uoluens animo cathedras
 Flammeo telo, grege cum sequaci
 Ictus eiectusq; rudem ruina
 Terruit orbem.

Excipit partim caua Styx ruenteis,
 Abditur lucis bona pars opacis,
 Curſitat magnum per inane, multo
 Plurima turba.

Densior, q̄ Cecropijs in hortis,
 Tinnulos æris crepitus secuta,
 Euolant examina, quamq; cælo
 Decidit imber.

Pugnat hoc unum hæc uigil, improboq;
 Omnis incumbit studio, pios ut
 Distrahat, tundat, geminôq; raptos
 Funere perdat.

Ah nefas, quantum daret illa stragem?
 Cui ſalus tandem? niſi frangeretur
 Obuijs uobis furor, & nocendi
 Dira libido?

Vestra nos tutela fidelis ortos
 Excipit, nec luce prius relinquit.
 Semper hac freti nihili furentem
 Ducimus hoſtem.

Imus hac tuti tumidum per æquor,
 Aſperas tuti penetramus alpeis,

V Viuimus

Viuimus uestro, morimurq; demum
Munere tuti.

Vos parum firmis dare robur, ijdem

Anxios nostis gemitus leuare

Nuncijs felicibus, ac subinde

Vifere castos.

Cælici ciues, ad eone uobis

Exules curæ sumus, ut uacet sic

Obsequi nobis, pigeatq; nunq;

Sortis iniquæ:

Nunciij crebri uolitatís, inter

Arduos cælos, humilesq; terras,

Hinc preces fertis querulas, at istinc

Dona refertis.

Porro nos tantis meritis (quod unum

Poffumus) gratos memori camœna

Reddimus cantus, ferimusq; templis

Dona dicatis.

Ferías anno referente facras,

Cælat hic festus simulacra fumus,

Hic chorus supplex manibus faceffit

Vota fupinis.

Quæ patris fummi penetrent ad aures

Semper, ac per uos rata fint precamur,

O patroni præfidiumq; felix

Chriftigenarum.

ERASMI ROTERODAMI CARMEN IAMBICUM
 cum, ex uoto dicatum uirgini Vualsingamicæ
 apud Britannos.

ὦ χαῖρ' ἰησοῦ μήτηρ ἐυλογημένη,
 μόνη γυναικῶν θεοτόκος ἢ παρθένος.
 Ἄλλοι μὲν ἄλλας σοὶ διδῶσι δωρεάς,
 ὁ μὲν γέ χρυσόν, ὁ δὲ πάλιν τὸν ἄργυρον.
 Ὁ δὲ τιμίους φέρωμ χαρίζε' λίθους.
 Ἄνδρῶν ἀπαιτῶσ' οἱ μὲν ὑγιαίνεμ δέμας,
 Ἄλλοι δὲ πλοῦτῶν, καὶ τινες γυναικίς
 κυῶντες ἔρατὸν ὄνομα ἐλπίζωμ πατρὸς.
 Πυλίσ τινές γέροντες αἰῶμας λαχῶν.
 Αὐτὸς δ' αἰοιδός, ἐμυλῆς, πένης γ' ὅμως
 Στίχους ἐνέγκας, οὐ γὰρ ἔξεσ' ἄλλοῦ
 Δόσεως ἀμοιβὴν ἐυτελεσάτης, γέρας
 μέγιστον αὐτῷ, θεοσεβῆ πῶν καρδίαμ
 πασῶν ἡἴψαξ ἀμαρτιῶν ἐλυθέρωμ.

ΕΥΧΗ ΤΩ ΕΡΑΣΜΩ.

EPITAPHIUM SCVRRVLAE temulenti. Scazon.

Pax sit uiator, tacitus hos legas uersus,
 Ut sacra uerba mussitant sacerdotes,
 Ne mihi suauem strepitus auferat somnum,
 Repetatq; uigiles ilico sitis fauces.
 Nam scurrula hocce sterto conditus saxo,
 Quondam ille magni clarus Euij mystes,
 Ut qui bis octo lustra perbibit tota,

V 2

Oculis

Oculis profundus, deinde somnus obrepfit,
 Ut fit, benigno membra cum madent Baccho.
 Atq; ita peractis suauiter bonis annis,
 Idem bibendi finis atq; uiuendi
 Fuit, sed etiam me aliquis ebrium credat,
 Aut somniare, qui ista dormiens dicam.
 Vale uiator, iam silenter abscede.

ENCOMIUM SELESTADII CARMINE
 ELEGIACO PER ERASMV
 ROTERODAMVM.

Obile Slestadiū, tua q; pomeria primus
 Signans, tam dextris cōdidit auspicijs?
 Vnde tibi Genius tā felix, tāq; benignus?
 Sydera nascenti quæ micuere tibi?
 Cum uidearis enim, neq; muro insigne capaci,
 Plebe nec innumera diuitijsue scatens,
 Urbibus in cunctis, tamen haud felicior ulla est
 Quotquot Cæsarea sub ditione uigent.
 Non ego iam memoro, quod fertilis undiq; campus
 Adiacet, & segetem prosperat alma Ceres.
 Quodq; hinc uitiferos monteis, hinc ditia Rheni
 Flumina prospectas, grata quod aura fouet.
 Cōmoda bella, sed hæc tecum cōmunia multis,
 Dotibus hisce simul uinceris, & superas.
 Illa tibi propria est, quod & una, & parua, tot ædis
 Virtute insigneis ingenioq; uiros.

Tot pa

Tot pariter gemmas, tot lumina fundis in orbem,
 Quot multis alijs uix genuisse datum est.
Doctrinæ proceres tot habes, quot proditor ille
Vix belli proceres oculuisset equus.
 Quam nō Vuimphlingus, quā nō Spiegellius urbem,
 Quam non Kirherus nobilitare queat?
 Vnde tibi Sapidus, doctis quoq; dignus Athenis?
 Vnde sacer Phrygio, Storkius unde tibi?
 Vnde tibi Arnoldus, Musis excultus, & unde
 Matthias niueo pectore Schurerius?
 Ut fileam reliquos, non te satis ille Beatus
 Rhenanus, lingua doctus utraq; beat?
 Quæ tibi cum liquido tacita est cognatio cælo?
 Num quod Palladia numen ab urbe fauet?
 Corpora gignit humus, mens æthere manat ab alto.
 Membra aliæ pariunt, tu paris ingenia.
 Quis non inuideat tam splendida commoda, ni quod
 Non tibi, sed mundo fertilis, ista paris.
Gloria te penes est unam, sed fructus ad omnes
Peruenit, humanum quâ patet orbe genus.
 Hæc memor hospitij, tibi carmina panxit Erasmus
 Haud lepida, at grata qualiacunq; cheli.
 AD SEBASTIANVM BRANT ARCHIGRAM-
 mateum urbis Argentineñ. Phalecium Erasmi.
 Ornarunt alios suæ Camcænæ,
 Ornas ipse tuas magis Camcænæ.

Multos patria reddidit celebres.

Vrbem tu celebrem, celebriorem

Multo constituis Sebastiane,

Lingua, moribus, eruditione

Libris, consilio, seueritate.

Sic cum scenore plurimo rependis

Acceptum decus, è tuo uicissim

Illustrans, patriamq;, literasq;.

AD THOMAM DIDYMV M AVCVPA-

RIVM POËTAM LAVREA-

TVM, ERASMI ROT.

CARMEN.

Quas mihi transcribis doctissime Didyme laudes,

Vt sunt maiores, quàm quas agnoscere possim,

Ni prorsus frons nulla foret, sic rursus eadem

Sunt adeo doctæ, taliq; è pectore natæ,

Vt minime libeat, quas das rescribere. Veras

Esse perinde optans, quàm sunt lepida, atq; uenusta.

His ego non sanè placeo mihi. Tu mihi Vates

Lauro digne places, nam dum me reddere magnum

Carmine magnifico docte conniteris, ipsum

Te ostendis uere magnum, uerèq; stupendum,

Vt qui uiribus ingenij possis Elephantum

Reddere de musca, nihilicq; attollere tricas.

Sed quo iudicium minus approbo, maxime Vates

Hoc mage lætor amore tuo, candorèq; mentis.

Des.

DES. ERASMI ROTERODAMI CARMEN
IAMBICVM AD ANDREAM AM-
MONIVM LVCENSEM, INVI-
CTISSIMI REGIS ANGLO-
RVM A LIBELLIS.

Vicunq; dotes reputet Ammoni tuas,
Oculisq; totum lustret admotis prope
Oris decus, proceritatem heroicam,
Vultuq; toto & uniuerso corpore

Bene temperatam dignitate gratiam,
Nitentium blandum uigorem luminum,
Linguaq; plectrum tam suaue tinniens,
Mores dehinc horas ad omneis commodos,
Facileis, amicos, melle melleos magis,
Veneres, lepores, gratias, risus, iocos,
Mitem indolem, mentisq; candorem nouum,
Mireq; mixtam simplicem prudentiam.
His pectus adde sordido auersum lucro,
Dextramq; quam pro sorte largiusculam.
Iam quam benigni uena diues ingeni?
Quot animus unus expolitus literis?
Ac rursus his par addita est facundia.
Demum uniuersa haec rara condit comitas,
Et improbi liuoris arcet fascino
Modestiae iucunditas, cum dotibus
In tam superbis, nil superbum in moribus.

V 4 Hac

Hæc quisquis inquam pensitet, tot affatim
 Congesta in unum, nonne merito dixerit?
 Soli parentem fuisse naturam tibi,
 Contra nouercam cæteris mortalibus.
 Horum licet tibi ipse debes pleraq;
 Restant tuæ fortuna iam partes, uti
 Dores ita amplas, opibus exæques tuis,
 Nisi uis uideri aut cæca planè aut inuida.

AD LVCAM PALIVRVM RVBEAQVEN
 SEM EPISCOPI BASILEIENSIS
 CANCELLARIVM, ERAS.

ROT. CARMEN.

LVCÆ PALIVRO RVBEAQVENSI
 ERASMVVS ROTERODAMVVS
 EX TEMPORE.

Exhaustum immodico nouale cultu
 Mentitur queruli spei coloni.
 Effectum ingenium labore longo,
 Nil dignum parit hoc amore nostro
 Quo te prosequor unice, inter omneis
 Mellitissime Paliure amicos,
 Nec dignum meritis tuis, nec ipsi
 Quod respondeat eruditioni.
 Quod solum licet, hoc in omne tempus
 Præstabo, ex animo medullitusq;
 Nostrum (sic meritum est) amabo Lucam.

In fugam

IN FVGAM GALLORVM INSEQUENTIBVS

Anglis apud Morinum, AN. M. D. XIII. Scazon

Des. Erasmi Roterodami. Alludit ad

carmen Martialis de Catone.

Audiuit olim censor ille Romanus,

Ludos iocosæ quando noueras Floræ

Cur in theatrum Cato se uere uenisti?

An ideo tantum ueneras ut exires?

At iure nunc imbellis audiat Gallus,

Ludum cruenti quando noueras Martis,

Animos ferocis quando noueras Angli,

Quid quæso in aciem timide Galle prodisti,

Ferro minaci splendidas agens turmas?

An ideo tantum ueneras, uti fœde

Eugiens sequenti terga uerteres hosti?

Ac si pedum certamen esset, haud dextræ.

Cato scæminas uidere non potest, Gallus

Viros. Cato mutare potest non uultum,

Gallus nequit mutare pectus ignauum.

CVM MVLTO S MENSES PERPETVO PLU-

isset, & per unâ modo dieculâ se mundo sol osten-

disset, rursusq; nō minus odiose q̄ antea plue-

ret, ERASMV S Basileâ repetēs, in itinere

siclusit in Iouem, AN. M. D. XV.

Menses cum propè Iuppiter per octo

Vota surdus ad omnium pluisset,

Agros

Agros iam male perdidisset omneis,
 Vexasset segetesq; uineasq;
 Tandem desierat, pudore credo,
 Et tandem licuit uidere solem,
 Quem migrasse polo, timebat orbis,
 Aeternam ratus imminere noctem.
 Vix dum sesquidiem nitere passus
 Obducit nebulisq; nubibusq;
 Totum quâ patet undequaq; mundum.
 Ac rursus similis sui esse pergit.
 Istoc si moderere pacto olympum,
 Nec quicq; es nisi nubium coactor,
 Quis non officium probet gigantum?
 Et cognomina consueta uertens,
 Pessimum uocet, infimumq; diuûm?

EPITAPHIVM PHILIPPI COENO-
 BITAE CLVNIACENSIS.

- Viator.** Isti cur lubet assidere saxo,
 Cum toto Pietas choro sororum?
Pietas. Hic noster iacet unicus cateruæ
 Vindex, ille Philippus, ille dudum
 Cœtus gloria prima Cluniaci.
Viator. Luctum at pulla solet decere uestis,
 Vos albis uideo nitere totas.
Pietas. Cuius tam niuei fuere mores,
 Cui tam candida sit peracta uita,

Huius

Huius funera non puto decere
Aut pulla, aut lachrymis nigrandum.

ERASMVS ROTERODAMVS GVLIELMO
NESENO CALAMVM DONO
DEDIT CVM HOC EPI-
GRAMMATE.

CALAMVS LOQVITVR.

Tantillus Calamus, tot, tanta uolumina scripsi
Solutus, at articulis ductus Erasmiacis.

Aediderat Nilus, dederat Reuchlinus Erasmo,
Nunc rude donatum, me Gulielmus habet.

Isq; sacrum Musis seruat, Phœbóq; dicatum,
Aeternæ charum pignus amicitiae,

Ne peream obscurus, per quem tot nomina noscet
Posteritas, longo nunquam abolenda die.

EPIGRAMMATVM

DES. ERASMI

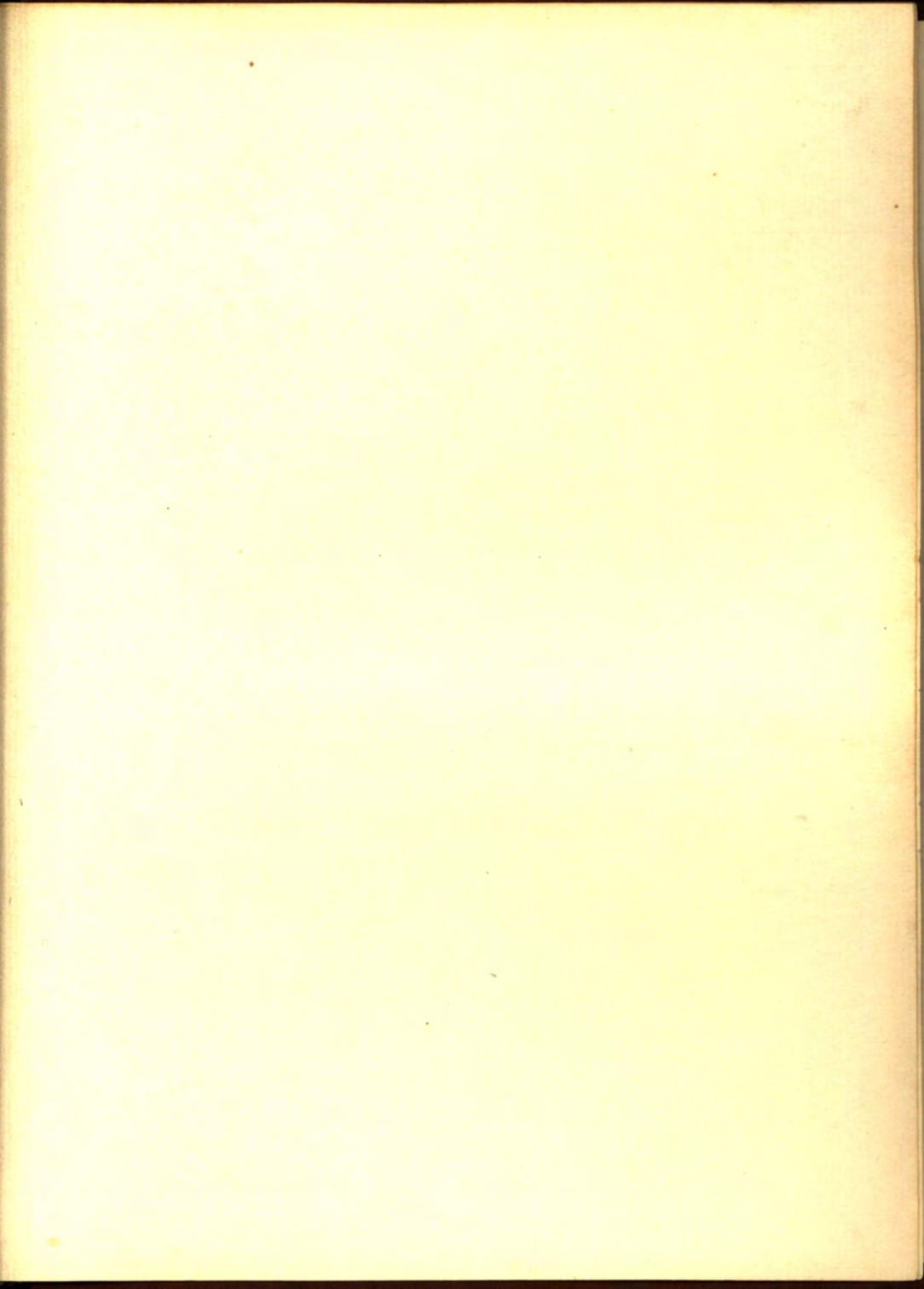
ROTERODA

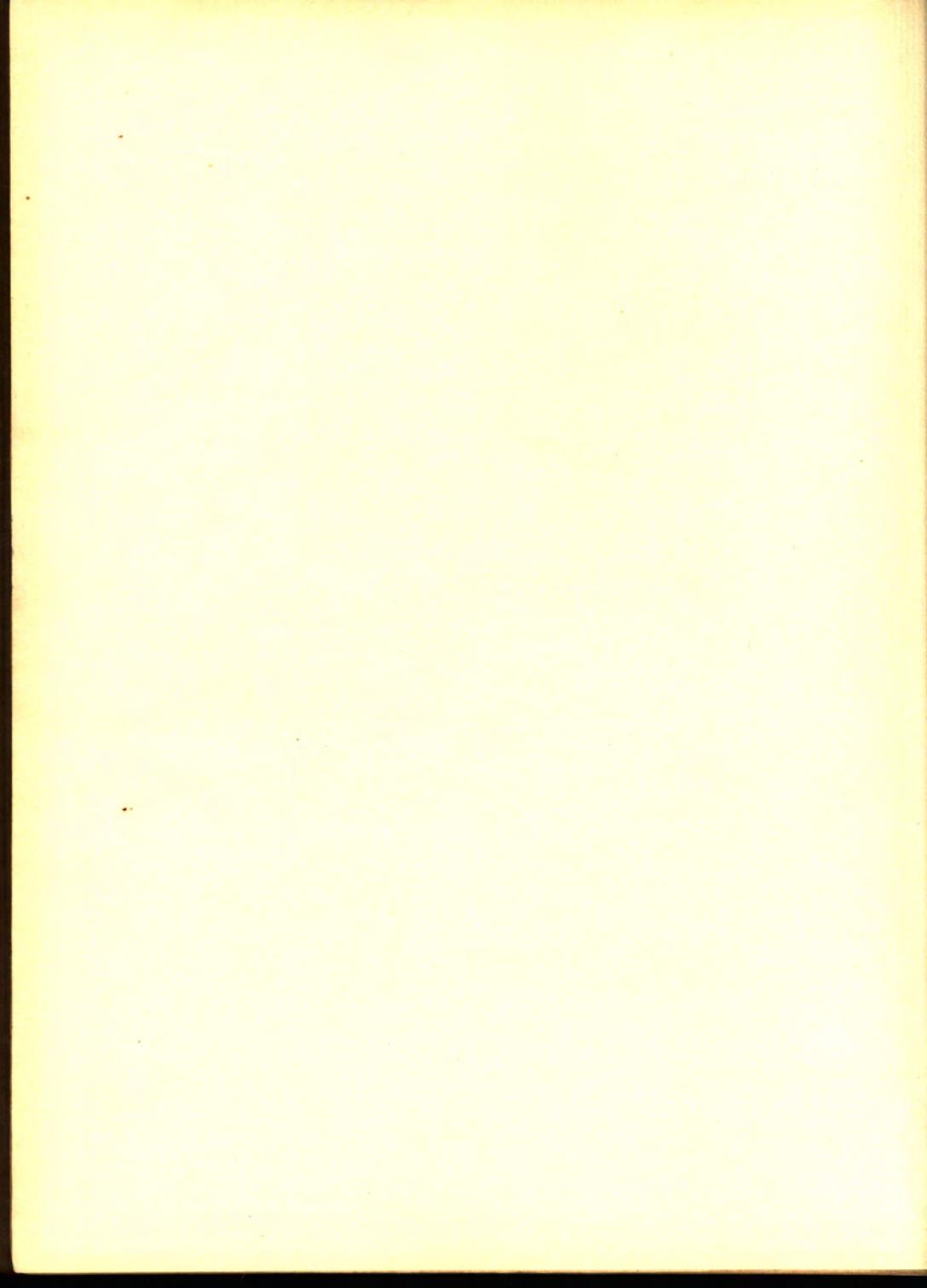
MI, FINIS.

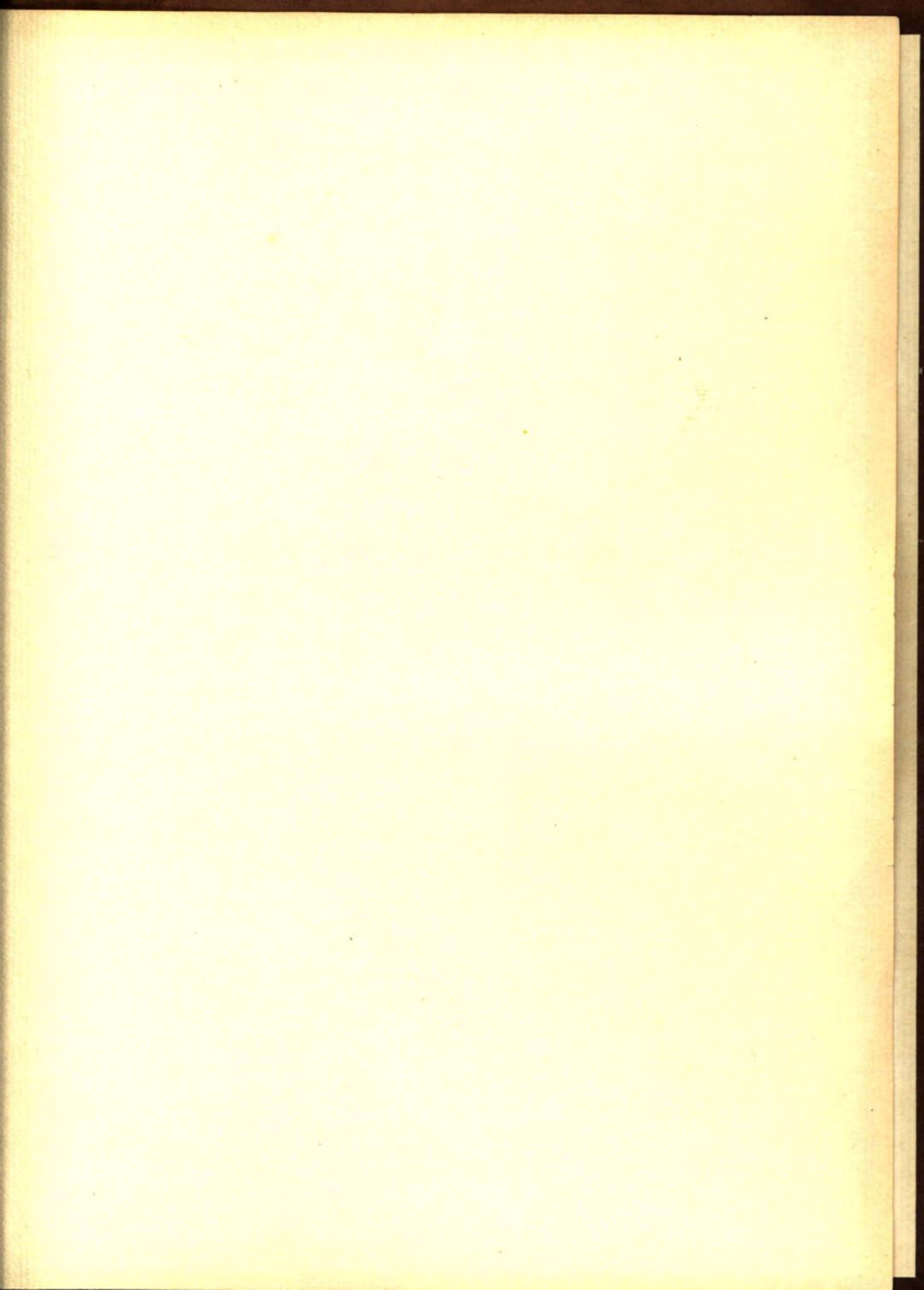

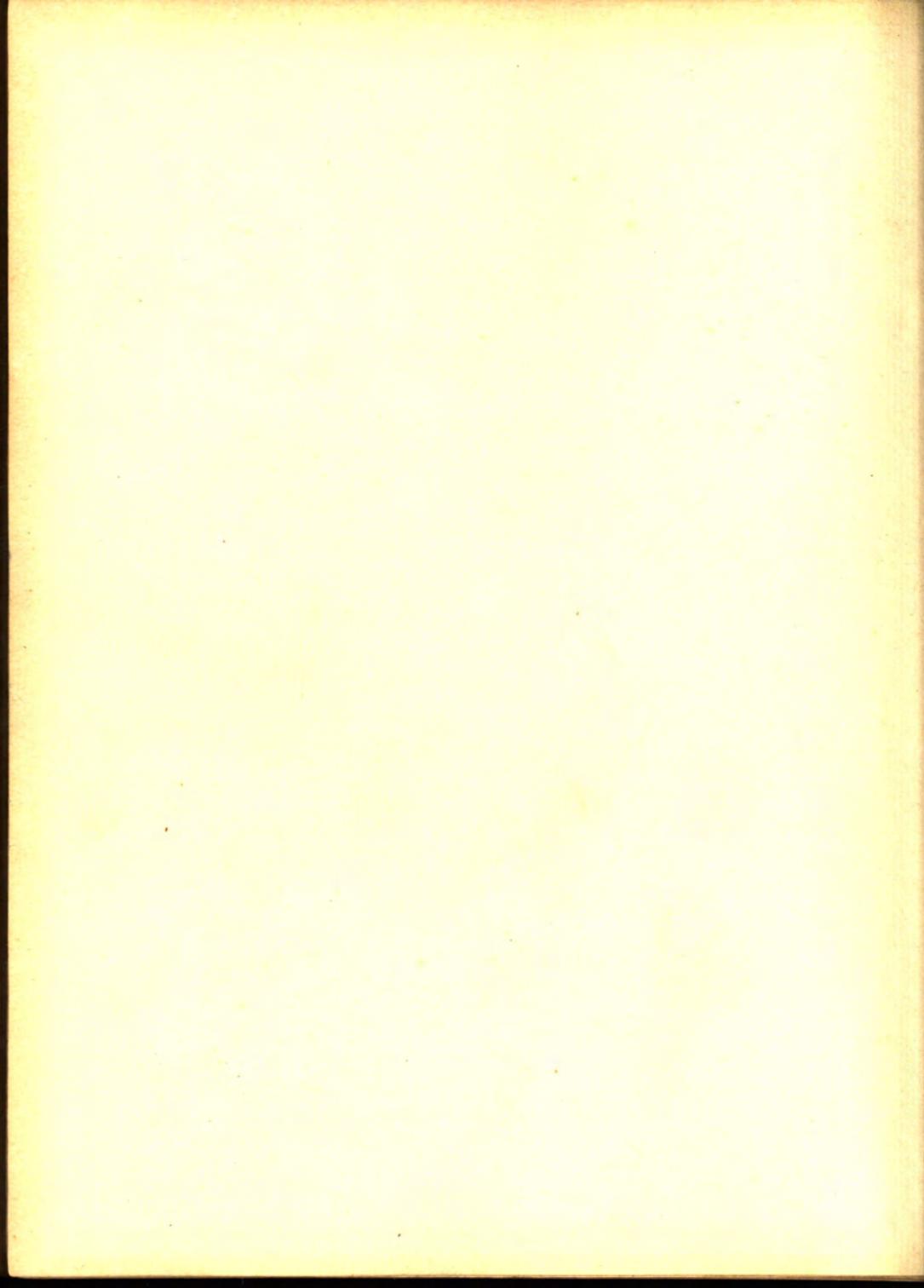
B A S I L E A E A P V D I O.
F R O B E N I V M M E N
S E M A R T I O . A N.

M. D. X V I I I.

7909

C83

